

СЪДЪРЖАНИЕ**I. Анализ на съществуващото положение****1. Въведение****2. Регионални проблеми**

- 2.1. Пространствени проблеми
- 2.2. Икономически проблеми
- 2.3. Социални проблеми
- 2.4. Културни проблеми
- 2.5. Екологични проблеми
- 2.6. Комуникационни проблеми
- 2.7. Други проблеми

3. Социално – икономически условия и проблеми

- 3.1. Демография
 - Брой и гъстота на населението
 - Структура на населението (полова, възрастова, социална)
 - Тенденции на развитие
- 3.2. Структура на заетостта
 - Структура по отрасли
 - Структура по сектори на дейност
 - Социална и професионална категоризация
 - Тенденции на развитие
- 3.3. Икономическа база
 - Отрасли
 - Структура на собствеността
 - Ефективност
 - Регионални характеристики
- 3.4. Райони със специфични проблеми

4. Териториални проучвания

- 4.1. Релеф
- 4.2. Климат
- 4.3. Геология и хидрология
- 4.4. Флора
- 4.5. Фауна
- 4.6. Поземлен ресурс по фондове
- 4.7. Структура на собствеността

5. Обитаване

- 5.1. Количествено и качествено състояние на жилищния фонд
- 5.2. Структура на собствеността
- 5.3. Видове пространствени структури на обитаване
- 5.4. Техничко-икономически характеристики на видовете обитаване
- 5.5. Градска динамика

6. Здравеопазване

- 6.1. Териториално разположение на мрежата от обекти

6.2. Видове лечебни заведения по нива на обслужване

6.3. Собственост

7. Образование

7.1. Териториално разположение на мрежата от обекти

7.2. Образователни равнища

7.3. Собственост

8. Култура

8.1. Териториално разположение на мрежата от обекти

8.2. Значимост на обектите

8.3. Собственост

9. Техническа инфраструктура

9.1. Електроснабдителна инфраструктура

- Трасета
- Съоръжения
- Технически параметри

9.2. Водоснабдителна и канализационна инфраструктура

- Трасета
- Съоръжения
- Технически параметри

9.3. Газопроводна инфраструктура

- Трасета
- Съоръжения
- Технически параметри

9.4. Далекосъобщителна инфраструктура

- Трасета
- Съоръжения
- Технически параметри

9.5. Пътна мрежа

- Класификация
- Състояние

9.6. Железопътна мрежа

- Класификация
- Състояние

9.7. Големи структурни обекти

9.8. Радио – телевизионно покритие на територията на Общината

9.9. Покритие с други комуникационни системи

9.10. Пречистване на отпадъчни води

9.11. Отпадъци

- Сметосъбиране
- Третиране
- Депониране

10. Отдых и туризъм

10.1. Обекти на отдыха и туризма

- 10.2. Значимост на обектите
- 10.3. Собственост
- 10.4. Влияние в общото икономическо развитие

11. Екологично състояние

- 11.1. Замяряване на въздуха, водите и почвите
- 11.2. Категоризация
- 11.3. Характеристика на вредните емисии

II. Прогнози за развитие

1. Прогнози за социално – икономическо развитие

- 1.1. Демографско развитие
 - Песимистичен вариант
 - Оптимистичен вариант
 - Реалистичен вариант
- 1.2. Икономическо развитие
 - Развитие на промишлеността
 - Развитие на селското стопанство
 - Развитие на горското стопанство
 - Развитие на транспорта
 - Развитие на строителството
 - Развитие на туризма
- 1.3. Развитие на социалната база
 - Развитие на здравеопазването
 - Развитие на образованието
 - Развитие на културата
 - Развитие на комунални дейности

2. Прогноза за пространствено развитие

- 2.1. Основно предназначение на териториите, режими на устройство и параметри на натоварване
- 2.2. Развитие на урбанизираните територии
- 2.3. Развитие на зелената система
- 2.4. Развитие на инфраструктурата

3. Правила и нормативи за прилагане на ОУПО Перник

- 3.1. Условия, при които може да се изменя планът
- 3.2. Правила и нормативи за прилагане на ОУПО Перник

4. Заключение

III. Приложения

Таблица I. Списък на абривиатурите и тяхното значение

Абревиатура	Значение
ADSL	Асиметрична цифрова абонатна линия
EVN	EVN България
GSM	Глобална система за мобилни комуникации
MUX	Мултиплекс
PEHD	Полиетиленови тръби
UMTS	Универсална мобилно-телекомуникационна система
АГРС	Автоматични газорегулиращи станции
АД	Акционерно дружество
АНПТ	Ансамбъл за народни песни и танци
АПМП-ГП	Амбулатория за първична медицинска помощ – груповая практика
АПМПДМ-ГП	Амбулатория за първична медицинска помощ по дентална медицина – груповая практика
АПМПДМ-ИП	Амбулатория за първична медицинска помощ по дентална медицина – индивидуална практика
АПМП-ИП	Амбулатория за първична медицинска помощ – индивидуална практика
АСМП-ГП	Амбулатория за специализирана медицинска помощ – груповая практика
АСМП-ИП	Амбулатория за специализирана медицинска помощ – индивидуална практика
БКТП	Бетонни комплектни трансформаторни постове
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водоелектрическа централа
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВС	Високоволтова станция
ГПЧЕ	Профилирана гимназия с изучаване на чужди езици
ДКЦ	Диагностично-консултативен център
ДП „НК ЖП“	Държавно предприятие „Национална компания железопътна инфраструктура“
ДЦ	Диагностичен център
ЕООД	Еднолично дружество с ограничена отговорност
ЕПУ	Европейски политехнически университет
ЕТ	Едноличен търговец
ЗЗ	Защитена зона
ЗМ	Защитена местност
ЗУТ	Закон за устройство на територията
к.к.	курортен комплекс
Кв.	Квартал
КЕИ	Кладенец
КЕЦ	Клиентски енергоцентър
КИ	Кладенец
КН	Културно наследство
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МДЦ	Медико-дентален център
МДЦ	Медико-диагностичен център
МИ	Министерство на икономиката
МИЕТ	Министерство на икономиката, енергетиката и туризма
МОН	Министерство на образованието и науката
МОПТ	Масов обществен градски транспорт
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МТЛ	Медико-техническа лаборатория
МТП	Мачтов трафопост
МЦ	Медицински център

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

МЦ	Медицински център
НЕК	Национална електрическа компания
НСИ	Национален статистически институт
НФООС	Национален фонд за опазване на околната среда
НЧ	Народно читалище
ОБФООС	Общински фонд за опазване на околната среда
ОДЗ	Обединено детско заведение
ОДК	Общински детски комплекс
ООД	Дружество с ограничена отговорност
ОП	Общинско предприятие
ОПР	Общински план за развитие
ОПРР	Оперативна програма регионално развитие
ОУ	Основно училище
ОУП	Общ устройствен план
ОУПО	Общ устройствен план община
ПГ	Професионална гимназия
ПГЕМП	ПГ по енергетика и минна промишленост
ПГОТ	Професионална гимназия по облекло и туризъм
ПГТ	Професионална гимназия по транспорт
ПГТС	Професионална гимназия по техника и строителство
ПЗ	Природна забележителност
ПИ	Поземлен имот
ПМГ	Природо-математическа гимназия
ПУИ	Помощно училище за умствено изостанали
ПУП	Подробен устройствен план
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РИМ	Регионален исторически музей
РРТС	Ретранслатор
РЦПИОВДУСОП	Ресурсен център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности
Св.	Свети
СМДЛ	Самостоятелна медико-диагностична лаборатория
СМТЛ	Самостоятелна медико-техническа лаборатория
СОУ	Средно общообразователно училище
СУ	Спортно училище
ТЕЦ	Топлоелектрическа централа
ТИЦ	Туристически информационен център
ТП	Трансформаторни постове
ТПГ	ТЕХНОЛОГИЧНА ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ
ТСБ	Териториално статистическо бюро
УПИ	Урегулиран поземлен имот
ФПЧ	Фини прахови частици
ФтЕЦ	Фотоволтаична електроцентрала
ЦГЧ	Централна градска част
ЦДГ	Целодневна детска градина

I. Анализ на съществуващото положение

1. Въведение

Разработката на Проект на общ устройствен план на Община Перник е възложена с Договор № 27/03.02.2015г. сключен между “ФОР РАЙС” ООД и Община Перник.

Мотивите за възлагане на задачата са необходимостта от създаване на законовите предпоставки за структуриране и преструктуриране на територията, определяне на териториални приоритети за развитие, изискванията на ЗУТ за устойчива териториално – устройствена основа за реализация на инвестиционните програми и намерения на Общината и инвеститорите, които имат интереси свързани с територията ѝ, както и за цялостното подобряване на жизнената среда с опазване и развитие на природните дадености и ресурси на територията.

Целите и приоритетите в развитието на Община Перник, заложи в приетите и действащи стратегически и планови документи налагат мобилизирането на целия местен потенциал – човешки, инвестиционен, териториален за да може да се постигне търсеното ускоряване на развитието на общината. Разширяването на урбанизираните територии се обосновава с прилагането на по-високи стандарти за различните функционални системи и устройствени среди. Наред с това идват възможностите и задълженията за опазване на околната среда, възможностите за развитие на туризма (с акцент на спортния и културно – историческия туризъм), възможностите за ефективно използване на природните ресурси, възможностите за задоволяване на нуждите на бизнеса и др. Същите следва да бъдат доказани и утвърдени с анализи и прогнози, свързани с изработването на нов Общ устройствен план на общината.

Общият устройствен план на дадена община е стратегически документ от регионално значение, а в определени случаи и в национален аспект, който дава конкретни предвиждания за развитие на територията на общината. Той свежда всички стратегически документи от по-високо ниво на териториално ниво и фактически дава отражение на прогнозите на тези документи върху развитието на територията на общината. Общия устройствен план се явява ключов документ за постигане на устойчиво развитие на общината.

В резултат на желаното постигане на устойчиво развитие и на съществените промени настъпили в социално – икономическите условия през последните години, възниква необходимост от прилагане на качествено нови принципи и практически подходи в устройственото планиране, които следва да отчитат:

- качествено нови условия в развитието на различните видове среди - нормативно – правна, икономическа, социална, информационна, устройствена;
- равнопоставеност във формите на собственост;
- различни подходи при определяне цените на поземлените ресурси с използване на пазарните критерии за търсенето и прилагането;
- възможности за инвестиционна инициатива и еднакви условия и баланс на интересите на всички участници в устройствения процес.

Необходимостта от наличието на актуални устройствени планове на населените места и на териториални общности се обосновава и от редица изисквания, които са заложи в условията за финансиране на конкретните проекти и програми по линия на Националните оперативни програми и други финансови инструменти. Едно от основните изисквания за ползване на ресурсите по финансовия инструмент JESSICA (Съвместно европейско подпомагане за устойчиво развитие на градските ареали) – инициатива на Европейския съюз, Европейската инвестиционна банка и Банката за развитие на Съвета на Европа и др. п.– е наличието на актуален общ

устройствен план. Аналогични изисквания съществуват и по отношение на проекти, свързани с градското развитие, финансирани по Оперативна програма “Регионално развитие”.

2. Регионални проблеми

2.1. Пространствени проблеми

Преобладаващата селищна структура на община Перник е компактна. Някои населени места притежават линейна такава, обуславяна от природо-географските условия и преминаващи през населените места реки и главни пътища, които са градообразуващи фактори. Освен това, характерно за някои населени места на територията на общината, включително и на общинския център е дисперсната структура – разпокъсана територия, разделена на квартали или махали и намиращи се на сериозно разстояние една от друга. Освен дистанцията се наблюдава и разделяне на тези жилищни територии с производствени, нарушени или съществено важни национални комуникационни трасета на автомобилния и железопътния транспорт. Тези фактори възпрепятстват обвързаността на жилищните структури с централните територии на населените места, както и обособяването на компактни урбанистични единици.

Структуроопределящия поминък и икономическа дейност на добивната и преработващата промишленост на полезни изкопаеми има траен „отпечатък“ върху извънурбанизираните територии на общината и е ключов проблем в пространственото развитие след завършване на експлоатационния/добивния период. Това налага рекултивацията на тези територии с цел подобряване на комфорта на живот на местното население, както и редуциране на негативните последици за околната среда.

2.2. Икономически проблеми

Изместването на фокуса от добивната промишленост към преработващата в годините след прехода в комбинация икономическата обстановка на регионално и национално ниво генерират проблеми със заетостта на населението, поради което 1/3-та от заетите са принудени всеки ден да пътуват до друго населено място за да работят, а ¼ трябва да пътуват до община в друга област.

Община Перник притежава неразвит потенциал за културно-исторически, културно-събитийен туризъм, природен, ловен и риболовен туризъм. Въпреки съсредоточаването на туристически и отдих съоръжения в общината спрямо областта е налице и спад на техния брой през последните години. Също така е слабо развита мрежата от обекти на отдиха и туризма характеризираща се с отделни единици.

2.3. Социални проблеми

В социален и демографски аспект се наблюдават следните проблеми:

- Тенденция за намаляване на населението, както и неговото застаряване с увеличаване на смъртността и ниска раждаемост;
- Задълбочаване на проблемите с механичния прираст и достигане за най-ниските нива от последните 8 години;
- Превес на хората над трудоспособна възраст над тези в под трудоспособна възраст;
- Относителния дял на висшистите е под общото за страната;
- Увеличаване на относителния дял на безработните сред икономически активното население в община Перник - тенденция сходна и на по-високите административни нива;
- 1/5 от регистрираните безработни в бюрата по труда са без работа повече от една година, също толкова е и младежката безработица, като дял от общата.

2.4. Културни проблеми

Многобройни са културните, религиозните, спортните, клубните и недвижими културни ценности в община Перник, но без цялостно решение за обвързване на тези обекти в културно-исторически или тематични маршрути, което да даде възможност за безпрепятственото развитие на туристическата дейност.

Изключително разнообразие на спортни клубове в община Перник със съпътстваща необходимост от модерна и налична спортна инфраструктура.

2.5. Екологични проблеми

Огромни са структуроопределящите територии за добив на полезни изкопаеми, както и на преработваща промишленост. Те са формирани в 2 две основни групи:

- **Фокусирани** – ситуирани северно от град Перник с територия доближаваща се по размер на цялата урбанизирана територия на град Перник.
- **Дисперсни** – малки по площ разположени в близост до селата от общината но с разпокъсана структура, което увеличава тяхното негативно влияние върху прилежащите територии.

Съществен проблем е липсва на изградена канализационна инфраструктура със завършващ елемент – пречиствателна станция при населените места на „над“ язовир Студена. Тези обстоятелствата компрометираща качеството на водните ресурси на язовира.

2.6. Комуникационни проблеми

В транспортно отношение е налице амортизирана мрежа със средно или лошо състояние – най-изявено западно от град Перник, както и липсват преки връзки изток-запад с новоизградените съоръжения на комунално обслужване (регионалното депо). Съществуват населени места по протежение на АМ „Люлин“ без комуникационен достъп до тях, което утежнява съществено комуникационната дейност.

Водопроводната мрежа е остаряла и амортизирана и поради факта, че голяма част от тръбите са азбестоциментови са налице и загуби във водните количества от 62%.

2.7. Други проблеми

Налице е недостиг на места в яслите за 9 деца на възраст от 3 месеца до три години, като това е тенденция за предходните 4 години от 2010-2013 година, поради което е необходимо да създаването на нови групи.

Броя на лекарите и медицинските специалисти на 1000 души от населението е под общото за страната през 2013 година. Същевременно преобладават индивидуалните практики и при трите вида – медицински, специализирани и дентални амбулатории.

Поради намаляване на броя на децата и негативните демографски промени би предопределило и редуциране на броя на детските градини, групите, както и на паралелките в училищата.

3. Социално – икономически условия и проблеми

3.1. Демография

На територията на община Перник, както и в по-голяма част от общините в страната съществуват трудни за преодоляване проблеми с икономически и социален характер. В резултат на цялостното негативно демографско развитие на България, демографската ситуация в изследваната община се характеризира като неблагоприятна. Тази констатация се свързва с наблюдаваната тенденция на намаление на населението на месно ниво, както и с влошените стойности на показателите, характеризиращи раждаемостта, смъртността, естествения и механичен прираст на населението.

Особеностите на географското положение на територията спрямо важни пътни артерии и големи градове в страната оказват пряко въздействие върху характера на наблюдаваните демографски тенденции. Това оказва влияние най-вече върху състоянието на различните видове структури на населението и върху неговите миграционни нагласи и поведение.

Настоящият анализ акцентира върху състоянието на човешкия фактор в неговата роля на основен елемент в процеса на развитие на дадена територия. Анализът на основните демографски показатели следва да се разглежда както в контекста на неотменен елемент, посредством който можем да определим наблюдаваните тенденции в развитието и да обвържем протичащите процеси с възможностите за развитие на територията.

Наблюдаваният основно негативен темп на демографските процеси на национално ниво, се проявява и на по-ниските териториални нива в страната - регионално, областно, общинско. Неблагоприятните процеси на обезлюдяване, застаряване, стеснена репродуктивна нагласа и нестабилна социална сигурност на населението, са отличителна черта в развитието на голяма част от териториалните единици в страната. Може да се очаква, че успоредната проява на тези негативни процеси ще окаже цялостен негативен ефект върху бъдещото демографско развитие на голяма част от териториалните единици в страната.

Отчетените в анализа тенденции, характеризиращи процесите на раждаемост, смъртност и естествен прираст, както и особеностите в териториалното разпределение на жителите между отделните населени места, потвърждават твърдението, че община Перник като цяло не прави изключение от отчетената негативна тенденция на демографско развитие на национално ниво. Всички данни, използвани при разработването на настоящия анализ са предоставени от Общинска администрация и от официални публикации на Националния статистически институт /НСИ/.

3.1.1. Брой и гъстота на населението

По данни от последното преброяване, към 01.02.2011 г. броят на населението на община Перник възлиза на 97 181 д., в т.ч. 47 440 д. /48,8%/ мъже и 49 741 д. /51,2%/ жени. Отчетеният по-голям дял на женското население на местно ниво, е косвен индикатор за застаряване на населението.

Стойността за броя на населението на местно ниво, отчетена към разглежданата дата формира 72,8% от жителите на област Перник, 4,6% от населението на Югозападен район от ниво 2 и 1,3% това на национално ниво.

В периода между последните две преброявания на населението в страната /данни към 01.03.2001 г. и 01.02.2011 г./ броят на населението в община Перник намалява със 7 444 д., равняващи се на 7,1% - от 104 625 д. към 01.03.2001 г., на 97 181 д. към 01.02.2011 г. Отчетената относителна стойност, представяща динамиката на населението за изследвания период, е по-неблагоприятна спрямо тази за района от ниво 2, за който за периода се отчита увеличение на населението в порядъка на 1,7%. По отношение на динамиката на населението на национално и

областно ниво, община Перник се отличава с равна стойност с тази за страната /-7,1%/ и с по-благоприятна стойност в сравнение с тази на областно ниво /-10,9%/.

Таблица 3.1.1.1. Динамика на населението в периода 2001-2014 г.

	Брой на населението към:			Прираст /%/	Прираст /%/
	01.03.2001 г.	01.02.2011 г.	31.12.2014 г.	2001-2011 г.	2001-2014 г.
България	7 928 901	7 364 570	7 202 198	- 7,1%	- 9,2%
Югозападен район	2 097 621	2 132 848	2 125 212	1,7%	1,3%
Област Перник	149 832	133 530	127 048	- 10,9%	- 15,2%
Община Перник	104 625	97 181	92 544	- 7,1%	- 11,5%

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

За целия изследван период 01.03.2001 г. - 31.12.2014 г. броят на жителите в общината бележи спад с 12 081 д., които формират отрицателен прираст в порядъка на 11,5%. Посоченият прираст се отличава с по-неблагоприятна стойност от тази за България /-9,2%/ и за Югозападен район /1,3%/. По отношение на прираста на областно ниво, намалението на населението на местно ниво, се отличава с по-благоприятна стойност от средната за област Перник /-15,2%/.

Наблюдаваната негативна тенденция на намаление в броя на жителите на община Перник в периода 2000-2011 г., продължава и понастоящем. Според последните налични данни за протичащите демографски процеси в страната, в периода 01.02.2011 г. - 31.12.2014 г., населението на общината бележи спад с 4 637 д., равняващи се на 4,8%.

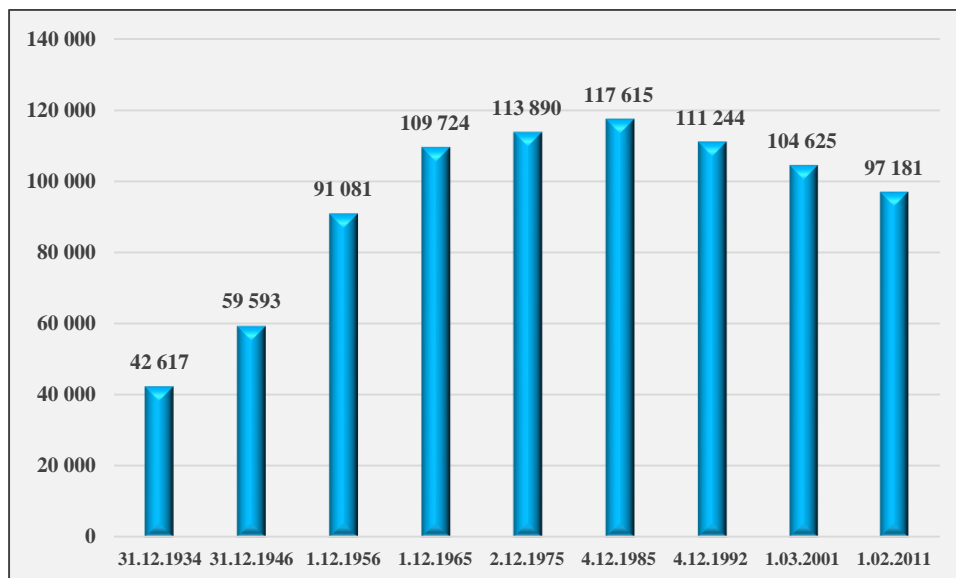
Към 31.12.2014 г. жителите на общината са в порядъка на 92 544 д., в т.ч. 44 988 д. /48,6%/ мъже и 47 556 д. /51,4%/ жени. В периода 01.02.2011 г. - 31.12.2014 г. делът на мъжете в структурата на населението на местно ниво, бележи спад в порядъка на 0,2%.

Към 31.12.2014 г. броят на населението на местно ниво съставлява 72,8% от жителите на област Перник /127 048 д./, 4,4% от населението на Югозападен район /2 125 212 д./ и 1,3% от това на национално ниво /7 202 198 д./.

Важен момент от настоящия демографски анализ, е определяне мястото на община Перник сред 6-те общини в обхвата на едноименната област. Към 31.12.2014 г. общината заема първо място на областно ниво по показателя „брой население“.

С цел очертаване проявата на съответната тенденция в демографското развитие на общинско ниво, динамиката в броя на населението следва да се проследи за достатъчно дълъг времеви период. Представената фигура проследява броя на жителите на община Перник, отчетен към датите на всички преброявания в страната, извършени в периода 1934-2011 г.

Фиг. 3.1.1.1. Динамика на населението на община Перник по преброявания за периода 1934-2011 г.

* Посочените данни в периода 1934-1965 г. отговарят на показателя „налично население“. Данните в периода 1965-2011 г. се отнасят до показателя „постоянно население“ към датата на проведеното преброяване.

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

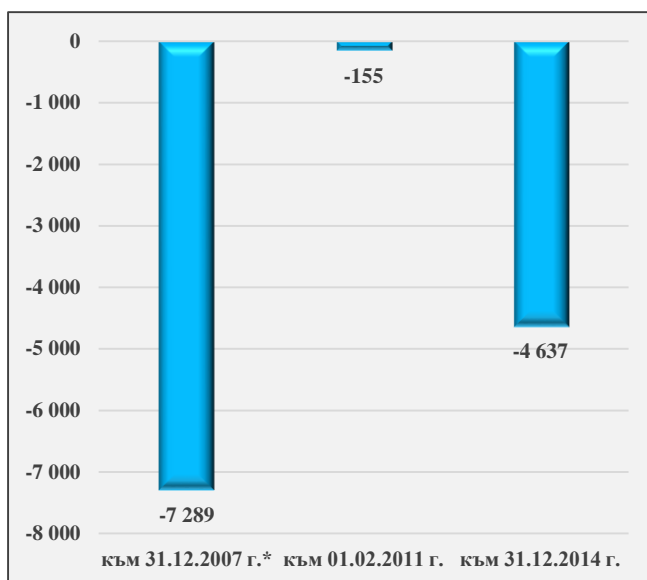
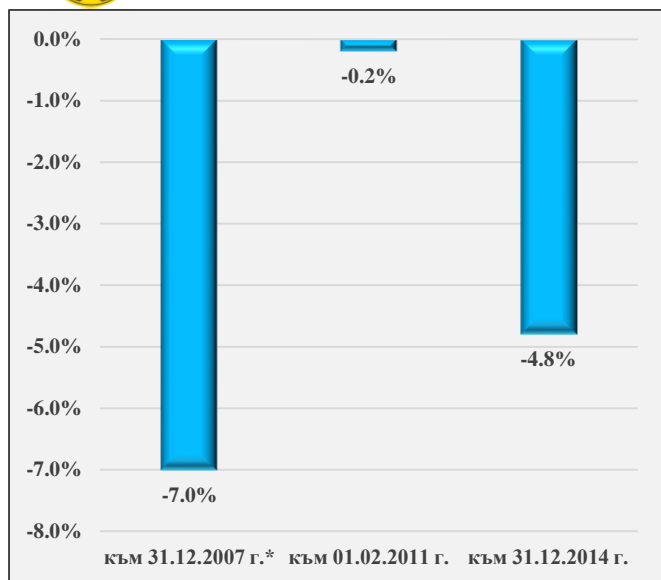
Броят на населението на местно ниво, се характеризира с постепенен ръст в периода до 1985 г. като към 4.12.1985 г. достига най-висока стойност за изследвания 77 годишен период - 117 615 д. Населението на община Перник към датите на преброяванията, проведени в периода 1992-2011 г., се отличава с все по-малък брой, като към 01.02.2011 г. стойността на показателя достига 97 181 д. Отчетеното намаление в периода 4.12.1985 г. /най-благоприятна стойност/ - 1.02.2011 г. /последно преброяване на населението/ е в порядъка на 20 434 д., равняващи се на 17,4%.

Намалението на населението следва да се проследи от гледна точка на абсолютния и относителен прираст на населението. В посочения период се разглежда броят на населението към:

- **01.03.2001 г.** - предпоследно преброяване на населението в страната;
- **31.12.2007 г.** - реперна година /членство на България в Европейския съюз/;
- **01.02.2011 г.** - последно преброяване на населението;
- **31.12.2014 г.** - последни статистически данни за демографските процеси в страната.

Фиг. 3.1.1.2. Относителен прираст на населението на община Перник в периода 2007-2014 г. /в ляво/

Фиг. 3.1.1.3. Абсолютен прираст на населението на община Перник в периода 2007-2014 г. /в дясно/

* спрямо 01.03.2001 г.

към 01.02.2011 г. - спрямо броя към 31.12.2007 г.

към 31.12.2014 г. - спрямо броя към 01.02.2011 г.

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Относителният прираст на населението в периода между предпоследното преброяване /2001 г./ и годината на членство на България в ЕС /2007 г./ е в порядъка на -7,0%, равняващи се на 7 289 д. - от 104 625 д. към 01.03.2001 г., на 97 336 д. към 31.12.2007 г. Докато в периода 31.12.2007 г. - 01.02.2011 г. жителите на общината намаляват с едва 0,2% /155 д./, само в периода между последното преброяването и последните статистически данни за демографските процеси на национално ниво /01.02.2011 г. - 31.12.2014 г./, жителите на община Перник намаляват с 4 637 д., които формират отрицателен прираст от 4,8%.

Важен структурен елемент на извършваната демографска характеристика, е анализът на териториалното разпределение на населението в община Перник по населени места. Към 01.02.2011 г., с най-голям брой население се отличават общинският център - гр. Перник /80 191 д./ и населените места гр. Батановци /2 263 д./, с. Драгичево /2 121 д./, с. Дивотино /1 911 д./, с. Студена /1 819 д./, с. Рударци /1 362 д./, с. Кладница /1 202 д./, с. Ярджиловци /1 079 д./, които се характеризират със значително по-малък брой население в сравнение с общинския център. С най-малко жители към разглежданата дата, се характеризират селата: Чуйпетлово /29 д./, Планиница /30 д./, Радуй /51 д./, Зидарци /80 д./.

В периода между последните две преброявания в страната, броят на населението нараства на територията на четири населени места в община Перник. С най-висок относителен дял се отличава отчетеният ръст за с. Рударци, чийто жители нарастват с 20,7% /234 д. - първо място и по абсолютен прираст/. На следващо място със значително по-ниска стойност се нарежда с. Големо Бучино с прираст в порядъка на 8,2% /55 д./.

С най-неблагоприятен относителен прираст на населението се отличават селата: Чуйпетлово /-37,0%/, Зидарци /-35,5%/, Боснек /-27,2%/, Вискяр /-23,9%/, Богдановдол /-23,2%/, Радуй /-22,7%/.

Поради отчетения брой на населението на с. Чуйпетлово по време на предпоследното /46 д./ и последното /29 д./ преброяване на населението, посоченият относителен прираст се равнява на 17 д.

По отношение на намалението на броя на населението, с най-висока отрицателна стойност се отличава общинският център гр. Перник: -5 800 д., равняващи се на 6,7%. На

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

следващо място се нареждат гр. Батановци /-375 д./ и селата Студена /-227 д./, Ярджиловци /-183 д./, Мещица /-169 д./, Люлин /-160 д./.

Към 01.02.2011 г. на територията на общинския център гр. Перник живеят 80 191 д., които се равняват на 82,5% от жителите на едноименната община. Градското население е в порядъка на 82 454 д. /84,8/, т.е. съотношението между градското и селското население на местно ниво, е 84,8% : 15,2% в полза на населението, живеещо на територията на двата града в общината.

Таблица 3.1.1.2. Динамика на населението на община Перник по населени места /01.03.2011 г. - 01.02.2011 г./

	Населено място	Брой на населението		Прираст /%/	Прираст /бр./
		към 01.03.2001 г.	към 01.02.2011 г.	2001-2011 г.	2001-2011 г.
1.	гр. Батановци	2 638	2 263	- 14,2%	- 375
2.	с. Богдановдол	633	486	- 23,2%	- 147
3.	с. Боснек	213	155	- 27,2%	- 58
4.	с. Вискяр	134	102	- 23,9%	- 32
5.	с. Витановци	324	269	- 17,0%	- 55
6.	с. Големо Бучино	671	726	8,2%	55
7.	с. Дивотино	2 069	1 911	- 7,6%	- 158
8.	с. Драгичево	2 100	2 121	1,0%	21
9.	с. Зидарци	124	80	- 35,5%	- 44
10.	с. Кладница	1 305	1 202	- 7,9%	- 103
11.	с. Кралев дол	659	619	- 6,1%	- 40
12.	с. Лесковец	128	117	- 8,6%	- 11
13.	с. Люлин	1 009	849	- 15,9%	- 160
14.	с. Мещица	1 042	873	- 16,2%	- 169
15.	гр. Перник	85 991	80 191	- 6,7%	- 5 800
16.	с. Планиница	28	30	7,1%	2
17.	с. Радуй	66	51	- 22,7%	- 15
18.	с. Расник	468	399	- 14,7%	- 69
19.	с. Рударци	1 128	1 362	20,7%	234
20.	с. Селищен дол	164	146	- 11,0%	- 18
21.	с. Студена	2 046	1 819	- 11,1%	- 227
22.	с. Черна гора	377	302	- 19,9%	- 75
23.	с. Чуйпетлово	46	29	- 37,0%	- 17
24.	с. Ярджиловци	1 262	1 079	- 14,5%	- 183

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Гъстотата на населението /д/км²/ е основен показател, който разкрива спецификата на протичащите демографски процеси на дадена територия. Към 01.02.2011 г. средната гъстота на населението на община Перник е 200,7 д/км². Отчетената стойност е значително по-висока от средната за страната, за района от ниво 2 и за областта.

Таблица 3.1.1.3. Средна гъстота на населението към 01.02.2011 г. /данни от последното преброяване/ и промяна в стойностите на показателя към 31.12.2014 г.

	Територия	Население - брой	Гъстота на населението
--	-----------	------------------	------------------------

	/км ² /			/д/км ² /	
		01.02.2011 г.	31.12.2014 г.	01.02.2011 г.	31.12.2014 г.
България	111 001,9	7 364 570	7 202 198	66,3	64,9
Югозападен район	20 306,4	2 132 848	2 125 212	105,0	104,7
Област Перник	2 394,2	133 530	127 048	55,8	53,1
Община Перник	484,2	97 181	92 544	200,7	191,1

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Намаленият брой жители на местно ниво в периода 01.02.2011 г. - 31.12.2014 г., води до промяна и в гъстотата на населението, която към 31.12.2014 г. е в порядъка на 191,1 д/км². Тоест, в периода между последното преброяване и последните налични данни за демографските процеси в страната, средната гъстота на населението в община Перник намалява с 9,6 д/км².

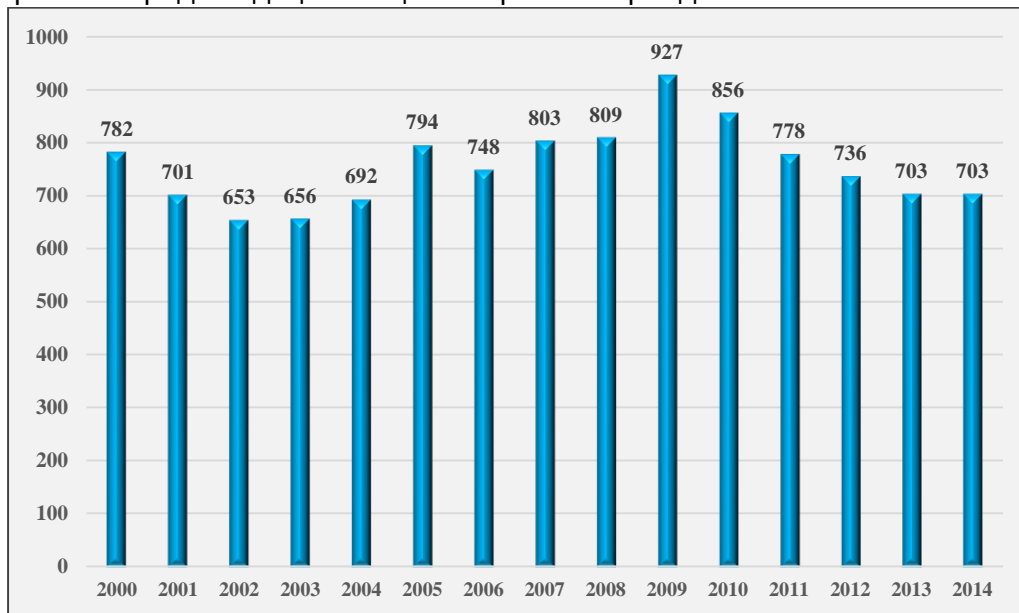
3.1.2. Структура на населението

3.1.2.1. Раждаемост и смъртност на населението

Демографските показатели, разкриващи тенденциите в протичащите процеси на раждаемост и смъртност на населението, се намират в пряка връзка от влиянието на различни фактори със социално-икономически и демографски характер. В настоящия анализ са анализирани показателите брой живородени деца, брой живородени брачни и извънбрачни деца, коефициент на раждаемост на населението, брой умирация, коефициент на смъртност на населението. Стойностите на тези показатели следва да се разглеждат като пряко отражение на средата на живот на населението /жизнен стандарт, качество на живот, образование, достъп до здравеопазване, социална стабилност/, както и на особеностите на неговите репродуктивни нагласи.

В периода 2000-2014 г. броят на живородените деца в община Перник варира между 927 бр. през 2009 г. /най-благоприятна стойност/ и 653 бр. през 2002 г., когато броят на живородените деца е най-нисък за целия 15 годишен период. Отчетената стойност за 2014 г. на общинско ниво /703 бр. живородени/ съставлява 74,9% от живородените деца в област Перник /939 бр./ и отрежда на едноименната община първо място сред 6-те общини в областта.

Фиг. 3.1.2.1.1. Брой живородени деца в община Перник в периода 2000-2014 г.

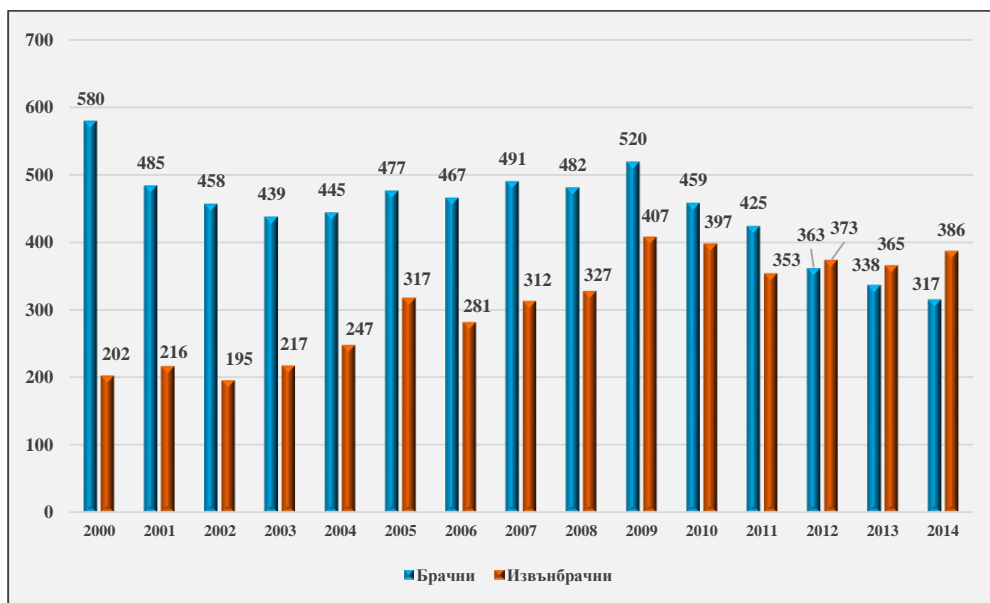
Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

През почти всички години в изследвания период, броят на живородените момчета е по-висок от този на живородените момичета. Наблюдаваната тенденция продължава и през последната 2014 г., когато живородените момчета формират 52,8% /371 бр./ от живородените в община Перник, при стойност от 47,2% /332 д./ за живородените момичета.

Важен елемент от демографския анализ на дадена територия, който разкрива особеностите на репродуктивните нагласи на населението, се явява показателят „живородени брачни и извънбрачни деца“. Броят на живородените брачни деца на територията на община Перник е по-висок от този на родените извънбрачни през всички години в периода 2000-2011 г. През последните три години в изследвания период, броят на живородените извънбрачни деца взема превес, като през 2014 г. разглежданото съотношение е 45,1% /317 бр./ - брачни, при стойност от 54,9% /386 бр./ за живородените извънбрачни деца.

Фиг. 3.1.2.1.2. Брой живородени брачни и извънбрачни деца в община Перник в периода 2000-2014 г.

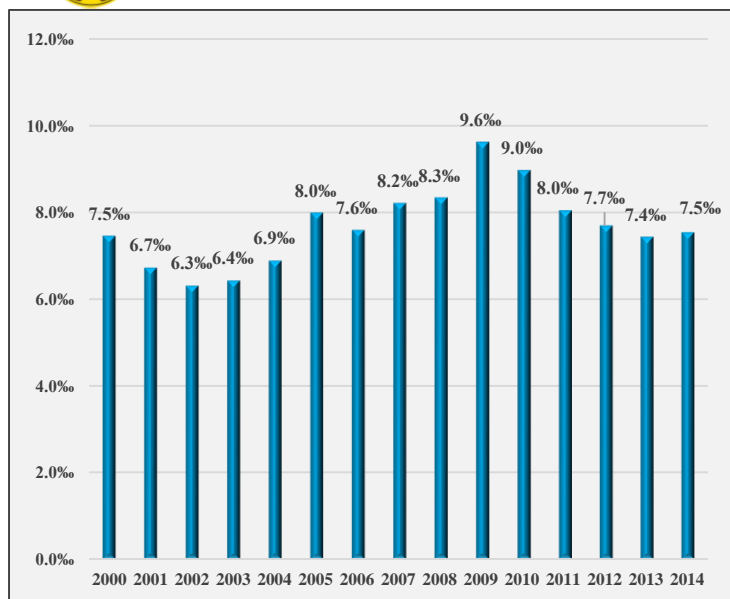
Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

В периода 2000-2014 г. коефициентът на раждаемост на населението в община Перник варира между 9,6‰ през 2009 г. /най-висока стойност на показателя/ и 6,3‰ през 2002 г., когато е отчетена най-неблагоприятна стойност за изследвания 15 годишен период. Посочените две години, отличаващи се с най-висока и най-ниска стойност на коефициента на раждаемост на населението съвпадат с годините, за които е отчетен най-голям /2009 г. - 927 бр./ и най-малък /2002 г. - 653 бр./ брой живородени деца на територията на община Перник.

Коефициентът на раждаемост на населението на община Перник през 2014 г. /7,5‰/, се отличава с по-ниска стойност от средната за България /9,4‰/ и за Югозападен район /9,8‰/ и с по-висока стойност от тази за област Перник /7,3‰/.

Фиг. 3.1.2.1.3. Коефициент на раждаемост на населението на община Перник в периода 2000-2014 г.

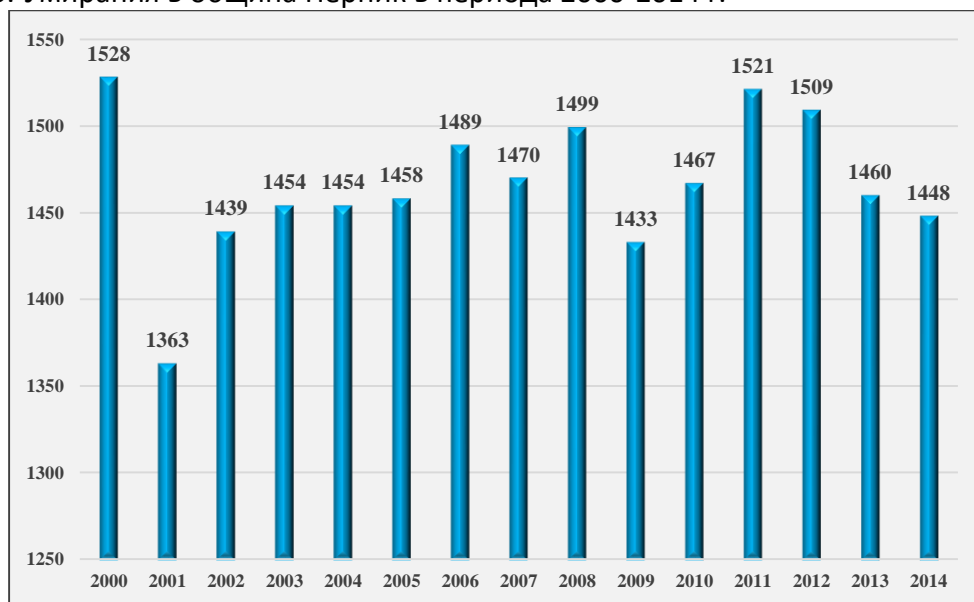
Фиг. 3.1.2.1.4. Коефициент на раждаемост на населението през 2014 г. /национално ниво, ниво район от ниво 2, областно ниво, общинско ниво/

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

В периода 2000-2014 г. броят на умираванията в община Перник варира между 1 528 д. през 2000 г. /най-тревожна стойност/ и 1 363 д. през следващата 2001 г., когато е отчетен най-малък брой умиравания на местно ниво за 15 годишния период.

Фиг. 3.1.2.1.5. Умирения в община Перник в периода 2000-2014 г.

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

По отношение на структурата на умираванията по пол, следва да отбележим, че броят умиравания при мъжете надвишава този при жените през всички години в изследвания период. През последната изследвана 2014 г. разглежданото съотношение е в порядъка на 772 бр. /53,3%/ умиравания при мъжете, при стойност от 676 /46,7 бр./ умиравания при жените.

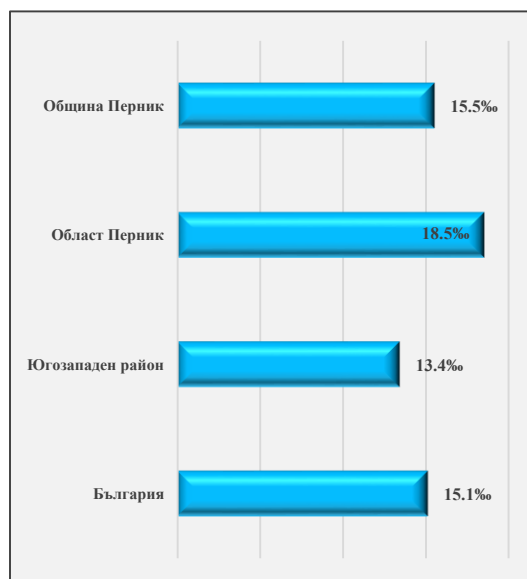
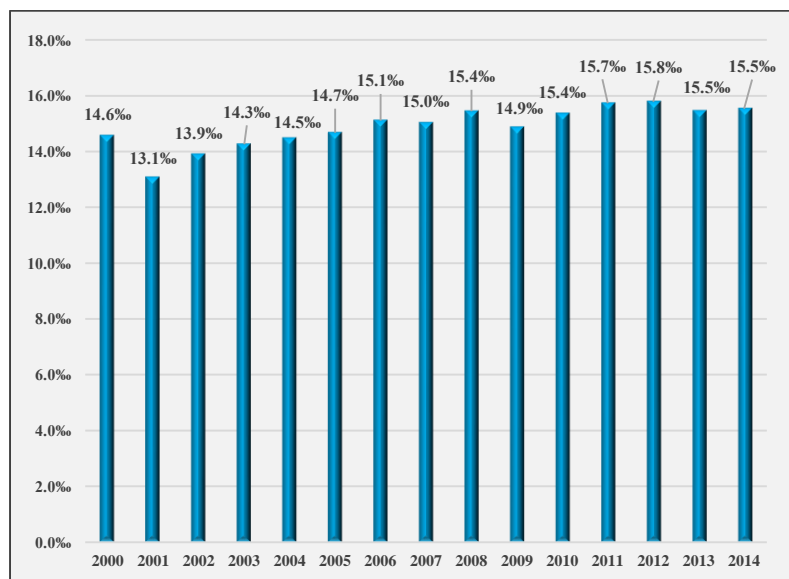
През 2014 г. умираванията в общината /1 448 д./ формират 61,2% от умираванията на територията на област Перник /2 366 д./. Отчетеният брой отрежда на разглежданата общината първо място сред 6-те общини в областта.

В наблюдавания период коефициентът на смъртност на населението в община Перник варира между 13,1‰ през 2001 г. /най-ниска стойност/ и 15,8‰ през 2012 г., когато е констатирана най-тревожна стойност на показателя. През последната наблюдавана 2014 г. коефициентът на смъртност на населението в общината е в порядъка на 15,5‰, като отчетената стойност представлява третата най-неблагоприятна стойност за изследвания период /след стойностите за 2012 г. - 15,8‰ и за 2011 г. - 15,7‰/. Посочената стойност за 2014 г. отрежда на община Перник по-неблагоприятна позиция спрямо тази за страната /15,1‰/ и за района от ниво 2 /13,4‰/ и по-благоприятна от тази за областта /18,5‰/.

Фиг. 3.1.2.1.6. Коефициент на смъртност на населението на община Перник в периода 2000-2014 г.

Фиг. 3.1.2.1.7. Коефициент на смъртност на населението през 2014 г. /национално ниво, ниво район от ниво 2, областно ниво, общинско ниво/

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

3.1.2.2. Естествен и механичен прираст на населението

Стойността на естествения прираст на населението /разлика между брой живородени и брой умрели лица/ в община Перник се отличава с отрицателна стойност през всички 15 години в изследвания период. Най-ниска отрицателна стойност е отчетена през 2009 г. /-506 д./, докато с най-тревожна стойност се характеризира 2003 г. /-798 д./. През последната изследвана 2014 г. броят на умрелите лица /1 448 д./ надвишава този на живородените /703 д./ със 745 д.

Таблица 3.1.2.2.1. Естествено движение на населението на община Перник в периода 2000-2014 г.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Живородени	782	701	653	656	692	794	748	803	809	927	856	778	736	703	703
Умрели	1 528	1 363	1 439	1 454	1 454	1 458	1 489	1 470	1 499	1 433	1 467	1 521	1 509	1 460	1 448
Естествен прираст	- 746	- 662	- 786	- 798	- 762	- 664	- 741	- 667	- 690	- 506	- 611	- 743	- 773	- 757	- 745

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

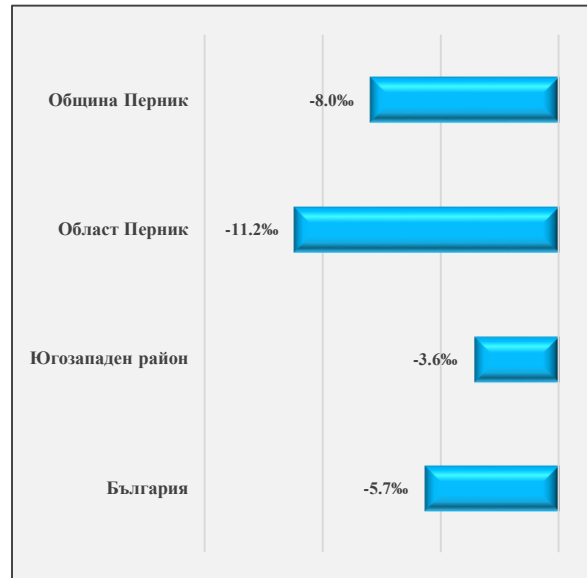
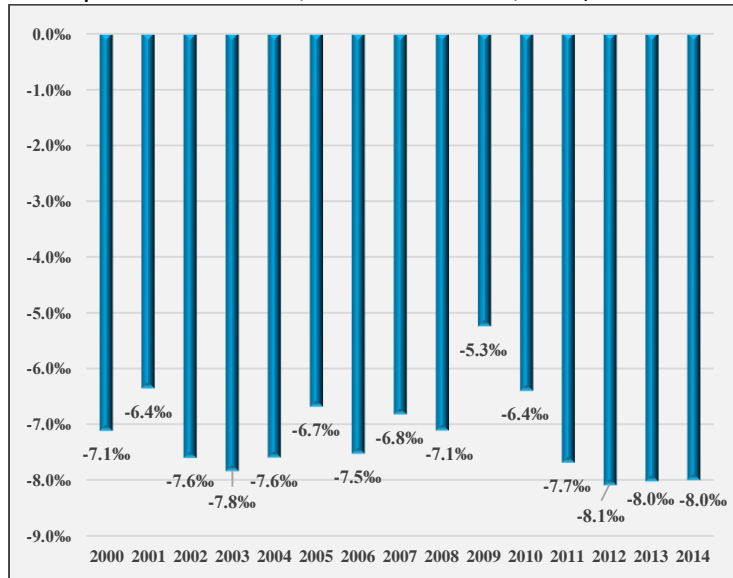
По-големият брой умрели лица от този на живородените в посочения период, резултатна в отрицателни стойности на коефициента на естествен прираст на населението в община Перник през всички 15 години в периода 2000-2014 г. Стойността на коефициента варира

между -5,3‰ през 2009 г. и -8,1‰ през 2012 г., когато са отчетени съответно най-благоприятната и най-тревожната стойност на показателя. Коефициентът на естествен прираст на населението на местно ниво през 2014 г. е в порядъка на -8,0‰, като посочената стойност е равна на тази от предходната 2013 г. и е втората най-неблагоприятна стойност за целия 15 годишен период /след стойността, отчетена за 2012 г./. Посочената стойност на показателя за община Перник през 2014 г., е по-тревожна от средната за България /-5,7‰/ и за Югозападен район /-3,6‰/ и по-благоприятна от тази за област Перник /-11,2‰/.

Фиг. 3.1.2.2.1. Коефициент на естествен прираст на населението на община Перник в периода 2000-2014 г.

Фиг. 3.1.2.2.2. Коефициент на естествен прираст на населението през 2014 г. /национално ниво, ниво район от ниво 2, областно ниво, общинско ниво/

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Механичният прираст на населението /разликата между броя заселени и броя изселени лица/ в община Перник се отличава с положителна стойност през четири години в изследвания период /2000, 2001, 2006 и 2008 г./. Най-благоприятна стойност на показателя е констатирана през първата наблюдавана година, когато броят на заселените /2 769 д./ надвишава този на изселените /2 252 бр./ с 517 д. С най-тревожна стойност се характеризира 2003 г. с механичен прираст в порядъка на -980 д. През 2014 г. изселените лица /1 624 д./ надвишават заселените /1 023 д./ с 601 д. Отчетената стойност за последната разглеждана година представлява втората най-неблагоприятна стойност на показателя за 15 годишния период /след стойността за 2003 г./. Таблица 3.1.2.2.2. Механично движение на населението на община Перник в периода 2000-2014 г.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Заселени	2 769	2 836	1 066	1 476	1 392	1 528	1 287	1 750	1 307	1 371	1 776	1 046	891	927	1 023
Изселени	2 252	2 772	1 580	2 456	1 851	1 831	1 110	2 007	1 209	1 611	2 260	1 412	1 220	1 323	1 624
Механичен прираст	517	64	- 514	- 980	- 459	- 303	177	- 257	98	- 240	- 484	- 366	- 329	- 396	- 601

* От 2007 г. механичното движение на населението включва не само вътрешната миграция, а и движението на лицата към и от страната

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

3.1.2.3. Полово-възрастова структура на населението

По данни на НСИ от последното преброяване на населението, към 01.02.2011 г. половата структура на населението в община Перник се характеризира с по-голям дял на жените. Техният брой към посочената дата, е в порядъка 49 741 д., които формират 51,2% от жителите на местно ниво, при стойност за мъжете - 47 440 д., равняващи се на 48,8%.

Най-голям дял във възрастовата структура на населението към разглежданата дата заемат хората на възраст 50-54 години - 7 903 д., които формират 8,1% от населението на община Перник. На следващо място се нареждат лицата във възрастовата група 60-64 години - 7 452 д., равняващи се на 7,7% от жителите на местно ниво. Лицата на възраст между 0 и 4 години, са 4 233 д., които съставляват 4,4% от населението на общината, при стойност от 1 366 д., или 1,4% за хората в категория „85+“ години.

Разпределението на населението по пол и възраст се отличава с по-голям дял на мъжете във възрастовите групи от 0-4 г. до 40-44 г. включително. Изключение прави само възрастовата група 10-14 години, при която се отчита по-голям дял на жените. Най-съществена разлика в разпределението на представителите на отделните възрастови групи по пол /по отношение превеса на мъжете/, се отчита за хората на възраст между 20 и 24 години, където делът на мъжете е в порядъка на 54,4% /2 512 д./, при стойност от 45,6% /2 102 д./ за жените в посочената възрастова група.

При всички останали възрастови групи от 45-49 г. до 85+ години се наблюдава по-голям дял на жените. С най-съществена разлика се отличава съотношението по пол във възрастовата група „85+“ години, където делът на жените е в порядъка на 63,2% /863 д./, при стойност от 36,8% /503 д./ за мъжете, попадащи в разглежданата възрастова група.

Таблица 3.1.2.3.1. Полово-възрастова структура на населението на община Перник към 01.02.2011 г.

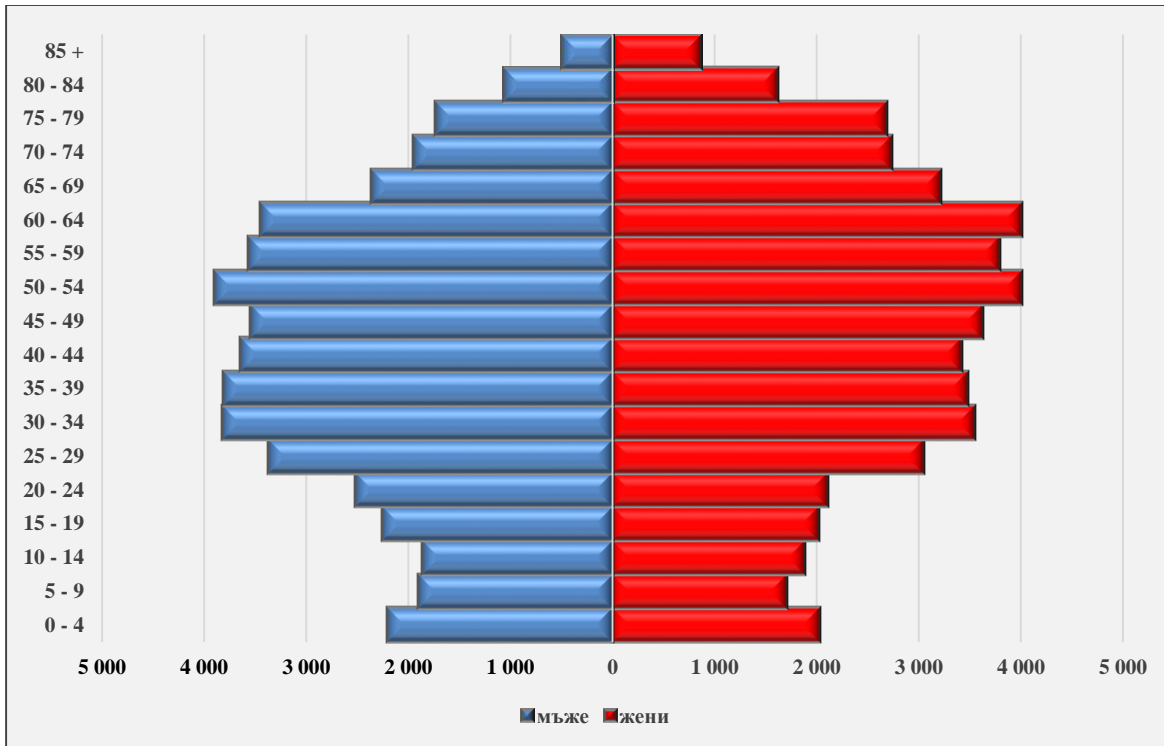
Възраст	Общо	Мъже	Жени	% мъже	% жени
0 - 4	4 233	2 209	2 024	52,2%	47,8%
5 - 9	3 601	1 896	1 705	52,7%	47,3%
10 - 14	3 746	1 863	1 883	49,7%	50,3%
15 - 19	4 274	2 253	2 021	52,7%	47,3%
20 - 24	4 614	2 512	2 102	54,4%	45,6%
25 - 29	6 413	3 369	3 044	52,5%	47,5%
30 - 34	7 367	3 823	3 544	51,9%	48,1%
35 - 39	7 293	3 812	3 481	52,3%	47,7%
40 - 44	7 067	3 646	3 421	51,6%	48,4%
45 - 49	7 169	3 548	3 621	49,5%	50,5%
50 - 54	7 903	3 899	4 004	49,3%	50,7%
55 - 59	7 354	3 565	3 789	48,5%	51,5%
60 - 64	7 452	3 448	4 004	46,3%	53,7%
65 - 69	5 569	2 361	3 208	42,4%	57,6%
70 - 74	4 672	1 944	2 728	41,6%	58,4%
75 - 79	4 406	1 727	2 679	39,2%	60,8%
80 - 84	2 682	1 062	1 620	39,6%	60,4%
85 +	1 366	503	863	36,8%	63,2%
Общо	97 181	47 440	49 741	48,8%	51,2%

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Особеностите на полово-възрастовата структура на населението на община Перник към 01.02.2011 г. /брой на лицата в отделните възрастови групи и тяхното разпределение по пол/, са визуализирани посредством представената полово-възрастова пирамида на населението.

Фиг. 3.1.2.3.1. Полово-възрастова пирамида на населението на община Перник към 01.02.2011 г.

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Особеностите на възрастовата структура на населението по населени места, е важен елемент от извършвания демографски анализ, посредством който, можем ясно да очертаем съществуващите дисбаланси между броя на жителите в различните възрастови групи на територията на общината.

Населените места, които се отличават с по-благоприятна възрастова структура /по-голям брой население на 0-14 г./, са общинският център гр. Перник /9 955 д./ и някои населени места в общината, които се характеризират със значително по-малък брой на жителите в разглежданата възрастова група: с. Драгичево /268 д./, гр. Батановци /247 д./, с. Дивотино /187 д./, с. Студена /177 д./, с. Рударци /164 д./, с. Кладница /130 д./. От друга страна, с влошена възрастова структура, изразяваща се в неблагоприятно съотношение между лицата на 0-14 години и хората на 75 и повече години, се отличават селата:

Таблица 3.1.2.3.2. Населени места с влошена възрастова структура на населението

Населено място	Население на 0-14 години /брой/	Население на 70 и повече години /брой/
с. Боснек	2	65
с. Вискяр	1	46
с. Зидарци	1	28
с. Лесковец	4	47
с. Планиница	0	7
с. Радуй	0	28
с. Чуйпетлово	0	12

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Отчетените тревожни стойности на възрастовата структура на тези населени места, свидетелстват за проявяващата се тенденция на застаряване на населението и за съществуващата заплаха от тяхното постепенно обезлюдяване.

Към 01.02.2011 г. на територията на три села Планиница, Радуй и Чуйпетлово липсва население на възраст между 0 и 14 години. Към разглежданата дата, на територията на с. Радуй, Планиница и Чуйпетлово най-младите жители попадат съответно във възрастови група 40-44 г. /2 д./, 35-39 г. /1 ч./ и 30-34 г. /2 д./.

Особеностите на възрастовата структура на населението, следва да се проследят и по отношение разпределението на жителите на община Перник в под, във и над трудоспособна възраст. Към 01.02.2011 г. най-голям дял на местно ниво заемат лицата в трудоспособна възраст, чийто дял е в порядъка на 62,6% /60 824 д./. На второ място се нареждат жителите в категория „над трудоспособна възраст“ - 24,7% /23 988 д./, като лицата в под трудоспособна възраст формират най-малък дял от 12,7% /12 369 д./ от жителите на общината.

Таблица 3.1.2.3.3. Население под, във и над трудоспособна възраст в община Перник към 01.02.2011 г.

	Население /брой/	Структура /%/
Под трудоспособна възраст	12 369	12,7%
В трудоспособна възраст	60 824	62,6%
Над трудоспособна възраст	23 988	24,7%
Общ брой население	97 181	100,0%

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

В периода 01.02.2011 г. - 31.12.2014 г. броят на хората в трите категории население бележи спад. В резултат на отчетеното намаление, делът на лицата в трудоспособна възраст достига 61,3% /при 62,6% към 01.02.2011 г./. Отчетеният дял на разглежданата категория население на територията на община Перник за 2014 г., се отличава с близка, но по-висока от средната стойност за страната /61,1%/.

За разглеждания период, делът на лицата в под и в над трудоспособна възраст нараства и достига стойност съответно в рамките на 13,2% и 25,4%.

Таблица 3.1.2.3.4. Население под, във и над трудоспособна възраст в община Перник към 31.12.2014 г.

	Население /брой/	Структура /%/
Под трудоспособна възраст	12 251	13,2%
В трудоспособна възраст	56 764	61,3%
Над трудоспособна възраст	23 529	25,4%
Общ брой население	92 544	100,0%

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

Таблица 3.1.2.3.5. Възрастова структура на населението в община Перник по населени места към 01.02.2011 г.

Населени места	Общо	Възраст														
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70 +
Община Перник /общо/	97 181	4 233	3 601	3 746	4 274	4 614	6 413	7 367	7 293	7 067	7 169	7 903	7 354	7 452	5 569	13 126
гр. Батановци	2 263	95	85	67	92	123	150	156	142	165	148	185	169	189	142	355
с. Богдановдол	486	16	5	13	15	16	16	27	24	31	30	30	47	52	47	117
с. Боснек	155	2	-	-	2	-	2	2	2	6	10	10	6	23	25	65
с. Вискяр	102	-	1	-	1	1	1	-	2	4	2	6	7	17	14	46
с. Витановци	269	6	6	9	2	11	7	9	9	11	20	12	24	28	25	90
с. Големо Бучино	726	18	17	21	26	45	46	56	52	49	43	52	52	60	56	133
с. Дивотино	1 911	64	57	66	68	67	103	142	142	121	108	139	180	180	149	325
с. Драгичево	2 121	107	75	86	87	98	129	143	163	160	143	151	136	168	146	329
с. Зидарци	80	-	-	1	-	3	-	1	-	4	5	2	9	13	14	28
с. Кладница	1 202	43	46	41	37	50	73	95	77	67	82	108	86	111	82	204
с. Кралев дол	619	19	12	22	15	25	36	35	37	32	38	60	61	62	38	127
с. Лесковец	117	2	-	2	5	4	2	1	2	9	7	7	6	9	14	47
с. Люлин	849	22	23	18	30	30	48	45	49	50	49	57	77	101	70	180
с. Мещица	873	29	19	18	26	34	48	58	41	58	59	78	71	65	85	184
гр. Перник	80 191	3 634	3 112	3 209	3 684	3 942	5 513	6 257	6 205	5 986	6 111	6 613	5 994	5 874	4 232	9 825
с. Планиница	30	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	3	1	5	10	7
с. Радуй	51	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	2	2	3	13	28
с. Расник	399	10	5	9	14	10	26	16	16	18	21	30	31	35	45	113
с. Рударци	1 362	66	50	48	41	51	65	106	102	75	98	114	125	128	73	220
с. Селищен дол	146	3	4	5	-	2	5	8	6	6	7	6	10	13	16	55
с. Студена	1 819	62	42	73	68	61	89	128	125	129	104	143	146	169	150	330
с. Черна гора	302	5	6	6	11	9	9	16	13	15	22	19	26	41	20	84
с. Чуйпетлово	29	-	-	-	-	-	-	2	2	-	1	-	2	6	4	12
с. Ярджиловци	1 079	30	36	32	50	32	45	64	81	68	58	76	86	100	99	222

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg>

3.1.2.4. Етническа и конфесионална структура на населението

Данните за етническата и конфесионалната структура на населението на община Перник отразяват самоопределението на лицата, участвали в преброяването през 2011 г. Въпросите за етническата и конфесионална принадлежност са право на личен избор на преброявания дали да посочи съответната етническа и конфесионална група, към които се самоопределя.

По данни на НСИ, по време на последното преброяване отговор на въпроса за своята етническа принадлежност на местно ниво, са дали 91 246 д., равняващи се на 93,9% от населението на община Перник към 01.02.2011 г. Отчетената относителна стойност е равна на средната за областта, където броят на отговорилите лица /125 422 д./ също формира 93,9% от жителите на областно ниво /133 530 д./.

Най-голям дял от населението на общината се самоопределя към българската етническа група - 97,4%, които се равняват на 88 831 д. от отговорилите. Този дял е по-висок от средния за страната /84,8%/ и за областта /96,4%/. Ромската етническа група заема второ място с дял от 2,0%, съставляващи 1 781 д. от лицата дали отговор на въпроса за своята етническа принадлежност. Посоченият относителен дял на местно ниво е по-нисък от този за България /4,9%/ и за област Перник /2,8%/. Към турската етническа група са се самоопределили 176 д., равняващи се на 0,2% от получените отговори. Разгледаните три етнически групи /българска, турска и ромска/ формират 99,6% от етническата структура на населението на община Перник.

Таблица 3.1.2.4.1. Етническа структура на населението към 01.02.2011 г.

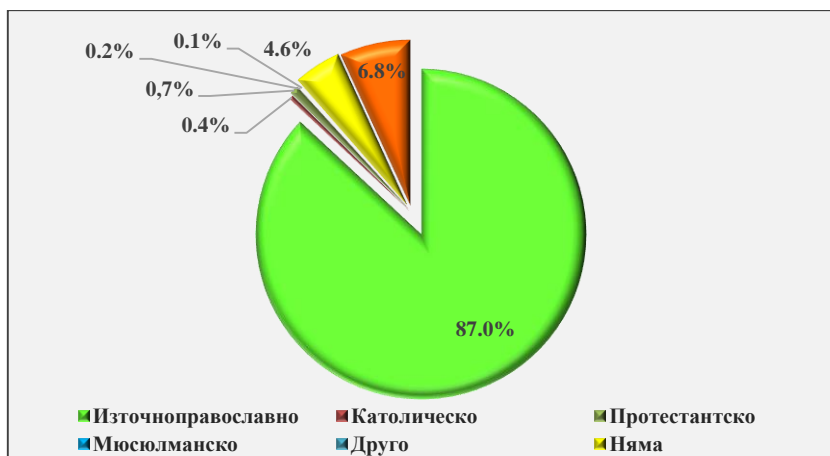
	Етническа група /%/				Не се самоопределят
	Българска	Турска	Ромска	Друга	
България	84,8%	8,8%	4,9%	0,7%	0,8%
Област Перник	96,4%	0,2%	2,8%	0,2%	0,4%
Община Перник	97,4%	0,2%	2,0%	0,2%	0,3%

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

По данни от последното преброяване, броят на лицата дали отговор на въпроса за своето вероизповедание, е 77 060 д., които формират 79,3% от населението на община Перник. Най-голям дял заемат лицата, изповядващи източноправославно вероизповедание - 87,0% /67 069 д./ от отговорилите на въпроса. На второ място се нареждат лицата, които са заявили, че не се самоопределят - 6,8% /5 272 д./, следвани от тези, които са заявили, че нямат вероизповедание - 4,6% /3 574 д./.

Делът на лицата, които са се самоопределили към католическото /317 д./, протестантското /569 д./ и мюсюлманското /163 д./ вероизповедание, е съответно 0,4%, 0,7% и 0,2%.

Фиг. 3.1.2.4.1. Конфесионална структура на населението в община Перник към 01.02.2011 г.

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

3.1.2.5. Образователна структура на населението

Към 01.02.2011 г. лицата на седем и повече навършени години на територията на община Перник, са 91 441 д. Най-голям дял от тях заемат лицата със завършено средно образование - 52,5% /47 975 д./, следвани от тези със завършено основно образование - 21,8% /19 923 д./. Делът на лицата на седем и повече навършени години със завършено средно образование на местно ниво, е по-висок от средния дял за България /43,4%/ и за област Перник /51,1%/. Отчетеният дял на лицата в разглежданата възрастова група със завършено основно образование в община Перник, е по-висок от този за страната /23,1%/ и по-нисък от този за областта /24,3%/.

Висшистите са 15 038 д., които формират 16,4% от лицата на седем и повече навършени години, а лицата в категория „никога не посещавали училище“ - 290 д. съставляват 0,3% от населението на община Перник, попадащо в разглежданата възрастова група.

Таблица. 3.1.2.5.1. Население на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование към 01.02.2011 г.

	Висше	Средно	Основно	Начално	Незавършено начално	Никога не посещавали училище	Деце*
България	19,6%	43,4%	23,1%	7,8%	4,8%	1,2%	0,2%
Област Перник	14,2%	51,1%	24,3%	6,3%	3,5%	0,4%	0,2%
Община Перник	16,4%	52,5%	21,8%	5,3%	3,5%	0,3%	0,2%

/* деца на 7 навършени години, които още не са тръгнали на училище/

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Важен показател, характеризиращ особеностите на образователната структура, е грамотността на населението. Към 01.02.2011 г. броят на грамотните лица на девет и повече навършени години в община Перник е 89 660 д., които формират 99,6% от населението в разглежданата възрастова група /90 056 д./. Отчетената относителна стойност, представяща дела на грамотните лица на местно ниво, е по-висока от средната за България /98,3%/ и за област Перник /99,5%/.

Към разглежданата дата жените формират по-голям дял в структурата на грамотните лица в общината - 51,4% /46 119 д./, при стойност от 43 541 д., или 48,6% за грамотните жени.

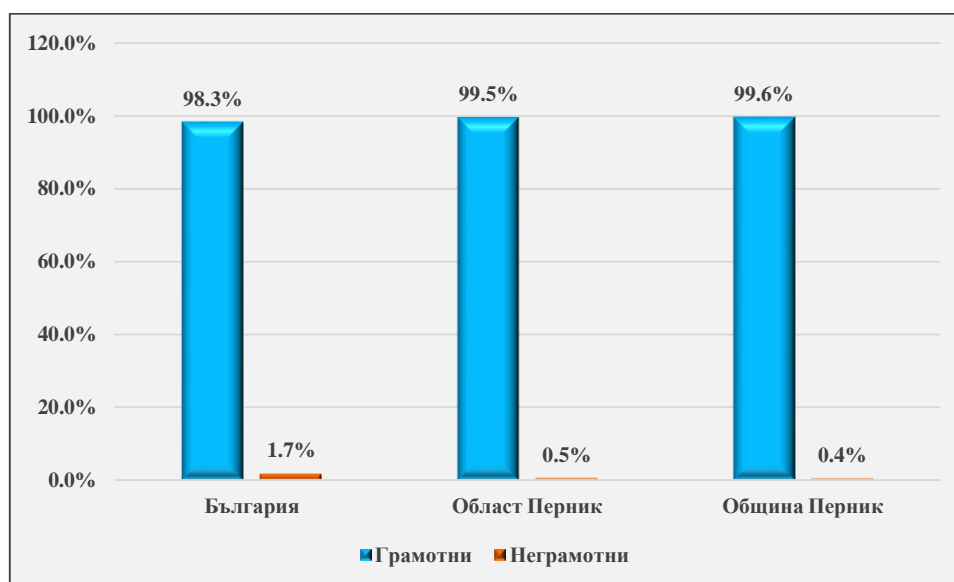
Броят на неграмотните лица /неумението да се чете или пише/ на девет и повече навършени години в община Перник е 396 д., които представляват 0,4% от населението в разглежданата възрастова група в общината. Относителният дял на неграмотните лица в

общината, е по-нисък от средния за страната и за областта и отрежда на община Перник място сред общините с най-нисък дял на неграмотните лица на девет и повече навършени години сред 6-те общини в област Перник. С по-благоприятна стойност на разглеждания показател се отличава само община Ковачевци с дял на неграмотните лица в посочената възрастова група в порядъка на 0,3%.

Разпределението на неграмотните жители на общината по пол е в полза на мъжете, които формират 47,0% /186 д./ от неграмотните лица, спрямо 210 д. или 53,0% за жените.

Фиг. 3.1.2.5.1. Грамотност на населението на 9 и повече навършени години към 01.02.2011 г.

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Разпределението на двете групи население /грамотни и неграмотни/ по местоживееене отрежда по-благоприятна позиция на градското население, спрямо жителите на селата в община Перник. Грамотните лица на девет и повече навършени години в двата града в общината /общинския център гр. Перник и гр. Батановци/, са 75 769 д., които съставляват 84,5% от грамотните лица в общината. Броят на грамотните лица на девет и повече навършени години на територията на останалите населени места от селски тип - 13 891 д. формира 15,5% от грамотните лица в община Перник.

3.1.3. Тенденции на развитие

В резултат на извършения демографски анализ на територията на община Перник можем да направим следните изводи за наблюдаваните демографски тенденции в развитието на местно ниво:

- В периода между последните две преброявания на населението през 2001 и 2011 г. , жителите на община Перник бележат спад със 7 444 д. - от 104 625 д. към 01.03.2001 г., на 97 181 д. към 01.02.2011 г. Посочената абсолютна стойност формира относителен прираст в порядъка на -7,1%, като отчетената стойност е потрешовжна от средната за района от ниво 2 /1,7%/ и по-благоприятна от тази за областта /-10,9%/. Отчетената стойност на показателя /прираст, %/ на местно ниво за разглеждания период, е равна на средната за страната;
- Неблагоприятната тенденция на намаление на броя на населението на община Перник продължава и понастоящем като в периода 01.02.2011 г. - 31.12.2014 г., броят на жителите на общината намалява с 4 637 д., равняващи се на 4,8%. Населението на общината към 31.12.2014 г. са 92 544 д., които формират 72,8% от

- населението на област Перник /първо място на общината сред 6-те общини в областта/;
- Живородените деца на местно ниво варират между 653 бр. и 927 бр., отчетени съответно през годините 2002 и 2009. Живородените деца в община Перник през последната изследвана 2014 г. са 939 бр., които се равняват на близо 75,0% от живородените на областно ниво /първо място сред 6-те общини в област Перник/. През 2014 г. коефициентът на раждаемост на населението на местно ниво е в порядъка на 7,5‰, като отчетената стойност отнежда на общината по-неблагоприятна позиция от тази за страната /9,4‰/ и за района от ниво 2 /9,8‰/ и по-благоприятна от тази за областта /7,3‰/;
 - Умиранията на територията на община Перник в изследвания 15 годишен период варират между 1 363 бр. и 1 528 бр., констатирани съответно през 2001 г. и 2000 г. Стойността на изследвания показател през 2014 г. /1 448 бр./ отнежда на община Перник първо място по брой умирания сред останалите общини в обхвата на едноименната област - дял от 61,2% от умиранията на областно ниво. Коефициентът на смъртност на населението на изследваната община през 2014 г. е 15,5‰, като посочената стойност е по-тревожна от средната за България /15,1‰/ и за Югозападен район /13,4‰/ и по-благоприятна от тази за област Перник /18,5‰/;
 - Естественят прираст на населението на общинско ниво е отрицателен през всички години в периода 2000-2014 г. Най-ниска отрицателна и най-неблагоприятна стойност на показателя са отчетени през 2009 г. и 2003 г., когато показателя е в порядъка съответно на -506 д. и -798 д. Отчетената стойност за 2014 г. е в порядъка на -748 д. Коефициентът на естествен прираст през последната изследвана година /-8,0‰/, се отличава с по-неблагоприятна стойност от тази страната /-5,7‰/ и за района от ниво 2 /-3,6‰/ и с по-благоприятна от средната за областта /-11,2‰/;
 - Механичният прираст на населението на общината варира между 517 д. през 2000 г. и -980 д. през 2003 г., когато са отчетени съответно най-високата положителна и най-високата отрицателна стойност на показателя. През 2014 г. е отчетена втората най-тревожна стойност на показателя /-601 д./ за периода 2000-2014 г.;
 - Първо място във възрастовата структура на населението в община Перник заемат лицата, попадащи във възрастовата група 50-54 години - 8,1% /7 903 д./, следвани от тези на възраст 60-64 години - 7,7 % /7 452 д./. Съотношението между лицата на възраст между 0 и 4 години и хората на 85+ години, е в порядъка на 4,4% /4 233 д./ към 1,4% /1 366 д./ в полза на жителите на 0-4 години;
 - Към 01.02.2011 г. три етнически групи: българска /97,4‰/, турска /0,2‰/ и ромска етническа групи /2,0‰/ формират 99,6% от жителите на общината, самоопределили етническата си принадлежност по време на последното преброяване на населението;
 - Най-голям дял отговори на въпроса за конфесионалната структура на населението на община Перник към 01.02.2011 г. формират лицата, които са се самоопределили към източноправославното вероизповедание - 87,0%, равняващи се на 67 069 д., следвани от тези които са заявили, че не се самоопределят - 6,8% /5 272 д./. Лицата, които са заявили, че нямат вероизповедание заемат трето място по дял получени отговори с 4,6% /3 574 д./. Към разглежданата дата, към мюсюлманското вероизповедание са се самоопределили 0,2% /163 д./ от отговорилите;

- Към 01.02.2011 г. първо място в образователната структура на населението на седем и повече навършени години в община Перник заемат лицата със завършено средно образование - 52,5% /47 975 д./, следвани от хората с основно образование - 21,8% /19 923 д./. Броят на висшистите на местно ниво /15 038 д./ формира 16,4% от жителите в разглежданата възраст, докато лицата никога не посещавали училище на местно ниво, са в порядъка на 290 д., или 0,3% от жителите на община Перник на седем и повече навършени години. Отчетената относителна стойност на неграмотните лица на девет и повече навършени години в общината към 01.02.2011 г. /0,4%/, е по-ниска от средната за страната /1,7%/ и за областта /0,5%/.

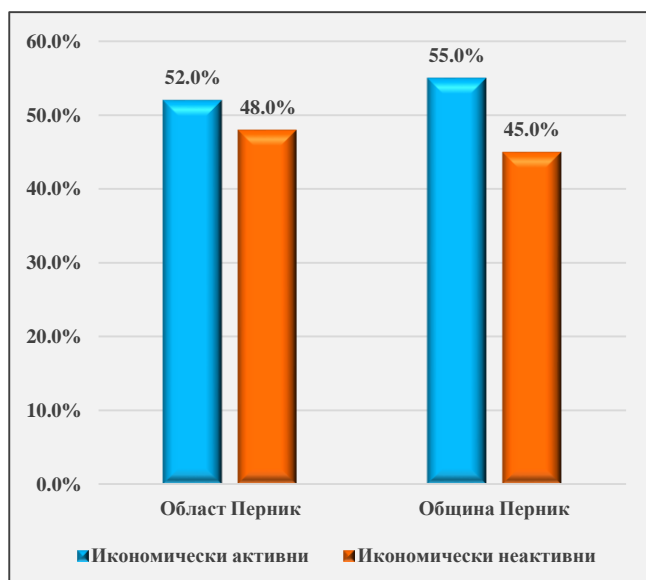
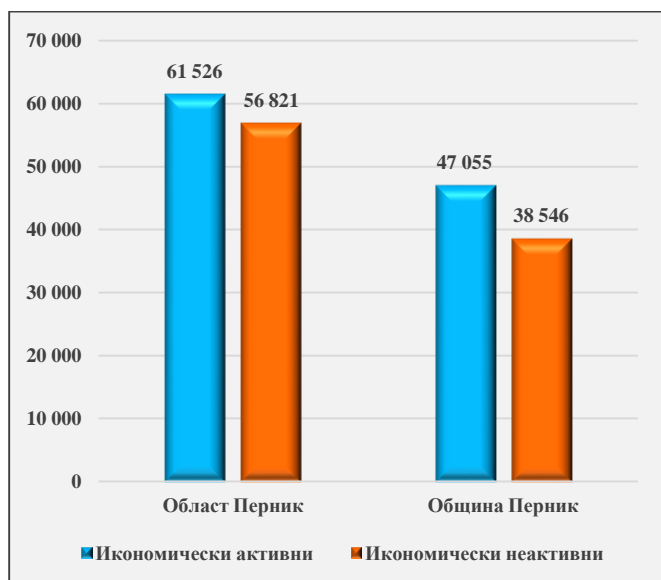
3.2. Структура на заетостта

- **Икономическа активност на населението**

Към 01.02.2011 г. броят на икономически активните лица на територията на община Перник, е 47 055 д., които формират 55,0% от лицата на 15 и повече навършени години на общинско ниво /85 601 д./. Отчетената относителна стойност на местно ниво е по-висока от средната за област Перник, където икономически активните лица съставляват 52,0% от хората в разглежданата възрастова група. Делът на икономически активните лица на територията на общината към разглежданата дата, заема първо място сред 6-те общини в област Перник.

Фиг. 3.2.1. Икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години към 01.02.2011 г. /брой/

Фиг. 3.2.2. Икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години към 01.02.2011 г. /%/

Източник: Национален статистически институт,
<http://www.nsi.bg/>

Разпределението на икономически активните лица на 15 и повече навършени години по пол на местно ниво, се отличава с по-високия дял на икономически активните мъже - 24 298 д., които формират 51,6% от икономически активните лица, при стойност за жените - 22 757 д. /48,4%/. По-голям дял от икономически неактивните лица в община Перник са жени - 55,4% /21 372 д./, при дял от 44,6% /17 174 д./ за мъжете.

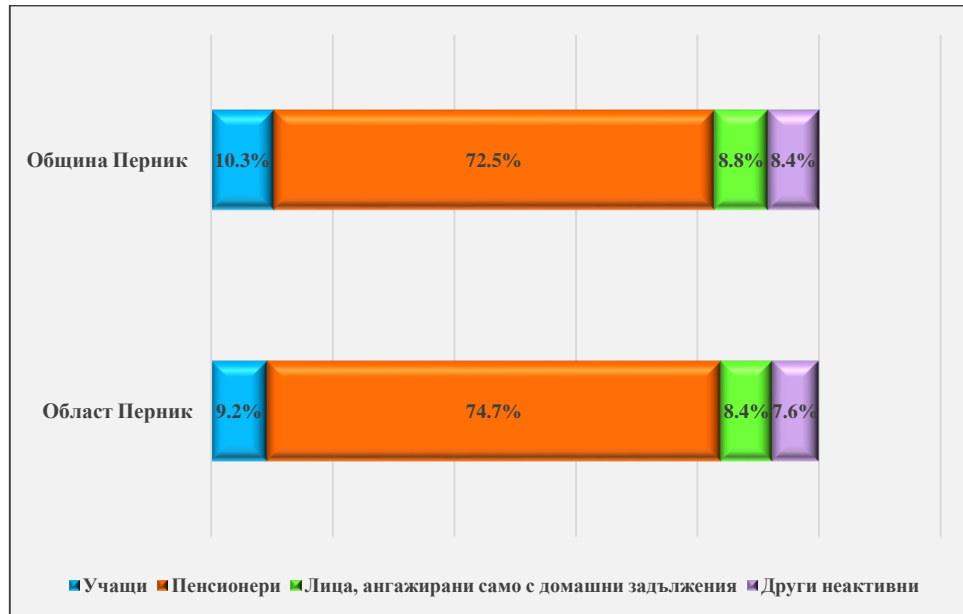
Структурата на икономически неактивните лица на 15 и повече навършени години е представена от следните категории: учащи; пенсионери; лица, ангажирани само с домашни задължения; други неактивни. Съотношението между тези категории население /най-вече между учащи и пенсионери/, е важен елемент на демографския анализ, разкриващ наблюдаваните тенденции в развитието на трудовия пазар.

Към 01.02.2011 г. най-голям дял в структурата на икономически неактивните лица в изследваната възрастова група както на общинско, така и на областно ниво заемат пенсионерите. Отчетената разлика между техния дял в област Перник /74,7%/ и в община Перник /72,5%/ отрежда по-благоприятна позиция на общината /разлика в порядъка на 2,2%/. Посоченият относителен дял на пенсионерите в общината, се равнява на 27 941 д. от

икономически неактивните лица. Отчетената относителна стойност на местно ниво, отрежда на община Перник последно място по дял на пенсионерите в структурата на икономически неактивните лица сред 6-те общини в областта.

Фиг. 3.2.3. Структура на икономически неактивните лица на 15 и повече навършени години към 01.02.2011 г.

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Делът на учащите на общинско ниво 10,3% /3 982 д./ е по-висок от средния дял на тази категория неактивни в област Перник /9,2%. Относителният дял на учащите в структурата на икономически неактивните лица на местно ниво, отрежда на общината първо място по разглеждания показател сред останалите общини в обхвата на областта.

Лицата на 15 и повече навършени години в община Перник, ангажирани само с домашни задължения са 3 400 д., или 8,8% от икономически неактивните лица.

Важна от гледна точка анализа на трудовия пазар, се явява категорията „икономическа активност на населението на 15-64 навършени години“. Към 01.02.2011 г. жителите на общинско ниво, които се включват към тази възрастова група, са 66 906 д., в т.ч. 69,5% /46 526 д./ - икономически активни и 30,5% /20 380 д./ - икономически неактивни лица. Отчетената стойност от 69,5% представлява т.нар. коефициент на икономическа активност на населението в изследваната възрастова група. Средната стойност на коефициента на областно ниво, е 68,3% /разлика в порядъка на 1,2 процентни пункта в полза на община Перник/.

Разпределението на икономически активните лица на 15-64 навършени години по пол отрежда по-благоприятна позиция на мъжете, които формират 51,6% /23 986 д./, при стойност от 48,4% /22 540 д./ за икономически активните жени.

Относно разпределението на икономически активните лица в разглежданата възрастова група по местоживеене, следва да отбележим, че в рамките на двата града в общината - общинският център гр. Перник и гр. Батановци, са съсредоточени 87,5% /40 704 д./ от икономически активните лица на местно ниво. За територията на селата тази стойност е 12,5% /5 822 д./.

- **Заетост и безработица**

Неотменна част от настоящия анализа, се явява проследяване състоянието на трудовия пазар от гледна точка на съотношението между заетите и безработните лица на

територията на община Перник. Към 01.02.2011 г. броят на заетите лица на възраст между 15-64 навършени години в общината, е 40 370 д., които формират 86,8% от икономически активното население в тази възрастова категория. Коефициентът на заетост на населението /съотношението между броя заети лица на 15-64 навършени години и общия брой население на тази възраст/ възлиза на 60,3%. Отчетената стойност на коефициента на местно ниво, се отличава с по-благоприятна стойност от средната стойност на коефициента за област Перник /8,0%/.

Към 01.02.2011 г. безработните лица на общинско ниво са 6 156 д., които се равняват на 13,2% от икономически активното население на 15-64 годишна възраст в община Перник. Посочената относителна стойност, представяща съотношението между броя безработни лица и броя на икономически активното население на 15-64 навършени години представлява т.нар. коефициент на безработица. Отчетената стойност на коефициента отнежда на община Перник по-благоприятна позиция спрямо тази за едноименната област /15,1%/.

Мъжете заемат по-голям дял от заетите лица в изследваната възрастова категория на местно ниво - 50,1% /20 240 д./, при стойност от 49,9% /20 130 д./ за жените. Анализът на заетите по местоживееене разкрива, че 87,6% /35 375 д./ от заетите лица на 15-64 навършени години, са жители на двата града в община Перник. Отчетената стойност за селата е 12,4% /4 995 д./.

3.2.1. Структура по отрасли

Важен елемент на извършвания анализ на трудовия пазар, се явява разпределението на заетите лица по класове икономически дейности. Към 01.02.2011 г. най-голям дял от заетите на възраст 15-64 навършени години в община Перник заемат лицата в икономическа дейност „Преработваща промишленост“¹ - 19,3% /7 805 д./, следвани от заетите в „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“² - 19,0% /7 653 д./.

Най-малък дял в структурата на заетите в разглежданата възрастова група формират заетите в „дейности на домакинства като работодатели; недиференцирани дейности на домакинства по производство на стоки и услуги за собствено потребление“³ - 0,06% /26 д./ и „Дейности на екстериториални организации и служби“⁴ - 0,1% /47 д./.

Фиг. 3.2.1.1. Заети лица на 15-64 навършени години в община Перник по класове икономически дейности към 01.02.2011 г.

¹ Сектор „С“ по КИД - 2008

² Сектор „G“ по КИД - 2008

³ Сектор „Т“ по КИД - 2008

⁴ Сектор „U“ по КИД - 2008

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

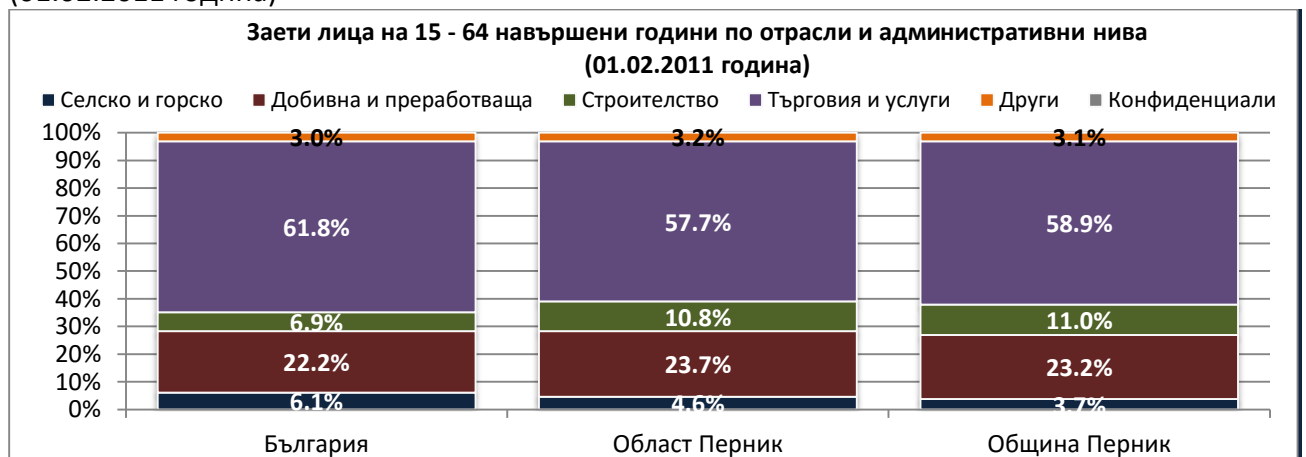

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

В периода 2010-2012 г. броят на регистрираните безработни лица в община Перник варира между 3 594 д. и 3 969 д., отчетени съответно през първата и през последната година в посочения период, т.е. в посочения период се отчита ръст в броя на регистрираните безработни лица на местно ниво.

При преброяването на населението в община Перник най-голям дял от заетите са били в търговия и услуги (58.9%) - включително здравеопазване, образование, транспорт и операции с недвижими имоти. На второ място е добивната и преработваща промишленост (23.2%) и на трето и четвърто строителството (11.0%) и селското и горското стопанство (3.7%) (Фиг. 3.2.1.1).

Фиг. 3.2.1.1. Заети лица на 15 - 64 навършени години по отрасли и административни нива (01.02.2011 година)

Източник: НСИ – Преброяване на населението 01.02.2011 година

3.2.2. Структура по сектори на дейност

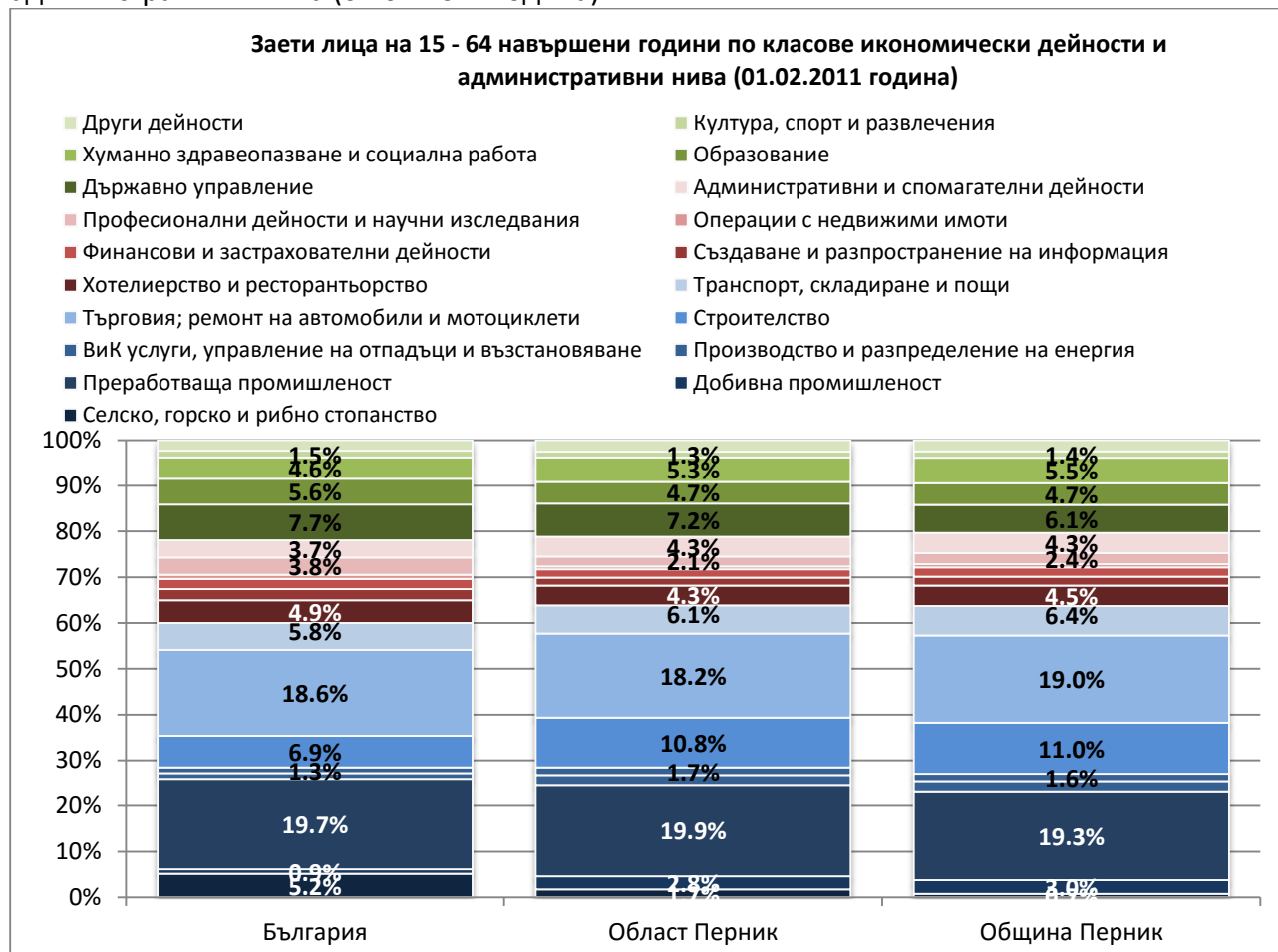
При по-детайлно изследване на заетостта по икономически дейности се установи (Фиг.3.2.2.1):

- Търговия, транспорт и складиране имат най-голяма тежест в търговия и услуги;
- Водещ сектор в общината е преработващата промишленост с 19.3%;

- Строителството е трети по важност, като икономическа дейност и заетите от всички на 15-64 години в община Перник;

Фиг.3.2.2.1. Заети лица на 15 - 64 навършени години по класове икономически дейности и административни нива (01.02.2011 година)

Източник: НСИ – Преброяване на населението 01.02.2011 година

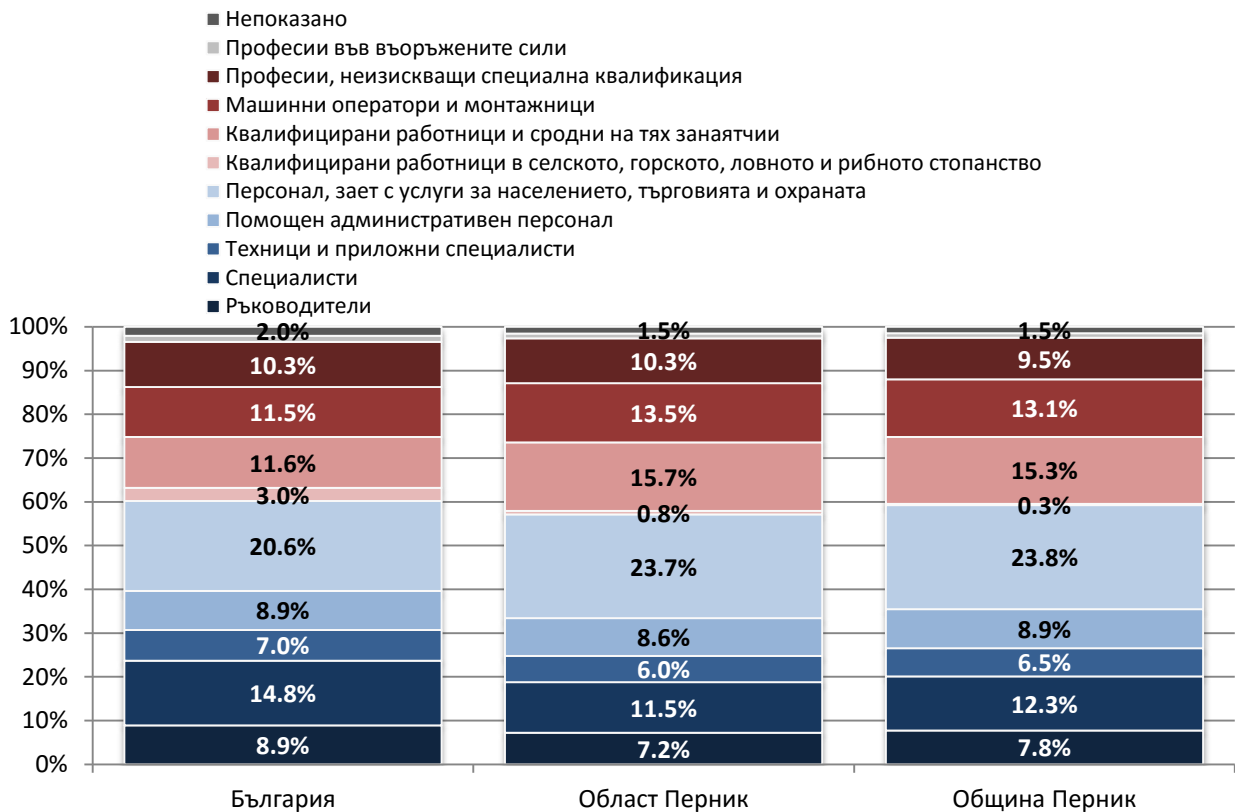
3.2.3. Социална и професионална категоризация

В община Перник разпределението на класовете професии е сходно с това до областното и националното ниво. Най-голям дял от заетите на 15-64 години се занимават с услуги, търговия и охрана, следвани от квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии и машинни оператори (Фиг. 3.2.3.1.).

Фиг. 3.2.3.1. Заети лица на 15-64 навършени години по класове професии и административни нива (01.02.2011 година)

Заети лица на 15 - 64 навършени години по класове професии и административни нива (01.02.2011 година)

Източник: НСИ – Преброяване на населението 01.02.2011 година

3.2.4. Тенденции на развитие

- **Изводи**
 - Преработващата промишленост, търговия и строителство са водещите икономически сектори по заети лица в тях;
 - Увеличаване на относителния дял на безработните сред икономически активното население в община Перник - тенденция сходна и на по-високите административни нива;
- **Проблеми**
 - 1/5 от регистрираните безработни в бюрата по труда са без работа повече от една година, също толкова е и младежката безработица, като дял от общата. При двете е налице ясно изразена тенденция за последните две години;
- **Потенциали**
 - Налице е квалифицирана работна ръка;

3.3. Икономическа база

Особеностите на икономическото развитие на община Перник са резултат от влиянието на редица фактори от природно, социално и демографско естество. Сред основните фактори, оказващи влияние върху развитието на местната икономика, се открояват особеностите на природноресурсния потенциал, спецификата на протичащите демографски процеси, изградеността /количествени и качествени параметри на различните видове инфраструктура/, наследените производствени традиции на местните жители и др.

Важна група фактори, оказващи влияние върху икономическото развитие на дадена територия, представляват т.нар. „външни фактори“, които са „външни“ за дадена територия. Към групата на тези фактори спада настъпилата световна финансова и икономическа криза, оказваща неблагоприятно въздействие върху развитието на различни териториални нива - световно, европейско, национално. Обвързвайки тази логика с насочеността на настоящия анализ, следва да отбележим, че икономическото развитие на община Перник не може и не бива да се разглежда изолирано от протичащите процеси с икономически характер на по-високи териториални нива в страната - областно, регионално⁵, национално.

3.3.1. Отрасли

3.3.1.1. Първичен сектор

Отнасяйки икономическите дейности на първичния сектор към наименованията на отделните позиции в категория „сектор“ по КИД - 2008, настоящият елемент включва анализ на сектори А - „Селско, горско и рибно стопанство“ и В - „Добивна промишленост“.

През 2013 г. в сектор А са концентрирани около 4 % от предприятията в нефинансовия сектор на община Перник, които произвеждат около 2,0% от продукцията в местната икономика и 2 % от нетните приходи от продажби, реализирани в нефинансовия сектор на местно ниво. Нетните приходи от продажби за 2011 г. в община Перник са за сектор А - 4 429 хил. лв.; и сектор В - 85 828 хил. лв. За 2013г. стойностите са за сектор А - 4650 хил. лв.; и сектор В - 88 402 хил. лв.

Извършеният структурен анализ на икономическите дейности на първичния сектор, се базира на определената в КИД - 2008 последователност „сектор - раздел“. Посочените позиции се отбелязват с еднокраквен код /сектор/ и с двуцифрен код /раздел/.

3.3.1.1.1. Селско, горско и рибно стопанство

Общият брой на стопанствата в община Перник през 2010 г., е 1 179 бр.⁶, които съставляват 28,3% от всички стопанства в областта /4 166 бр./ . Посочената стойност отрежда на общината второ място сред 6-те общини в област Перник. С по-голям брой земеделски стопанства се отличава само община Радомир /1 320 бр./.

Стопанствата с ИЗП в общината са 1 101 бр., които се равняват на 93,4% от стопанствата на местно ниво. Тези стопанства използват земеделска площ в размер на 90 388,7 дка, т.е. средната ИЗП в община Перник е в порядъка на 82,1 дка.

В периода 2003-2010 г. броят на земеделските стопанства намалява от 3 458 бр. през първата година, на 1 179 бр. през последната наблюдавана година. Отчетеното намаление се равнява на 2 279 бр., които формират спад в порядъка на близо 66,0%. В същото време, в разглеждания период се отчита ръст в размера на ИЗП на местно ниво - от 43 974,6 дка през 2003 г., на 90 388,7 дка през 2010 г. Увеличеният размер на ИЗП на територията на общината, се свързва с процеса на комасация на земеделските земи на територията на община Перник.

През 2010 г. земеделските стопанства, обработващи най-голям размер ИЗП на местно ниво /60 778,2 дка/ попадат в категория „>=500,0 дка“. На следващо място се нареждат

⁵ Регионално - ниво от район 2 /NUTS 2/

⁶ Към посочения брой влизат и стопанствата без използвана земеделска площ /ИЗП/

стопанствата в категория „ ≥ 100 дка и < 500 дка“, които използват земеделска площ в размер на 19 319,4 дка. Отнасяйки използваната земеделска площ към броя на отделните категории стопанства следва да отбележим, че стопанствата в категория „ > 0 дка и < 10 дка“ заемат първо място по брой /645 бр./, но обработват площ едва в порядъка на 2 408,5 дка. От друга страна, едва 60 бр. стопанства в категория „ $\geq 500,0$ дка“ /последно място по брой/, заемат първо място в структурата на ИЗП на територията на община Перник.

Таблица 3.3.1.1.1. Земеделски стопанства в община Перник през 2010 г. - по класове използвана земеделска площ /дка/

	0 дка	> 0 дка и < 10 дка	≥ 10 дка и < 20 дка	≥ 20 дка и < 100 дка	≥ 100 дка и < 500 дка	$\geq 500,0$ дка
Брой стопанства	78	645	181	137	78	60
Използвана земеделска площ	-	2 408,5	2 277,1	5 605,5	19 319,4	60 778,2

Източник: Министерство на земеделието и храните, отдел „Агростатистика“

През 2010 г. лицата, влагащи труд в земеделските стопанства в община Перник, са 2 204 д., които се отнасят към две категории - „несемейна“ и „семейна“ работна сила. Поради високата социална значимост на земеделието в общината, броят на лицата в категория „семейна работна сила“ формират 95,6% /2 107 д./. Първо място в структурата на разглежданата категория, заемат лицата в категория „стопанин“ - 55,2% /1 164 д./, следвани от лицата в категория „съпруг/а на стопанин“ с дял от 32,3% /680 д./.

Таблица 3.3.1.1.1.2. Лица, влагащи труд в земеделските стопанства в община Перник през 2010 г. - в зависимост от родствената връзка със стопанина

Работна сила /общо/	2 204
- Несемейна работна сила	97
- Семейна работна сила	2 107
o Стопанин	1 164
o Съпруг/а на стопанин	680
o Друга семейна работна сила	263

Източник: Министерство на земеделието и храните, отдел „Агростатистика“

Земеделските територии в община Перник са в размер на 237 221 дка, които формират 50,9% от площта на общината. Обработваемата земя е в порядъка на 155 367 дка, или 65,5% от земеделската площ на местно ниво. Първо място в структурата на обработваемите площи заемат нивите със 108 907 дка /70,1%/. Мерите и пасищата са 81 854 дка, които формират 34,5% от земеделската площ в общината.

3.3.1.1.2. Растениевъдство, животновъдство и лов; спомагателни дейности⁷

• Растениевъдство

В периода 1990-2013 г. на територията на община Перник се отчита увеличение в размера на посевните площи от 90 605 дка през първата година в периода, на 98 501 дка през последната разглеждана 2013 г.

По данни на МЗХ /отдел „Агростатистика“/ през 2010 г. най-голям размер от ИЗП на територията на общината заемат постоянно затревените площи - 39 672,4 дка, следвани от зърнените култури, които се отглеждат на площ от 31 408,6 дка. Отнасяйки отделните

⁷ Раздел 01 по КИД - 2008

категории ИЗП към броя на стопанствата, първо място заемат постоянно затревените площи - 874 бр. стопанства /първо място и по категория ИЗП/. На второ място по брой се нареждат семейните градини - 817 бр. С най-малък брой стопанства се отличават тези, използващи земеделска площ за отглеждане на лозя /2 бр./ и на технически култури / 23 бр./.

Таблица 3.3.1.1.2.1. Брой стопанства и категории използвана земеделска площ в община Перник през 2010 г.

	Стопанства /бр./	Площ /дка/
Зърнени култури	248	31 408,6
Технически култури	23	5 557,9
Фуражни култури	60	2 100,9
Ягоди, пресни зеленчуци /вкл. картови/ и цветя	142	307,6
Други площи от обработваемата земя	96	10 801,6
Семейни градини	817	-
Постоянно затревени площи	874	39 672,4
Овощни видове и други трайни насаждения без лозя	58	202,3
Лозя	2	-

Източник: Министерство на земеделието и храните, отдел „Агростатистика“

По данни на Общинска администрация, площите заети с пшеница на територията на община Перник през 2013 г., са в порядъка на 30 000 дка. Отчетената стойност бележи значителен ръст спрямо 2000 г., когато този размер е 18 340 дка. На следващо място през последната разглеждана година, се нареждат площите с овес, които заемат 3 600 дка /при стойност за 2000 г. в порядъка на 700 дка/.

- **Животновъдство**

През 2010 г. първо място по брой отглеждани животни на територията на община Перник заемат птиците - 12 200 бр., които се отглеждат в 836 бр. стопанства /първо място по брой стопанства на местно ниво/. На второ място се нареждат овцете - 6 292 бр. /453 бр. стопанства/, следвани от говедата и бивоците - 1 436 бр. Най-малък брой сред отглежданите селскостопански животни на територията на общината заемат еднокопитните - 318 бр.

Таблица 3.3.1.1.2.2. Брой стопанства по видове животни в община Перник през 2010 г.

	Стопанства /бр./	Животни /бр./
Говеда и бивоци	271	1 436
Крави и биволици	268	855
Овце	453	6 292
Кози	302	1 142
Свине	366	652
Еднокопитни	195	318
Птици	836	12 200
Зайци	160	1 261
Пчелни семейства	130	1 972

Източник: Министерство на земеделието и храните, отдел „Агростатистика“

- **Лов**

На територията на община Перник се намира част от Държавно ловно стопанство /ДЛС/ „Витошко - Студена“, към чийто обхват се включват областите Перник и София с общините Перник, Радомир и Самоков. ДЛС се включва към обхвата на Регионална дирекция по горите Кюстендил.

Сред основните видове дивеч на територията на ловното стопанство се открояват: дива свиня, сърна, благороден елен, елен лопатар, муфлон, заек, яребица, фазан, лисица, вълк.

3.3.1.1.3. Горско стопанство

Иглолистните гори формират около 75,0% от горския фонд на територията на община Перник, при стойност от около 25,0% за широколистните и смесени гори. Предназначението на добитата дървесина в общината, е насочено основно за огрев на населението.

Горският фонд на територията на областите Кюстендил и Перник се стопанисва от Регионална дирекция по горите /РДГ/ - Кюстендил със седалище в едноименния град.

Горският фонд в общината създава благоприятни предпоставки за развитие на дейности по събиране на диворастващи и недървесни продукти /билки, гъби, горски плодове/.

3.3.1.2. Добивна промишленост

Добивната промишленост на територията на община Перник е представена от Добива на въглища /раздел 05 по КИД-2008/. В общината се добиват кафяви въглища.

През 2011 г. в сектор В функционират 11 бр. нефинансови предприятия, които реализират нетни приходи от продажби в порядъка на 85 828 хил. лв.

3.3.1.3. Вторичен сектор

Съгласно КИД - 2008 анализът в този структурен елемент включва икономически дейности на четири сектора: С - „Преработваща промишленост“, Д - „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“, Е - „Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“ и F - „Строителство“.

Отчетените стойности на основните икономически показатели през 2013 г., отреждат на вторичния сектор първо място на общинско ниво в структурата на показателите:

Водещо значение в структурата на вторичния сектор заема сектор С - „Преработваща промишленост“. През 2013 г. в сектора функционират 320 бр. предприятия, които формират 8,6% от нефинансовите предприятия на местно ниво. Брой предприятия в община Перник през 2011 г.: сектор С – 296 бр.; сектор Д – 3 бр.; сектор Е – 7 бр.; сектор F – 274 бр.;

Нетни приходи от продажби за 2011 г.: сектор С - 1 184 917 хил. лв.; сектор D - .. ; сектор E - 13 446 хил. лв.; сектор F - 145 663 хил. лв.;

Водещо място в структурата на вторичния сектор на територията на община Перник заема: черната металургия, производството на електро- и топлоенергия, машиностроенето и металообработването. В общината функционират и предприятия, специализирани в производството на текстилни и трикотажни изделия и на хранителни продукти /производство и преработка на месо и месни продукти; производство на шоколадови изделия; печене и пакетиране на кафе; преработка и консервиране на риба/.

3.3.1.4. Третичен сектор

Съгласно използваната последователност в КИД - 2008, този структурен елемент проследява дейността на няколко икономически сектора, включващи дейности, които се отнасят към третичния икономически сектор.

Стойностите на основните икономически показатели, характеризиращи дейността на нефинансовия сектор в община Перник през 2013 г., отреждат на третичния сектор второ място в структурата на показателите: брой предприятия и наети лица.

Със структуроопределящо значение за развитието на третичния сектор в рамките на общината, се отличава сектор G - „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“. Отчетените стойности на основните икономически показатели през 2013 г., отреждат на сектор G първо място в структурата на следните показатели:

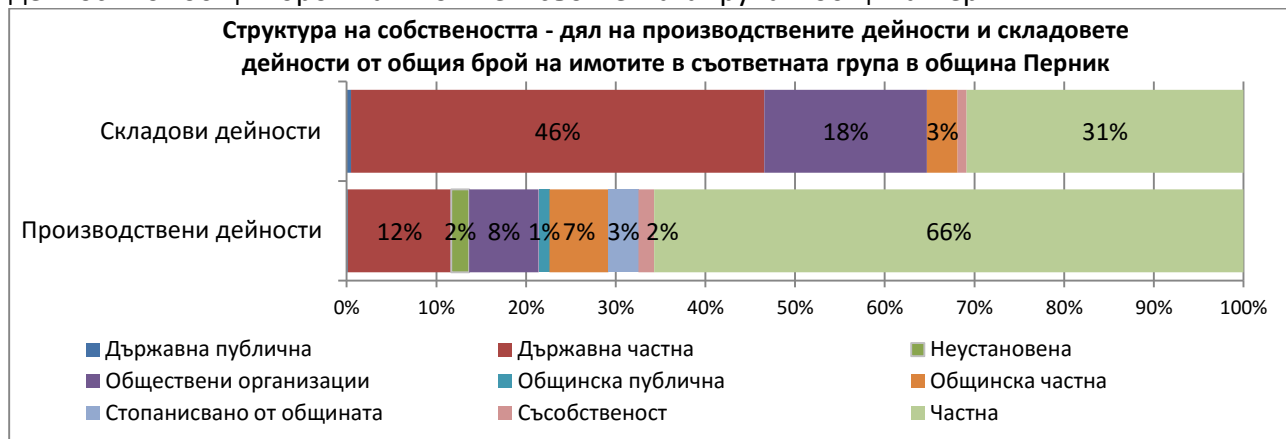
Броят на предприятията през 2011 г.: сектор G - 1 717 бр.; сектор H - 182 бр.; сектор I - 328 бр.; сектор S - 243 бр.

Нетните приходи от продажби за 2011 г.: сектор G - 483 394 хил. лв.; сектор H - 58 789 хил. лв.; сектор I - 13 849 хил. лв.; сектор S - 3 322 хил. лв.

3.3.2. Структура на собствеността

Производствените дейности се характеризират с 2/3 частна собственост, следвано от държавна частна собственост и обществени организации, докато структурата на складовите територии е разпределена в същите групи споменати по-горе с превес на държавната частна, следвана на частна и на обществени организации.

Фиг. 3.3.2.1. Структура на собствеността - дял на производствените дейности и складовите дейности от общия брой на имотите в съответната група в община Перник

Източник: КВС и ГИС база данни на ОУПО Перник

3.3.3. Ефективност

Настоящият структурен елемент на анализа проследява стойностите на основни икономически показатели, характеризиращи развитието на нефинансовия сектор на територията на община Перник.

В периода 2009-2013 г. броят на нефинансовите предприятия на местно ниво варира между 4062 бр. през 2009 г. /най-висока стойност/ и 3691 бр. през последната 2013 г., когато е отчетен най-малък брой предприятия. Функциониращите нефинансови предприятия в община Перник през 2013 г. формират 73,07% в тяхната структура на областно ниво.

Таблица 3.3.3.1. Нефинансови предприятия на областно и общинско ниво в периода 2008-2013 г. /брой/

	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.
Област Перник	5 002	4 885	4 822	5 016	5 051
Община Перник	4 062	3 939	3 847	3 771	3 691
Относителен дял*	81,2%	80,6%	79,8%	75,17%	73,07%

* Относителен дял на предприятията от нефинансовия сектор в община Перник в структурата на предприятията на областно ниво /%/

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>, собствени изчисления

Представената таблица проследява стойностите на основни икономически показатели, характеризиращи нефинансовия сектор в община Перник:

Таблица 3.3.3.2. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия в община Перник през 2013 г.

- Основни икономически показатели на нефинансовия сектор на територията на община Перник през 2013 година:

Произведена продукция /хил. лв./	1005210
Приходи от дейността /хил. лв./	696000
Нетни приходи от продажби /хил. лв./	1392468
Разходи за дейността /хил. лв./	425000
Печалба /хил. лв./	271000
Загуба /хил. лв./	12000
Заети лица /брой/	19029
Наети лица /брой/	17317
Разходи за възнаграждения /хил. лв./	171261
Дълготрайни материални активи /хил. лв./	747459

Източник: Собствени изчисления

Има следните данни за 2013 г.:

Нетни приходи от продажби: 1392468,00 хил. лв.

ДМА: 747459 хил. лв.

В зависимост от броя на заетите лица, посочените икономически показатели се свързват с дейността на четири групи предприятия: микро /с до 9 заети/, малки /между 10 и 49 заети/, средни /между 50 и 249 заети/ и големи /с над 250 заети/.

Броят на нефинансовите предприятия в община Перник през 2011 г.: микро - 3 548 бр.; малки - 240 бр.; средни - 50 бр.; големи - 9 бр. По данни на НСИ и собствени изчисления, най-голям дял в структурата на нефинансовите предприятия в община Перник през 2013 г. заемат микро предприятията – 3370 /91,5%/, следвани от малките предприятия – 236 бр. 6,13%.

Отнасяйки дела на отделните групи нефинансови предприятия в общата структура на показателите, следва да акцентираме, че микро предприятията, които формират най-голям дял в структурата на предприятията на местно ниво, се отличават със следния принос в структурата на разгледаните основни икономически показатели:

- **Произведена продукция:** 21109.41 хил. лв., които формират 21,0% от произведената продукция в нефинансовите предприятия в общината;
- **Приходи от дейността:** 16008 хил. лв., които се равняват на 23,0% от всички приходи от дейността на нефинансовите предприятия на местно ниво;
- **Нетни приходи от продажби:** 32712 хил. лв., съставляващи 23,5% от реализираните нетни приходи от продажби в нефинансовия сектор на община Перник;

През 2013 г. приносът на малките предприятия /с дял 6,3% от предприятията на местно ниво/ в структурата на изследваните икономически показатели, е както следва:

- **Произведена продукция:** 12062 хил. лв. → 12,0% от стойността на показателя на общинско ниво;
- **Приходи от дейността:** 10 300 хил. лв. → 14,8% от отчетената стойност на местно ниво;

- **Нетни приходи от продажби:** 18 235 хил. лв. → 13,1% от реализираните нетни приходи от продажби в нефинансовия сектор в общината;

Както се очаква, относителните стойности, представящи приноса на микро и малките предприятия в структурата на основните икономически показатели става ясно, че техният съществено по-голям брой спрямо този на средните и големите предприятия, не води до тяхното водещо място в структурата на показателите на местно ниво. Общият брой на микро и малките предприятия в община Перник, е 3606 при общо 3656 нефинансови предприятия в общината. Следователно, общият брой на предприятията в категория „средни“ и „големи“, е в порядъка на 50 бр., които се отличават със значителен принос в структурата на анализирания основни икономически показатели.

3.3.4. Регионални характеристики

Община Перник се включва към обхвата на област Перник /NUTS 3/, която е част от Югозападен район /NUTS 2/. Следвайки логиката, свързана със съществуващата зависимост между развитието на икономика на общинско ниво и икономическото развитие на по-високи териториални нива, следва да проследим динамиката на показателя „БВП“ в неговата роля на основен икономически показател, разкриващ тенденциите в развитието на дадена територия.

С цел избягване на неблагоприятен сценарий, който включва представяне на дълги хронологични редици с годишни данни, които биха насочили към икономически профил, който или не съществува или към момента няма водеща роля, анализът на динамиката в стойността на показателя засяга периода 2007-2013 г.

Обосновка за избора на началната и крайната година в изследвания период:

- Първата 2007 г. като реперна година: година на членство на страната ни в ЕС /динамика на показателя от годината на членство на страната ни до днес/;
- Последната 2013 година - годината, за която се отнасят последните налични статистически данни за стойността на показателя.

Приложеният подход съответства на възприетия стремеж към извършване на оценка на тенденциите и процесите, съпътстващи съвременното икономическо развитие на територията.

- **БВП и БВП на човек от населението:**

В периода 2007-2013 г. стойността на БВП на национално ниво нараства от 62 358 млн. лв. през първата наблюдавана година /най-ниска стойност за периода/, на 80 282 млн. лв. през последната 2013 г. /най-висока стойност за периода/. Отчетеният ръст в стойността на показателя между първата и последната изследвани години е в порядъка на 17 924 млн. лв., равняващи се на 28,7%. В изследвания период, стойността на показателя на ниво район от ниво 2 бележи ръст от 28 417 млн. лв. през 2007 г., на 38 106 млн. лв. през 2013 г. - констатирано увеличение в порядъка на 9 689 млн. лв., равняващи се на 34,1%.

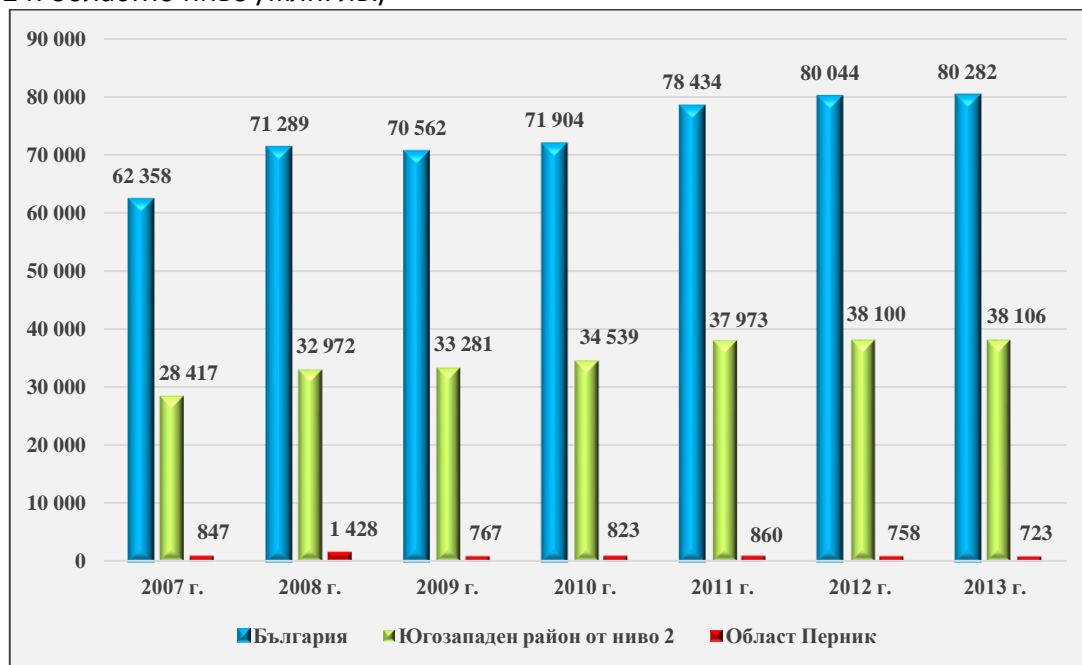
Сравнявайки наблюдаваните тенденции в стойността на показателя на национално ниво и на ниво район от ниво 2, следва да отбележим, че:

- Динамиката на разглеждания показател в периода 2007-2013 г. на национално ниво и на ниво район 2, се отличава с най-висока стойност през последната наблюдавана 2013 г.;
- Относителната стойност /%/ , представяща нарастването на БВП на Югозападен район се отличава с по-висока стойност от тази за България. В периода 2007-2013 г. БВП на национално ниво бележи ръст от 28,7%, докато отчетената стойност за района от ниво 2 е в порядъка на 34,1%.

В изследвания период БВП на област Перник варира между 1 428 млн. лв. през 2008 г. /най-висока стойност за периода/ и 723 млн. лв. през последната разглеждана година 2013, когато е отчетена най-неблагоприятна стойност на показателя за изследвания седемгодишен период. Констатираното намаление на БВП на областно ниво между посочените две години, е в порядъка на 705 млн. лв., които формират спад от 49,4%.

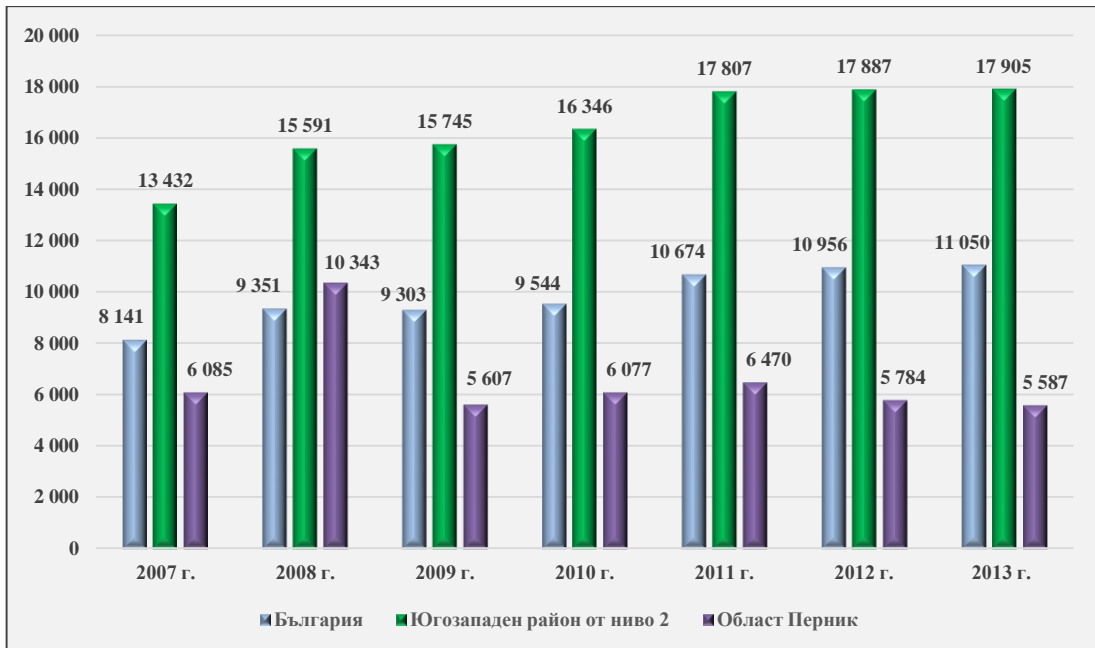
Фиг. 3.3.4.1. Брутен вътрешен продукт в периода 2007-2013 г. на национално ниво, ниво от район 2 и областно ниво /млн. лв./

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

В периода 2007-2013 г. БВП на човек от населението на национално ниво нараства от 8 141 лв. през първата наблюдавана година, на 11 050 лв. през последната 2013 г. - ръст в порядъка на 2 909 лв., равняващи се на 35,7%. Отчетеният ръст за територията на Югозападен район от ниво 2 за същия период е в размер на 4 473 лв., равняващи се на 33,3% /от 13 432 лв. през 2007 г., на 17 905 лв. през 2013 г./. Най-висока стойност на БВП на човек от населението на национално ниво и на ниво район от ниво, е отчетена през последната разглеждана 2013 г.

Фиг. 3.3.4.2. Брутен вътрешен продукт на човек от населението в периода 2007-2013 г. на национално ниво, ниво от район 2 и областно ниво /млн. лв./

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

В изследвания период, БВП на човек от населението на област Перник варира между 10 343 лв. през 2008 г. и 5 587 лв. през 2013 г. Посочените две години /2008 и 2013/, за които е отчетена съответно най-висока и най-ниска стойност на БВП на човек от населението, съвпадат с годините, за които е констатирана най-благоприятна и най-тревожна стойност на показателя „БВП“.

Размерът на БВП на Югозападен район от ниво 2 през 2013 г. /38 106 млн. лв./ формира 47,5% от БВП на национално ниво /80 282 млн. лв./. Отчетената стойност отрежда на разглеждания район първо място в структурата на БВП на България сред 6-те района от ниво 2 в страната.

Неблагоприятната позиция на областта по отношение на нейния принос във формирането на БВП на района от ниво 2, се потвърждава от обстоятелството, че през 2013 г. БВП на област Перник /723 млн. лв./ съставлява 1,9% от БВП на Югозападен район. Посочената стойност отрежда на областта последно място сред 5-те области, попадащи в териториалния обхват на района.

По отношение на БВП на човек от населението, през 2013 г. Югозападен район заема първо място сред 6-те района в страната /17 905 лв./. Стойността на разглеждания показател на областно ниво /5 587 лв./ отрежда на област Перник последно място по размер на БВП на човек от населението сред 5-те области в обхвата на района.

3.4. Райони със специфични проблеми

- **Демография**
 - Тенденция за намаляване на населението, както и неговото застаряване с увеличаване на смъртността и ниска раждаемост;
 - Задълбочаване на проблемите с механичния прираст и достигане за най-ниските нива от последните 8 години;
 - Превес на хората над трудоспособна възраст над тези в под трудоспособна възраст;
 - Относителния дял на висшистите е под общото за страната;
- **Заетост**
 - Преработващата промишленост, търговия и строителство са водещите икономически сектори по заети лица в тях;
 - Увеличаване на относителния дял на безработните сред икономически активното население в община Перник - тенденция сходна и на по-високите административни нива;
 - 1/5 от регистрираните безработни в бюрата по труда са без работа повече от една година, също толкова е и младежката безработица, като дял от общата. При двете е налице ясно изразена тенденция за последните две години;
- **Икономическа база** - в резултат на извършения анализ на икономическото развитие на община Перник, можем да направим следните основни изводи:
 - През 2013 г. стойностите на основните икономически показатели отреждат на вторичния сектор първо място на местно ниво в структурата на показателите: произведена продукция, приходи от дейността, нетни приходи, разходи за дейността и печалба.
 - С водещо значение за развитието на вторичния сектор се отличава сектор С - „Преработваща промишленост“;
 - Стойностите на показателите брой наети лица отреждат на третичния сектор второ място в структурата на нефинансовия сектор на местно ниво. Структуроопределяща роля в третичния сектор заема сектор G - „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“.
 - В периода 2009-2011г. реализираните нетни приходи от продажби в нефинансовия сектор на местно ниво нарастват, отчетеният ръст се равнява на 2,5%;
 - Община Перник притежава потенциал за развитие на културно-исторически, културно-събитийен туризъм, природен, ловен и риболовен туризъм. През 2013 г. в общината са концентрирани 35,3% /6 бр./ от средствата за подслон и 28,6% /2 бр./ от хотелите на област Перник.

4. Териториални проучвания:

4.1. Релеф

Територията на Югозападна България е "претърпяла" почти всички неотектонски и магмотектонски събития, проявени през дългата геоложка еволюция на Балканския полуостров. Многократните геоложки процеси и геотектонски активизации в региона са формирали многообразието на скалните формации и сложно устроените геоложки, блокови, структури, респ. хидрогеоложките структури, с разнородните водоносни и безводни хоризонти.

Речните водосбори в Югозападна България са изградени от разнородните — метаморфни, магмени и седиментни — скални формации, образувани в най-древните докамбрийски ератеми и фанерозоя и утаечните наслаги от съвременната холоценска (антропогенна) епоха на кватернерния период.

В геоморфологично отношение Пернишката долина попада в Краищенско—ихтиманската подобласт. Скалните образувания на геоложката основа са главния материал на съществуващата почвена покривка. Тук са представени много видове почва. Хумусният слой е от 10 до 40 см.

С изключително пъстр и сложен разломен, гънково-блоков и навлачен строеж се отличава областта Крайще. Мозайката от фанерозойските литостратиграфски свити и морфотектонски структури обуславят и голямото разнообразие на хидрогеоложките условия в областта.

Регионът се отличава с особено интензивна неотектонска активизация и в съвременната епоха.

Диференцираните вертикални движения на земекорните блокове продължават високото издигане на планинските (хорстови) масиви, усилената ерозия и денудация, дълбочинната инфилтрация на метеогениите води в подземната хидросфера, потъването на междупланинските грабенови котловини, където се акумулират речните и склоновете наслаги и подземните води.

В Крайщето и Западносредногорската област са разпространени мезозойските - триаски, юрски и горнокредни седименти. Сравнително големи площи заемат водоносните напукани и окарстени средно-горнотриаски варовици, доломитни варовици и доломити.

Река Струма извира от монзонит-сиенитовия Витошки плутон, внедрен сред сенонските андезитни и вулканогено-седиментни задруги.

През палеогенския и неогенския периоди, в резултат на дълбоки разломявания и интензивни, диференцирани тектонски движения по Струмската разломна зона се формират грабеновите седиментни басейни (ровове). В тях са отложени дебели континентални седименти от брекчоконгломерати, пясъчници, пясъци, глинесто-песъчливи и глинести седименти с битумолити и въглища. Образувани са олигоценските Пернишки и Бобовдолски, Сухострелски и Брежански въгленосни басейни.

Кватернерната покривка е неравномерно разпространена. В речните легла, заливните и надзаливните тераси, в наносите и поройните конуси, при устията на реките и потоците и планинските подножия са отложени алувиални и пролувиални наноси от чакъли, валуни и пясъци с прослойки и почвен покров от песъчливи на места и блатни глини.

Част от територията на Община Перник се заема от планините Витоша и Голо бърдо.

Витоша се намира между Стара планина и Рило-Родопския масив и е част от Средногорието. Тя е единствената куполообразна планина в България и основното и било се откроява добре от останалите планински масиви. То върви по върховете Черни връх,

Резньовете, Скопарник и Острица, в посока северозапад-югоизток. Границите и са очертани от Софийското поле, Самоковско поле, Пернишката котловина, Панчаревският пролом на река Искър, поречието на река Ягуля, Владайския проход, както и високите седловини Ярема и Бука преслап. В склоновете на планината, и в нейното подножие, по периферията на околните котловини и по наносните тераси на витошките реки са разположени множество селища, някои от тях квартали на столицата.

Формата на планината е куполовидна и за нея не са характерни дълбоки релефни образувания като долини и пр. Това се дължи на факта, че Витоша е сравнително млада планина. За по-лесно описание планината се разделя на четири основни части, като линиите на деление и на четирите започват от Черни връх и свършват в подножието на планината.

По отношение на скалната основа и нагъването на земната кора Витоша заедно с околните територии е част от Вискярско-Витошкия синклинорий или Софийския синклинорий. Вследствие на това на територията ѝ могат да се проследят множество процеси с разломен характер. Основните зони, в които протичат тези процеси, са Боснешкият разлом, Железничката зона на срязване и други.

Характерни за Витоша са каменните реки (често неправилно наричани морени поради визуалното си сходство с тях). Те представляват големи струпвания на заоблени скални блокове. Получили са се вследствие на течащата вода и изветряването, които постепенно са загладили техните ръбове. Каменните реки представляват основна туристическа цел в планината. Освен това на територията на парка има множество каменни сипеи.

Интересен не само за туристите, но и за науката е Боснешкият карстов район. Това е най-голямата територия с карстови форми във Витоша. Площта му е около 30 км² и почти целият е включен в парк Витоша.

Голо бърдо е планина в Западна България, разположена между Пернишката и Радомирската котловина. Тя е част от Верило-Руйската планинска редица. От югоизток се свързва с Верила чрез нисък рид, а на изток долината на река Струма и язовир „Студена“ я разделя от Витоша. На северозапад достига до Батановския пролом. Простира се по посока северозапад-югоизток. Дълга е около 19-20 км и широка 5-6 км. Най-високата ѝ точка е връх Ветрушка (1158 м). В нея е разположен резерватът Острица, една от най-старите защитени територии у нас. Удобни изходни пунктове за планината са градовете Перник и Радомир.

4.2. Климат

Град Перник и неговите околности попадат в климатичния район на хълмистите и нископланински части на Западна Средна България, част от Умерено континенталната климатична област в България. Климатичните условия в този район се определят главно от сравнително голямата надморска височина. От значение е също така хълмистия характер на района.

Зимата е студена и съобразно по-голямата надморска височина, снежната покривка в района се задържа по-дълго време: 60 - 80 дни. Пролетта настъпва сравнително късно - едва към края на март и началото на април средната температура се задържа устойчиво над 5 °С. Лятото е сравнително хладно - средната температура за м. юли е около 16.5 -19.6 °С, а средните абсолютни максимални температури рядко надвишават 30 °С. Хълмистият и нископланински терен е благоприятен за развитието на вътрешномасова, конвективна облачност и чести, краткотрайни валежи. Есента е по-топла от пролетта.

Сравнително затвореният характер на Пернишката котловина благоприятства задържането на студен въздух и образуването на температурни инверсии с по-ниски температури на въздуха, повече мъгли и по-голяма честота на наблюденията с тихо време.

В Пернишката котловина най-чести са северните и северозападни ветрове, следвани от южните. Поради затворения характер на котловината, средната скорост на приземния вятър е малка 1 около 1 m/s, а случаите на тихо време са 65% от всички наблюдения. Температура на въздуха - Средната годишна температура на въздуха за гр. Перник е 9.5 °С, средната минимална температура е 4.3 °С, а средната максимална 15.1 °С. Тук трябва да се има предвид, че за затворената Пернишка котловина са характерни продължителни инверсии.

- Влажност на въздуха. Средногодишната относителна влажност за гр. Перник е 75% с максимум през зимните месеци.

- Мъгли. Максимумите на относителната влажност и облачността през зимния период корелират в максимумите на мъглите. Мъглата благоприятства за повишаване концентрацията на замърсителите в атмосферния въздух. Броят на дни с мъгли за гр. Перник е 28,8.

- Режим на валежите. Валежите имат подчертано очистиращо действие за атмосферния въздух. По данни от станция Перник, годишната сума на валежите е 624 мм. Разпределението ѝ по сезони е следното: зима - 148 mm; пролет -161 mm; лято -164 mm; есен 151 mm. Максимумът на валежите е през летния период, докато минимумът е през зимата, когато е и най-интензивното замърсяване на атмосферния въздух с прахови частици ФПЧ10 и SO₂ в резултат на работата на ТЕЦ-Перник и битовите източници, които използват твърди горива през зимния отоплителен сезон. През лятото валежите са чести и краткотрайни и ефективно намаляват нивото на праха в атмосферния въздух.

- Важен метеорологичен фактор, влияещ върху степента на разсейване на атмосферните замърсители е вятърът. Честотата на преобладаващите ветрове и тяхната скорост са от особено значение за режима на пренос на газообразни вещества и прахови частици с различен размер, най-вече ФПЧ10. Преобладаващите ветрове за района са от северна посока, следвани от северозападни ветрове.

4.3. Геология и хидрология

- Почви

Съгласно почвено - географското райониране на Р. България (по Нинов, 1997), обектът попада в Южнобългарска ксеротермална зона, среднобългарска подзона на канелените горски почви и смолниците, Софийско-Крайщненска провинция, район - Пернишка оградна нископланинска територия. Почвите на територията на провинцията са от I, II, III и IV бонитетна група, класове S₁, S₃, N₁ и N₂. Ерозията има широко развитие.

В по тесен обхват, на територията на гр. Перник и на непосредствено прилежащите му терени са разпространени тип наносни почви (Fluvisols, FL, FAO, 1988) (алувиални, алувиално - ливадни, алувиално - делувиални) и по-конкретно подтип бедни наносни почви (Dystric Fluvisols I FLd)(алувиални) (по Нинов, 1997).

Наносните почви (FL) са разпространени са по поречието на почти всички български реки, в конкретния случай по поречието на р. Струма, която преминава през гр. Перник. Наносните почви са се образували от младите наноси на реките, обрасли повече или по-малко с растителност и обогатявани периодично с нови седиментни материали. Намират се в начална фаза на почвообразуване, имат само А хоризонт (от незабележим до сравнително добре оформен), под него са наносни пластове от речен пясък и/или чакъли с различна дебелина и подреждане. Винаги са разпространени на заливната и първата надзаливна тераса на реките, имат плитки от 1 до 3 м подпочвени води, подложени са на периодично заливане, наводняване и отлагане на нов алувий.

Бедните наносни почви (FLd) известни още като алувиални са подлагани на периодично заливане и имат много прост строеж - съставени са от слоеве с песъчлив или по-груб механичен състав. Липсва оформен хумусен хоризонт. Понякога в тях освен пластове се проследяват и погребани хоризонти или профили на други почви.

● **Полезни изкопаеми**

Големите подземни богатства на Пернишкия край са били отбелязани доста преди Освобождението от чужди геолози, преминаващи през българските земи. За първи път това в някаква степен е направено от френския геолог А. Воие (1789-1881 г.), който в периода 1836-38 е предприел три пътувания из Балканите.

Първите данни за експлоатация на Пернишкия басейн датират от 1879 г., а издадената през 1906 г. от Министерството на търговията, промишлеността и труда геоложка карта (изключително пълна и вярна) слага началото на активната експлоатация на въглищните залежи, първоначално от частни лица (например Иван Грозев е разработил залежите около с. Мошино), а по-късно изключително от държавата. Постепенно започва интензивната експлоатация на богатите въглищни залежи в пернишката околия, построена е ж.п. линията до София (1893 г.) и Перник става основния производител на въглища в страната. До 1960 г. производството на въглища е изключително интензивно (70-80% от въглищата в страната), но по-късно поради изчерпване на въглищните залежи значението на мините намалява.

Пернишките въглищата са блестящи кафяви и са определени, като ивичести предимно хумусни от нисък ранг А - суббитуминозни със средно качество за пласт В и Д и ниско качество за въглищния комплекс.

Към настоящия момент по данни от Националния концесионен регистър се разработват следните участъци от находище „Пернишки въглищен басейн“ (Таблица 4.3.1).

Таблица 4.3.1. Държавни концесии за добив в община Перник

Предоставена на:	Срок - години	От дата:	Вид	Населено място	Представляващ концедента
"Магстрой" ООД	35	09.08.2012 г.	находище "Студена", участък "Магстрой"	Студена	МИЕТ
"Благоустройство - Студена" ООД	25	31.03.1999 г.	находище "Студена", участък "Благоустройствени строежи"	Студена	МРРБ
"Щрабаг" ЕАД	25	27.02.2009 г.	находище "Пери"	Студена	МРРБ
"Хидробетон" ООД	25	03.12.2008 г.	находище "Студена", участък "Хидрострой 2"	Студена	МРРБ
"Заводски строежи" АД	25	10.09.2008 г.	находище "Студена", участък "Заводски строежи 2"	Перник	МРРБ
"Хидрострой - Студена" ООД	25	15.09.2008 г.	находище "Студена", участък "Хидрострой 1"	Друган, Старо село, Студена	МРРБ
"Заводски строежи" АД	25	17.01.1997 г.	находище, "Студена", участък "Заводски строежи"	Студена	МРРБ
"Кариера студена" ООД	35	22.08.2005 г.	находище "Шумнатица"	Студена	МРРБ
Държавно предприятие "строителство и възстановяване"	25	15.03.1999 г.	находище "Студена - кариера ГУСВ"	Студена	МРРБ
"Грит - морел" ЕООД	25	04.02.2005 г.	находище "Бремор"	-	МРРБ

"Мини открит въгледобив" ЕАД	10	13.08.2004 г.	Находище кафяви въглища от "Пернишки въглищен басейн"	-	министъра на енергетиката и енергийните ресурси,
"Рекоул" АД	10	12.05.2005 г.	участък "Гладно поле - А" на находище "Пернишки въглищен басейн"	Перник	министъра на енергетиката и енергийните ресурси,
"Въглища-Перник" ООД	35	11.05.2002 г.	Участък "Бела вода" на находище "Пернишки въглищен басейн"	Перник	министъра на енергетиката и енергийните ресурси,
"Автомагистрала Хемус" - АД	25	08.03.2000 г.	находище "Студена - участък III"	Студена	МРРБ
"Ск-13-пътстрой" АД	25	17.01.1997 г.	находище "Студена-1"	Студена	МРРБ
"Ск-13-пътстрой" АД	25	17.01.1997 г.	находище "Студена - участък II"	Студена	МРРБ
"Българска бутилираща компания - БиБиКо 1996" ЕООД-Перник	15	25.03.2005 г. прекратена на 17.12.2008	находище "Рударци", сондаж № 9	Перник	МОСВ

Източник: Национален концесионен регистър

- **Хидроложки условия**

Водосборът на р. Струма е 10797 км². Географското му разположение се определя от следните координати: 41° 25' и 42° 50' с.ш. и 22° 22' и 23° 40' и. д. Наклонът на реката в сектора до Перник е 65‰, при Перник спада рязко на 5,3‰, в Земенския пролом е 3,7‰, Дупнишкото поле - 3‰ в Петричко-Санданската котловина е 1,5‰. Средната надморска височина е 900 м.

Гъстотата на речната мрежа варира между 0,51 км/км² (на най-южния приток р. Петровска) до 2,43 км/км² (на р. Църна - приток на Елешница в северо-западната част на водосбора).

Река Струма определя нивото на повърхностните води в района на град Перник. Тя извира от склоновете на Витоша. Река Струма е главният източник на питейни и промишлени води за града. Същевременно тя е и водния обект, в който се заустват всички води от предприятията и от канализационната система. Оттокът на реката се регулира от два язовира - „Студена“ и „Пчелина“:

- Язовир „Студена“ е с общ обем от 25,2 милиона куб. м. и се използва за подсигуряване на цялостното водопотребление на град Перник, както и за напояване.

- Язовир „Пчелина“ е с общ обем от 54,8 милиона куб. м. и се стопаниса от Напоителни системи „Перник“ и не се използва за питейно водоснабдяване.

На територията на община Перник протичат и реките : Бучащица, Радуйска, Раснишка, Кривопадалска, Слатинска, Вискярска, Криволица, Матница, Рударщица, Владайска, Драгичевска, Маниш, Зидарска, Лесковска, Селищнодолска, Конска и Мещичка.

Изградени са микроязовири „Мещица“, „Ярджиловци“, „Расник“ и други по-малки.

Състоянието на повърхностните и подпочвените води на общината зависи от концентрацията на урбанистични единици и промишлените дейности, както и от степента на изграденост на канализационната и пречиствателната инфраструктура.

Подземните води в района на Перник имат преобладаващо дъждовно-снежно подхранване, така че режимът им е пряко свързан със сезонните количества на повърхностните

води. Върху формирането и състоянието им оказват влияние също геоложките, литоложките и хидрогеоложките условия на района. Плитки подземни води са установени по цялата територия на гр. Перник - с ниво 1-5 м в алувиалните отложения, и по-малко - с ниво 10-12 м. В района има два основни минерални водоизточника, които не се използват за водоснабдяване:

- в кв. "Бела вода" (с дебит 3.3 л/сек, температура 27°C и експлоатационни запаси на находището 104 хил. куб. м) и
- в с. Рударци (с дебит 10.3 л/сек, температура 28°C и експлоатационни запаси 33 хил. куб. м). Минералната вода при с. Рударци се използва за балнеопрофилактични цели и се продава като трапезна вода в страната и в чужбина.

Не се осъществява внос/износ на воден ресурс от/за съседните общини и района на Перник.

4.4. Флора

Природният ландшафт до голяма степен е променен от дейността на човека. Основните дървесни видове са дъб (благун, цер), акация, келяв габър и др. От храстите най-разпространени са глог, шипка, трънка, дрян, къпина и др. Общата територия на горския фонд в общината е 174866 дка, 142114 дка са горите със специално предназначение. Преобладават горите с издънков произход, разстроена структура и ниска продуктивност (III-V бонитет). Те се използват основно за добив на дърва за огрев.

В Пернишко растителната покривка се отличава с голямо разнообразие. Умерено континенталният климат и различната надморска височина, разнообразният воден режим и други фактори определят няколко растителни типа. В равнинните и хълмисти места преобладава тревната растителност. Край реките се развиват добре върбата и тополата. В предпланинските възвишения и височините до 1000-1200 м са застъпени широколистни листопадни съобщества от бук, дъб, ясен, глог, дрян, шипка, калина, леска, повет, габър и др. По най-високите места са застъпени иглолистни съобщества от черен бор, бяла мура, смърч и др.

От културните видове са разпространени; ябълката, сливата, крушата, орехът, вишната, по-рядко черешата, дюлята, ягодата, мушмулата, малината, френското грозде, черницата. От зърнените култури - пшеницата, ръжта, царевицата, овесът, ечемикът, лимецът. Добре виреят още ленът, конопът, картофите, фасулът, слънчогледът, лещата, фият, еспарзетата, люцерната, грахът.

Резерватът Острица е типично ботанически резерват. В него се опазват изключително голям брой редки растителни видове. Въпреки, че територията на резервата е сравнително малка, в него са установени около 300 вида висши растения, от които над 250 вида са тревисти видове.

От особено значение са тревните видове, които са най-голямото му богатство. Тук са представени тревни видове характерни за три континента — Европа, Азия и Африка. Срещат се българските ендемични видове урумово лале, урумов лопен, българско карамфилче и други. От балканските ендемични видове голям интерес представляват видовете райхенбахова перуника, главеста жълтуга, длановиден ветрогон и други.

4.5. Фауна

Фауната, в т.ч. гръбначната, която е най-добре разпространеният тип фауна, и чийто природозащитен статус в България е най-добре регламентиран, в района на Община Перник е от видовете, характерни за най-ниските части на страната. От гръбначната фауна, най-многобройни са птиците, клас AVES.

Характерни и типични за гръбначната фауна видове:

- земноводни-зелена крастава жаба, голяма водна жаба /2 вида/;
- влечуги - зелен гушер, стенен гушер, ливаден гушер, голям стрелец /4 вида/
- птици - обикновен мишелов, северен мишеловк, гургулица, гугутка, горски бекас, обикновена кукувица, горска улулица, обикновен пчелояд, голям ястреб, малък ястреб, скален орел, ливаден блатар, тръстиков блатар, сокол орко, малък сокол, червеношипа ветрушка, яребица, пъдпъдък, ливаден дърдавец, гривяк, червеногърба сврачка, домашно врабче, сива врана, сврака, чинка, червенушка, щъркел и др. / 89 вида/;
- бозайници- източноевропейски таралеж, обикновена къртица, заек, полска полеака, полска мишка, домашна мишка, горска мишка, белозъбо сляпо куче, куче, чакал, лисица, дива котка, домашна котка, язовец, бялка, невестулка, черен пор, сърна, дива свиня /20 вида/.

4.6. Поземлен ресурс по фондове

На територията на община Перник най-голям дял от площта ѝ заемат горите, следвани от необработваемите земеделски земи и обработваемите земеделски земи. За разлика от много други общини в България, където урбанизираните територии заемат не повече от 5%, в община Перник основно жилищните са 7,97% и производствените дейности 4,79%.

Таблица 4.6.1. Поземлен ресурс по фондове в община Перник

I	ТЕРИТОРИИ С ОБЩО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ	площ (ха)	% от територията
1	Урбанизирани територии		
1.1	Жилищни функции	3 855,4	7,97
1.2	Обществено-обслужващи функции	24,4	0,05
1.3	Смесени функции в т.ч. централни устройствени зони	0,00	0,00
1.4	Производствени дейности	2 317,9	4,79
1.5	Складови дейности	211,1	0,44
1.6	Рекреационни дейности, курорти и вилни зони	61,4	0,13
1.7	Озеленяване, паркове и градини в т.ч. гробищни паркове	262,1 34,7	0,54 0,07
1.8	Спорт и атракции	50,7	0,1
1.9	Комунално обслужване и стопанство	40,4	0,08
2	Земеделски територии		
2.1	Обработваеми земи – ниви	9 838,5	20,33
2.2	Обработваеми земи – трайни насаждения	64,4	0,13
2.3	Необработваеми земи	13 122,2	27,11
2.4	Земеделски територии с възможна смяна на предназначението	0,00	0,00
2.5	Земеделски територии със забрана за смяна на предназначението	0,00	0,00
3	Горски територии		
3.1	Гори	15 746,7	32,53
3.2	Горски земи	1 419,8	2,93
3.3	Гори и горски земи със забрана за смяна на предназначението	0	0,00
4	Водни площи	469	0,97
5	Транспорт и комуникации	885,5	1,83
6	Територии за инженерно-техническа инфраструктура	29,3	0,06
	Общо:	48402,1	100,00
II	ЗАЩИТЕНИ И НАРУШЕНИ ТЕРИТОРИИ		
1	Опазване на културното наследство	3,3	0,01
2	С особена териториално-устройствена защита		
3	За възстановяване и рекултивация	-	-

Източник: КВС и ГИС база данни на ОУПО Перник

4.7. Структура на собствеността

В община Перник водещата собственост при имотите (като дял от общия брой) е частната, следвана от стопанисвано от общината, общинска публична, общинска частна и съсобственост.

Таблица 4.7.1. Структура на собствеността на имотите по територии с общо предназначение в община Перник

	Държавна публична	Държавна частна	Изключителна държавна собствен	Кооперативна	Неустановена	Обществени организации	Общинска публична	Общинска частна	Религиозна	Стопанисвано от общината	Съсобственост	Частна	Общо всички
Водни площи	56.0%	5.7%	0.0%	0.0%	0.3%	0.6%	30.1%	5.7%	0.3%	0.0%	0.0%	1.4%	100.0%
Горски земи	14.5%	2.3%	0.1%	0.0%	0.0%	0.2%	0.1%	0.9%	0.0%	0.0%	0.0%	81.9%	100.0%
Горски територии	8.9%	9.8%	0.0%	0.0%	0.0%	0.2%	0.3%	2.2%	0.1%	1.9%	0.0%	76.5%	100.0%
Жилищни територии	0.1%	0.6%	0.0%	0.0%	1.5%	0.7%	1.0%	9.3%	0.0%	0.0%	20.2%	66.5%	100.0%
Земеделски територии	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.7%	0.0%	1.0%	0.1%	7.9%	0.3%	90.0%	100.0%
Земеделски територии-трайни насаждения	0.0%	2.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.6%	6.8%	0.0%	12.4%	0.0%	78.2%	100.0%
Комунално обслужване и стопанство	0.0%	9.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	72.7%	9.1%	0.0%	0.0%	0.0%	9.1%	100.0%
Необработваеми земи	0.1%	0.2%	0.0%	0.0%	0.0%	1.1%	8.5%	3.2%	0.1%	18.5%	0.1%	68.4%	100.0%
Озеленяване, паркове и градини	0.0%	0.7%	0.0%	0.0%	0.3%	0.0%	62.6%	25.2%	0.3%	0.0%	2.0%	8.9%	100.0%
Производствени територии	0.1%	11.5%	0.0%	0.0%	2.0%	7.8%	1.2%	6.6%	0.0%	3.3%	1.7%	65.7%	100.0%
Защитени територии (Резервати)	100.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
Рекреационни дейности, курорти и вилни зони	1.3%	0.7%	0.0%	0.0%	8.6%	1.3%	1.3%	14.5%	0.0%	12.5%	4.6%	55.3%	100.0%
Складови територии	0.5%	46.1%	0.0%	0.0%	0.0%	18.1%	0.0%	3.4%	0.0%	0.0%	1.0%	30.9%	100.0%
Спорт и атракции	0.0%	6.9%	0.0%	0.0%	3.4%	0.0%	41.4%	31.0%	0.0%	0.0%	6.9%	10.3%	100.0%
Територии за обществено обслужване	0.0%	5.2%	0.0%	0.0%	1.7%	15.5%	6.9%	19.0%	0.0%	0.0%	5.2%	46.6%	100.0%
Техническа инфраструктура	12.3%	20.5%	0.0%	0.0%	1.4%	1.4%	38.4%	23.3%	0.0%	1.4%	0.0%	1.4%	100.0%
Транспорт и комуникации	6.3%	3.0%	0.3%	0.0%	0.1%	0.0%	85.4%	2.5%	0.0%	0.1%	0.1%	2.1%	100.0%
Общо всички	1.8%	1.6%	0.0%	0.0%	0.3%	0.9%	5.3%	3.5%	0.1%	9.1%	3.5%	74.0%	100.0%

Източник: КВС и ГИС база данни на ОУПО Перник

5. Обитаване

5.1. Количествено и качествено състояние на жилищния фонд

През 2013 година в община Перник има 52306 жилища, от които с най-голям дял са двустайни (40%) или тристайни (30%) - общо 70% (Таблица 5.1.1). На всеки 1000 жители от общината се падат по 557.1 жилищата или средно по 1.80 души в жилище. От 2011 до 2013 година се наблюдава тенденция за увеличаване на брой жилища в общината.

Таблица 5.1.1. Брой жилища, дял на жилищата по стаи, жилища на 1000 души от населението и среден брой лица на жилище в община Перник (2010-2013 година)

Индикатор	2010	2011	2012	2013
Жилища	52873	52227	52258	52306
Едностайни	15%	11%	11%	11%
Двустайни	42%	40%	40%	40%
Тристайни	27%	30%	30%	30%
Четиристайни	9%	11%	11%	11%
Петстайни	4%	4%	4%	4%
С шест и повече стаи	2%	5%	5%	5%
Жилища на 1000 човека от населението	557.1	543.2	549.8	557.1
Среден брой лица на едно жилище	1.79	1.84	1.82	1.80

Източник: НСИ

51% от жилищата и 42% от сградите са построени през периода 1970-1989 година, през 1990-2011 само 11% от жилищата и 13% от сградите. С други думи 2/3 от жилищата са на 40 или по-малко години (Фиг. 5.1.1).

Фиг. 5.1.1. Дял на сградите и жилищните сгради по период на построяване в община Перник (01.02.2011 година)

Източник: НСИ – Преброяване на населението 01.02.2011 година

5.2. Структура на собствеността

В преобладаващата си част в град Перник собствеността е частна с изключение на големи жилищни комплекси, където преобладава общинската собственост на земята поради комплексния способ на изграждане на жилищните сгради (Таблица 5.2.1).

Таблица 5.2.1. Преобладаваща собственост на жилищните територии в град Перник по квартали

Квартал	Преобладаваща собственост на земята
Тева	Общинска
Изток	Общинска
Бела вода	Частна
Ралица	Частна
Могилоче	Частна

Калкас	Частна
Левски	Частна
Каменина	Частна
Караманица	Частна
Куциян	Частна
Рудничар	Частна
Димова махала	Общинска
Проучване	Общинска
Сиви вир	Общинска
Хумни дол	Частна
Байкушева махала	Частна
Клепало	Частна
Красно село	Общинска
Драгановец	Частна
Варош	Частна
Селото, Рено, Монте Карло	Частна и общинска
Твърди ливади	Частна

Източник: Задание за изработване на ОУПО Перник

5.3. Видове пространствени структури на обитаване

През 2013 година в община Перник 90.1% от жилищните сгради са тухлени, 7.1% са стоманобетонни и панелни и 2.8% са други (Таблица 5.3.1). За периода от 2010 до 2013 година се наблюдава тенденция за увеличаване на броя жилищните сгради. Относителния дял на стоманобетонните сгради нараства от 2011-2013 година за разлика от тухлените и другите.

Таблица 5.3.1. Дял на жилищни сгради по вид на конструкцията в община Перник (2010-2013)

Индикатор	2010	2011	2012	2013
Жилищни сгради	24891	25246	25272	25303
Жилища - стоманобетонни и панелни	17.0%	6.9%	7.0%	7.1%
Жилища - Тухлени	78.9%	90.3%	90.2%	90.1%
Жилища - Други	4.1%	2.9%	2.8%	2.8%

Източник: НСИ

В град Перник жилищния фонд е изграден от комплексно застроени квартали (кв. Тева и кв. Изток), с многофамилни блокови структури, строени по индустриален способ през 70-те и 80-те години на 20 век, с междублокови пространства и предвидена квартална социална и инженерна инфраструктура. Голяма част от кварталите на Перник са били бивши села и сградите са еднофамилни къщи, нискоетажни, с наличен парцел, без изградена вторични обслужващи центрове на територията на самите квартали.

• Жилищни комплекси

- кв. „Тева“ - състои се от две части - от новоизградения квартал „Тева“ и съществуващия с име „Стара Тева“, граничи на юг с бул. „Юри Гагарин“, на изток с парк Урса, на север с открита мина „Тева“, на запад с кв. „Рудничар“. Квартал „Тева“ е сравнително нов жилищен комплекс, с многофамилни жилищни сгради, изградени по индустриален способ. Собствеността на земята е предимно общинска. В междублоковите пространства са локализиран различни дейности, като състоянието на градската среда и качеството на градското обзавеждане не е добро.
- кв. „Изток“ е разположен от двете страни на бул. „Юри Гагарин“, на юг кварталът е тангиран от скоростната градска магистрала, на изток граничи с квартал „Ладовица“, на север с парк „Урса“ на запад с кв. „Мошино“. Застрояването е комплексно, с много-

фамилни жилищни сгради изградени по индустриален способ. В северната част на квартала са локализирани частни имоти с индивидуално застрояване. Кварталът има ясно обособен вторичен градски център. Квартал "Изток" е най-населеният жилищен квартал в град Перник.

- **кв. „Димова махала“** е един от жилищните квартали с много добър транспортен достъп и МОПТ. На север кварталът граничи с кв. "Рудничар", разделя ги бул. "Юри Гагарин", на запад с кв. "Твърди ливади" и кв. "Х. Смирненски", на юг с "Хумни дол", като границата между "Хумни дол" и "Димова махала" е река Струма. На изток кварталът е тангиран от ж.п линията Перник — Волуяк.
- **кв. "Проучване"** граничи с кв. „Рудничар“, на изток, на запад с „Байкушева махала“, на север с рудник „Света Анна“, на юг с кв. „Твърди ливади“, застрояването е предимно комплексно, състоянието на жилищния фонд и изградената градска среда е задоволително.
- **кв. „Сиви вир“** на север граничи с кв. „Тева“, на изток с река Струма, юг - река Струма, на Запад е тангиран от ж.п. линията Перник - Волуяк. В квартала се намират два стадиона и складови площи. Застрояването е комплексно.
- **Жилищни квартали с ниско застрояване**
 - **кв. „Бела вода“** е разположен от двете страни на продължението на скоростната градска магистрала, преминаващо във второкласен път от гр. Перник към гр. Радомир. Кварталът е локализиран в западната част на гр. Перник и е откъснат от единната градска структура на града. Застрояването е индивидуално с еднофамилни жилищните сгради. Кварталът е сравнително отдалечен от ЦГЧ и се намира извън Пернишката котловина.
 - **кв. „Ралица“** - на север граничи с кв. „Могилече“, на запад с кв. „Каменина“, на юг с кв. „Левски“ и на изток с кв. „Х.Ботев“ - собствеността на земята е предимно частна, застрояването индивидуално с еднофамилни жилищни къщи.
 - **кв. „Могилече“** на север граничи със смесена територия, на която са разположени административни сгради, бизнес сгради, автогара, на юг граничи с кв. „Ралица“, изток - кв. „Х.Ботев“, на запад - кв. „Каменино“. Застрояването е индивидуално и малкоетажно.
 - **кв. „Калкас“** - разположен в южната част на града до кв. „Левски“, на изток граничи с утайник и колектор за отпадъчни води от ТЕЦ „Република“, на юг с парк „Голо Бърдо“ и на север с кв. „Караманица“. Характерът на застрояване е ниско, индивидуални, еднофамилни жилищни сгради.
 - **кв. „Левски“** на юг граничи с местността „Голо Бърдо“, на запад с кв. „Каменина“, на изток с кв. „Х. Ботев“. Кварталът е индивидуално застрояване. Качеството на градската среда е определено, като задоволително за град Перник.
 - **кв. „Каменина“** е разположен на юг от ЦГЧ, на изток граничи с кварталите „Левски“ и „Ралица“, на юг с местността Голо Бърдо. Кварталът е разположен на подхода за ски пистата в местността Голо Бърдо. Застрояването е малкоетажно, индивидуално с еднофамилни къщи. Качеството на градската среда е добро.
 - **кв. „Караманица“** е разположен на юг от скоростната градска магистрала. Сградите са малкоетажни, индивидуално застрояване, кварталът е рядко населен. Сградният фонд не е в добро състояние, качеството на градската среда не е добро. Кварталът граничи с кв. „Могилече“ на запад.

- **кв. „Куциян“** е разположен южно от скоростната градска магистрала, граничи с промишлената зона „Стомана“. На територията на квартала са разположени стари изоставени промишлени територии и еднофамилни, индивидуални нискоетажни сгради, сградният фонд и изградената градска среда са в много лошо състояние.
- **кв. „Рудничар“** е локализиран в непосредствена близост до ЦГЧ, интересен е с наличността на етническо многообразие, застрояването в по-голямата си част е индивидуално, малкоетажно, собствеността на земята е предимно частна. На юг е тангиран от бул. „Юри Гагарин“. Налично е и средновисоко застрояване - жилищни многофамилни обекти строени през 50-те и 60-те години. Поради теренни особености, няма възможност за повече транспортни подходи, които да обслужват квартала. Кварталът е разделен на две части от ж.п. линията Перник - Волюяк.
- **кв. „Хумни дол“** е сравнително нов жилищен квартал, комплексно застроен. Граничи с река Струма на север, на юг с ж.п. линията Перник - Волюяк. В източната част на квартала е локализирано малкоетажно индивидуално жилищно строителство, като сградният фонд и градското обзавеждане не са в добро състояние.
- **кв. „Байкушева махала“** граничи на север с рудник „Света Анна“, на запад с паркова среда, на юг кв. „Красно село“, на изток с кв. „Проучване“, на запад с кв. „Клепало“. Северната граница на квартала се обособява от пътя Перник - Брезник - Трън. Застрояването е почти изцяло малкоетажно.
- **кв. „Клепало“** граничи на север с рудник „Света Анна“, на запад с кв. „Байкушева махала“, на юг кв. „Красно село“. Северната граница на квартала се обособява от пътя Перник — Брезник - Трън. Застрояването е почти изцяло малкоетажно и индивидуално.
- **кв. „Красно село“** се характеризира със стари многофамилни сгради, с малкоетажно и средноетажно застрояване и еднофамилни индивидуални сгради. Граничи с кв. „Драгановец“ и кв. „Клепало“.
- **кв. „Драгановец“** е заобиколен изцяло от паркова среда, къщи, на възвишение. Кварталът е в непосредствена близост до ЦГЧ, един от първите квартали на града.
- **кв. „Варош“** е една от най-ранно възникналите градски структури на Перник, граничи на север с Централния градски парк, на запад с територията до зона Кристал, на юг с местността Кракра, на изток с ЦГЧ. Собствеността на земята е предимно частна, застрояването еднофамилни индивидуални сгради.
- **кв. „Селото“, кв. „Рено“, кв. „Монте Карло“** - образуват ядрото на града или Централната градска част. „Селото“ един от първите квартали на Перник. Плътността на застрояване е висока, уличната мрежа се характеризира с тесни улици, собствеността на земята е и частна и общинска, застрояването е индивидуално, като тази територия е наситена с представителни сгради и обекти. Тук са локализирани голяма част от административните сгради на Перник. Кварталите имат разнообразен характер на застрояване - и високо и средно и ниско застрояване. Има налична пешеходна зона, градското обзавеждане е разнообразно и тук са локализирани множество обекти с предназначение-обслужване. Тези квартали обособяват най-поддържаната и облагородена градска структура в Перник
- **кв. „Твърди Ливади“** - това е първия квартал с комплексно застрояване изграден във връзка с развитието на града и нуждата от жилища за работниците в промишлеността.

Сградите са с ниско строителство - предимно общинска собственост и са многофамилни сгради. Целият квартал е групова недвижима културна ценност.

5.4. Техничко-икономически характеристики на видовете обитаване

Поради увеличаването на жилищните сгради през периода 2010-2013 година, увеличаването на полезната площ и жилищната такава и намаляващото население през същия период се наблюдава тенденция за нарастване на полезната и жилищна площ на човек от населението (Таблица 5.4.1).

Таблица 5.4.1. Полезна площ на жилищата в община Перник (2010-2013)

Индикатор (кв.м)	2010	2011	2012	2013
Полезна площ	3286938	3697877	3700927	3707731
в т.ч. жилищна	2073361	2755832	2757697	2762081
Площ на човек от населението - полезна	34.6	38.5	38.9	39.5
Площ на човек от населението - жилищна	21.8	28.7	29.0	29.4
Площ на човек от населението - спомагателна	7.2	5.3	5.4	5.5

Източник: НСИ

5.5. Градска динамика

В община Перник 70% от жилищните сгради са обитавани, а 24% са необитавани, като необитаваните са съсредоточени в гр. Перник, Батановци, селата Кладница и Рударци. 5% от жилищните сгради са тип вила и са съсредоточени в селата Дивотино, Студена, Расник, Радуй и Люлин (Таблица 5.5.1).

Таблица 5.5.1. Брой жилищни сгради, обитавани, необитавани, вила, колективно домакинство по населени места в община Перник (01.02.2011 година)

Жилищни сгради Населено място	Общо	Обитавани	Необитавани	Вила	Колективно домакинство
Община Перник	25156	17713	6078	1362	3
Относителен дял от всички	100%	70%	24%	5%	0%
гр. Батановци	1018	692	326	-	-
гр. Перник	10980	9181	1707	90	2
с. Богданов	452	244	202	6	-
с. Боснек	570	191	298	81	-
с. Вискяр	167	58	106	3	-
с. Витановци	273	133	140	-	-
с. Големо	446	299	147	-	-
с. Дивотино	1409	788	231	390	-
с. Драгичево	1160	782	287	91	-
с. Зидарци	84	49	35	-	-
с. Кладница	1089	421	657	10	1
с. Кралев	458	259	154	45	-
с. Лесковец	127	86	36	5	-
с. Люлин	729	404	193	132	-
с. Мещица	689	476	210	3	-
с. Планиница	144	123	4	17	-
с. Радуй	301	117	59	125	-
с. Расник	526	295	92	139	-

с. Рударци	1816	1268	505	43	-
с. Селищен	216	213	3	-	-
с. Студена	1358	905	293	160	-
с. Черна	257	134	114	9	-
с. Чуйпетлово	91	15	64	12	-
с. Ярджиловци	796	580	215	1	-

Източник: НСИ – Преброяване на населението 01.02.2011 година

От всички заети в община Перник при преброяването на населението 68.9% работят и живеят в едно и също населено място и 31.1% имат всекидневни трудови пътувания до друго населено място различно от това, в което пребивават (Фиг. 5.5.1.1). 5.1% пътуват до населено място в същата община, 1.7% до населено място в община от областта и 24.3% в община на друга област.

Фиг. 5.5.1.1. Всекидневни трудови мигранти по направление на миграцията на заетите в община Перник (01.02.2011 година)

Източник: НСИ – Преброяване на населението 01.02.2011 година

5.6. Изводи, проблеми и потенциали

- **Изводи**
 - 5% от жилищните сгради са вили съсредоточени в 5 села - Дивотино, Студена, Расник, Радуй и Люлин;
 - 1/3 от заетите всеки ден пътуват до друго населено място за да работят;
- **Проблеми**
 - Разпокъсаност на жилищните структури в общинския център;
 - 1/4 от жилищните сгради не се обитават;
- **Потенциали**
 - Полезната и жилищната площ на жител в общината се увеличава;
 - Увеличава се дела на жилищните сгради;
 - 70% от жилищата са двустайни или тристайни.

6. Здравеопазване**6.1. Териториално разположение на мрежата от обекти**

Според РЗИ Перник през 2015 година 98% (242 броя) от всички лечебни заведения (247) са разположени в общинския център, а останалите са разположени в селата Кладница, Люлин Мещица и Ярджиловци (Таблица 6.1.1). В град Перник са най-важните лечебни заведения – болниците, медицинските центрове и хосписите, както и индивидуалните практики.

Таблица 6.1.1. Видове лечебни заведения и териториално разположение в община Перник (30.06.2015)

Вид на лечебното заведение	с. Кладница	с. Люлин	с. Мещица	гр. Перник	с. Ярджиловци	Общо всички
АПМПДП - ГП	-	-	-	7	-	7
АПМПДП - ИП	-	1	1	83	1	86
АПМП - ГП	-	-	-	5	-	5
АПМП - ИП	1	-	1	47	-	49
АСМП - ГП	-	-	-	4	-	4
АСМП - ИП	-	-	-	62	-	62
Болница	-	-	-	4	-	4
ДКЦ	-	-	-	1	-	1
ДЦ	-	-	-	1	-	1
МДЦ	-	-	-	1	-	1
МТЛ	-	-	-	4	-	4
МЦ	-	-	-	9	-	9
СМДЛ	-	-	-	4	-	4
СМТЛ	-	-	-	8	-	8
Хоспис	-	-	-	2	-	2
Общо всички	1	1	2	242	1	247

Източник: РЗИ Перник (30.06.2015)

6.2. Видове лечебни заведения по нива на обслужване**6.2.1. Ясли**

През 2013 година в община Перник има 5 ясли с общ капацитет 219 места. Налице е недостиг на места в детските ясли за периода от 2010 до 2013 година, като това най-ясно проличава в индикатора места на 100 деца, където за наблюдавания период той винаги е под 100 (Таблица 6.2.1.1).

Таблица 6.2.1.1. Брой детски ясли, капацитет и деца за ясли в община Перник по години (към 31.12. на съответната година)

Година	Детски ясли		Деца			Места на 100 деца
	брой	места	общо	момчета	момичета	
31.12.2013	5	219	228	111	117	96.05
31.12.2012	5	228	238	118	120	95.80
31.12.2011	6	229	247	119	128	92.71
31.12.2010	6	223	233	131	102	95.71

Източник: НСИ

6.2.2. Доболнична помощ

Град Перник е общински и областен център поради, което в него съсредоточени множество услуги от местно, така и от регионално значение. В града са разположени 82% от всички лечебни заведения за доболнична помощ (296 – РЗИ Перник - 30.06.2015 година) в областта.

В общината при доболничната помощ преобладават амбулаториите за първична медицинска помощ по дентална медицина – индивидуални практики (АПМПДМ - ИП), амбулаториите за специализирана медицинска помощ – индивидуални практики (АСМП - ИП), амбулаториите за първична медицинска помощ – индивидуални практики (АПМП - ИП) (Таблица 6.2.2.1). В общината има и 16 лаборатории и съответно всички те са разположени в град Перник.

Таблица 6.2.2.1. Видове и брой лечебни заведения за доболнична помощ в община Перник (30.06.2015)

Вид на лечебното заведение	АПМПДМ – ГП	АПМПДМ - ИП	АПМП - ГП	АПМП - ИП	АСМП - ГП	АСМП - ИП	ДКЦ	ДЦ	МДЦ	МТЛ	МЦ	СМДЛ	СМТЛ	Хоспис	Общо всички
Брой	7	86	5	49	4	62	1	1	1	4	9	4	8	2	243

Източник: РЗИ Перник (30.06.2015)

6.2.3. Болнична помощ

Всички болници както в общината, така и в цялата област Перник се намират в град Перник, от които една е многопрофилна болница за активно лечение и три специализирани болници за белодробни заболявания, кардиология и долекуване и продължително лечение (Таблица 6.2.3.1).

Таблица 6.2.3.1. Видове болници по населени места и адрес в община Перник (30.06.2015)

Болница	Населено място	Адрес
МБАЛ „Рахила Ангелова“ АД	гр. Перник	ул. „Брезник“ № 2
Специализирана болница за активно лечение на белодробни болести ЕООД	гр. Перник	местност „Голо Бърдо“
Специализирана болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация ЕООД	гр. Перник	ул. „Протожерца“ № 102
Специализирана болница за активно лечение по кардиология "Св. Георги-Перник" ООД гр. Перник	гр. Перник	ул. "Св. Св. Кирил и Методий" № 77, ет2;3

Източник: РЗИ Перник (30.06.2015)

В общината броя на леглата намалява за периода 2010 -2013 година, а броя на 1000 души от населението намалява през последните 2 година (Таблица 6.2.3.2).

Таблица 6.2.3.2. Брой болници, легла и легла на 1000 души от населението в община Перник

	2010	2011	2012	2013
Брой болници	4	3	3	3
Легла в болниците	524	509	509	449
Легла на 1000 души от населението	5.52	5.29	5.36	4.78

Източник: НСИ (2010-2013)

6.2.4. Медицински персонал

През 2013 година в община Перник има 937 лекари и медицински специалисти. От тях 320 са лекари, 97 лекари по дентална медицина и 520 медицински специалисти (Таблица 6.2.4.1). В общината има 9.98 лекари на 1000 души от населението и съпоставено с общото за страната (11.68) това е 1.7 лекари по малко на 100 души от населението (Таблица 6.2.4.1). Въпреки намаляването на населението, няма ясно определена тенденция за наблюдавания период.

Таблица 6.2.4.1. Брой и вид медицински персонал в община Перник (към 31.12. на съответната година)

Година	Общо лекари и медицински специалисти	Лекари общо	Общопрактикуващи лекари	Лекари по дентална медицина	Медицински специалисти по здравни грижи	Медицински персонал на 1000 души от населението
31.12.2013	937	320	61	97	520	9.98
31.12.2012	898	327	62	100	471	9.45
31.12.2011	970	319	62	137	514	10.09
31.12.2010	958	340	62	115	503	10.09

Източник: НСИ

6.3. Собственост

В общината преобладават едноличните търговци, следвани от ЕООД и ООД от всички видове лечебни заведения (Таблица 6.3.1). По отношение на собствеността на изградената здравна инфраструктура няма налична информация.

Таблица 6.3.1. Видове лечебни заведения по вид на собственост в община Перник (30.06.2015)

Вид на лечебното заведение	АД	ЕООД	ЕТ	ООД	Общо всички
АПДП - ГП	-	1	-	6	7
АПДП - ИП	-	13	72	1	86
АПМП - ГП	-	-	-	5	5
АПМП - ИП	-	11	38	-	49
АСМП - ГП	-	-	-	4	4
АСМП - ИП	-	25	36	1	62
Болница	1	2	-	1	4
ДКЦ	-	1	-	-	1
ДЦ	-	-	-	1	1
МДЦ	-	1	-	-	1
МТЛ	-	3	-	1	4
МЦ	-	7	-	2	9
СМДЛ	-	2	-	2	4
СМТЛ	-	5	-	3	8
Хоспис	-	1	-	1	2
Общо всички	1	72	146	28	247

Източник: РЗИ Перник (30.06.2015)

6.4. Изводи, проблеми и потенциали

- **Изводи**
 - Лечебните заведения за болнична и доболнична помощ са съсредоточени в общинския център, като той има и ключова роля в предлагането на здравни грижи в цялата област – 82% от всички лечебни заведения;
 - В допълнения към лечебните заведения са съсредоточени и диагностични центрове, хосписи и лаборатории;
- **Проблеми**
 - Налице е недостиг на места в яслите за 9 деца на възраст от 3 месеца до три години, като това е тенденция за предходните 4 години от 2010-2013 година;
 - Броя на лекарите и медицинските специалисти на 1000 души от населението е под общото за страната през 2013 година;
 - Преобладават индивидуалните практики и при три вида – медицински, специализирани и дентални амбулатории;
- **Потенциали**
 - Разкриването на допълнителни групи в съществуващите ясли или тяхното разширяване.

7. Образование**7.1. Териториално разположение на мрежата от обекти**

Освен в общинския център основни училища има още в гр. Батановци, с. Дивотино, с. Драгичево, с. Кладница, с. Рударци и с. Ярджиловци (Таблица 7.1.1). Детски градини има в гр. Батановци, с. Драгичево, с. Рударци, с. Ярджиловци и един филиал в с. Мещица. Всички останали образователни обекти са съсредоточени в гр. Перник (Таблица 7.1.1).

Таблица 7.1.1. Териториално разпределение на образователните обекти в община Перник (2014/2015 учебна година)

Вид на учебното заведение	гр. Батановци	с. Дивотино	с. Драгичево	с. Кладница	с. Мещица	гр. Перник	с. Рударци	с. Ярджиловци	Общо всички
Извънучилищни педагогически учреждения	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Основно (I - VIII клас)	1	1	1	1	-	9	1	1	15
ОУ с професионални паралелки	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Помощно (за деца с умствена изостаналост)	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Професионална гимназия	-	-	-	-	-	6	-	-	6
Профилирана гимназия	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Ресурсен център	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Самостоятелно общежитие / интернат	-	-	-	-	-	1	-	-	1
СОУ (I - XII клас)	-	-	-	-	-	3	-	-	3
Спортно	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Целодневна детска градина	1	-	1	-	-	13	-	-	15
Филиали на целодневни детски градини	-	-	-	-	1	-	1	1	3
Общо всичко (с филиали)	2	1	2	1	1	39	2	2	50

Източник: МОН (2014/2015 учебна година)

7.2. Образователни равнища**7.2.1. Детски градини**

В община Перник всички детски градини са с общинско финансиране. ОДЗ №1, ЦДГ №6, ЦДГ №8 и ЦДГ №15 са детски градини с филиали в отделни сгради в гр. Перник или в други население места (Таблица 7.2.1.1). ЦДГ към ОУ "Св. Климент Охридски" и ЦДГ към ОУ "Отец Паисий" са филиали на ОДЗ „Валентина Терешкова“ и ЦДГ №3 „Пролетен цвят“, поради което общия брой на детските градини е 15 в цялата община (Таблица 7.2.1.1).

Таблица 7.2.1.1. Детски градини по вид, филиали и финансиране в община Перник (2014/2015 учебна година)

Детски градини (и филиали)	Вид	Населено място	Вид финансиране
ОДЗ „Валентина Терешкова“ (филиал ЦДГ към ОУ "Отец Паисий" - с. Ярджиловци)	целодневна детска градина	гр. Батановци	Общинско
ОДЗ с. Драгичево	целодневна детска градина	с. Драгичево	Общинско
ОДЗ №1 „Миньорче“ (Централна)	целодневна	гр. Перник	Общинско

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

сграда; Блок Б-З; „Л. Ивошевич“; „VI у – ще“)	детска градина		
ЦДГ №2 „Родолубче“	целодневна детска градина	гр. Перник	Общинско
ЦДГ №3 „Пролетен цвят“ (филиал ЦДГ към ОУ "Св.Климент Охридски" с. Рударци)	целодневна детска градина	гр. Перник	Общинско
ОДЗ №4 „Чуден свят „	целодневна детска градина	гр. Перник	Общинско
ЦДГ №5 „Вела Пеева“	целодневна детска градина	гр. Перник	Общинско
ЦДГ №6 „Българче“ (IV-то СОУ „Св.Кл. Охридски“; XI ОУ „Елин Пелин“)	целодневна детска градина	гр. Перник	Общинско
ОДГ „Пролет“	целодневна детска градина	гр. Перник	Общинско
ЦДГ №8 "Изворче" (бл. 12 и бл.60)	целодневна детска градина	гр. Перник	Общинско
ОДЗ №9 „Калина Малина“	целодневна детска градина	гр. Перник	Общинско
ОДЗ №11 „Знаме на мира „	целодневна детска градина	гр. Перник	Общинско
ЦДГ №12 „Радост“	целодневна детска градина	гр. Перник	Общинско
ЦДГ №14 „Славейче“	целодневна детска градина	гр. Перник	Общинско
ЦДГ №15 „Райна Княгиня“ (кв. „Калкас“; с. Мещица)	целодневна детска градина	гр. Перник	Общинско

Източник: МОН

От учебна година 2004/2005 се наблюдава тенденция за намаляване на броя на детските градини в общината и обединяването им или създаване на филиали. Налице е тенденция за увеличаване на броя на децата спрямо 10 години по-рано, а по отношение на местата на 100 деца общината покрива тази необходимост (Таблица 7.2.1.2).

Таблица 7.2.1.2. Детски градини по брой, деца, места, персонал и групите в тях в община Перник (учебни години 2000/2001-2014/2015)

Учебна година	Брой детски градини	Деца		Места		Педагогически персонал		Брой детски групи
		Общо	в т.ч. момичета	Общо	на 100 деца	Общо	в т.ч. детски учители	
2014/2015	15	3094	1485	3154	101.9	261	246	123
2013/2014	15	3043	1472	3028	99.5	253	238	118
2012/2013	14	2891	1383	3003	103.9	243	229	113
2011/2012	14	2736	1292	2684	98.1	243	229	113
2010/2011	16	2750	1339	2751	100.0	244	230	116
2009/2010	18	2539	1163	2527	99.5	240	226	115
2008/2009	18	2299	1065	2396	104.2	225	211	108

2007/2008	19	2324	1069	2362	101.6	216	202	107
2006/2007	18	2300	1167	2374	103.2	206	194	105
2005/2006	39	2373	1164	2322	97.9	208	196	106
2004/2005	40	2300	1167	2374	103.2	206	194	105
2003/2004	40	2357	1204	2408	102.2	209	197	113
2002/2003	38	2381	1196	2400	100.8	199	187	107
2001/2002	39	2236	1101	2295	102.6	201	187	108
2000/2001	39	2275	1105	2310	101.5	213	199	112

Източник: НСИ

7.2.2. Училища

Всички училища в община Перник са с общинско финансиране с изключение на професионалните гимназии, ресурсния център и помощното училище за деца с умствена изостаналост, които са държавно финансиране (Таблица 7.2.2.1).

Таблица 7.2.2.1. Вид на финансиране на училищата в община Перник (2014/2015 учебна година)

Училище	Вид	Населено място	Вид финансиране
ОУ "Христо Ботев"	основно (I - VIII клас)	гр. Батановци	Общинско
ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	основно (I - VIII клас)	с. Дивотино	Общинско
ОУ с. Драгичево	основно (I - VIII клас)	с. Драгичево	Общинско
ОУ- "Св. Кл. Охридски"	основно (I - VIII клас)	с. Кладница	Общинско
ОУ "Св. Ив. Рилски"	основно (I - VIII клас)	гр. Перник	Общинско
VII ОУ "Г. С. Раковски"	основно (I - VIII клас)	гр. Перник	Общинско
VIII ОУ "Кракра Пернишки"	основно (I - VIII клас)	гр. Перник	Общинско
9-то ОУ	ОУ с професионални паралелки	гр. Перник	Общинско
X ОУ "Ал. Константинов"	основно (I - VIII клас)	гр. Перник	Общинско
XI ОУ "Елин Пелин"	основно (I - VIII клас)	гр. Перник	Общинско
XII ОУ "Васил Левски"	основно (I - VIII клас)	гр. Перник	Общинско
XIII ОУ	основно (I - VIII клас)	гр. Перник	Общинско
ОУ "Св.К.К.Философ"	основно (I - VIII клас)	гр. Перник	Общинско
V СОУ "П.Р. Славейков"	СОУ (I - XII клас)	гр. Перник	Общинско
VI СОУ "Св.Св."Кирил и Методий"	СОУ (I - XII клас)	гр. Перник	Общинско
XVI ОУ "Св. св. Кирил и Метод	основно (I - VIII клас)	гр. Перник	Общинско
СОУ "Д-р Петър Берон"	СОУ (I - XII клас)	гр. Перник	Общинско
СУ "Олимпиаец"	спортно	гр. Перник	Общинско
ПМГ "Христо Смирненски"	профилирана гимназия	гр. Перник	Общинско
ГПЧЕ "Симеон Радев"	профилирана гимназия	гр. Перник	Общинско
ПУИ "Любен Каравелов"	помощно (за деца с умствена изостаналост)	гр. Перник	Държавно
ПТГ "Юрий Гагарин"	професионална гимназия	гр. Перник	Държавно
ПГЕМП "Христо Ботев"	професионална гимназия	гр. Перник	Държавно
ПГТС "Арх. Йордан Миланов"	професионална гимназия	гр. Перник	Държавно

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

ТПГ "Мария Кюри"	професионална гимназия	гр. Перник	Държавно
ПГ по икономика	професионална гимназия	гр. Перник	Държавно
ПГОТ "Свети Иван Рилски"	професионална гимназия	гр. Перник	Държавно
РЦПИОВДУСОП	ресурсен център	гр. Перник	Държавно
ОДК	извънучилищни педагогически учреждения	гр. Перник	Общинско
Ученическо общежитие	самостоятелно общежитие / интернат	гр. Перник	Общинско
ОУ "Св. Кл. Охридски"	основно (I - VIII клас)	с. Рударци	Общинско
ОУ "От. Паисий"	основно (I - VIII клас)	с. Ярджиловци	Общинско

Източник: МОН

От всички училища е важно да се отбележи, че в общината функционира едно спортно училище, 6 професионални гимназии и две профилирани (Таблица 7.2.2.1). Наличието на превес на професионалните гимназии обуславя и по-големия дял на образованото население със редно образование и като цяло коефициента на образованост в общината съпоставено с останалите административни нива.

В община Перник се наблюдава намаляване броя на училищата за основно образование, както и на учащите спрямо 2000/2001 година (Таблица 7.2.2.2).

Таблица 7.2.2.2. Училища, паралелки, учители, учащи и завършили в община Перник (2000/2001-2014/2015 учебни години)

Година	I - IV клас				V - VIII клас					IX - XII клас			
	Училища	Паралелки	Учители	Учащи	Училища	Паралелки	Учители	Учащи	Завършили	Паралелки	Учители	Учащи	Завършили
2014/2015	22	142	165	3033	22	104	217	2244	494	60	96	1443	294
2013/2014	22	142	161	2951	22	104	209	2317	424	59	94	1434	341
2012/2013	23	138	165	2862	23	111	215	2435	381	61	94	1520	323
2011/2012	24	138	169	2811	24	117	229	2469	458	63	113	1581	331
2010/2011	25	145	173	2860	25	113	230	2403	565	65	114	1658	363
2009/2010	25	149	180	2975	25	117	240	2455	655	69	126	1710	413
2008/2009	25	156	187	3085	25	123	239	2562	697	74	141	1830	406
2007/2008	26	166	198	3011	26	143	278	2876	817	77	147	1861	420
2006/2007	27	167	202	3043	27	153	289	3199	940	79	153	1914	387
2005/2006	29	163	213	3086	29	165	309	3430	985	81	156	1970	378
2004/2005	30	167	216	3136	30	172	335	3704	973	82	137	1980	432
2003/2004	30	177	226	3446	30	177	343	4022	1160	81	133	1952	448
2002/2003	32	192	232	3761	32	190	347	4415	951	81	136	1933	294
2001/2002	31	217	259	4091	31	212	373	4556	1121	77	131	1862	353
2000/2001	31	228	259	4487	31	215	368	4746	1075	73	123	1767	405

Източник: НСИ

7.2.3. Университети

От 2010 година в община Перник е изграден и функционира Европейски политехнически университет (ЕПУ), които провежда обучение на кадри в следните специалисти:

- Бакалавърски:

- Строително инженерство
- Приложна информатика
- Зелена енергетика
- Публична администрация
- Администрация и управление
- Бизнес администрация
- Психология
- **Магистърски:**
 - Обновяване на сгради и съоръжения
 - Сеизмично инженерство
 - Компютърни системи и мрежи
 - Мобилни комуникации
 - Лидерство и организационно развитие
 - Образователен мениджмънт
 - Бизнес администрация
 - Публична администрация

7.3. Собственост

В община Перник има 8 училища с държавно финансиране, 41 с общинско финансиране и едно с частно (ЕПУ) (Таблица 7.3.1).

Таблица 7.3.1. Вид на финансиране на училищата, детските градини и университети в община Перник (2014/2015 учебна година)

Вид на финансиране	Брой
Държавно	8
Общинско	41
Частно (ЕПУ)	1
Общо всички	50

Източник: МОН

7.4. Изводи, проблеми и потенциали

- **Изводи**
 - Образователната мрежа в общината е съсредоточена в 8 населени места, като най-голяма част от тях са в град Перник;
 - Броя на детските гради и местата в тях удовлетворява потребностите на населението;
- **Проблеми**
 - Поради намаляване на броя на децата и негативните демографски промени се налага и редуциране на броя на детските градини, групите, както и на паралелките в училищата;
- **Потенциали**
 - Наличие на профилирани гимназии и професионални такива;
 - Наличие на Европейски политехнически университет;

8. Култура**8.1. Териториално разположение на мрежата от обекти**

Град Перник има водеща функция по отношение на позиционирането на културните и спортни обекти. Във всички села от община има изградено читалище, както и в град Батановци, а в град Перник те са 14 на брой (Таблица 8.1.1). Втори по териториално разположение са религиозните обекти в населените места от общината.

Таблица 8.1.1. Териториално разположение на мрежата от обекти на културата и спорта в община Перник

Населено място	Археологически	Архитектурно-строителен	Архитектурно-строителен от античността и средновековието	Библиотека	Галерия	Дворец на културата	Исторически	Културно-информационен център	Манастир	Младежки дом	Музей	Народна старина	Паметник на градинско-парковото изкуство	Паметник на културата	Спортни обекти	Театър	Художествен	Център за работа с деца	Църква	Читалище	Общо всички
гр. Батановци	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	4
гр. Перник	10	3	-	1	2	1	7	1	1	2	2	1	1	3	13	1	4	1	5	14	73
с. Богданов дол	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
с. Боснек	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	4
с. Вискяр	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
с. Витановци	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
с. Големо Бучино	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3
с. Дивотино	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	1	5
с. Драгичево	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
с. Зидарци	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
с. Кладница	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	7
с. Кралев дол	3	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	11
с. Лесковец	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
с. Люлин	-	13	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	17
с. Мещица	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	3
с. Планиница	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
с. Расник	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	4
с. Рударци	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4
с. Селищен дол	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5
с. Студена	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	4	-	-	1	10
с. Черна гора	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
с. Ярджиловци	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	3
яз. Студена	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-	12
с. Чуйпетлово	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Общо всички	34	32	1	1	2	1	10	1	5	2	2	3	1	3	14	1	24	1	7	33	178

Източник: Регистър на храмовете в Република България, Регистър на читалищата, Община Перник и Министерство на културата. Пълен списък на обектите може да се види в приложенията.

8.1.1. Музеи и галерии

Регионалният исторически музей разполага със собствена сграда в ЦГЧ на град Перник и функционира, чрез държавно финансиране. Общият фонд, с който разполага е 54 918 единици. Представени са различни колекции като: праисторическа керамика; градски бит в средновековието; оброчни плочки на Тракийския конник; иконна сбирка; нумизматична сбирка; етнографски тъкани; бусинска керамика; английско и руско оръжие. Капацитетът на музейната база не е достатъчна да бъдат изложени всички експонати. Броят на посетителите от 01.01-01.08.2011г. е бил 11 835 души и са били организирани 20 изложби, за цялата 2010 г. съответно-10920 посетители и 28 организирани изложби. Отчита се ръст в броя на посетителите и повишено търсене от страна на жителите на град Перник.

Подземен минен музей - е уникален и единствен по рода си в България, като в него се проследява историята на въгледобива в Мини Перник. В музея се прави презентация на историята на пернишката мина; демонстрации на различни елементи от миньорския труд и бит; предоставя се „сертификат“ - парченце от въглища на два милиона години.

Община Перник развива идея за създаване на музей на индустрията, в който да се изложат и представят 101 първи неща, в които общината е била първенец.

Художествена Галерия Перник - притежава богат фонд от 1646 единици, които включват живопис, графики, скулптури и фотографии. В град Перник функционира 1 частна галерия, също разположена в ЦГЧ. В Художествената галерия се организират около 30 изложби годишно.

8.1.2. Библиотеки

Регионална библиотека "Светослав Минков" - гр. Перник - най-големият общодостъпен информационен институт в града, има изграден филиал в кв. Изток. Библиотеката е на държавна издръжка и се намира в ЦГЧ. Библиотечният фонд към средата на 2011 г., с който разполага е 291979 тома, брой читатели - 2 432, брой посещения - 21 479, брой заети единици - 47 618. За периода 2007 - 20101 броят на читателите се е увеличил с 360 (от 2 673 на 3 043), а броят на посещенията за същия период с 7 995 (от 29 707 на 37 702). Възходящата тенденция по тези показатели отговаря на повишения интерес и търсене на предлаганата услуга.

Библиотеката не разполага с модерна технология за електронно архивиране, което е потенциал за развитие, капацитетът е малък и недостатъчен.

8.1.3. Читалища

Читалищата са единствените културни обекти, които са налични във всички населени места и предоставят възможност за развитие на многообразие от дейности. Най-много са в град Перник – общо 14.

8.1.4. Театри, опери, дворци на културата и кина

- **Театър** - в град Перник функционира Общински драматичен театър "Боян Дановски", създаден през 1919 г., получил многобройни награди от Съюза на артистите за драматизация, режисура и сценография. Театърът е на общинска издръжка и се помещава в Двореца на културата в ЦГЧ. Театралната дейност в град Перник отбелязва възходяща тенденция както по показателя посещаемост, така и по приходи от билети за периода 2007 - 30.06.2011г. Само за първите 6 месеца на 2011г. публиката, която е посетила театралните пиеси и мероприятия наброява 13125 души, спрямо цялата 2010 г. посещаемостта е била с 2978 човека повече или 29%, а приходите от билети за същия период от време е 43696 лв., с

3872 лв. повече, т.е. се отбелязва ръст от около 10%. За 2012г. приходите от продажби на билети е 71019 лв., а броят на посетителите е 11073.

- **Дворец на култура** - Дворец на културата заема централно място сред културните институти в град Перник, като при своето създаване е бил един от най-големите комплекси за културно развитие. В двореца е съсредоточена дейността на различни школи и клубове по изкуства:

- Духов оркестър;
- Камерен оркестър "Орфей";
- Битов оркестър;
- Любителски формации;
 - АНПТ "Граовска младост";
 - Детски танцов колектив;
 - Мажоретен състав;
 - Хор "И. Топалов";
 - Детска музикална школа;
 - Школа "Изобразително изкуство";
 - Детска вокална група "Ванила";

Тук се помещават и Регионалната библиотека и Художествената галерия. В Двореца на културата се организират литературни вечери и различни спектакли. В непосредствена близост до двореца има потенциал за изграждане на нова лятна сцена за културни изяви върху стара и отдавна неизползвана сцена.

- **Младежки дом** - общински Младежки дом - е културно средище на юноши и младежи, които творят и развиват своят талант. Младежкият дом е на общинска издръжка и се намира в ЦГЧ. В младежкият дом развиват дейност няколко клуба: Школа по изобразително изкуство; Общинският младежки съвет; Литературна школа „Пегас“; Студио по илюзионно изкуство "Икар"; Младежко театрално студио; Клуб „Съхрани българското" - гр. Перник и други. Целогодишно се организират различни мероприятия, като концерти на художествените състави, изложби, театрални представления, дискусии, тематични срещи, тържества.

Районен младежки дом – Мошино - информационно и културно средище на младите хора в кв. Изток, в момента е в процес на реконструкция. В него се развиват 9 любителски формации, организират се различни видове публични изяви.

- **Кино** - в процес на възстановяване е лятно кино. Не функционират други кина.

8.1.5. Религия

Според Регистър на храмовете в Република България в община Перник са налични - действащи - 5 манастира и 7 църкви (Таблица 8.1.5.1). От общо всички обекти 6 са разположени в град Перник, един в град Батановци, а останалите в 5 села от общината.

Таблица 8.1.5.1. Религиозни обекти в община Перник

Населено място	Име	Вид
с. Драгичево	Успение Богородично	Църква
гр. Перник	Св. Николай	Църква
гр. Перник	Св. Пророк Илия	Църква
гр. Перник	Успение Богородично	Църква
гр. Перник	Св. Петка	Манастир
гр. Перник	-	Църква
гр. Батановци	Св. Възнесение Господне	Манастир

с. Големо Бучино	Възнесение Господне	Манастир
с. Люлин	Св. Николай	Манастир
с. Дивотино	Св. Петър и Павел	Манастир
с. Рударци	-	Църква
гр. Перник	Св. Великомъченик Георги Победоносец	Църква

Източник: Регистър на храмовете в Република България

8.1.6. Спорт

В град Перник има изградена инфраструктура от спортни бази, като ОП „Спортни имоти“ отговоря за тяхната поддръжка и управление. Капацитета на спортните бази е достатъчен за нуждите от физкултурно възпитание и спорт. В по-голямата част от спортните бази има осигурен масов достъп на гражданите. В спортните бази се провежда и спортна клубна дейност. В град Перник функционират 3 спортни зали, 4 спортни комплекса, 1 стадион, 1 футболно и 1 тренировъчно игрище, 2 корта (площадки) и 1 плувен басейн, които се управляват от ОП „Спортни имоти“ (Таблица 8.1.6.1).

Таблица 8.1.6.1. Видове спортни обекти и разположение в община Перник

Име	Населено място	Под вид
Корт площадка "Изток"	гр. Перник	Спортна площадка
Корт игрище "Миньор"	гр. Перник	Игрище
Плувен басейн X-то ОУ "Ал. Константинов"	гр. Перник	Басейн
Спортен комплекс "Дивотино"	с. Дивотино	Спортен комплекс
Спортен комплекс "Дружба"	гр. Перник	Спортен комплекс
Спортен комплекс "Миньор"	гр. Перник	Спортен комплекс
Спортен комплекс за зимни игри "Металург" - ледена пързалка	гр. Перник	Спортен комплекс
Спортна зала "Борис Гюдеров" /старо име "Миньор"/	гр. Перник	Спортна зала
Спортна зала "Кракра"	гр. Перник	Спортна зала
Стадион "Металург"	гр. Перник	Стадион
Спортна зала "Металург"	гр. Перник	Спортна зала
Тренировъчно игрище "Парка"	гр. Перник	Игрище

Източник: Регистър на спортните обекти

В общината има голямо разнообразие от спорни клубове и съответно тяхната насоченост. Най-разпространен е футбол, бокс, баскетбол, вдигане на тежести, волейбол и тенис на маса (Таблица 8.1.6.2). По нетрадиционните спортове са сумо, хокей на трева, парашутизъм и пожаро-приложен спорт.

Таблица 8.1.6.2. Регистър на спортните клубове в община Перник

Спорт	гр. Батановци	гр. Перник	с. Дивотино	с. Драгичево	с. Кралев дол	с. Люлин	с. Расник	с. Рударци	с. Ярджиловци	Общо всички
Баскетбол	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3
Бокс	-	4	-	-	-	-	-	-	-	4
Борба	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

Вдигане тежести	-	2	-	-	-	-	-	-	1	3
Волейбол	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3
Джудо	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
Карате киокушин	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Карате-до	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Картинг	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Конен спорт	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Многоспортови	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3
Мотоциклетизъм	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
НСО	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3
Ориентиране	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Парашутизъм	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Пожаро-приложен спорт	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Ръгби	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Самбо	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
Силов трибой	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Ски	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Спортна стрелба	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Спортни танци	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Сумо	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Таекуон-до ITF	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
Таекуон-до ВТФ	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Тенис	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
Тенис на маса	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3
Футбол	1	9	2	-	1	1	-	1	1	16
Хокей на трева	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Художествена гимнастика	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Шахмат	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
Общо всички	1	56	2	1	1	1	1	1	2	66

Източник: Регистър на спортните клубове

8.1.7. Културни дейности

В общината функционират обекти свързани с културна и информационна дейност:

- **културно-информационен център** - отговорен за поддържането и управлението на средновековна пернишка крепост, мемориал на миньорския труд и подземен минен музей. Неговата дейност е насочена и към организацията на културни събития и поддържа база данни с информация за творци и дейци на културата;
- **клуб на дейците на културата** - извършва културно-информационна и изследователска дейност;
- **обединеният детски комплекс** - дейността е насочена към развитие и творчество на деца, обхваща над 1200 деца. Календарът на ОДК включва над 150 детски изяви годишно в страната и в чужбина.

- 4 професионални състава;
- 144 любителски формации.

8.1.8. Недвижими културни ценности

Най-голямо съсредоточаване на обектите на недвижимите културни ценности в община Перник има по отношение на археологически, архитектурно-строителни и художествени (Таблица 8.1.8). Те са основно концентрирани в град Перник и селата Люлин, Кралев дол, Студена и около самия язовир Студена.

Таблица 8.1.8. Недвижими културни ценности в община Перник

Вид	гр. Батановци	гр. Перник	с. Боснек	с. Големо Бучино	с. Дивотино	с. Кладница	с. Кралев дол	с. Люлин	с. Мещица	с. Планиница	с. Расник	с. Рударци	с. Селищен дол	с. Студена	с. Ярджиловци	яз. Студена	с. Чуйпетлово	Общо всички
Археологически	-	10	2	1	-	1	3	-	1	1	1	2	-	4	-	7	1	34
Архитектурно-строителен	-	3	-	-	-	4	5	13	-	-	-	-	4	-	-	-	3	32
Архитектурно-строителен от античността и средновековието	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Исторически	1	7	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	10
Народна старина	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	3
Паметник на градинско-парковото изкуство	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Паметник на културата	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Художествен	1	4	1	-	2	1	1	2	1	-	1	-	1	4	2	3	-	24
Общо всички	2	29	3	1	2	6	10	15	2	1	3	2	5	9	2	12	4	108

Източник: Министерство на културата. Пълен списък може да се види в приложенията.

Цел на разработката

В съответствие с актуализираният План за развитие на община Перник, цел на раздела за недвижимо културно и природно наследство е:

Опазването, валоризацията и социализацията на природното и културното наследство на общината да се превърне в значим ресурс за нейното икономическо развитие и просперитет.

Задачата на раздела за недвижимото културно наследство в рамките на проекта за Общия устройствен план на Община Перник е да създаде предпоставки и устройствена основа за опазването, ревалоризирането и социализирането на недвижимото културно наследство.

Целта на разработката е да изпълни задълженията си към проекта за ОУП и чрез проучване и анализ да даде решение за териториалния обхват на зонирание и устройствен режим, произхождащ от наличната материална база на наследството, необходимостите за неговото опазване, развитие и социализация. **В приетия ОПР община Перник 2014-2020г. , е поставена цел на раздела за недвижимо културно и природно наследство :**

Опазването, валоризацията и социализацията на природното и културното наследство на общината да се превърне в значим ресурс за нейното икономическо развитие и просперитет. Задачата на раздела за недвижимото културно наследство в рамките на проекта за Общия устройствен план на Община Перник е да създаде

предпоставки и устройствена основа за опазването, валоризирането и социализирането на недвижимото културно наследство и да направи връзка със съседните територии от други общини. Да обоснове културното наследство като потенциал за развитие на туризма във всичките му многообразия, като прави синтез на културно, природно наследство и туризъм – вътрешен и международен, база за устойчиво икономическо развитие на общината, създаване на индивидуален туристически продукт.

Предвид обхвата и задачите на настоящия проект за изработване на Общ устройствен план на община Перник, в раздела (подсистемата) за развитието на недвижимото културно-историческо наследство, са разгледани **териториалните модели на зонирание и принципите на интегриране на наследството в цялостното прогнозно развитие на общината**. Изведени са изисквания към последващите нива на устройствено планиране и предложения за допълнителни специализирани проучвания и проекти касаещи недвижимото наследство.

Като обобщен резултат от обхванатата проблематика са предложени **общински политики за опазване, валоризация и социализация на културните ценности на територията на община Перник**.

Проучвателна основа

Като изходна информация при разработването на подсистема Културно и природно наследство са ползвани данни и информации от различни източници, съдържащи данни за налични в територията археологически и архитектурно-строителни обекти и ансамбли, декларирани и обявени паметници на културата - актуализиран списък на недвижимите културни ценности за община Перник от НИНКН и РИМ-Перник, изисквания от Заданието за проектиране на Общ устройствен план на Община Перник.

От проектантския екип бяха извършени огледи на място на населените места. При липса на кадастрални данни за НКЦ по населени места, огледите имаха ориентируващ характер. Констатирано е, че има значителни архитектурни ансамбли в историческите селищни структури, свързани с прокарване на нови улици и значително и по-малък брой на съществуващите жилищни сгради - недвижими културни ценности, отколкото описаните в списъците на НИНКН.

В резултат на проучване и анализ на наличната изходна информация на картата на общината са сигнирани всички паметници с Протоколи и Решения на МК, със статут „зони с особена устройствена защита“, както и отделни идентифицирани археологически обекти, за които съществуват данни от посочените източници.

За нуждите на ПЛАНА са ползвани следните документи и източници:

- Данните и изискванията, включени в Задание за изработване на проект за Общ устройствен план на община Перник
- Становище на Министерство на културата относно Заданието за изработване на проект за ОУПО Перник
- Информация от Националния документален архив (НДА) при НИНКН и Регионален исторически музей - Перник предоставена от ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ
- Писма и Заповеди на Министерството на културата.
- Регистър на недвижимите културни ценности от НДА при НИНКН (Приложение 11.1.1.);
- Писмо на РИМ-Перник
- Списък на военни паметници и паметни плочи в Община Перник, РИМ - Перник (Приложение 11.1.4.).
- Консултации с Директор Регионален исторически музей - Перник,

- Специализирани публикации:
- Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025
- Областна стратегия за развитие на Област Перник 2014-2020
- Регионален план за развитие на ЮЗР 2014-2020
- ОПР Перник, 2014-2020
- Програма за опазване на околната среда на Община Перник 2008-2013.
- Интегриран план на община Перник 2013-2020.
- План за действие на община Перник за подкрепа на интеграционните политики 2011 – 2020 г.

Приложение 11.1.1. Регистър на недвижимите културни ценности в община Перник от НДА при НИНКН

Приложение 11.1.2. Списък на недвижими културни ценности в община Перник към 2015 г. от РИМ – Перник;

Приложение 11.1.3. Писма изх. №№ на НИНКН относно НКЦ и охранителните им зони

Приложение 11.1.4. Списък на военни паметници и паметни плочи в Община Перник , изготвен от РИМ – Перник

Приложение 11.1.5. Списък на недвижими културни ценности в община Перник към 2015 г.

Закон за регионалното развитие (ЗРР) (Обн. ДВ. бр. 50 от 30 Май 2008г.; изм. ДВ. бр. 47 от 23 Юни 2009г., изм. ДВ. бр. 82 от 16 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр. 93 от 24 Ноември 2009г., изм. и доп. ДВ. бр. 82 от 26 Октомври 2012г., изм. ДВ. бр. 66 от 26 Юли 2013г.)

Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие, приет с ПМС № 216 от 2008 г. (Обн. ДВ. бр. 80 от 2008 г.; с изм. и доп.)

Закон за кадастъра и имотния регистър (ЗКИР) (Обн. ДВ. бр.34 от 25 Април 2000г., изм. ДВ. бр.45 от 30 Април 2002г., изм. ДВ. бр.99 от 22 Октомври 2002г., изм. ДВ. бр.36 от 30 Април 2004г., изм. ДВ. бр.39 от 10 Май 2005г., изм. ДВ. бр.105 от 29 Декември 2005г., изм. ДВ. бр.29 от 7 Април 2006г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.57 от 13 Юли 2007г., изм. ДВ. бр.59 от 20 Юли 2007г., изм. ДВ. бр.36 от 4 Април 2008г., изм. ДВ. бр.91 от 21 Октомври 2008г., изм. ДВ. бр.80 от 9 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.19 от 8 Март 2011г., изм. ДВ. бр.39 от 20 Май 2011г., изм. ДВ. бр.38 от 18 Май 2012г., изм. ДВ. бр.15 от 15 Февруари 2013г., изм(ДВ. бр. 66 от 26 Юли 2013г., доп. ДВ. бр. 109 от 20 Декември 2013г.)

Наредба № 3 от 28.04.2005 г. за съдържанието, създаването и поддържането на кадастралната карта и кадастралните регистри (Обн. ДВ, бр. 41 от 13 Май 2005 г. с изм. и доп.)

Закон за устройство на територията (ЗУТ) (Обн. ДВ. бр.1 от 2 Януари 2001г., изм. ДВ. бр.41 от 24 Април 2001г., изм. ДВ. бр.111 от 28 Декември 2001г., изм. ДВ. бр.43 от 26 Април 2002г., изм. ДВ. бр.20 от 4 Март 2003г., изм. ДВ. бр.65 от 22 Юли 2003г., изм. ДВ. бр.107 от 9 Декември 2003г., изм. ДВ. бр.36 от 30 Април 2004г., изм. ДВ. бр.65 от 27 Юли 2004г., изм. ДВ. бр.28 от 1 Април 2005г., изм. ДВ. бр.76 от 20 Септември 2005г., изм. ДВ. бр.77 от 27 Септември 2005г., изм. ДВ. бр.88 от 4 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.94 от 25 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.95 от 29 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.103 от 23 Декември 2005г., изм. ДВ. бр.105 от 29 Декември 2005г., изм. ДВ. бр.29 от 7 Април 2006г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.34 от 25 Април 2006г., изм. ДВ. бр.37 от 5 Май 2006г., изм. ДВ. бр.65 от 11 Август 2006г., изм. ДВ. бр.76 от 15 Септември 2006г., изм. ДВ. бр.79 от 29 Септември 2006г., изм. ДВ. бр.82 от 10 Октомври 2006г., изм. ДВ. бр.106 от 27 Декември 2006г., изм. ДВ. бр.108 от 29 Декември 2006г., изм. ДВ. бр.41 от 22 Май 2007г., изм. ДВ. бр.61 от 27 Юли 2007г., изм. ДВ.

бр.33 от 28 Март 2008г., изм. ДВ. бр.43 от 29 Април 2008г., изм. ДВ. бр.54 от 13 Юни 2008г., изм. ДВ. бр.69 от 5 Август 2008г., изм. ДВ. бр.98 от 14 Ноември 2008г., изм. ДВ. бр.102 от 28 Ноември 2008г., изм. ДВ. бр.6 от 23 Януари 2009г., изм. ДВ. бр.17 от 6 Март 2009г., изм. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009г., изм. ДВ. бр.80 от 9 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.92 от 20 Ноември 2009г., изм. ДВ. бр.93 от 24 Ноември 2009г., изм. ДВ. бр.15 от 23 Февруари 2010г., изм. ДВ. бр.41 от 1 Юни 2010г., изм. ДВ. бр.50 от 2 Юли 2010г., изм. ДВ. бр.54 от 16 Юли 2010г., изм. ДВ. бр.87 от 5 Ноември 2010г., изм. ДВ. бр.19 от 8 Март 2011г., изм. ДВ. бр.35 от 3 Май 2011г., изм. ДВ. бр.54 от 15 Юли 2011г., изм. ДВ. бр.80 от 14 Октомври 2011г., доп. ДВ. бр.29 от 10 Април 2012 г., доп. ДВ. бр.32 от 24 Април 2012 г., изм. ДВ. бр.38 от 18 Май 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.45 от 15 Юни 2012г., доп. ДВ. бр.47 от 22 Юни 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.53 от 13 Юли 2012г., изм. ДВ. бр.77 от 9 Октомври 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.82 от 26 Октомври 2012г., изм. ДВ. бр.99 от 14 Декември 2012г., изм. ДВ. бр.15 от 15 Февруари 2013г., изм. ДВ. бр.24 от 12 Март 2013г., доп. ДВ. бр.27 от 15 Март 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.28 от 19 Март 2013г., изм. и доп. ДВ. бр. 66 от 26 Юли 2013г., изм. ДВ. бр.109 от 20 Декември 2013г.)

Наредба № 7 от 2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони (обн., ДВ, бр. 3 от 2004 г.; с изм. и доп.)

Наредба № 8 от 2001 г. за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове (обн., ДВ, бр. 57 от 2001 г.; с изм. и доп.)

Наредба № 2 от 2004 за планиране и проектиране на комуникационно-транспортните системи на урбанизираните територии (обн., ДВ, бр. 86 от 2004 г.; с изм.)

вж. също: Правила и нормативи за планиране на населените места (ДВ, бр. 21 и 22 от 1970, с изм. и доп.); Наредба № 1/1994 г. за геозащитна дейност (ДВ, бр. 12 от 1994, с изм. и доп.); Наредба № 2/1998 г. за застрояване в земеделските земи (ДВ, бр. 48 от 1998 г., с изм. и допълнения).

Наредба № 19 от 25 октомври 2012 г. за строителство в земеделски земи без промяна на предназначението им (обн., ДВ, бр. 19 от 6.11.2012г.)

Закон за културното наследство (зкн), (обн. дв. бр.19 от 13 март 2009г., изм. дв. бр.80 от 9 октомври 2009г., изм. дв. бр.92 от 20 ноември 2009г., изм. дв. бр.93 от 24 ноември 2009г., изм. дв. бр.101 от 28 декември 2010г., изм. дв. бр.54 от 15 юли 2011г., изм. дв. бр.15 от 21 февруари 2012г., изм. дв. бр.38 от 18 май 2012г., изм. дв. бр.45 от 15 юни 2012г., изм. дв. бр.77 от 9 октомври 2012г., изм. и доп. дв. бр.82 от 26 октомври 2012г., изм. дв. бр.15 от 15 февруари 2013г., изм. дв. бр.66 от 26 юли 2013г.)

Наредба за обхвата, структурата, съдържанието и методологията за изработване на плановете за опазване и управление на единичните или груповите недвижими културни ценности приета с ПМС № 45 от 25.02.2011 г. (обн. ДВ, бр.19, 08 март 2011 г., изм. и доп. ДВ. Бр.87 от 9 Ноември 2012г.)

Наредба за обхвата, структурата, съдържанието и методологията за изработване на плановете за опазване и управление на единичните или груповите недвижими културни ценности

Кратък исторически обзор за територията на община Перник

Общи характеристики Историческо развитие

Границите на селището Перник се ограничили около коритото на река Струма и кв. Вароша. В продължение на около 7 века Перник се споменава като малко село, с основен поминък на населението му - предимно земеделие и скотовъдство. Освобождението на България заварило село Перник с 148 къщи и 1027 жители. Предпоставка за бъдещото му разрастване било разработването на залежите от каменни въглища в района. Откриването на Мини

Перник през 1891 г. променило коренно облика и живота в село Перник. През 1899 г. в Перник била построена първата електроцентрала в България. Тук светнала и първата в България електрическа крушка. Влезли в действие и първите у нас Сепарация за въглища (1895 г.). Открити били редица рудници: Стари рудници, Бели брег, Хумни дол, Христо Ботев, Попов дол, Цалева круша, Куциян и Гладно поле и най-големият български подземен рудник – шахта “Св. Ана”. Във връзка с разрастването на въгледобива през 1893г. била открита за експлоатация ж.п. линията Перник-София, а в края на 1907г. била построена ж.п. линията Перник-Радомир. Миграцията на хора от цялата страна и заселването им тук довело до построяването на няколко работнически жилищни квартали (Хумни дол, Куциян, Бели брег). Изградени били и жилищни квартали за управата на мината – Инженерен, Красно село, Стария и Новия безистен, Твърди ливади, квартал Рено. В началото на ХХ век се появило първото основно училище, лечебница, били учредени Минно читалище с библиотека /1902 г./ и първият в България работнически театър (1919 г.).

Привличането на минни специалисти от Средна и Западна Европа, спомогнало за бързото благоустрояване и културно израстване на Перник. От края на ХІХ век до 1929 г. село Перник се превърнало в значителен индустриален център. С Указ № 402 от 26 юни 1929 г. Перник е обявен за град. През втората половина на ХХ век до 1989 год. Перник израства като промишлен център с национално значение с добре развита металургия, машиностроене, енергетика.

Пернишката крепост (Кракра) е средновековната крепост, разположена в югозападната част на град Перник на неголямо скалисто плато. Мястото на крепостта било със силно стратегическо значение.

Енеолитното селище върху хълма Кракра било с вътрешно селищна планировка на обширните жилищни сгради и на калдъръмените улици. То се простирало на площ около 35 дка и без съмнение е било едно от най-големите и процъфтяващи праисторически селища в района. То било опожарявано и отново възстановявано два пъти, след което животът върху хълма замрял за цяло хилядолетие. В началото на ІІІ хилядолетие, през ранната бронзова епоха хълмът Кракра бил населен отново и с краткотрайни прекъсвания бил обитаван до ХІІ в.

Първото му укрепване с крепостни стени започнало след средата на ІV в.пр.Хр. Тук по старогръцки образец била изградена елитна крепост с отбранителни кули и съоръжения, дворцов комплекс и светилище на бог Дионис. По своя блясък тя не отстъпвала на древните елинистически градове Коринт, Амфиполис и Пела. Играла е ролята на стратегически династичен, военно-политически, търговски и културен център на земите по Горна Струма. Районът бил обитаван от племето агриани, което било известно с отличните си умения като рудари и елитни бойци. Античните старогръцки историци споменават и името на най-изявения им цар – Лангар, съюзник на македонските владетели Филип и Александър Македонски. През ІІІ в.пр.Хр. крепостта била частично разрушена при едно от келтските нашествия. След бързото и преустройство тя възстановила водещата си роля в района до включването му в границите на провинция Тракия на Римската империя и в стратегия Дентелетика.

През Античността на хълма е съществувала римска вила, която заедно с богатите чифлици в кв. Бела вода, кв. Тева и с. Кралев дол контролирали местната земеделска, занаятчийска и рударската дейност.

През ІV в. те заедно със светилището при кв. Църква и емпориона в с. Арбанас били разграбени и опожарени при грабителските походи на готите.

През IV-VI век върху хълма Кракра съществувало неукрепено селище, чийто основен поминък били скотовъдството и рударството. В близката му околност били изградени три големи антични църкви.

Пет отбранителни антични крепости охранявали района и пътищата по Голо Бърдо. През VI век те и целият Горнострумски район били опустошени при нашествията на славяни и авари, и след това били изоставени.

През IX век Пернишко било включено в границите на българската държава. На хълма била изградена здрава средновековна твърдина, управлявана от български боляри. Византийските хронисти споменават името на най-изявения от тях – болярина Кракра, който се прославил с героичната отбрана на крепостта.

Кракра Пернишки е български военачалник, живял през втората половина на 10 и началото на 11 век. По време на войните на Самуил с Византия Кракра отбранява Пернишката крепост и нанася две поражения на византийския император Василий II, който се мъчи да я превземе.

Първата обсада на Перник е през 1004 година, когато Кракра отбива както пристъпите срещу крепостта, така и опитите на императора да го привлече на своя страна. Втората обсада е през 1016 година и продължава близо три месеца със същия резултат - византийците са принудени да отстъпят, след като претърпяват сериозни загуби.

При последния владетел на Първото българско царство, Иван Владислав, Кракра управлява обширна област, включваща 35 крепости.

През 1017 година, докато византийците опустошават южните предели на държавата (Югозападна Македония) пернишкият войвода подготвя контранастъпление от север.

Тя се свързва с името на военачалника на крепостта Кракра (Кракра Пернишки), който е водил самостоятелни военни действия срещу Византийската империя. Виден болярин и владетел на града по времето на българския цар Самуил - така е описан във византийските хроники от това време Кракра. Те го описват още като един праведен и честен мъж, който не търпял подкупността и винаги бил отлично подготвен за военни дела. Кракра владеел още 35 крепости в района. В края на 10 и началото на 11 век, центърът на военните действия между България и Византия се премества в западните български земи и Средец става обект на няколко нападения от войските на император Василий II, тогава става известна Пернишката крепост.

Историците смятат, че крепостта Перник е създадена след 809 г., когато хан Крум присъединява към българските земи и териториите на днешна София и околностите. Дълго време преди идването на хан Крум тези земи са били заселени от траките. Чрез археологически проучвания е установено, че на мястото на крепостта, преди нейното построяване, е съществувало тракийско селище с неголеми размери.

Крепостта на Кракра е една от големите български крепости. Оградени от крепостните стени са били около 50 декара. Самото ограждение е имало дължина от близо 800 метра. Историците смятат, че крепостта е изпълнявала защитни функции преди преминаването на кръстоносците от Третия кръстоносен поход (1189-1192) през тези земи. След това крепостта е била изоставена и не е била използвана.

В момента се извършват нови разкопки в крепостта.

Освен запазените основи на жилищни сгради, посетителите могат да различат и основите на три християнски храма – кръстополната черква, голяма трикорабна базилика и една от малкото известни двуетажни припортни черкви-гробници. Тук археолозите откриват и сребърен печат на цар Петър – единственият намерен досега сребърен печат на владетел от това време. Според легендата именно тук царят е прекарал известно време на път за

срещата си със Свети Иван Рилски. През 2013г. Община Перник реализира проект „Подобряване на туристическата атракция - Средновековна крепост „Кракра Пернишки“ в гр. Перник и свързаната с нея инфраструктура“ по ОП “Регионално развитие“ 2007-2013.

Ъгловата кула и Западната порта на крепостта са визуализирани с алтернативни материали. Отремонтирани са всички подходи към Средновековната крепост, а пътят до нея е изцяло реновиран. Изграден е атракцион – наблюдателна кула.

Антично тракийско светилище край кв. Църква (Даскалово) на Перник от 2 - 4 век, посветено на здравеносните богове.

Светилището е открито по време на изкопните работи по време на строежа на международния път София - Гюешево, в местността Мангър край кв. Църква през 1979 година. То е било изградено на левия бряг на река Рударщица (Рударска), недалеч от вливането ѝ в река Струма. Местността е била открита и равна. Земята се е обработвала непосредствено до преди да бъде отчуждена за нуждите на строителството на международния път E871. Собствениците на имотите са откривали често медни монети, натрошени керемиди и строителни материали. В миналото дори са намерени три надписа - два издълбани във варовик след откриването им са били вградени вторично при строежа на църквата "Св. Никола" в кв. Църква. Третият надпис се съхранява в НИМ.^[1]

При започване на разкопките екипът от археолози е насочен към мястото от старо народно предание, че на мястото някога е съществувала църква. Следите от градежа на светилището се появяват след премахването на повърхностния слой пръст, дебел ок. 0,25 - 0,30 м. под него се появяват зидове и паднала встрани зидария от оградата. Разкритото светилище е обхващало доста голяма площ и е било доста сложно устроено. Постройката е имала почти правоъгълна форма с вътрешни размери 23,7 x 28 м. Надлъжната ѝ ос е с посока изток - запад. В архитектурния план на постройката се различават няколко основни части: вход, теменос, храм и монументален жертвеник.

Входът на светилището е разположен на източната страна на градежа и е широк 1,3 м. Страниците са иззидани от тухли, а един блок от пясъчник с формата на паралелепипед е поставен като праг, който с течението на времето се е изтрил от преминаващите посетители и се е напукал от влагата. Поради това, още в древни времена прагът е бил подзидан отвътре с една редица речни камъни. Горният праг е бил направен също от пясъчник и е имал формата на плоча, която е намерена от археолозите паднала разчупена на входа. Приблизителните размери на плочата са 1,4 x 0,63 x 0,35 м.

Входът на светилището е бил сравнително широк, но впоследствие е стеснен. Според археолозите, свидетелство за това преустройство е наличието на две страници в южната половина на стената. Тази, която е била зазидана, е фланкирала вход с ширина 2,9 м. Не може да се каже, поради какви причини се е наложило стесняването на входа. На разстояние 2,3 м. пред входа симетрично от двете му страни са поставени две варовикови бази за колони с форма на арки, отстоящи на 3,7 м. една от друга. Те стърчат на 0,78 м. и са забити в земята на дълбочина 0,25 м. Колоните, които са били изправени върху тях, са поддържали покрива на малка едикула пред входа. Пространството между тях е постлано с калдъръм от речни камъни, затъпкани с пясък и чакъл. (След този участък е бил краят на входната алея, която археолозите не могат да проучат в дълбочина поради напредналият етап на пътното строителство). Върху калдъръма учените регистрират наличие на следи от овъгляване, които според тях биха могли да са от дървената покривна конструкция на едикулата и наносен слой, дебел около 0,2 м.

Археолозите предполагат, съдейки по намерената паднала стенна мазилка, че стените около входа на ширината на колоните са били измазани с вар и украсени с цветни рисунки. Пред

входа от север е бил поставен жертвеник, облегат до стената. Той е имал формата на паралелепипед, издялан от пясъчник, но едната му страна е грапава, а отгоре е издълбано жертвено корито. Предполага се, че в едикулата е стояла някаква статуя на божество, тъй като археолозите намират поставка за такава издялана също от пясъчник паднала до южната база.

През входът на светилището посетителите са влизали в просторен двор теменос. Зидове с височина 2,8 м. и дебели 0,55 м. са обграждали теменоса от всички страни. За зидарията са употребени обли речни камъни, подравнени и укрепени с триедров тухлен пояс. Оградните стени са били покрити така, че навътре са се образували навеси, които са били поддържани от дървени колони.

Теменосът е бил постлан с широки тухли.

През 1980 г., руините на светилището са консервирани и частично реставрирани. Мястото се поддържа и почиства от паразитна растителност редовно. След 1990 г. мястото е изоставено и рядко почиствано.

Тракийско светилище – кв. Църква, м. Мангър, на левия бряг на р. Рударщица – II – IV в. Посветено на здравоносните божества – Асклепий и Хигия. Външно е оформено с стила на гръко-римското храмово строителство. Богата колекция от оброчни плочки на тракийския конник, Асклепий и Хигия, се съхранява в ИМ – Перник. Разкопки В. Любенова. От 01.12.1972 г. обявено за паметник на културата с национално значение.

Римска вила в с. Кралев дол – III-V в., в типичния стил “Рустика”, с обширен вътрешен двор и стопански и жилищни помещения около него. Разкопки 1966 г. под ръководството на В. Найденова. Паметник на културата с местно значение.

Римска вила в кв. Бела вода – в типичния стил “Рустика”, с обширен вътрешен двор и стопански и жилищни помещения около него. Находките се съхраняват в Исторически музей – Перник. След проучване на обекта е засипан с решение на комисия. В момента се намира под трасето на жп линията Перник – Радомир.

Пещерата Духлата е известна още с името Боснешката пещера. Тя се намира в югозападната част на Витоша. Духлата е считана за най-дългата пещера в България - 17 600 м и с дълбочина 53 м. Името и произхожда от звука, който се чува при преминаването на вятъра през входа на пещерата. Съставена е от многоетажна, лабиринтна система на 6 етажа, включващо лабиринт от тунели, галерии, подземни езера, водопади и синтрови образувания.

Тракийската крепост в местността Кръсто се разпростира на 7 дка и е разположена близо до село Боснек. Стените на крепостта са дебели около 2 м, а самата тя има трапецовидна форма, с размери приблизително 120 на 60 м и с четири кули в ъглите.

Създадена е през 4-3 век пр.н.е. Смята се, че крепостта е била свързана с металодобива и по-конкретно с добива на желязо и злато.

Археолозите са открили, че тя е с правоъгълна форма; имала дебели каменни стени с крепостни кули в четирите ѝ краища. Сега само дълбоки сондажни проучвания доказват нейното съществуване. Видимо на повърхността са останали големи земни отбранителни валове. В най-високата част, където се срещат западната и северната отбранителни стени, има стабилен бетонен триангулъчен знак. Районът е обрасъл с нискостъблени предимно дъбови и габъррови горички. Намерени са голям брой археологически материали, които доказват, че крепостта е съществувала още през IV и III век преди Христа.

Антично село е съществувало и в центъра на сегашното селище – м. Ридо. Понастоящем тук се намира канцеларията на кметското наместничество, малка библиотека и към нея етнографска сбирка с инструменти и уреди за труда и бита на хората в близкото минало..

Кладнишката крепост датира от периода 5-6 век. Представлява средновековна българска крепост, стратегически построена в югозападната част на Витоша, община Перник. От нея се открива гледка към околните крепости, а самата тя се намира на хълм, обграден от почти отвесни склонове от трите му страни. Крепостта е в лошо състояние и голяма част от нея не е достъпна за посетители, заради охраняемия частен имот.

Кладнишкият манастир „Св. Николай“ е български православен манастир, който се намира в западните склонове на планина Витоша, край село Кладница, община Перник. Основан е през XIII век и е датиран като средновековен, но е разрушен по време на турското робство. През XIX век е възстановен от дядо Спас от село Мърчаево. Манастирският комплекс се състои от жилищни сгради, стопански сгради и църква. Понастоящем Св. Николай е постоянно действащ мъжки манастир.

Манастирът Свети Пантелеймон на около 2 км от Перник, в планината Голо бърдо. Смята се, че датира от 10 век, по-късно е опожарен и унищожен, а през 1866 г. е възстановен.

До манастира се намира вековен ясен, който според местните предания има лековита сила. Хората вярват, че е изцерил мнозина, които са доксонали и прегърнали дървото с любов и вяра.

Към днешна дата манастира действа периодично. Не е обитаван от духовници.

с. Рударци. Археологическите проучвания доказват, че на територията на днешното село са живели хора още далеч в древността. Населеното място е изградено върху основите на старо средновековно селище. В местността Маниш, на около един километър в северозападна посока от селото, на левия бряг на р. Рударщица са открити руините на антично селище. Това се потвърждава и от намерените значителен брой археологични находки на голяма по площ територия в този район. Откривани са средновековни стени, изваждани са тухли, намирани са много бронзови монети. Между тях има и една от времето на Антоний Пий. Римският император Антоний Пий (138-161 г.) се е прославил с миролюбивата си политика, добър характер и подпомагане балканските провинции в техния всестранин просперитет. Той е разрешавал да се секат монети с образа му в различните краища на империята. Такива са произведени и в гр. Анхиало, сегашния български град Поморие.

Вдясно от р. Рударщица по най-ниските склонове на планината при изкопни работи по строителството на нови сгради са открити археологически материали от средновековно селище – IX-X век. В местността Църквището са открити останки от средновековен некропол. На най-личното място в югозападна посока от центъра е местността Свети Йеремия. Там е имало православен християнски храм. По време на турското робство той бил разрушен. Местните хора считат мястото за свято и всяка година на 1-ви май тук правят и раздават курбан за здраве и успех. Сега на това място е изграден нов, голям, красив, бял, еднокуполен, трикорабен православен храм “Свети Йеремия”. Иконите са изографисани с голямо художествено майсторство от местната художничка Илиана Дончева, завършила Националната художествена академия. Дърворезбованият иконостас е дело на нейния съпруг, резбаря Борислав Михайлов.

Кладнишки манастир "Свети Николай Мирликийски Чудотворец". Намира се на изток от село Кладница. Църквата се намира в двора на манастира. Възобновена е върху стари основи през 1841 г. Строена е от камък, измазана, има вградени стари камъни с образи и шарки. Размерите ѝ са 11 x 5 м. Има един свети престол. Осветена е от самоковския митрополит. През 1890 г. е осветена от епископ Партений. Ктитор е Спас Бурнов от

Мърчаево. Той е заклан вътре в църквата от софийския паша, който не е разрешавал строителството ѝ. Ето защо ктиторът отишъл до Цариград и получил разрешение за това. Една година след като я построил и осветил, пашата изпратил свои хора, които го убили в църквата. Има стенописи, някои от които са с подпис на зографа Косто Антикаров Самоковски от 1883 г. Само на иконата "Св. Богородица" има подпис от 1841 г., когато е построена църквата. В двора на църквата е гробът на ктитора. Към манастира има постройки за гости.

Село Студена, манастирът "Свети Георги", един от 14-те средновековни манастири в Софийско, образували така наречената "Мала Света Гора". Изографисването на черквата в него е от XVI век.

Римска Вила – с. Кралев дол. Село Кралев дол е разположено в южния край на висока хълмиста равнина, известна като Граово, която обхваща югозападната част на Пернишката котловина. Добрите природни условия - умерен климат, река, която в миналото е била попълноводна, гори, пасища, подходяща за обработване почва и рудници са фактори които са привлекли човека още от епохата на неолита. За периода на римската епоха има данни за съществуването на селища в района на завод Стомана край брега на река Струма, които най-вероятно са свързани със светилището на Асклепий край кв. Изток в Перник. В кв. Даскалово на височина до главния път, където са разположени гробищата се намират останките на късноантична крепост, а непосредствено до нея е проучена малка баня която е била част от по-голям жилищен комплекс и е датирана във втората половина на IV в. През този район е минавал важен път, който е водел от Сердика през Владайския или Бучинския проход към Даскалово. От там пътят е поемал към Кралев дол където през удобната долина е пресичал Голо Бърдо и е излизал в Радомирското поле и оттам се е отправял през Пауталия към Стоби. Проведените разкопки в Кралев дол са Разкрили една значителна част от римска вила рустика. Сградата е заемала малка речна тераса като реката през онзи период е била попълноводна.

По план вилата е правоъгълна, удължена в посока североизток-югозапад. Има четири крила които обграждат голям четириъгълен двор. Външните ѝ размери са: дължина 65м. и ширина 42,5м. Изцяло са запазени южното и западното крило, отчасти - северното и източното. Липсват данни за североизточния ъгъл, който е унищожен от съвременната сграда.

Вилата е била двуетажна и е построена от еднакъв строителен материал. Основите и са фундаментирани на дълбочина до 1 м. и са запълнени със средно големи камъни споени с бял хоросан примесен с много глина и пясък. В суперструкцията стените са запазени на височина от 0,60 до 1 м. От разкрития паднал каменен строителен материал край стените може да се направи извода, че височината им не е надвишавала с повече от 0,20-0,40 м. запазеното сега ниво. Липсата на тухли и голямото количество различни по размер гвоздеи показват, че над каменната зидария стените са били изградени от кирпич и дървени конструкции. Покривната конструкция е била дървена, покрита отгоре с тегули и имбрици. Покривът е бил двускатен, а над обикалящите коридори - едноскатен.

Във вилата се е влизало от изток от страната обърната към котловината, непосредствено до северната страна на южното крило. Широчината му е 2,60 м., което предполага, че се е затварял с двукрила врата. След нея следва проход с дължина 4,40 м., а от него се е влизало в двора. Под нивото на този проход и портата минава отточен канал, който идва от двора под ноклон към изток.

С оглед на намерените находки и разкрития план на сградата можем да направим извода, че още при първоначалния и замисъл тя е имала две отчетливо разграничени функции. Източната половина е била предназначена за домакинска и стопанска дейност. В нея се

намират складове за храни, помещенията за обработка на селскостопанска продукция - мелене на зърнени храни, преработване на млечни продукти и др. както и кухня с пещ. Най-вероятно в помещенията над тях се е преядало и тъкало.

В западната половина на вилата са били жилищните помещения, а това е и най-представителната и част. Пред нея минава коридор с колонада към двора, което и е придавало и по-тържествен вид. Помещенията са по-просторни и по-широки. Намерените фрагменти плоско стъкло са доказателство, че прозорците в тази част са били остъквени. Най-важното откритие в тази половина на вилата е съкровището от римски сребърни монети. То вероятно е било укрито в тайник в някоя от стените на помещение 16. Датировката му е от края на 2 до средата на 3 век. Именно периода на укриването му /средата на 3в./ съвпада с тревожните събития от тази епоха свързани с нахлуванията на гостите. Преки данни за ограбване и разрушаване на вилата през този период по време на проучванията са били незначителни.

По време на проучванията не са открити следи от хипокаустна система за отопление или баня. Може да се допусне, че такова помещение е имало в западната част на северното крило. Подовите настилки на всички помещения са от трамбована пръст. Не са открити по-богати и солидни настилки както и мозайки. Водоснабдяването е ставало с водопровод който е идвал от запад.

Вилата е принадлежала към средно големите поземлени имения, които са били обитавани от собствениците си. В нея освен притежателите са живели и част от необходимите за дейността работници /роби/, които са били заети в домакинството и в преработването на продукцията получена в стопанството. Може да се предполага, че част от тях са живели в помещенията на втория етаж на южното крило или в сгради извън проучения обект, които безвъзвратно са разрушени.

Със сигурност може да се твърди, че даже и да е имало някакви временни краткотрайни прекъсвания в живота на вилата, сградата е била обитавана до края на 4в.

Боснешкият карстов район попада изцяло в територията на ПП "Витоша".

Тук е най-красивата и най-дълга (18 км) пещера в България – Духлата. Поради своите уникални в красотата си пещерни образувания и исторически находки от най-далечни времена тя е обявена за природна забележителност. Сложна, многоетажна, лабиринтна пещера с подземни галерии, срутища, зали, пропасти и реки с обща денивелация от 70 метра. Част от пещерата се намира под сегашното легло на р. Струма. Голямо е богатството от сталактити, сталагмити и сталактони. Синтрови езера, кристали и пещерни бисери, драперии и завеси причудливо декориращи стените.

На 3 км от с. Боснек по пътя към с. Чуйпетлово е входът на пещерата "Духлата". На няколко метра по-надолу над пътя е зазиданият вход на пещерата. Над него е изграден временен заслон на пещерняка.

Малкият вход на пещерата е ограден с метална врата, която постоянно е заключена. Влизането в пещерата е забранено. Това е направено във връзка с безопасността на евентуалните посетители и от друга страна за опазването на уникалните пещерни образувания, създавани от природата в продължение на хилядолетия. Влизането в пещерата може да се разреши от упълномощени органи и организации само на правоспособни, подготвени пещерняци.

Пещерата "Врелото" е втора по дължина – 5,3 км в района. В нея се намира най-голямата подземна зала в България, известна като "Приатели мои". Нейните размери са 230/40/30 метра. Интересна е "Залата на магьосниците" и залата на "Големите сипеи".

В района около изворите Живата вода се намира входа на **пещерата Живата вода**. Нейната дължина е 240 метра.

Хоризонталната водна пещера "Академик" с дължина 320 м е част от подземната хидроложка система на пещерата Духлата. Изключително красива, тя завършва с голяма зала дълга около 60 метра. В нея се срещат едни от най-дългите цевични сталактити в района. Пещерите са носители на разностранна информация за развитието на материалната и духовна култура на човечеството, животинския и растителния свят, населявал планетата в доисторическо и историческо време.

Изворът Живата вода е обявен за природна забележителност. Тук е изграден заслон с пейки и маси.

Културно-исторически потенциал на Пернишка община.

Културно-историческия потенциал на Ардинската община се определя от няколко основни фактора:

- * Исторически места, събития и личности
- * Археологически находки и паметници
- * Архитектурно-строителни паметници
- * Етнография и фолклор

В културата и традициите на населението от района тези четири фактора са неразделни компоненти от ежедневието и празничните ритуали на населението.

В цивилизационното развитие на разглежданата територия се различават

. бронзова епоха

- тракийска епоха

- гръцка цивилизация

- римска епоха

- I-ва българска държава

- II-ра българска държава

- Османско робство

- Освобождение и след Освобождение

1. Началото на първо хилядолетие пр.н.е. (тракийска мегалитна култура)

2. Гръцка колонизация (елинизъм)

3. Южна Тракия и Римска империя

4. Средновековие

Богатата тракийска култура, която се запазва дълго време в тракийските земи, дава силно отражение за формиране на християнството у нас. Етнически вярвания ритуали и традиции се преплитат, интерпретират чрез християнството, като придават специфичен характер на културата и религията.

През епохата на късното средновековие настъпва общ икономически упадък в района, което се отразява на развитието на архитектурата.

5. Турско робство

Религията, езика и обичаите стават главни носители на духа и народната култура. Преплитането във вековете на езичество, християнство и ислям и народен епос съхраняват до наши дни самобитната местна традиция.

През периода на Възраждането се създава основно запазената до днес архитектура с характерното използване в градежа на каменни строителни елементи.

6. Следосвободенски период.

От това време няма запазени сгради, с необходимата научна и културна стойност на НКЦ, които да са част от картата на културното наследство и база за туристическа активност.

Статистика и териториално разположение

Разположението на обектите на наследството по брой, вид и настоящия статут е представено в следващата таблица:

Таблица 11.2.1.1.

Област: Перник

- 1 гр. Батановци, / б.с. Темелково/, Манастирска църква "Св. Спас", списък от 01.1976 г., д.п. № 3106 от 18.09.1978 г. Вид на ПК: Художествен.
2. гр. Батановци, / б.с. Темелково/, Гробове на съветски воители, починали от раните си в дивизионната болница, д.п.№ 1656 от 24.04.1984 г. Вид на ПК: Исторически.
3. с. Боснек, Средновековна крепост- над селото, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
4. с. Боснек, Църква "Св. Теодор Стратилат", списък от 1977 г., д.п. № 3106 от 18.09.1978 г. Вид на ПК: Художествен.
5. с. Боснек, Антична сграда в центъра на селото, чл.146 ал.3 от ЗКН, данните от протоколот 28.06.2005 г.за състоянието на обекта. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: национално значение.
6. с. Голямо Бучино/ с. Голямо Бучино/, Антична пътна станция- м."Карауло"/ Църквище/- 3,7 км. Север, Североизток от селото, д.п. № 501 от 20.06.1994 г. Вид на ПК: Археологически.
7. с. Дивотино, Църква "Св. Рождество Христово", списък от 1978 г. Вид на ПК: Художествен, д.п. № 3106 от 18.09.1978 г.
8. с. Дивотино, Манастирска църква" Св. Троица, списък от 1978 г., д.п. № 3106 от 18.09.1978 г. Вид на ПК: Художествен.
9. с. Кладница, Средновековна крепост до Кладнишкия манастир- 1,5 км. Югоизточно, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
10. с. Кладница, Къща на Тодор Петров Георгиев, д.п. № 394 от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен, д.п. № 394 от 03.02.1976 г.
11. с. Кладница, Къща на Благой Петрунов Бонев/ старата/, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
12. с. Кладница, Къща на Бота Крумова Виденова, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
13. с. Кладница, Къща на наследници на Йордан Миланов Йорданов, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
14. с. Кладница, Манастирска църква "Св. Николай" при селото, списък от 1977 г., д.п. № 3106 от 18.09.1978 г. Вид на ПК: Художествен.
15. с. Кралев дол, Църква "Св., св. Петър и Павел", ДВ бр.100 от 1969 г. Вид на ПК: Художествен. Категория на ПК: местно значение.
16. с. Кралев дол, Антична и средновековна крепост- м. Градище, над селото, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
17. с. Кралев дол, Средновековни църкви- м. Градище, над селото, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
18. с. Кралев дол, Римска – в селото, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
19. с. Кралев дол, Плевнята на Евгени Ил. Аначков- 1км. Южно, Свалена, ДВ бр.22 от 1975 г., свален в ДВ бр.91 от 1992 г. Вид на ПК: Исторически. Категория на ПК: за сведение.
20. с. Кралев дол, Къщата на Стоян Василев Чучулков, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.

21. с. Кралев дол, Къща на Витко Зарев, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно-Строителен.
22. с. Кралев дол, Къща на Давид Стоилов, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
23. с. Кралев дол, Къща на Цоно / Стоичко/ Тренев, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
24. с. Кралев дол, Къща на Григор Цветанов, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
25. с. Крапец, / изселено с указ от 1953 г./, Средновековна крепост, м. "Градище"- Южно язовир"Студена", СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: за сведение.
26. с. Крапец, / изселено указ – 1953 г./, Средновековна църква- м. "Градище"- Южно язовир „Студена“, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: за сведение.
27. с. Люлин, Къща на Лозан Добринов Стойнев, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
28. с. Люлин, Къща на Евлоги Георгиев Малинов, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
29. с. Люлин, Къща на наследници на Давид Милошев, д.п.№ 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
30. с. Люлин, Къща на Иван Киров Ваклев, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
31. с. Люлин, Къща на Митко Енев, д.п.№ 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
32. с. Люлин, Къща на Борис Будинов, д.п. № 394 от 03.02-1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
33. с. Люлин, Къща на Михаил Тодоров Стоименов, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
34. с. Люлин, Къща на Профир Янков, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
35. с. Люлин, Къща на Кирил Стойчев, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
36. с. Люлин, Къща на Георги Трайков, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
37. с. Люлин, Къща на Иван и Лефтер Костадинови, д.п.№ 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
38. с. Люлин, Къща на Първан Крумов Грозданов, д.п.№ 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
39. с. Люлин, Къща на Деян Грозданов, д.п. № 394 от 03.02.1976 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
- н18.09.1978 г. Вид на ПК: Художествен.
41. с. Люлин, Църква "Св. Теодор Стратилат"/ бивше с. Църнел, списък от 1977 г., д.п.№ 3106 от 18.09.1978 г. Вид на ПК: Художествен.
42. с. Мещица, Антично селище-до селото, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
43. с. Мещица, Църква "Св.св. Петър и Павел", списък от 1977 г. Вид на ПК: Художествен., д.п.№ 3106 от 18.09.1978 г.

44. гр. Перник, Лобно място в кв. "Ф. Тодоров", район на жп. подлеза, ДВ бр.22 от 1975 г. Вид на ПК: Исторически. Категория на ПК: национално значение.
45. гр. Перник, Историческо място, м. "Септемврийска поляна, 2,5 Южно ДВ бр.22 от 1975 г. Вид на ПК: Исторически. Категория на ПК: местно значение
46. гр. Перник, Историческо място, центъра, ДВ бр.22 от 1975 г. Вид на ПК: Исторически. Категория на ПК: местно значение.
47. гр. Перник, Къща на Павел Веселинов, кв."Мошино", ДВ бр.22 от 1975 г. Вид на ПК: Исторически. Категория на ПК: местно значение.
48. гр. Перник, Лобно място на Иван Гарванов и Евлоги Агаин, Североизточно на шосето за с. Дивотино, и ДВ бр.22 от 1975 г. Вид на ПК: Исторически. Категория на ПК: местно значение.
- 49 гр. Перник, Градището при Перник, ДВ бр.69 от 1927 г. Вид на ПК: Народна старина.
50. гр. Перник, Средновековна крепост Кракра Пернишки, в града, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: национално значение.
51. гр. Перник, Средновековен некропол на Кракра в града, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
52. гр. Перник, Средновековна крепост, Мало Градище, Голо бърдо, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
53. гр. Перник, Средновековна крепост, Голо бърдо, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: месно значение.
54. гр. Перник, Средновековна крепост, Калето, Голо бърдо, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
55. гр. Перник, Средновековна крепост, Ранчово градище, Голо бърдо, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
56. гр. Перник, Църква „Св. Пророк Илия“, кв. Машино, д.п. № 6779 от 10.12.1987 г. , списък от 1977 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен.
57. гр. Перник, Църква "Св. Георги, д.п. № 3106 от 18.09.1976 г. Вид на ПК: Художествен.
58. гр. Перник, Комплекс от сгради за нуждите на минната промишленост в мина „ Перник“, д.п. № 2200 от 08.05.1989 г. с граници, имотните граници на парцели с № 320,321
59. гр. Перник, Сгради на минната дирекция, 7 кв., пл.№ 5632, д.п.№ 2200 от 08.05.1989 г. Вид на ПК: Паметник на културата. Категория на ПК: Комплекс от сгради за нуждите на минната промишленост в мина "Перник"
60. гр. Перник, Сграда на историческия музей/ бивша сграда за театър и кино/, 8 кв., пл.№ 320, д.п. № 2200 от 08.05.1989 г. Вид на ПК: Паметник на културата. Категория на ПК: Комплекс от сгради за нуждите, на минната промишленост в мина „Перник“.
61. гр. Перник, Входелите и самите минни галерии, които в момента са в музейната експозиция, пл.№ 321, д.п. № 2200 от 08.05.1989 г. Вид на ПК: Паметник на културата. Категория на ПК: Комплекс от сгради за нуждите на минната промишленост в мина "Перник".
62. гр. Перник, Групов паметник/ архитектурен ансамбъл/, част от територията на ж.к. "Твърди ливади", д.п. № 348 от 23.06.1994 г. с граници по ул."23 декември" и по крайбрежната на р. Струма/ от запад/, по крайбрежната на р. Струма/ от юг/, по ул."23 декември"/ от север/
63. гр. Перник, Жилищни сгради №10,10-а,14,15,16, в ж.к."Твърди ливади", д.п.№ 848 от 23.06.1994 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен. Категория на ПК: за сведение., Ансамбъл в ж.к. "Твърди ливади".
64. гр. Перник, Градска градина, д.п. № 1000 от 03.07.1995 г. Вид на ПК: Паметник на градинско- парковото изкуство.

66. гр. Перник, Историческо място, където е проведено събрание на пернишките миньори, източното подножие на хълма "Кракра", д.п. № 2854 от 18.06.1988 г. Вид на ПК: Исторически.
67. гр. Перник, Сграда на бивша Първа гимназия, сега СОУ "Д-р. Петър Берон", 226 кв., пл.№ 5468, д.п. № 7443 от 05.03.2003 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен. Категория на ПК: за сведение.
68. гр. Перник, Раннахристиянска църква в м. "Св. Спас" в подножието на хълма Кракра, чл.146, ал.3 от ЗКН, данните от протокол от 28.06.2005 г. за състоянието на обекта и протокол от 02.09.2014 г. за спасителни археологически проучвания. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение. Археологически обект „Св. Спас“, кв. "Варош".
69. гр. Перник, / б.с. Църква/, Църквата, Гробищна църква, ДВ бр.57 от 1969 г., д.п. № 31.06 от 18.09.1978 г. Вид на ПК: Художествен. Категория на ПК: местно о
70. гр. Перник, /б.с. Райко Даскалово/, Стенописите в църквата "Св.Николай", д.п.№ 3106 от 18.09.1978 г., Църква "Св.Николай, ДВ бр.57 от 1969 г. Вид на ПК: Художествен. Категория на ПК: местно значение.
71. гр. Перник, / б.с. Райко Даскалово/, Средновековна крепост- в селото, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
72. гр. Перник, /б.с. Райко Даскалово, Средновековна църква- при гробищата в селото, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
73. гр. Перник, / б.с. Райко Даскалово/, Римска крайпътна станция- м.", Мангария, до ж.п. линия- северно в селото, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
74. гр. Перник, / б.с. Райко Даскалово, Тракийско светилище, ДВ бр.94 от 1972 г. Вид на ПК: Художествен. Категория на ПК: национално значение.
75. гр. Планиница, / с. Планици Антична и Средновековна крепост, м. "Градище"- 1 км. Западно, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: местно значение.
76. с. Попово/ изселено с указ – 1953 г., Средновековна крепост „Голямо градище“- 2,5 км. Североизточно, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: за сведение.
77. с. Попово/ изселено с указ – 1953 г., Средновековно селище- Малко градище, 2,5 км. Североизток, СОПК от 03.02.1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: за сведение., ДВ бр.57 от 1969 г.
78. с. Попово/ изселено с указ – 1953 г. ,Средновековна църква- „Градище“- 2,5 км. Североизток, СОПК от 03.02. 1971 г. Вид на ПК: Археологически. Категория на ПК: за сведение.
79. с. Попово/ изселено с указ- 1953 г., Църква "Св. Георги", д.п. № 3106 от 18.09.1978 г. Вид на ПК: Художествен. Категория на ПК: местно значение.
80. с. Пчелници/ изселено с указ, Църква "Св. Никола Летни", ДВ бр.37 от 1939 г. Вид на ПК: Народна старина.
81. с. Пчелници/ изселено с указ, Останки от църква- 150 м. Югоизточно, ДВ бр.77 от 1968 г. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен от Античността и Средновековието. Категория на ПК: местно значение. Вид на ПК: Архитектурно- Строителен от Античността и Средновековието.
82. с. Пчелници, /изселено с указ /, Средновековна църква „Св. Иван Летни“- м. "Камък" в селото, Църква "Св. Иван Летни", СОПК от 03.02.1971 г., д.п. № 3106 от 18.09. 1978 г. Вид на ПК: Художествен.

83. с. Пчелнци/ изселено с указ , Средновековна църква "Св. Спас" при гробищата, Църква "Св. Спас", Църква "Св. Спас" при гробищата, СОПК от 03.02.1971 г., ДВ бр.52 от 1977 г., д.п. №106 от 18.09.1978 г. Вид на ПК: Художествен.

ХУДОЖЕСТВЕНИ НКЦ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ПЕРНИК

Художествени НКЦ с категория национално значение – църкви – 25 бр.

ИСТОРИЧЕСКИ НКЦ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ПЕРНИК

Исторически НКЦ, свързани с исторически събития и личности – 10 бр.

АРХИТЕКТУРНО-СТРОИТЕЛНИ НКЦ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ПЕРНИК

Архитектурно-строителни НКЦ – 38 бр.

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ НКЦ СЪС СТАТУТ ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ПЕРНИК

Археологически НКЦ – 38 бр.

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ НКЦ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ПЕРНИК

1. Регистрационна карта 1700434

Обектът се намира в гр. Братановци, община Перник, местност Манастира/Съборище. Обектът е локализиран на разстояние 920 м. ЮИ, Азимут 108° от жп гарата. Площта е 3 дка. Видът на обекта е манастир, датиран от периода на Възраждането.

2. Регистрационна карта 1700435

Обектът се намира в гр. Братановци, община Перник, местност Могилата/Точилата. Обектът е локализиран на разстояние 350 м. ЮЗ, Азимут 230° от жп гарата. Площта е 1 дка. Видът на обекта е единична **могила**, като не може да бъде определен периода, от който е. Намерените находки са землени.

3. Регистрационна карта 1700252

Обектът се намира в с. Богданов дол, община Перник, местност Манастирище. Обектът е локализиран на разстояние 100 м. ЮЗ, Азимут 220° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е селско имение, **вила рустика**, с периодизация от Античността. Намерените находки са каменни: пещи, стени, струпвания, равномерно разпръснати.

4. Регистрационна карта 1700253

Обектът се намира в с. Богданов дол, община Перник, местност Манастирище. Обектът е локализиран на разстояние 50 м. СИ, Азимут 235° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е култови съоръжения, с периодизация от Възраждането. Намерената находка е каменен обръчен кръст.

5. Регистрационна карта 1700441

Обектът се намира в с. Богданов дол, община Перник, местност Шишманица. Обектът е локализиран на разстояние 1210 м. ЮИ, Азимут 162° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е единична постройка, датирана от времето на Първата българска държава. Намерените находки са съдове с едноцентрична концентрация.

6. Регистрационна карта 1700442

Обектът се намира в с. Богданов дол, община Перник, Ковачка махала, местност Шишманица. Обектът е локализиран на разстояние 1200 м. СИ, Азимут 165° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е плоски, с периодизация от Късната античност.

7. Регистрационна карта 1700443

Обектът се намира в с. Богданов дол, община Перник, Ковачка махала, местност Шишманица. Обектът е локализиран на разстояние 1210 м. СИ, Азимут 162° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е градени, с периодизация от Късната античност. Намерени са гробни съоръжения и съдове с едноточрична концентрация.

8. Регистрационна карта 1700444

Обектът се намира в с. Богданов дол, община Перник, Ковачка махала, местност Шишманица. Обектът е локализиран на разстояние 1150 м. СИ, Азимут 160° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е градени, с периодизация от Късната античност. Намерени са гробни съоръжения.

9. Регистрационна карта 1700259

Обектът се намира в с. Боснек, община Перник, местност Ридо. Обектът е локализиран в центъра. Площта е 3 дка. Видът на обекта е села и граждански постройки, с периодизация от Античността. Намерените съоръжения са архитектурни детайли и стени, равномерно разпръснати.

10. Регистрационна карта 1700431

Обектът се намира в с. Боснек, община Перник, местност Кръста, Големия кръст. Обектът е локализиран на разстояние 955 м. СИ, Азимут 294° от училището. Площта е 7 дка. Видът на обекта е крепост, с периодизация от Късножелязната епоха. Намерените съоръжения са стени и струпвания, а находките: керемиди, късове мазилка, монети, съдове, тухли; с многоцентрична концентрация.

11. Регистрационна карта 1700432

Обектът се намира в с. Боснек, община Перник, местност Грамагье. Обектът е локализиран на разстояние 600 м. СИ, Азимут 250° от училището. Площта е 30 дка. Видът на обекта е промиване, с периодизация от Исторически период. Намерените съоръжения са струпвания, равномерно разпръснати.

12. Регистрационна карта 1700433

Обектът се намира в с. Боснек, община Перник, местност Грамагье. Обектът е локализиран на разстояние 600 м. СИ, Азимут 275° от училището. Площта е 12 дка. Видът на обекта е желязна руда, с периодизация от Исторически период. Намерените находки са равномерно разпръснати.

13. Регистрационна карта 1720000

Обектът се намира в с. Боснек, община Перник, местност Градището. Обектът е локализиран на разстояние 4200 м. СИ, Азимут 125° от училището. Площта е 20 дка. Видът на обекта е крепости от периода на Късната античност, крепости от периода на Средновековието, скално от периода на Късната бронзова епоха, скално от периода на Ранножелязната епоха. Намерените съоръжения са: зид от тухли, площадка, скални релефи, стени, струпвания, хоросанови мазилки, ями;, а откритите находки са: керемиди, съдове, тухли; с многоцентрична концентрация.

14. Регистрационна карта 1700415

Обектът се намира в с. Вискяр, община Перник, местност Зад Елен. Обектът е локализиран на разстояние 500 м. СИ, Азимут 262° от училището. Площта е 150 дка. Видът на обекта е **махала** с площ до 5 дка от периода на Бронзовата епоха и коме, пагус и др. с площ над 5 дка

от периода на Енеолита. Намерените съоръжения са: замазки и огнища, а откритите находки са: късове замазка, късове мазилка и съдове, равномерно разпръснати.

15. Регистрационна карта 1700416

Обектът се намира в с. Вискяр, община Перник, местност Рашинец. Обектът е локализиран на разстояние 550 м. СИ, Азимут 118° от училището. Площта е 100 дка. Видът на обекта е **коме, пагус** и др. с площ над 5 дка от периода на Енеолита. Намерените находки са: късове замазка, късове мазилка и съдове, равномерно разпръснати.

16. Регистрационна карта 1700417

Обектът се намира в с. Вискяр, община Перник, местност зад гробищата. Обектът е локализиран на разстояние 380 м. СИ, Азимут 88° от училището. Площта е 20 дка. Видът на обекта е **коме, пагус** и др. с площ над 5 дка от периода на Енеолита, **коме, пагус** и др. с площ над 5 дка от периода на Бронзовата епоха, **коме, пагус** и др. с площ над 5 дка от периода на Желязната епоха. Намерените находки са: късове замазка, късове мазилка и съдове, равномерно разпръснати.

17. Регистрационна карта 1700418

Обектът се намира в с. Вискяр, община Перник, местност под гробище, западно от Рашинец. Обектът е локализиран на разстояние 380 м. СИ, Азимут 135° от училището. Площта е 20 дка. Видът на обекта е села от периода на Праисторията и група **могили**, като не може да бъде определен периода, от който са. Намерените находки са: късове мазилка и съдове, равномерно разпръснати.

18. Регистрационна карта 1700419

Обектът се намира в с. Вискяр, община Перник, местност Загранье. Обектът е локализиран на разстояние 350 м. СИ, Азимут 135° от училището. Площта е 20 дка. Видът на обекта е **махала** с площ до 5 дка от периода на Желязната епоха. Намерените съоръжения са пещи, Намерените находките са: съдове, равномерно разпръснати.

19. Регистрационна карта 1700420

Обектът се намира в с. Вискяр, община Перник, местност Загранье. Обектът е локализиран на разстояние 400 м. СИ, Азимут 10° от училището. Площта е 15 дка. Видът на обекта е **коме, пагус** и др. с площ над 5 дка от периода на Античността. Намерените съоръжения са водопроводи, зид от кирпич, стени, равномерно разпръснати. Намерените находките са: керемиди, предмети с неясно предназначение, съдове и тухли, равномерно разпръснати.

20. Регистрационна карта 1700421

Обектът се намира в с. Вискяр, община Перник, местност Върбище. Обектът е локализиран на разстояние 800 м. СИ, Азимут 70° от училището. Площта е 120 дка. Видът на обекта е **коме, пагус** и др. с площ над 5 дка от периода на Енеолита. Намерените находките са: късове замазка, късове мазилка и съдове, равномерно разпръснати.

21. Регистрационна карта 1700422

Обектът се намира в с. Вискяр, община Перник, местност Градище, Калето. Обектът е локализиран на разстояние 1350 м. СИ, Азимут 37° от училището. Площта е 20 дка. Видът на обекта е крепости от периода на Късната античност и махала с площ до 5 дка от периода на Желязната епоха. Намерените съоръжения са стени и стъпала. Намерените находките са: съдове, равномерно разпръснати.

22. Регистрационна карта 1700423

Обектът се намира в с. Вискяр, община Перник, местност Илкова круша. Обектът е локализиран на разстояние 1100 м. СИ, Азимут 60° от училището. Площта е 20 дка. Видът на обекта е **коме, пагус** и др. с площ над 5 дка от периода на Късната античност. Намерените

съоръжения са стени. Намерените находките са: съдове, монети и хромели, равномерно разпръснати.

23. Регистрационна карта 1700424

Обектът се намира в с. Вискяр, община Перник, местност Върбице. Обектът е локализиран на разстояние 950 м. СИ, Азимут 100° от училището. Площта е 60 дка. Видът на обекта е **коме, пагус** и др. с площ над 5 дка от периода на Античността. Намерените съоръжения са стени. Намерените находките са: съдове, монети, керемиди и тухли, равномерно разпръснати.

24. Регистрационна карта 1700425

Обектът се намира в с. Вискяр, община Перник, местност Църквище. Обектът е локализиран на разстояние 325 м. СИ, Азимут 340° от училището. Площта е 60 дка. Видът на обекта е църква, базилика от периода на Средновековието. Намерените съоръжения са стени, олтари и струпвания. Намерените находките са: дялани камъни, равномерно разпръснати.

25. Регистрационна карта 10002879

Обектът се намира в с. Вискяр, община Перник, местност под гробището. Обектът е локализиран на разстояние 135 м. СИ, Азимут 350° от училището. Площта е 60 дка. Видът на обекта е единична **могила**, като не може да бъде определен периода, от който е. Намерените съоръжения са землени. Намерените находките са: късове мазилка и съдове, равномерно разпръснати.

26. Регистрационна карта 1700426

Обектът се намира в с. Големо Бучино, община Перник, местност Карауло/Църквище. Обектът е локализиран на разстояние 3650 м. СИ, Азимут 26° от училището. Площта е 2 дка. Видът на обекта е **пътна станция**, от периода на Античността. Намерените съоръжения са архитектурни детайли, стени и струпвания. Намерените находките са: керемиди, късове мазилка, съдове и тухли, равномерно разпръснати.

27. Регистрационна карта 1700427

Обектът се намира в с. Големо Бучино, община Перник, местност Градище/Манастира. Обектът е локализиран на разстояние 1100 м. С, Азимут 350° от училището. Площта е 2 дка. Видът на обекта е манастир, от периода на Възраждането. Намерените находките са равномерно разпръснати.

28. Регистрационна карта 1700428

Обектът се намира в с. Големо Бучино, община Перник, местност Градище/Манастира. Обектът е локализиран на разстояние 1100 м. С, Азимут 350° от училището. Площта е 3 дка. Видът на обекта е **села**, от периода на Римската епоха и села, от периода на Средновековието. Намерените съоръжения са архитектурни детайли и струпвания. Намерените находките са архитектурни детайли и съдове, равномерно разпръснати.

29. Регистрационна карта 1700260

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Прогон. Обектът е локализиран на разстояние 500 м. С, Азимут 0° от училището. Площта е 3 дка. Видът на обекта е селищна **могила**, от периода на Неолита и селищна могила, от периода на Халколит. Намерените съоръжения са замазки и огнища с едноцентрична концентрация.

30. Регистрационна карта 1700261

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Долняко, махала Петканини. Обектът е локализиран на разстояние 500 м. СИ, Азимут 45° от училището. Площта е 10 дка. Видът на обекта е културни съоръжения, като не може да бъде определен периода, от който са и некрополи, от периода на Античността. Намерените съоръжения са: архитектурни детайли, стени и струпвания с многоцентрична концентрация.

31. Регистрационна карта 1700262

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Прогон. Обектът е локализиран на разстояние 550 м. ЮИ, Азимут 125° от училището. Площта е 3 дка. Видът на обекта е култови постройки, от периода на Късната Античност. Намерените съоръжения са струпвания. Находките са равномерно разпръснати.

32. Регистрационна карта 1700263

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Св. Петър. Обектът е локализиран на разстояние 700 м. И, Азимут 95° от училището. Площта е 3 дка. Видът на обекта е манастир, от периода на Късното Средновековие. Намерените съоръжения са архитектурни детайли и стени. Находките са равномерно разпръснати.

33. Регистрационна карта 1700264

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Св. Петър. Обектът е локализиран на разстояние 600 м. И, Азимут 105° от училището. Площта е 2 дка. Видът на обекта е църква, базилика, от периода на Късната Античност. Намерените съоръжения са стени и хоросанови мазилки. Находките са равномерно разпръснати.

34. Регистрационна карта 1700265

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Ушите. Обектът е локализиран на разстояние 700 м. ЮИ, Азимут 125° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е некрополи, от периода на Римската епоха и некрополи, от периода на Късната Античност. Намерени са гробни съоръжения.

35. Регистрационна карта 1700266

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност центъра. Обектът е локализиран на разстояние 400 м. ЮИ, Азимут 110° от училището. Площта е 2 дка. Видът на обекта е с неопределена функция, от периода на Желязната епоха. Находките са равномерно разпръснати.

36. Регистрационна карта 1700267

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Чучуль. Обектът е локализиран на разстояние 1475 м. И, Азимут 85° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е укрепени места и укрепителни съоръжения, от периода на Желязната епоха; укрепени места и укрепителни съоръжения, от периода на Късната Античност; повърхностна, от периода на Желязната епоха. Намерените съоръжения са стени. Находките са равномерно разпръснати.

37. Регистрационна карта 1700268

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност между Криви камък и Чучуль. Обектът е локализиран на разстояние 1600 м. И, Азимут 75° от училището. Площта е 2 дка. Видът на обекта е **села, от периода на Късножелязната епоха**; села, от периода на Ранножелязната епоха. Находките са равномерно разпръснати.

38. Регистрационна карта 1700269

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Криви камък. Обектът е локализиран на разстояние 2050 м. СИ, Азимут 68° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е крепости, от периода на Желязната епоха; крепости, от периода на Късножелязната епоха; крепости, от периода на Римската епоха. Намерените съоръжения са стени. Находките са равномерно разпръснати.

39. Регистрационна карта 1700270

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Дивотински манастир. Обектът е локализиран на разстояние 4600 м. ЮЗ, Азимут 232° от училището. Площта е 3 дка. Видът на обекта е манастир, от периода на Средновековието и манастир, от периода на Възраждането.

40. Регистрационна карта 1700271

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Китка. Обектът е локализиран на разстояние 440 м. ЮЗ, Азимут 220° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е култови съоръжения, като не може да бъде определен периода, от който са.

41. Регистрационна карта 1700272

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Язене. Обектът е локализиран на разстояние 1400 м., Азимут 18° от рудник Св. Ана. Площта е 1 дка. Видът на обекта е единична **могила**, като не може да бъде определен периода, от който е.

42. Регистрационна карта 1700273

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Криви камък. Обектът е локализиран на разстояние 1050 м. ЮЗ, Азимут 214° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е единична **могила**, като не може да бъде определен периода, от който е. Намерените съоръжения са землени. Находките са равномерно разпръснати.

43. Регистрационна карта 1700274

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Кремик. Обектът е локализиран на разстояние 1200 м. СИ, Азимут 358° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е единична **могила**, като не може да бъде определен периода, от който е.

44. Регистрационна карта 1700406

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Чучуль. Обектът е локализиран на разстояние 1475 м. И, Азимут 85° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е металургия, от периода на Античността. Намерената находка е шлага, равномерно разпръсната.

45. Регистрационна карта 1700407

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Св. Петър. Обектът е локализиран на разстояние 700 м. И, Азимут 70° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е култови съоръжения, като не може да бъде определен периода, от който са.

46. Регистрационна карта 1700408

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Св. Спас. Обектът е локализиран на разстояние 550 м. ЮИ, Азимут 125° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е култови съоръжения, като не може да бъде определен периода, от който са.

47. Регистрационна карта 1700409

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, махала Петканини. Обектът е локализиран на разстояние 500 м. СИ, Азимут 45° от училището. Площта е 2 дка. Видът на обекта е некрополи, от исторически период. Намерените находки са накити, равномерно разпръснати.

48. Регистрационна карта 1700410

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Долняко, махала Петканини. Обектът е локализиран на разстояние 460 м. СИ, Азимут 45° от училището. Площта е 2 дка. Видът на обекта е култови съоръжения, като не може да бъде определен периода, от който са. Намерените съоръжения са: кръстове и струпвания.

49. Регистрационна карта 1700411

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Кремик. Обектът е локализиран на разстояние 1050 м. от училището. Площта е 2 дка. Видът на обекта е светилище, от периода на Античността. Намерените съоръжения са: архитектурни детайли, стели и стени. Намерените находки са: архитектурни детайли, керемиди, съдове и тухли.

50. Регистрационна карта 1700412

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Св. Спас. Обектът е локализиран на разстояние 550 м. ЮИ, Азимут 125° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е единична **могила**, като не може да бъде определен периода, от който е.

51. Регистрационна карта 1700413

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Гробищата. Обектът е локализиран на разстояние 650 м. СИ, Азимут 52° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е извън населено място, от периода на Средновековието. Намерените находки са накити.

52. Регистрационна карта 1700414

Обектът се намира в с. Дивотино, община Перник, местност Гробищата, църква Рождество Христово. Обектът е локализиран на разстояние 650 м. СИ, Азимут 51° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е църква, базилика, от периода на Възраждането.

53. Регистрационна карта 1700255

Обектът се намира в с. Кладница, община Перник, местност Градище. Обектът е локализиран на разстояние 120 м. СИ, Азимут 10° от манастира Св. Никола. Площта е 8 дка. Видът на обекта е желязна руда, като не може да бъде определен периода, от който е; крепости от периода на Късната Античност; крепости от периода на Средновековието и села от Желязната епоха. Намерените съоръжения са стени.

54. Регистрационна карта 1700256

Обектът се намира в с. Кладница, община Перник, местност Манастира. Обектът е локализиран на разстояние 460 м. СИ, Азимут 45° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е манастир от периода на Късното Средновековие. Намерените съоръжения са стени. Намерените находки са равномерно разпръснати.

55. Регистрационна карта 1700257

Обектът се намира в с. Кладница, община Перник, местност Брезовица. Площта е 1 дка. Видът на обекта е култури съоръжения от периода на Възраждането.

56. Регистрационна карта 1700258

Обектът се намира в с. Кладница, община Перник, местност Манастира. Обектът е локализиран на разстояние 2000 м. ЮИ, Азимут 165° от манастир св. Неделя. Площта е 4 дка. Видът на обекта е крепости от периода на Средновековието. Намерените съоръжения са стени.

57. Регистрационна карта 1700430

Обектът се намира в с. Кладница, община Перник, местност Манастира, Брезовица. Обектът е локализиран на разстояние 300 м. И, Азимут 77° от манастир св. Никола. Площта е 1 дка. Видът на обекта е желязнодорожни пещи от Исторически период. Намерените находки са слитъци и шлага.

58. Регистрационна карта 1700250

Обектът се намира в с. Кралев дол, община Перник, местност центъра. Обектът е локализиран до читалището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е села от периода Средновековието и Селско имение, **Вила рустика от периода на Римската епоха**. Намерените съоръжения са: архитектурни детайли, водопроводи, канали, настилки, пещи, стени и хоросанови мазилки, с многоцентрична концентрация.

59. Регистрационна карта 1700436

Обектът се намира в с. Кралев дол, община Перник, местност Могила, Дъбъето. Обектът е локализиран на разстояние 300 м. ЮЗ, Азимут 213° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е култови съоръжения, като не може да бъде определен периода, от който са. Намерените съоръжения са кръстове.

60. Регистрационна карта 1700437

Обектът се намира в с. Кралев дол, община Перник, местност Градището. Обектът е локализиран на разстояние 650 м. З, Азимут 284° от училището. Площта е 7 дка. Видът на обекта е крепости от периода на Късната Античност. Намерените съоръжения са стени и струпвания. Намерените находки са керамични съдове, равномерно разпръснати.

61. Регистрационна карта 1700438

Обектът се намира в с. Кралев дол, община Перник, местност църква св. Архангел Михаил. Обектът е локализиран на разстояние 500 м. З, Азимут 273° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е църква, базилика от периода на Средновековието. Намерените съоръжения са стени. Намерените находки равномерно разпръснати.

62. Регистрационна карта 1700439

Обектът се намира в с. Кралев дол, община Перник, местност църква св. Петър и Павел. Обектът е локализиран на разстояние 300 м. ЮИ, Азимут 113° от училището. Площта е 3 дка. Видът на обекта е църква, базилика от периода на Възраждането. Намерените съоръжения са олтари.

63. Регистрационна карта 1700440

Обектът се намира в с. Кралев дол, община Перник, местност Джуджево селище (параклис св. Богородица). Площта е 1 дка. Видът на обекта е параклис от периода на Възраждането. Намерените съоръжения са каменни.

64. Регистрационна карта 1700251

Обектът се намира в с. Люлин, община Перник, местност Райловско градище. Обектът е локализиран на разстояние 2700 м. ЮЗ, Азимут 220° от училището. Площта е 42 дка. Видът на обекта е крепости от периода на Късната Античност и крепости от периода на Средновековието. Намерените съоръжения са: валове, ровове, стени и струпвания. Намерените находки равномерно разпръснати.

65. Регистрационна карта 1700361

Обектът се намира в с. Люлин, община Перник, местност Ширновица. Обектът е локализиран на разстояние 3750 м. СИ, Азимут 36° от училището. Площта е 2 дка. Видът на обекта е **път от Исторически период**. Намерените съоръжения са настилки. Намерените находки са дялани камъни.

66. Регистрационна карта 1700362

Обектът се намира в с. Люлин, община Перник, местност Кръста. Обектът е локализиран на разстояние 400 м. СИ, Азимут 76° от училището. Площта е 3 дка. Видът на обекта е некрополи от Исторически период.

67. Регистрационна карта 1700363

Обектът се намира в с. Люлин, община Перник, местност Ушите. Обектът е локализиран на разстояние 1300 м. СИ, Азимут 58° от училището. Площта е 2 дка. Видът на обекта е **села от Римската епоха**. Намерените находки са: керемиди, съдове и тухли, равномерно разпръснати.

68. Регистрационна карта 1700364

Обектът се намира в с. Люлин, община Перник, местност Манастира. Обектът е локализиран на разстояние 1450 м. СЗ, Азимут 300° от училището. Площта е 3 дка. Видът на обекта е манастир от Възраждането.

69. Регистрационна карта 1700365

Обектът се намира в с. Люлин, община Перник, местност Окавица. Обектът е локализиран на разстояние 1150 м. ЮИ, Азимут 108° от училището. Площта е 2 дка. Видът на обекта е некрополи, като не може да бъде определен периода, от който са.

70. Регистрационна карта 1700429

Обектът се намира в с. Мешица, община Перник, местност Татомир. Обектът е локализиран на разстояние 1500 м. СИ, Азимут 35° от училището. Площта е 150 дка. Видът на обекта е: с площ над 5 дка (коме, пагус и др.) от периода на Енеолита, с площ над 5 дка (коме, пагус и др.) от периода на Желязната епоха, с площ над 5 дка (коме, пагус и др.) от Исторически период. Намерените съоръжения са замазки и стъпала. Намерените находки са керамични, равномерно разпръснати.

71. Регистрационна карта 1700366

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност Кракра. Обектът е локализиран на разстояние 700 м. З, Азимут 209° от минната дирекция. Площта е 50 дка. Видът на обекта е: град от периода на Византийско владичество; некрополи от периода на Късното Средновековие; села от периода на Бронзовата епоха; села от периода на Енеолита; села от периода на Желязната епоха; села от периода на Неолита; села от периода на Римската епоха; селища от градски тип от периода на Античността; селища от градски тип от периода на Късножелязната епоха; селища от градски тип от периода на Първата българска държава. Намерените съоръжения са: землени, архитектурни детайли, канали, настилки, останки от дървени конструкции, стени, струпвания, стъпала, хоросанови мазилки. Намерените находки са: дървени, каменни, керамични, костени, кремъчни, метални, стъклени и полуфабрикати, равномерно разпръснати.

72. Регистрационна карта 1700367

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност Пантеле. Обектът е локализиран на разстояние 1100 м. Ю, Азимут 190° от минната дирекция. Площта е 1 дка. Видът на обекта е светилище от периода на Античността. Намерените находки са релефи и оброчни плочки, равномерно разпръснати.

73. Регистрационна карта 1700368

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност Мангър, Чокоевското. Обектът е локализиран на разстояние 750 м., Азимут 340° до входа на ДФ Стомана. Площта е 1 дка. Видът на обекта е светилище от периода на Античността. Намерените съоръжения са: архитектурни детайли, канали, олтари, стени, стъпала. Намерените находки са: метални, архитектурни детайли, жертвеници, каменни надписи, култови предмети, предмети на култа, статуетки и скулптурни изображения, статуи и съдове, равномерно разпръснати.

74. Регистрационна карта 1700369

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност манастир Св. Петка. Обектът е локализиран в кв. Калкас. Площта е 5 дка. Видът на обекта е села от периода на Първата българска държава и села от периода на Втората българска държава. Намерените находки са късове мазилка и съдове, равномерно разпръснати.

75. Регистрационна карта 1700370

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност манастир Св. Петка. Обектът е локализиран в кв. Калкас. Площта е 20 дка. Видът на обекта е манастир от периода на Възраждането.

76. Регистрационна карта 1700371

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност кв. Църква, двора на ТКЗС. Обектът е локализиран на разстояние 720 м., Азимут 45° от входа на ДФ Стомана. Площта е 1 дка. Видът на обекта е баня от периода на Римската епоха. Намерените съоръжения са водопроводи, стени и струпвания. Намерените находки са керамични и метални, равномерно разпръснати.

77. Регистрационна карта 1700372

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност кв. Кракра. Обектът е локализиран на разстояние 700 м., Азимут 209° от минната дирекция. Площта е 1 дка. Видът на обекта е плоски от периода на Византийското владичество и църква, баулика от периода на Късната Античност. Намерените съоръжения са стени. Намерените находки са керамични, равномерно разпръснати.

78. Регистрационна карта 1700373

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност кв. Кракра. Обектът е локализиран на разстояние 700 м., Азимут 209° от минната дирекция. Площта е 1 дка. Видът на обекта е некрополи от периода на Късното Средновековие. Намерените находки са равномерно разпръснати.

79. Регистрационна карта 1700374

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност Кървавото, Колелото. Обектът е локализиран на разстояние 2200 м., Азимут 205° от минната дирекция. Площта е 1 дка. Видът на обекта е църква, базилика от периода на Късната Античност. Намерените съоръжения са замазки и стени. Намерените находки са монети, накити и тухли, равномерно разпръснати.

80. Регистрационна карта 1700375

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност църква Св. Панталеймон. Обектът е локализиран на разстояние 150 м., Азимут 250° от минната дирекция. Площта е 1 дка. Видът на обекта е манастир от периода на Възраждането. Намерените находки са равномерно разпръснати.

81. Регистрационна карта 1700376

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност Могилата, кв. Изток. Обектът е локализиран на разстояние 1100 м., Азимут 190° от входа на ДФ Стомана. Площта е 1 дка. Видът на обекта е некрополи от периода на Праисторията. Намерените находки са с многоцентрична концентрация.

82. Регистрационна карта 1700377

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, кв. Църква, Градище. Обектът е локализиран на разстояние 660 м., Азимут 40° от минната дирекция. Площта е 2 дка. Видът на обекта е крепости от периода на Късната Античност. Намерените съоръжения са стени и струпвания. Намерените находки са керамични и метални, равномерно разпръснати.

83. Регистрационна карта 1700378

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, кв. Църква, Градище. Обектът е локализиран на разстояние 660 м., Азимут 44° от минната дирекция. Площта е 1 дка. Видът на обекта е църква, базилика от периода на Късното Средновековие. Намерените съоръжения са стени. Намерените находки са тухли и керемиди, равномерно разпръснати.

84. Регистрационна карта 1700379

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, кв. Църква, двора на ТКЗС. Обектът е локализиран на разстояние 700 м., Азимут 45° от входа на ДФ Стомана. Площта е 1 дка. Видът на обекта е селско имение, **вила рустика** от периода на Римската епоха. Намерените съоръжения са стени. Намерените находки са съдове, равномерно разпръснати.

85. Регистрационна карта 1700380

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, кв. Църква. Обектът е локализиран на разстояние 800 м., Азимут 98° от входа на ДФ Стомана. Площта е 1 дка. Видът на обекта е **села** от периода на Античността. Намерените съоръжения са стени. Намерените находки са монети, равномерно разпръснати.

86. Регистрационна карта 1700381

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, кв. Църква, двора на Тупанкови. Обектът е локализиран на разстояние 1200 м., Азимут 27° от входа на ДФ Стомана. Площта е 5 дка. Видът на обекта е некрополи от периода на Античността. Намерените находки са керамични, равномерно разпръснати.

87. Регистрационна карта 1700382

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, кв. Църква. Обектът е локализиран на разстояние 1700 м., Азимут 165° от входа на ДФ Стомана. Площта е 5 дка. Видът на обекта е **мост** от периода на Античността.

88. Регистрационна карта 1700383

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност Предградие, в двора на ДФ Стомана. Обектът е локализиран на разстояние 750 м., Азимут 30° от входа на ДФ Стомана. Площта е 20 дка. Видът на обекта е промиване от Исторически период. Намерените съоръжения са струпвания. Намерените находки са равномерно разпръснати.

89. Регистрационна карта 1700384

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, кв. Мошино, ул. Кадиевка №15. Обектът е локализиран на разстояние 750 м., Азимут 30° от входа на ДФ Стомана. Площта е 1 дка. Видът на обекта е единична постройка от Исторически период. Намерените съоръжения са стени и хоросанови мазилки. Намерените находки са керемиди и тухли, равномерно разпръснати.

90. Регистрационна карта 1700385

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, кв. Църква, църква Св. Никола. Обектът е локализиран на разстояние 1700 м., Азимут 130° от входа на ДФ Стомана. Площта е 1 дка. Видът на обекта е църква, базилика от периода на Възраждането. Намерените съоръжения са стени.

91. Регистрационна карта 1700386

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, кв. Църква, Побиев камък. Обектът е локализиран на разстояние 2050 м., Азимут 79° от входа на ДФ Стомана. Площта е 1 дка. Видът на обекта е **единична могила**, като не може да бъде определен периода, от който е. Намерените находки са землени.

92. Регистрационна карта 10001675

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност Ранчово градище. Обектът е локализиран на разстояние 4700 м., Азимут 351° от община Перник. Площта е 4 дка. Видът на обекта е укрепени места и укрепителни съоръжения от периода на Късната Античност и укрепени места и укрепителни съоръжения от периода на Средновековието. Намерените съоръжения са: зид от тухли, стени, струпвания и хоросанови мазилки. Намерените находки са метални, предмети от благородни и полублагородни камъни, стъклени, керемиди, ломени камъни, съдове, тухли, равномерно разпръснати.

93. Регистрационна карта 10001675

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, кв. Изток, Хокейна площадка. Обектът е локализиран на разстояние 5600 м., Азимут 90° от центъра на Перник. Площта е 10 дка. Видът на обекта е **села** от периода на Ранен Неолит и села от периода на Ранна бронзова епоха. Намерените съоръжения са замазки, пещи и ями. Намерените находки са: култови предмети, оръдия на труда, печати, прешлени, статуетки и скулптурни изображения, съдове и тежести, равномерно разпръснати.

94. Регистрационна карта 10002284

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност Зарина нива. Обектът е локализиран на разстояние 1700 м., Азимут 220° от община Перник. Площта е 10 дка. Видът

на обекта е **могилни** от периода на Късно желязната епоха, смесени от периода на Средновековието и вторични гробове в могилния насип от периода на Късната античност. Намерените съоръжения са гробни съоръжения, ковчези, могили и ями. Намерените находки са: тухли, накити, монети, керемиди и съдове, с многоцентрична концентрация.

95. Регистрационна карта 10002602

Обектът се намира в гр. Перник, община Перник, местност св. Спас. Обектът е локализиран на разстояние 1800 м., Азимут 215° от община Перник. Площта е 6,5 дка. Видът на обекта е параклис, като не може да бъде определен периода, от който е; храм от периода на Късното Средновековие; църква, базилика от периода на Късната Античност и градеж на яма от периода на Късното Средновековие. Намерените съоръжения са: гробни съоръжения, архитектурни детайли, кръстове, олтари, стени, струпвания, стъпала и хоросанови мазилки. Намерените находки са: тухли, монети, архитектурни детайли, керемиди, дялани камъни, накити, ломени камъни и тъкани, с многоцентрична концентрация.

96. Регистрационна карта 1700399

Обектът се намира в с. Радуй, община Перник, местност Радуйска китка. Обектът е локализиран на разстояние 2100 м. 3, Азимут 282° от жп спирка Радуй. Площта е 2 дка. Видът на обекта е крепости от периода на Късна Античност. Намерените съоръжения са стени. Намерените находки са тухли, равномерно разпръснати.

97. Регистрационна карта 1700400

Обектът се намира в с. Радуй, община Перник, местност Църквище. Обектът е локализиран на разстояние 1900 м. 3, Азимут 242° от жп спирка Радуй. Площта е 1 дка. Видът на обекта е църква, базилика от периода на Средновековието. Намерените съоръжения са стени.

98. Регистрационна карта 1700401

Обектът се намира в с. Радуй, община Перник, местност Църквище. Обектът е локализиран на разстояние 2000 м. 3, Азимут 242° от жп спирка Радуй. Площта е 1 дка. Видът на обекта е извън населено място от периода на Средновековието.

99. Регистрационна карта 1700402

Обектът се намира в с. Радуй, община Перник, местност Долно селище. Обектът е локализиран на разстояние 1850 м. С3, Азимут 327° от жп спирка Радуй. Площта е 20 дка. Видът на обекта е с площ над 5 дка (**коме, пагус и др.**) от периода на Късното Средновековие. Намерените находки са керамични, равномерно разпръснати.

100. Регистрационна карта 1700402

Обектът се намира в с. Радуй, община Перник, местност Долно селище. Обектът е локализиран на разстояние 1850 м. С3, Азимут 327° от жп спирка Радуй. Площта е 20 дка. Видът на обекта е металургия от периода на Късното Средновековие. Намерените находки са шлага, равномерно разпръснати.

101. Регистрационна карта 1700402

Обектът се намира в с. Радуй, община Перник, местност Долно селище. Обектът е локализиран на разстояние 2050 м. С3, Азимут 332° от жп спирка Радуй. Площта е 1 дка. Видът на обекта е извън населено място от периода на Късното Средновековие.

102. Регистрационна карта 1700402

Обектът се намира в с. Радуй, община Перник, местност св. Спас. Обектът е локализиран на разстояние 650 м. И, Азимут 85° от жп спирка Радуй. Площта е 1 дка. Видът на обекта е култови съоръжения от периода на Възраждането. Намерените съоръжения са кръстове.

103. Регистрационна карта 1700387

Обектът се намира в с. Расник, община Перник, църква Св. Петър. Обектът е локализиран на разстояние 2000 м. ЮЗ, Азимут 219° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е църква, базилика от периода на Късното Средновековие.

104. Регистрационна карта 1700388

Обектът се намира в с. Расник, община Перник, центъра на селото. Обектът е локализиран на разстояние 2000 м. ЮЗ, Азимут 219° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е църква, базилика от периода на Късното Средновековие.

105. Регистрационна карта 1700389

Обектът се намира в с. Расник, община Перник, местност Макра. Обектът е локализиран на разстояние 1000 м. З, Азимут 281° от училището. Площта е 4 дка. Видът на обекта е с площ над 5 дка (коме, пагус и др.) от периода на Бронзовата епоха, с площ над 5 дка (коме, пагус и др.) от периода на Желязната епоха, с площ над 5 дка (коме, пагус и др.) от периода на Античността, с площ над 5 дка (коме, пагус и др.) от периода на Средновековието. Намерените съоръжения са замазки и струпвания. Намерените находки са съдове, равномерно разпръснати.

106. Регистрационна карта 1700390

Обектът се намира в с. Расник, община Перник, местност Латински гробища, Прим гроб. Обектът е локализиран на разстояние 1100 м. З, Азимут 295° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е некрополи от периода на Античността и некрополи от периода на Средновековието.

107. Регистрационна карта 1700391

Обектът се намира в с. Расник, община Перник, местност Долно Ралевци. Обектът е локализиран на разстояние 1100 м. З, Азимут 295° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е светлище от периода на Античността. Намерените съоръжения са стени. Намерените находки са релефи и оброчни плочи, съдове, равномерно разпръснати.

108. Регистрационна карта 1700392

Обектът се намира в с. Расник, община Перник, местност Долно Ралевци. Обектът е локализиран на разстояние 2000 м. З, Азимут 130° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е култови съоръжения от периода на Възраждането. Намерените съоръжения са кръстове.

109. Регистрационна карта 1700393

Обектът се намира в с. Расник, община Перник, местност Долно Ралевци. Обектът е локализиран на разстояние 2100 м. ЮИ, Азимут 125° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е църква, базилика от периода на Късното Средновековие. Намерените съоръжения са стени и струпвания. Намерените находки са съдове, равномерно разпръснати.

110. Регистрационна карта 1700394

Обектът се намира в с. Расник, община Перник, местност Зли дол, Горно и Долно Ралевци. Обектът е локализиран на разстояние 25000 м. И, Азимут 114° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е **път от Исторически период** и път от периода на Праисторията.

111. Регистрационна карта 1700395

Обектът се намира в с. Расник, община Перник, местност Бобош. Обектът е локализиран на разстояние 250 м. СИ, Азимут 75° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е култови съоръжения от периода на Възраждането.

112. Регистрационна карта 1700396

Обектът се намира в с. Расник, община Перник, местност Рударци. Обектът е локализиран на разстояние 1100 м. ЮИ, Азимут 110° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е култови съоръжения от периода на Възраждането.

113. Регистрационна карта 1700397

Обектът се намира в с. Расник, община Перник, местност Сарандилица. Обектът е локализиран на разстояние 1400 м. ЮИ, Азимут 132° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е **единична могила**, като не може да бъде определен периода, от който е.

114. Регистрационна карта 1700398

Обектът се намира в с. Расник, община Перник, местност Пеин кръст. Обектът е локализиран на разстояние 650 м. З, Азимут 53° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е култови съоръжения от периода на Възраждането. Намерените съоръжения са кръстове.

115. Регистрационна карта 1700254

Обектът се намира в с. Студена, община Перник, център на селото. Обектът е локализиран на разстояние 250 м. И, Азимут 94° от училището. Площта е 1 дка. Видът на обекта е църква, базилика от периода на Късното Средновековие.

116. Регистрационна карта 10002876

Обектът се намира в с. Студена, община Перник, между върховете Голо Бърдо и Масорница. Обектът е локализиран на разстояние 3800 м. И, Азимут 189° от центъра на селото. Площта е 1 дка. Видът на обекта е погребални практики, като не може да бъде определен периода, от който са. Намерените съоръжения са землени и каменни.

117. Обектът се намира в с. Крапец (изселено с указ – 1953г.), местност Градище, южно от язовир Студена. Видът на обекта е средновековна крепост. Обявен е със СОПК от 03.02.1971 г. Обектът е археологически за сведение.

118. Обектът се намира в с. Крапец (изселено с указ – 1953 г.), местност Градище, южно от язовир Студена. Видът на обекта е Средновековна църква. Обявена е със СОПК от 03.02.1971 г. Обектът е археологически за сведение.

119. Обектът се намира в с. Мещица, до селото. Видът на обекта е антично селище. Обявено е за археологически обект от местно значение със СОПК от 03.02.1971 г.

120. Обектът се намира в с. Планиница, местност Градище, на 1 км. западно. Видът на обекта е антична средновековна крепост. Обявено е за археологически обект от местно значение със СОПК от 03.02.1971 г.

121. Обектът се намира в с. Попово (изселено с указ – 1953 г.), местност Голямо Градище, на 2,5 км. североизток. Видът на обекта е средновековна крепост. Обявено е за археологически обект за сведение със СОПК от 03.02.1971 г.

122. Обектът се намира в с. Попово (изселено с указ – 1953 г.), местност Малко Градище, на 2,5 км. североизток. Видът на обекта е средновековно селище. Обявено е за археологически обект за сведение със СОПК от 03.02.1971 г.

123. Обектът се намира в с. Попово (изселено с указ – 1953 г.), местност Градище, на 2,5 км. североизток. Видът на обекта е средновековна църква. Обявено е за археологически обект за сведение със СОПК от 03.02.1971 г.

124. Обектът се намира в с. Пчелници (изселено с указ), местност Камък, в селото. Видът на обекта е средновековна църква „Св. Иван Летни“. Обявено е за археологически обект от национално значение със СОПК от 03.02.1971 г.

125. Обектът се намира в с. Пчелници (изселено с указ), местност Камък, в селото. Видът на обекта е средновековна църква „Св. Спас“. Обявено е за археологически обект от местно значение със СОПК от 03.02.1971 г.

126. Обектът се намира в с. Рударци, местност Църквище, в селото. Видът на обекта е средновековна църква. Обявено е за археологически обект от местно значение със СОПК от 03.02.1971 г.

127. Обектът се намира в с. Рударци, в двора на почивна станция. Видът на обекта е средновековно селище. Обявено е за археологически обект от местно значение със СОПК от 03.02.1971 г.

128. Обектът се намира в с. Студена, в селото. Видът на обекта е средновековна църква „Св. Георги“. Обявено е за археологически обект от национално значение със СОПК от 03.02.1971 г.

129. Обектът се намира в с. Студена, местност Градище, в селото. Видът на обекта е средновековна крепост. Обявено е за археологически обект от местно значение със СОПК от 03.02.1971 г.

130. Обектът се намира в с. Студена, в селото. Видът на обекта е средновековна църква „Св. Никола“. Обявено е за археологически обект от местно значение със СОПК от 03.02.1971 г.

131. Обектът се намира в с. Студена, в селото, на 4,5 км юг. Видът на обекта е средновековна църква „Св. Илия“. Обявено е за археологически обект от местно значение със СОПК от 03.02.1971 г.

132. Обектът се намира в с. Чуйпетлово, местност Градище, на 200 м. югозапад. Видът на обекта е средновековна крепост. Обявено е за археологически обект от местно значение със СОПК от 03.02.1971 г.

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ НКЦ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ПЕРНИК

Структура на археологическите обекти, общ бр. регистрирани обекти-132 :

- Крепости, градища, укрепени места – 17 бр.
- Мост, пътна станция, път от Исторически период – 4 бр.
- Селища, села от периода на античността и средновековието – 10 бр.
- Махала- 2 бр.
- С площ над 5 дка (коме, пагус и др.) от периода на Бронзовата епоха, с площ над 5 дка (коме, пагус и др.) от периода на Желязната епоха, с площ над 5 дка (коме, пагус и др.) от периода на Античността, с площ над 5 дка (коме, пагус и др.) от периода на Средновековието – 9 бр.
- Църква, параклис, манастир – 32 бр.
- Селско имение, Вила рустика от периода на Римската епоха – 4 бр.
- Селищна могила, единична могила – 12 бр.
- Некропол – 8 бр.
- Култови съоръжения, погребални съоръжения, светилища – 19 бр.

Преобладаващи археологически обекти на територията на община Перник са селища, села от периода на античността и средновековието, както махали и коме, пагус с площ над 5 дка от периода на Бронзовата епоха, Желязната епоха, Античността и периода на Средновековието.

Логично е присъствието на големия брой останки от параклиси, църкви, манастири, свързани със селищните територии и извън тях.

Култови съоръжения, погребални съоръжения, светилища са част от съпътстващите съоръжения към селищата, както и териториите на некрополите в близост до селищата и единичните могили, като част от погребалните практики на по - знатни владетели.

От изброените по-горе архитектурно-строителни паметници НКЦ, неизследвани, неописани но с потенциал за развитие на туризма, с възможност за социализация и включване в образователно-опознавателни туристически маршрути.

Сигниране на обявените защитени територии за опазване на недвижимото културно наследство. Териториален анализ.

След анализ и съпоставка на данните за недвижимите КЦ, те са локализирани и съответно сигнирани на топографска карта на общината в мащаб 1:50000.

С координатна точност са сигнирани и защитените територии с наличие на археологически паметници, съобразно с предоставени схеми по КВС и Протоколи на МК.

Археологическите обекти (регистрирани и деклариращи) са сигнирани обобщено и приблизително, съобразно текстовите описания.

В резултат на тези териториални анализи ясно могат да се обособяват няколко зони с концентрация на археологически обекти:

Особености на териториалната локализация на археологическите обекти и архитектурно-строителните паметници.

Останалите съхранени материални следи на археологическото наследство се локализируют предимно в извънселищни територии, отдалечени от урбанизираните структури на съвременните населени места.

Не съществуват достоверни данни за датиране на съвременната териториална структура на селищната мрежа в общината, но по предложение тя е формирана в днешния си вид в края на 18-ти и през 19-ти век. За разлика от тракийския, античния и средновековния период, съвременното заселване се е формирало предимно във връзка с търсене на препитания и сигурно убежище от исторически катаклизми.

В разглежданата територия ясно се различават двете непокриващи се мрежи на заселване:

- тази на съвременните населени места, разположени в близост до препитанието
- и тази на първичното заселване и усвояване на територията и заселването по високите части на полупланинските зони в дълбочина, определено от основния поминък на траките и от нуждата на укрепления, които да защитават рударските селища.

Изявяване на тематични зони с концентрация на НКН

Археологически тематични зони : култови и некрополни съоръжения и обекти.

Крайречна зона на заселване, крепости : селища и укрепени места

Търговски маршрути и места на обществена активност

Анализ и диагноза на състоянието на НКН в територията. Проблемни зони.

Паметници на културата на територията на община Перник

I. Археологически паметници с национално значение:

Средновековна крепост югозападно от с. Чуйпетлово.

II. Археологически паметници с местно значение:

- Средновековна крепост над с. Боснек;
- славянско селище под пещера Духлата;
- антично селище в центъра на с. Боснек;
- средновековна крепост до Кладнишкия манастир;
- градище източно от с. Кладница;
- средновековно селище в с. Рударци (в двора на помпената станция);
- юрушка църква и гробище северно от с. Чуйпетлово.

III. Архитектурни паметници:

Църква "Св. Теодор Стратилат" в с. Боснек; къща на Тодор Петров Георгиев в с.

Кладница; къща на Благой Петрунов Бонев в с. Кладница; къща на Бота Крумова Виданова в

с. Кладница; къща на Йордан Миланов Йорданов в с. Кладница; църква в Кладнишкия

манастир "Св. Никола"; средновековна църква и некропол в местност Църквище в с. Рударци; марочката воденица в с. Чуйпетлово; къща Павел Попгеоргиев в с. Чуйпетлово; църква "Св. Петка" в с. Чуйпетлово.

IV. Архитектурно-художествени паметници:

Кладнишки манастир "Св. Никола".

Анализът е базиран на критериите значимост, физическо състояние, застрашеност и близост със зони с активни процеси на урбанизация, неприлагане законовите задължения, обезлюдяване и липса на финансов ресурс.

В проблематиката на ОУПО се разглежда начинът на взаимодействие на така изявените тематични зони със тяхната историческа стратификация по отношение на съвременната селищна мрежа и прогнозното функционално зонироване на територията на общината.

НКЦ се разглеждат не като единични или групи обекти, а като зони, в които съвременните функции получават определена специфика и възможности за обогатяване в сферата на културния и познавателния туризъм.

Недвижимите културни ценности на територията на община Перник (археологически и архитектурно-строителни) са анализирани на първо място според тяхното местоположение спрямо съвременната селищна мрежа и по отношение на начина на взаимодействие с прогнозното функционално зонироване на териториите на общината.

Именно тяхното местоположение по отношение на съвременните урбанизирани среди и съвременния начин на ползване на извънселищните територии (земеделски и горски) се оказва от решаващо значение за тяхното физическо състояние и застрашеност.

НКЦ във всичките им видове и категории особено в извънселищните територии са неделими от специфичната природна среда и тази уникална характеристика предполага целенасочена интеграция на обектите и дейностите по опазване и социализация на историческото и природно наследство.

Физическо състояние и застрашеност на обектите, във връзка с тяхното местоположение в територията.

Анализираните източници на информация не дават конкретни сведения и оценки за физическото състояние на недвижимото културно-историческо наследство в територията.

Археологическите и архитектурно-историческите НКЦ могат да се разглеждат в няколко основни групи.

- археологически находки, идентифицирани обекти и археологически недвижими културни ценности в извън селищна среда.

Тези обекти, поради тяхното местоположение - в отдалечени и трудно достъпни местности, без директен достъп (дори и по черен път), са относително запазени, в рамките на тяхната естествена природна среда, често пъти в близост или в съчетание със защитени местности (по ЗЗТ) или природни забележителности. Най-често са видими или частично видими на терен.

- археологически находки, обекти и археологически паметници на културата на територията на съвременните населени места.

- археологически находки, обекти и археологически паметници на културата в извънселищна среда в процес на активна урбанизация.

Тези територии се определят като проблемни зони. В тях археологическите обекти в най-голяма степен са застрашени от неправомерно заличаване и разрушаване.

- Голяма част от архитектурно-строителните НКЦ разположени в съвременните села в общината са със статут „декларирани“ и „обявени“, има и много обекти с качества на НКЦ,

за които не са провеждани процедури по деклариране. Някои от тях, особено в селата, към днешна дата са изчезнали. Предимно това са жилищни сгради от типологията. Определено този тип НКЦ са застрашени от изчезване на територията на Община Перник. Относително съхранени в селата са жилищните сгради (дори цели махали) и църквите, НКЦ с висока художествена стойност, голяма част с категория „национално значение“ строени от средата на 19в до началото на 20-ти веки.

По състояние на информацията и документацията за обектите.

Наличните опорни данни за недвижимото материално и природно наследство, следва да се преразгледат с цел създаване на актуална база данни.

Археологическите обекти и находки в извънселищна среда са локализирани приблизително по описание. Данните за тях се свеждат до наименование и приблизително датиране. Липсва картиране, архитектурно и геодезическо заснемане. Не са придружени със снимков материал.

Архитектурно-строителните НКЦ разположени в съвременните селища не са сигнирани в кадастралните карти/планове. Липсва архитектурно заснемане и снимков материал дори на характерни типологични образци. Съществува опасност от заличаване на тези типологии.

Обобщена оценка (диагноза) на състоянието на подсистема НКН.

- неравномерна степен на проученост на археологическите обекти в различните части на крайбрежната зона;

- ниска степен на проученост и документиране на археологическите и архитектурно-строителните обекти в територията във вътрешната (южна част на общината);

- ниска степен на социализация, или липса на социализация на по-голяма част от обектите на Наследството;

- липса на актуализиран статут и териториално и обектно насочени норми и режими за опазване на голяма част от недвижимите културни ценности;

- липса на достатъчно конкретни намерения в приетите вече документи на местната власт, по отношение социализацията на обектите на наследството. Не е създаден План за опазване и управление на НКЦ, има изработена Програма за развитие на туризма Липсват междуобщински проекти, с общините извън границите на областта, макар тези съвременни административни граници да са относителни спрямо историческите факти и връзки, и разпространение на еднакви и близки артефакти, които са подходящи за изработване на нови нематични маршрути.

- лошо физическо състояние на обектите, част от които са застрашени от обезличаване и разрушаване;

- затруднена или липса на физическа достъпност до голяма част от тях

- ниска или липса на популяризация на обектите сред населението и туристите;

- липса на единна информационна система за НКЦ;

- липса на информираност на обитателите /собствениците на НКЦ за изискванията за опазването им, ниска мотивация на управлението на общината и липса на управленски механизми за финансиране на дейности за експониране и експлоатация и адаптация на обектите.

Систематизиране на съществуващите нормативни документи и конкретни изисквания за опазване на НКЦ.

Систематизиране на съществуващите нормативни документи и конкретни изисквания за опазването на НКЦ.

Правна и Нормативна база при реализация дейностите по ОУП в сферата на наследството:

Според международните и европейските ангажименти на Р България, за територията на страната, респ. за община Перник са в сила.

- Конвенция за опазване на световното културно и природно наследство, обн. Дв, бр. 44 от 27.05.2005 г.
- Конвенция за защита на архитектурното наследство на Европа (ратифицирана с решение на Великото народно събрание от 25 януари 1991 г, ДВ, бр. 13 от 1991 г в сила от 1 май 1991 г), обн. ДВ. Бр. 42 от 28 май 1991 г.
- Европейска конвенция за опазване на археологическото наследство, Обн. ДВ, бр. 70 от 10 август 2004 г.
- Европейска конвенция за ландшафта, обн. Дв.Бр. 22 от 15 март 2005 г.
- Конвенция за опазване на подводното културно наследство, обн. ДВ, 06 октомври 1987 г.
- Национална нормативна система ЗНКЦМ и от 10.04.2009 г. - ЗКН, ЗУТ, ЗЗТ и съответните подзаконовни актове, Концепция за Културния туризъм на МК и др.;
- Специализирани, териториално насочени нормативни документи и решения ;
- Писма , Заповеди , Протоколи и Решения на МК с придружаващите ги схеми.

За територията на община Перник освен общата законова база за страната (ЗКПЦМ до 10.04.2009 г и ЗКН от 10.04.2009) не действат изискванията на конкретни териториално насочени поднормативни актове.

За съществуващите недвижими културни ценности (НКЦ) на територията на община Перник не са издавани във времето различни нормативни, поднормативни и административни актове, с изключение на Заповеди за определяне на граници и режими, които формират специфична териториално-устройствена защита на обекти недвижими културни ценности.

Статут на недвижимите културни ценности

Съгласно чл. 46 от ЗКН, според принадлежността им към определен исторически период недвижимите културни ценности са:

- праисторически,
- антични,
- средновековни,
- възрожденски,
- от ново и най-ново време.

На територията на община Перник са идентифицирани недвижими културни ценности от праисторическия период, античността и средновековието. Според научната и културната област, към която се отнасят, недвижимите културни ценности са:

1. **археологически:** материални следи за човешка дейност, неделими от средата, в която са създадени, които се идентифицират чрез археологически изследвания;
2. **исторически:** сгради, съоръжения, други структури и паметни места, свързани със забележителни исторически събития и личности;
3. **архитектурно-строителни:** сгради, съоръжения, конструкции, части или съчетания от тях, които имат историческа, естетическа, техническа, културно- и производствено-техническа, пространствена и функционална стойност;

6. **културен ландшафт:** съвкупността от пространствено обособени устойчиви културни напластявания, резултат от взаимодействие на човека и природната среда, характеризиращи културната идентичност на дадена територия;

9. **културен маршрут:** съвкупност от историческо трасе на традиционен път с включените към него обекти на недвижимото културно наследство и ландшафти.

Според пространствената структура и териториалния обхват недвижимите културни ценности са:

1. единични;

2. групови:

а) ансамбъл - териториално обособима структура от обекти на недвижимото културно наследство, чиито елементи се намират в определени смислови, пространствени и естетически връзки помежду си и с прилежащата им среда;

б) комплекс - разновидност на ансамбъла, чиито елементи са функционално свързани;

в) историческо селище - урбанизирана структура, наситена с културно-исторически ценности от една или няколко епохи;

Съгласно чл. 50 ал.1 от ЗКН недвижимите културни ценности според културната и научната стойност и обществената значимост се включват в следните категории:

1. "световно значение" - вписаните в Списъка на световното наследство;

2. "национално значение" - археологическите резервати, както и други културни ценности с изключителна стойност за културата и историята на страната;

3. "местно значение" - свързаните с културата и историята на населени места, общини или области;

4. "ансамболово значение" - поддържащите пространствената характеристика и архитектурната типология на груповата ценност, към която принадлежат;

5. "за сведение" - самостоятелни обекти с ниска индивидуална стойност - носители на информация за научната и културната област, към която се отнасят.

Съгласно документацията на НИКН на територията на общината са изброени следните НКЦ:

- археологически недвижими културни ценности

- сгради обявени за недвижими културни ценности - с местно значение и за сведение от които: Недвижими културни ценности с национално значение ;Сгради декларирани като Недвижими културни ценности; Сгради участващи в обемно-пространствено изграждане на населените места.

За селата в общината са изброени НКЦ - декларирани, архитектурно-строителни и археологически по приложените списъци.

Режими на опазване на НКЦ

С режима за опазване на недвижимата културна ценност се посочват териториалният обхват и предписанията за опазване на недвижимата културна ценност и нейната среда.

Териториалният обхват се определя от границите на недвижимата културна ценност и на охранителната ѝ зона.

Изработени и приети са Режими на опазване на НКЦ по смисъла на ЗКН за три обекта.

До изготвянето на граници и режими на останалите археологически и архитектурно-строителни НКЦ важат изискванията на чл. 79, ал. 4 от ЗКН , когато единична културна ценност няма определен териториален обхват в акта за деклариране или за предоставяне на статут, за нейни граници се смятат границите на имота, за охранителна зона - територията,

обхващаща непосредствено съседните имоти, а при улици до 14 метра - и срещулежащите през улицата имоти, както и уличното пространство между тях.

Единичните недвижими културни ценности с техните граници и охранителни зони формират защитени територии за опазване на недвижимото културно наследство, които се отразяват в кадастралните карти съгласно Закона за кадастъра и имотния регистър и в общите и подробните устройствени планове съгласно Закона за устройство на територията.

До тяхното изработване местната власт, собствениците на имоти и инвеститорите във всички зони с особена устройствена защита, сигнирани в проекта за ОУПО Перник (М 1:25000 и за населените места-детайл М 1:5000) следва да спазват режимите на ползване, описани в административните актове (Протоколи) за констатиране на съответната НКЦ, местност с НКЦ, или Зона, приложени към настоящата документация, за които има такива.

За археологическите паметници - според Протоколите на комисиите към МК.

До приемането на СПН към ОУПО остава в сила задължителното изискване за съгласуване на всяка инвестиционна намеса по реда на чл. 84 от ЗКН с /МК след становище на НИНКН/.

Развитието на туризма в бъдеще , правят неотложна необходимостта от изработване на специфични правила за опазване на природните и културни ценности , на проектираната територия . До приемането на СПН към ОУП , остава в сила задължителното изискване за съгласуване на всяка инвестиционна намеса с МК (респ. становище от НИНКН).

Концепция и прогноза за развитие на системата на НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Общият устройствен план на община Перник разглежда обектите на недвижимото културно наследство в пълния им обхват, като не включва устройствени предвиждания, застрашаващи тяхната цялост и физическо опазване. ПЛАНЪТ създава устройствени условия за опазване на недвижимите културни ценности и тяхната среда и за реализация на социално-икономическия им потенциал като ресурс на туризма и достойние на населението.

Актуални процеси на взаимодействие на системата на НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО с прогнозното функционално зонироване на проблемните зони

Преобладаваща част от достигналото до наши дни недвижимо културно наследство е съхранено именно поради неговата отдалеченост, обособеност и в голяма степен - недостъпност и изолираност спрямо съвременното функциониращите урбанизирани , селскостопански и горски територии в общината.

Що се отнася до недвижимите архитектурно-строителни паметници в селата на общината от по-късни периоди (Възраждане и следосвобожденски период), бидейки включени в жилищните зони на съвременните н. м. , претърпяват негативно развитие - разрушаване, изчезване и частична адаптиране към съвременните функции на средата. Това се отнася както към цялостната градоустройствена структура на жилищните зони (и най-вече а общинския център), така и към физическото състояние на конкретните НКЦ. **Селските населени места са претърпели значителни изменения на уличните пространства , в следствие на прилагане на нова улична регулация.**

Интеграция и развитие на системата на НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО И ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО при взаимодействие с другите функционални подсистеми в прогнозния период.

Наличната база на НКЦ не е застрашена толкова от екстензивно развиващи се процеси на урбанизация, колкото от други съпътстващи процеси като демографска и икономическа криза и липса на основни документи, произтичащи от прилагане на специализираните закони или стратегически документи. Ето защо, задължително е тяхното създаване, и прилагане, след което ще се започнат археологически и архитектурни обследвания и проучвания. В зависимост от резултатите на тези проучвания, следва да се предприемат мерки за консервация и експониране на обектите и археологическите и архитектурни обекти, и тяхното социализиране като значим елемент на културния туризъм в общата структура на зоната.

Към обособените и отдалечените зони и отделни значими обекти на археологическото наследство с последващи устройствени мерки е необходимо да се осигури подходящ достъп (обслужващи пътища, екопътеки), а при доказана необходимост и посетителски центрове.

Във вътрешността на общината и свързаните с тях укрепления и могилни некрополи необходимата съпътстваща туристическа инфраструктура следва да се развива и в самите населени места.

В рамките на цялата територия на общината следва да се проектира и реализира цялостна информационна система за проучените и експонирани недвижими паметници с основен туристически и информационен център в гр. Перник.

Специфични/Специализирани режими на устройство на територията и изисквания към последващи фази на устройствено планиране за зони с наличие на КИИ.

А. Режим на особена устройствена защита по ЗКН - за археологическите подобекти в неурбанизираните среди се определят конкретизиращи изисквания към начините на земеползване.

- за зоните с установен статут по ЗКН в неурбанизираните среди не са допустими изкопни работи, несвързани със селскостопанските работи, а за тези намиращи се в земи - горски фонд, не са допустими сечи или залесителни мероприятия в радиус 200 м около координатно локализираните обекти;

Б. Превантивна устройствена защита - за зони с установени по описание, но нелокализираните археологически НКЦ:

- за зони с установено наличие на археологически обекти и за имотите на археологическите обекти, след тяхното определяне, не са допустими изкопни работи, дълбочинна обработка на почвата, засаждане на дървета и култури с дълбока коренова система, като се допуска плитка обработка на почвата (оран) до 0,25 м;

В. Специализирани устройствени режими за урбанизираните територии и такива предложени за урбанизация с функция „селища с потенциал за селски туризъм“:

Зоните с наличие на идентифицирани и категоризирани НКЦ са зони с ОСОБЕНА териториално-устройствена защита, съгласно чл. 10, ал(2) от ЗУТ, (защитени по ЗКН).

Тези зони са означени със специална сигнатура в чертежа на ОУПО и означават допълнителен специфичен режим на устройство към основната функционална характеристика на устройствената зона. Този допълнителен, специфичен режим на устройство преди всичко е свързан с допълнителни проучвания на НКЦ и съгласувателни процедури при следващите нива на планиране и проектиране, във връзка с опазването на характера на зоната и непосредствената околна среда на НКЦ (комплекс, ансамбъл, групов или единичен паметник).

Специализираните допълващи устройствени режими са свързани с наблюдение и съгласуване на проектите за подробни планове и инвестиционни проекти с МК (респ.НИНКН) при задължителни предварителни и съпътстващи археологически проучвания - предварителни, недеструктивни геофизични, сондажни, проучвания за конкретни обекти в зоната, частични - за определени строителни петна, или цялостни - за целия имот. Документиране на археологическите находки, процедиране на проучените обекти за получаване на статут по ЗКН, наблюдение на изкопните работи при строителството на сгради, полагане на технически мрежи, реализиране на вертикални планировки и пр. от археологии, вида на археологическото проучване се уточнява съвместно от наблюдаващия археолог и НИНКН; Извършване на КРР „ин сито“ когато това е препоръчано; дейности по експониране и социализация на обектите;

Тематичните зони сигнирани в специализираната схема „Природно и културно наследство“ са потенциално защитени с превантивна устройствена защита по ЗУТ като Зони с концентрация на археологически НКЦ и характерни ландшафти и природни забележителности. Техните граници следва да се конкретизират след допълнителни теренни проучвания. За тези потенциално защитени територии, сигнирани в схемата „Природно и културно наследство“, като Тематични зони с данни за наличие на археологически недвижими НКЦ се въвежда режим на археологическо наблюдение. Формулировката „Зони наблюдаеми в археологическо отношение“ се отнася за територии с потенциал за разкриване на археологически структури. За тези зони се предлага да се разработи т.нар. „Прогнозна археологическа карта“ на базата на теренни обхождания и наблюдения, с цел изявяване на конкретни фокуси с археологически потенциал.

Предложените с проекта на ОУПО устройствени параметри са рамкови и имат за цел само най-общо дефиниране на режима на застрояване, който да гарантира съхраняването на специфичния облик и въздействие-разгледан като цялостен обект. В процедурно отношение този специализиран режим налага задължителен контрол и съгласуване с МК (респ. със становище на НИНКН).

При изработване на ПУП за населените места в общината след актуализиране на списъците на НКЦ и допълване на кадастралните данни за тях, при констатиране на селищни структури (квартали или части от тях) с концентрация на НКЦ, жилищни сгради и обществени сгради-училища, църкви, джамии, с прилежащите им структури, следва да се обособяват жилищни зони със специализиран режим (ЖМ-НКН) и съответните Специфични правила и нормативи към тях.

Подробните устройствени планове в такива зони се придружават с Правилник за приложение и специфични правила и нормативи.

За строежи в границите на имоти с недвижими културни ценности и в охранителните зони на единични културни ценности, в случаите, когато няма одобрени специфични правила и нормативи, визата за проектиране на инвестиционен проект се предхожда от Работен устройствен план със задължителни линии на застрояване, максимално допустима кота корниз и силуетни проучвания, съгласуван с МК.

Предложения за тематични маршрути за познавателен културен туризъм

В картите - схема "Зелена система", спорт, отдих и културно наследство „ и схема „Природно и културно наследство“, туристическите маршрути са сигнирани схематично. Тези тематични маршрути са част от няколко основни туристически направления, които започват от гр. Перник, като изходен пункт. Направленията задължително включват компонентите КИН, отдих, природна забележителност.

Туристическите маршрути, включващи обекти на културното наследство, подлежат на разширение след консервацията и експонирането на други археологически обекти, съобразно експозиционните им качества.

Налице са възможности (на ниво регионални туристически сдружения) за създаване на съвместни туристически пакети и организиране на общи тематични културни маршрути със съседни и близки общини.

Културният елемент на маршрутите е по теми :

1. Тракийски и антични паметници на културата
2. Традиционна архитектура (къщи, църкви 19 и 20-ти веци)
3. Култова архитектура - от тракийските светилища до средновековните християнски храмове.

Насоки за формиране на политики на община Перник , насочени към развитие на културния и познавателния туризъм

- изявяване на проблемни зони по териториален признак- зони с голям инвестиционен натиск, зони с голям потенциал на НКН;

- интегрирано развитие на културния, познавателния, научния и еко - туризма;

-интегрирано развитие с другите подсистеми - инфраструктура, комуникации и транспорт, рекламно и информационно обезпечаване, развитие на леглова база и обслужване, система от туристически информационни центрове;

- формиране на различни видове културни маршрути; по териториален принцип; тематични - по исторически периоди - тракийски паметници; антични паметници - тракийски, гръцки и римски, антични и средновековни паметници; култови паметници; традиционна жилищна архитектура; подводна археология.

- стимулиране създаване на исторически, краеведски, етнографски и други подобни дружества и НПО в населените места от центровата система на Плана , и там където има струпване на НКЦ;

- въвеждане на лекционен курс (допълнителни Занимание в гимназията на гр. Перник)

- Изработване на План - концепции за опазване и управление (ПОУ) за териториите придружени с правилници за приложението им и със Специфични правила и нормативи към инвестиционните намеси в средата;

- Разработване на Програма за изготвяне и реализиране на инвестиционни проекти за консервация, реставрация, експониране и благоустрояване за отделни обекти.

Природен и културен потенциал на община Перник:

- Тук са създадени условия за рекреация и туризъм. Има активно участие по проекти и международни програми за туризъм в страната и съседни страни и Европейския съюз.
- Тук е формиран местен туристически продукт, осигуряващ разпознаваемост на общината на туристическия пазар.
- Има развитие на съпътстващите туристическите услуги (транспорт, хотелиерство, развлечение, спорт)
- Разнообразява и обогатява на културния календар на общината
- Има наличие на богато културно-историческо наследство, което е важен ресурс за развитието на туризма.
- Разработва проекти за съхраняване и възстановяване на културно-историческото наследство и популяризирането му в страната и чужбина.

- Има наличие на защитени територии, на природни обекти и културно-историческо наследство, атрактивни туристически обекти. Това благоприятства развитието на туризма.

Визия:

Целта е концентрация на ресурсите на общината за постигане на устойчиво развитие, да бъде атрактивна за живот и инвестиции, като се интегрират социалните, културните, природни цели, което гарантира комплексен продукт и устойчиво развитие на общината. Има необходимост от създаване на нова туристическа инфраструктура и превръщане на общината в територия за трансгранично сътрудничество и коопериране.

Предложение за първоетапни мерки , свързани с опазването НЕДВИЖИМИТЕ ПАМЕТНИЦИ НА НКН;

- Като първоетапна мярка със спешен характер за опазване и социализация на НКН в общината се предлага изработване на цялостен План за опазване и управление на местността

- Актуализиране на списъците на обявените и декларираните обекти на недвижимото материално културно наследство и отпадане на изчезнали или обезличени НКЦ и предложение за нови;

- Определяне значимостта и статута на археологическите паметници;

- Създаване на систематизирана база данни за НКЦ съобразно наличната документация и създаване на цялостен каталог на археологическите обекти и зони на територията съвместно с Районен исторически музей Перник - клон на ИМ при БАН.

- Картиране на всички археологически НКЦ в извънселищните територии, придружено с бази данни- съществуващ или новообразуван имот, собственост, обособяване на охранителна зона, състояние, датировка и други;

- Регламентиране на статут „зона наблюдаема в археологическо отношение“ на територии със засилени урбанизационни процеси и данни за наличие на археологически обекти (Дяволски мост, например)

- Предварителни планови археологически проучвания на всички територии и зони с предстояща урбанизация;

- При въвеждане на кадастралните карти на населените места с въвеждане на код за НКЦ и въвеждане на сервитут на охранителна зона при необходимост

- Издирване и сканиране на всички исторически кадастрални планове на населените места;

- При следващите фази на устройствено планиране - подробни устройствени планове за територии с наличие на недвижими културни ценности с особена териториално-устройствена защита по ЗКН, обозначени в предвижданията на ОУПО - Перник задължително да се изработват Правилници за приложението им и Специфични правила и нормативи.

Необходими последващи специализирани проучвания , програми и мерки за опазване и социализация на НКН.

- Попълване на Археологическа карта на България за община Перник - с база данни за археологическите обекти, с картиране и обособяване на самостоятелни имоти и охранителни зони;

- На база проведени археологически проучвания и доказана научна и културна стойност на отделните археологически обекти , да бъдат изведени граници и режими на опазване, като предпоставка за формиране на защитени територии за опазване на недвижимото културно наследство, територии с особена териториално-устройствена защита,

които да се отразяват в Специализирани кадастрални карти съгласно Закона за кадастъра и имотния регистър;

- Подробни устройствени планове за опазване и социализация на единични или групови недвижими ценности определени с устройствените схеми;

- инвестиционни проекти за консервация, експониране, благоустрояване, озеленяване и ефектно осветление на единични или групови недвижими ценности.

Общински политики за опазване, валоризация и социализация на културните ценности на територията на община Перник.

Цел: Опазването, валоризацията и социализацията на природното и културното наследство на общината да се превърне в ресурс за нейното икономическо развитие и просперитет.

Културните ценности и културните традиции в общината да се утвърдят като значим компонент на туристическата марка Перник.

Ключови етапи при развитието на системата на културното наследство е:

Идентификация (определяне) на разнообразни обекти, групи обекти и зони на исторически запазените материалните следи на човешката дейност в територията, определени като недвижими културни ценности (НКЦ).

Защита и опазване на недвижимите културни ценности и тяхната околна среда от последващо разрушаване, деградация и обезличаване.

Валоризация на НКЦ (обекти, комплекси или зони) чрез реставрация, експониране и подобряване на околната среда, адаптация (приспособяване към съвременна функция) и в крайна сметка интеграция със съвременната урбанизирана или частично урбанизирана среда в единство с естествените природни компоненти.

Общински политики за опазване на културните ценности на територията на община Перник.

1. Създаване на информационна база за недвижимите културни ценности на територията на общината.

1.1. На ниво област - създаване на статут „НАБЛЮДАЕМА ОБЩИНА”, по отношение на недвижимите културни ценности.

1.2. Създаване и поддържане на актуална геобаза данни за недвижимите културни ценности на територията на общината.

1.3. Периодична актуализация на списъците на недвижими културни ценности на територията на общината и допълването им с кадастрални данни при съдействието на НИНКН.

На ниво община

1. Създаване на цифров модел (географска информационна система) с карта и свързана с нея база данни за Защитени територии, групови и единични НКЦ извън и във населените места.

2. Координатно локализиране на археологическите обекти извън населените места.

На ниво Землище

1. Създаване на териториално обвързана с цифровите модели на кадастралната карта и имотния регистър на землищата и на населените места, база данни за културните ценности за всяко землище.

2. Актуализиране и допълване на КВС/КК/ на всички землища с данни за НКЦ и техните охранителни зони извън населените места и вписването им в атрибутните данни на съответните имоти.

3. Формиране на имоти с отреждане „траен начин на ползване“ - „имот на културна ценност“ за археологическите обекти, попадащи на територията на имоти държавна или общинска собственост (публична и частна).

На ниво населено място

1. Община Перник да възложи на НИНКН допълване и актуализация на списъците на НКЦ с актуални кадастрални данни за съответните им имоти.

Актуализиране и допълване на Кадастрални планове /КК на населените места данни за недвижимите КЦ в съответното селище, според предоставените от НИНКН списъци на НКЦ, с последваща процедура за попълване на Кадастрален план и КК в АГК - клон Перник.

На ниво конкретни обекти и селищни структури - създаване на Досие (документация) за НКЦ с геодезически и архитектурни заснемания в подходящи мащаби.

2. Изработване и поддържане на Опорни планове - с категоризация, охранителни зони и режими на опазване на НКЦ за общината, за всяко землище и по населени места. Тези данни да са задължителна база при издаване на допускане за изработване на ПУП (И-ПУП), РУП или виза за инвестиционен проект.

3. Изработване на териториален модел на хронологичното развитие на заселването и съответно хронологична стратификация на НКЦ в територията и обособяване на Зони с концентрация на обекти от съответния исторически период.

На ниво община със Схемата за природно и културно наследство е разработен такъв модел (с наличните към момента данни).

На ниво населено място - хронологична стратификация за отделни селищни структури, като елемент на Опорния план.

4. Осигуряване на действени механизми за прилагане на съществуващата нормативна защита за опазване на НКЦ, определена със закон, поднормативни и административни актове.

5. Своевременно въвеждане и прилагане на актуални Режими на опазване на НКЦ по смисъла на ЗКН, които ще се изработят от НИНКН като задължително изискване при ползване, планиране и инвестиционна намеса в имоти и зони с наличие на НКЦ.

Общински политики за интеграция и социализация на системата на недвижими културните ценности другите функционални подсистеми на устройство на средата, на територията на община Перник.

6. Устройствени политики за опазване и интеграция на недвижимите КЦ.

6.1 Устройствено планиране и планово обезпечаване. Видове планове:

- Проучванията и предложенията на проекта за ОУПО Перник поставят проблемите, очертават зоните и най-обобщените режими на устройство на териториите съдържащи недвижими културни ценности.

- За изясняване на мерките и дейностите за опазване и интеграция на недвижимото културно наследство са необходими последващи специализирани проучвания и проектни предложения.

Видове планове и нива на планиране на система НКН

6.1.1. Специализирани устройствени схеми и планове за развитие на недвижимото културно наследство

По нива на планиране- ниво община, ниво землище; ниво населено място/селищно образувание, селищни структури.

Резултатите от разработената част за НКН към материалите на ОУПО - Перник аргументират необходимостта от Специализирана устройствена схема за опазване и валоризиране на НКН в община Перник.

Наличието и концентрацията на НКЦ в определени части от територия, определят необходимостта от изработване на Директен план-схема на Защитените територии Чрез подробно устройствено проучване да се изяснят археологическите структури и комплекси в тяхната цялост и взаимовръзка, за да могат успешно да се дефинират последващи благоустройствени мероприятия касаещи тяхното експониране и социализация - алеи, променади, изгледни площадки, лапидариуми, подходящо озеленяване и пр. и пр. Резултатите от подобни проекти ще отворят и пътищата за намиране на адекватно финансиране.

За имотите - археологически паметници , за които са със значителни и ясно определени територии и граници също предполагат като следващо ниво на планиране изработване на ПУП със СПН.

По критерия на разглежданата проблематика от съществено значение за плановата обезпеченост на територията е изработването и на ландшафтно-устройствени схеми и планове.

Чрез тях се гарантира устройството и управлението на специфичните за общината ландшафти.

В близката до крайречната зона

Специализиран обект на внимание и планиране следва да бъдат и ландшафтно-устройствените планове на курортните гори по хълмиста верига.

Осигуряването на специализирани трасета на крайречен атракционен транспорт, може да бъде предмет на специализирани комуникационно-транспортен проект.

6.1.2. Специализирани устройствени планове за проблемни зони.

Определянето на проблемни зони с наличие и/или концентрация на НКЦ и съответно обезпечаването им със специализирани устройствени проекти придружени със специфични правила и нормативи за тяхното прилагане е основата за тяхното опазване интеграция във формираните и прогнозните елементи на средата.

Плановото обезпечаване на проблемните зони ще осигури синхронизирането на мозаечно възникващите частни инициативи с изискванията за опазване и интеграция на НКЦ и ще облекчи процедурите за съгласуването на ПУП за един или няколко имота и последващите ги инвестиционни проекти.

За тези зони следва да се разработят специализирани устройствени схеми за интеграция на НКЦ към нуждите на туризма; подходящото изработването на Специализирана устройствена схема за интеграция на археологическо и природно наследство.

По критерий селски н.м. със застрашени от изчезване селищни структури и сгради НКЦ отново се очертават селищата във групова концентрация.

За тези проблемни зони е подходящо изработване на ПУП и/или РУП със СПН за застрашените селищни структури.

За опазване на природното наследство в крайречната зона и за новите лесопаркове и ландшафтно-устройствени мероприятия е препоръчително изработването на ландшафтно-устройствени планове и схеми.

6.2. Устройство и защита на зони с НКЦ чрез специализирани поднормативни документи (Правилници, правила и нормативи)

6.2.1. Общи изисквания

Съществена и необходима предпоставка за прилагане на действащата нормативна защита на НКЦ и аз нейната актуализация е създаване и поддържане на актуална геобаза данни за всички техни видове и категории в общината и Карта с териториалния обхват на действащите поднормативни актове. Задължително е допълването на имотния регистър с информацията за налични в имотите НКЦ и информирането на собствениците.

Действащата към момента териториално и обектно насочена нормативна защита на различните видове НКЦ е наложително да се допълни с Режими на ОПАЗВАНЕ, по смисъла на ЗКН както и със специализирани Правилници за приложение на устройствените планове от различно ниво и Специфични правила и нормативи (СПН) към начина на застрояване на защитените зони, територии, местности, групи и отделни обекти на недвижимото НКН.

Към проекта за ОУПО е предложен и Правилник за прилагане, с условия за защита на НКЦ и изисквания към следващите нива на планиране.

За населените места и териториите с наличие на недвижими културни ценности (археологически обекти) следва да се изработват Правилници за приложение и Специфични правила и нормативи към Подробните устройствени планове:

По обхват и съдържание Правилниците за приложение на устройствени планове и СПН могат да регламентират.

Предмет (тематичен обхват) на правилник за приложение на ПУП:

1. Определяне на устройствените зони с наличие и/или концентрация на НКЦ - техните граници и територия;
2. Режимите на застрояване - подзони на съответните устройствени зони с наличие на НКН - допустими и недопустими дейности, параметри на застрояването;
3. Градоустройствената структура на подзоните- квартали, публичните пространства, уличната мрежа
4. Начина на урегулиране на поземлените имоти
5. Характерът и начинът на застрояване
6. Благоустрояването и озеленяването на публичните пространства- градини, скверове, улици и площади и пешеходни алеи
7. Изисквания към елементите на техническата инфраструктура

По предмет (тематичен обхват) на Специфични правила и нормативи са насочени към

1. Обемното решение на архитектурните елементи на новите сгради.
2. Изисквания при намеса в архитектурата на сгради - недвижими културни ценности, в зависимост от тяхната категория и статут
3. Материали за оформление на фасадите и благоустрояване на средата;
4. Озеленяването на публичните пространства и урегулираните поземлени имоти;
5. Благоустрояване и естетизация на средата;
6. Изработване на елементи на градския дизайн, указателни и рекламни надписи и др.

7. Елементи на инженерните системи

Специализираните ПП и СПН се прилагат в съответствие с действащата нормативна база по устройство на територията и ЗКН.

6.2.2. Специфични режими за Опазване и устройство на зони с НКЦ, въведени с проекта на ОУПО и Правилника за неговото приложение - Превантивна устройствена защита (по чл.10, ал. (3) от ЗУТ) и Особена устройствена защита (по чл. 10, ал.(2) от ЗУТ).

За всички зони и територии с наличие на недвижими културни ценности на територията на общината с проекта за ОУПО е предложен режим за превантивна устройствена защита или за особена устройствена защита според разпоредбата на (по чл.10, ал.(2) и ал.(3) от ЗУТ).

И двата вида специфични устройствени режими налагат изисквания за допълнителни проучвания и съгласуване на проектите от следващите нива - за ПУП и ИП със съответните съгласувателни институции - МК, респ. НИНКН.

За всички идентифицирани недвижими културни ценности в зависимост от техния конкретен вид и категоризация, действат и определените към момента режими/изисквания на опазване и съответните охранителни зони, според документа за определяне на съответната НКЦ или общите правила на ЗКН, когато липсват граници на НКЦ и режими на опазване.

Специфичните /специализираните режими на устройство и опазване на недвижимите културни ценности в голям териториален обхват са свързани преди всичко със степента на познанието (наличната информация) за тях. Според характера на наличната информация за подобни обекти с плана са предложени:

1. Територии и зони с данни за археологически обекти;
 2. Територии и зони с идентифицирани археологически обекти;
 3. Зони с наличие на НКЦ в селищна среда - за селата от общината;
- * Територии и зони с данни за археологически обекти

За тези територии се установява режим на превантивна устройствена защита по чл.10, ал. (3) от ЗУТ - запазва се фактическото им ползване, без да се влошават техните качества , наличните данни за НКЦ са предимно описателни, обектите /зоните не са добре локализирани. Първата и решаващо важна стъпка за такива обекти е тяхната точна (координатна) локализация. След позиционирането им, в зависимост от характера на околната среда се определя превантивен режим на опазване - допустими и забранени дейности в рамките и без промяна на начина на трайно ползване на земята.

За такива зони са задължителни предварителни и съпътстващи изработването на устройствените планове и инвестиционните проекти археологически проучвания. Последните могат да бъдат различни по вид предварителни сондажни, геофизични, проучвания на конкретни обекти в зоната.

Зоните с превантивна защита и необходими предварителни и съпътстващи археологически проучвания са обозначени на плана (с пиктограми) и в Схемата за природно и културно наследство към ОУПО с щрих и се вписват с издаването на визата за изработване на ПУП в техния обхват. Вида на археологическото проучване се определя от НИНКН, съвместно с наблюдаващия археолог в зависимост от наличните данни за археологически обекти.

В правилника за приложение на ОУПО - Перник е предложен специализиран раздел по проблемите касаещи недвижимото културно наследство.

С проекта за ОУПО - Перник се предлагат и следните допълнителни специфични тематични зони на опазване на НКЦ извън границите на н.м. - за зони и местности с данни за археологически обекти.

- Тематични археологически зони:
- Крепостна отбранителна система

- Строителство от възраждането
- Тракийска и антична обитавана зона (крепости, вили,).

За така описаните и териториално обособени зони се предлага режим на археологическо наблюдение, точна (координатна) локализация на археологическите обекти и последващо допълнително разкриване и проучване.

Конкретни режими за тематичните археологически зони:

Формиране на поземлени имоти за археологическите обекти, държавна собственост, попадащи в територия на държавен горски фонд: за така формираните имоти се въвеждат режими на опазване по смисъла на ЗКН, разработени от НИНКН; в рамките на лесоустройствените планове и програми се предвиждат конкретизация на трасета на екопътеки, алеи, горски пътища за достъп до обектите.

- Възрожденско строителство - и крепости - в южната (вътрешна) част на общината.

Формиране на имот за археологическа културна ценност, попадаща в държавна собственост в територията на ДГФ; забрана за стопанско използване на гората в имота - забрана за сечи и планови засаждания на дървета; планиране на екопътеки за достъп; при разположение на археологическата ценност в земи, земеделски фонд, формиране на охрана зона - сервитут със забрана за нарушаване на почвения слой и използване на земята само за пасище; при разположение на НКЦ в устройствена зона за урбанизация (Ок-кин, Оз-кин), се прилага задължително триетапно археологическо проучване (предварително археологическо проучване, сондажно археологическо проучване и спасително археологическо проучване при извършване на строителството) и съответно съгласуване на ПУП и ИП с МК.

2. Конкретни зони със Особена териториално-устройствена защита съгласно чл.10, ал. (2) от ЗУТ (защитени по ЗКН) и СПЕЦИАЛИЗИРАНИ УСТРОЙСТВЕНИ РЕЖИМИ в Община Перник.

Това са зоните и местностите с установен статут на НКЦ, които на плана са отбелязани със специална сигнатура (плътна линия оранж с черни напречни щрихи) и оранжев щрих.

Специализираните допълващи устройствени режими са свързани с наблюдение и съгласуване на проектите за подробни планове и инвестиционни проекти с МК (респ. НИНКН) при задължителни предварителни и съпътстващи археологически проучвания - предварителни, сондажни, геофизични, проучвания за конкретни обекти в зоната, частични - за определени строителни петна, или цялостни - за целия имот; наблюдение на изкопните работи при строителството от археолог; вида на археологическото проучване се уточнява съвместно то наблюдаващия археолог и НИНКН.

Като първоетапна мярка се препоръчва изработване на План за управление и опазване на НКЦ на местността, на основата на цялостен археологически кадастър в границите на установената охранителна зона.

3. Специализирани устройствени зони и режими в селата

Видно от Приложените официални списъци, в селата има деклариран и недеклаиран НКЦ като почти всички са архитектурно-строителни паметници на жилищна архитектура и култови сгради от 19 и началото на 20 в.

Селата с наличие на такива НКЦ са сигнирани със специален знак в специализираната схема към проекта за ОУП, М 1:50 000 и на Схемата за природно и културно наследство.

Специфичния режим на устройство и опазване включва следните стъпки:

Съвместно със специалисти от НИНКН да се извърши:

- Локализация на единични и групови НКЦ в кадастъра /кадастралната карта на населеното място;
- Локализация на автентични селищни структури
- Актуализация на списъците на НКЦ - включително отпадане на изчезналите ПК;
- Формиране на зони с наличие и концентрация на ПК и такива с автентична улично-квартална структура;
- Изработване на специализиран Опорен план за НКЦ и ПУП със СПН

До приключването на археологическите проучвания на отделните обекти е целесъобразно регламентиране на ограничен достъп на посетители. Етапът на социализация на обектите след тяхната консервация и евентуално експониране да следва минимална намеса при изграждане на благоустрояването за достъп до обектите при пълна координация с РИОСВ, МОСВ.

Предложената зона Ок-кин задължително включва цялостно археологическо проучване и документиране на разкритите обекти и след оценка на качествата им консервация и експониране на място.

Ландшафтното устройство, благоустрояването и озеленяването на територията също следва дефинитивно да се съобразяват с археологическите разкрития.

Подземните технически мрежи (ВиК, Кабели ниско и високо напрежение) следва да се провеждат след предварителни проучвания и извън законите на археологическите структури.

Въвеждането на тежка строителна техника при реконструкцията на терена на НКЦ следва да се съобрази със специален план за организация на строителството, който да осигури опазването на археологията.

Цялостната реконструкция и благоустрояването на средата следва да се извърши на основата на цялостна Концепция за развитието на територията на полуострова.

7. Специфични мерки за опазване на зони с данни за археологически обекти:

Археологическите обекти, попадащи в ДГФ, общиски гори или водни терени да бъдат координатно локализирани и нанесени по външен контур в кадастралната карта на землищата. За констатираните обекти да се образуват охранителни зони и/или имоти. Обектите в зоните бъдат координатно локализирани и нанесени по външен контур в КВС, като се формират охранителни зони според спецификата на обектите.

- Специфични мерки и режими в селата - описани са по-горе във връзка с специфичните устройствени режими, предполагащи реализиране на определени мерки за опазване на НКЦ.

8. Етапност на мерките за опазване, валоризация и интеграция на НКН

8.1. Спешни

- подготовка на Задание за изработване на ПУП със ПП и СПН за всички налични обекти на територията на общината и в последствие и за новопредложените и провеждане на конкурс за възлагането му

- подпомагане на актуално провежданите археологически изследвания на територията на Община Перник.

- инициране и координиране на летни стажове и практики - експедиции на студенти по архитектура и археология за допълване на информацията за архитектурно-строителни и археологически НКЦ съвместно с УАСГ - кат. История и теория на архитектурата и със СУ, Исторически факултет.

8.2. Първоетапни

- Изработване на Стратегия за развитие на културния туризъм;

- Изработване на Концепция за за опазване и управление на НКЦ на територията на Община Перник

- Изработване на ПУП със ПП и СПН за тази територия

- Изработване на Задание аз План- концепция за опазване и управление на „Крайречните зони“.

- Включване на темата за опазването на недвижимото наследство на Община Перник в ежегодния културен фестивален календар на изкуствата на област Перник.

8.3. Средносрочни

- Изработване на План – концепция за опазване и управление на НКЦ-Перник

- Изследване и предложение за институциализиране на нови обекти на НКЦ

8.4. Перспективни

- Системни археологически проучвания на археологическите ЗТ и обекти;

- Подготовка на инвестиционни технически проекти (ИТП) за КРР и експониране на ключови археологически обекти

8.5. Текущи дейности

- В сферата на образованието. Създаване на ежегоден курс - СИП към гимназия с вътрешно профилиране за екскурзоводи;

- попълване и поддръжка на геобаза данни за НКЦ;

- планиране на изработка на Опорни и устройствени планове за селата с НКЦ.

9. Организационно осигуряване и управление на дейностите

Артикулиране на видовете дейности и необходимостта от конкретни консултантски и проектантски услуги.

Взаимодействие с институциите - НИМ, НИНКН, НПО-фондации

10. Бюджетиране на дейността по опазване, валоризация и социализация на НКЦ.

Ежегодно програмиране на мерките по време и прогнозиране на финансовия ресурс.

Кандидатстване по различни програми в сферата на културните ценности и туризма.

Търсене на партньори и възможности на ПЧП.

11. Мониторинг на дейностите по устройство и опазване на недвижимите културни ценности на територията на общината.

По предложение на Кмета на общината и специализирания отдел към общинската администрация на всеки две години Общинския съвет да приема Доклад за изпълнението на Общинските политики за опазване, валоризация и социализация на културните ценности на територията на Община Перник.

8.2. Значимост

Според Министерство на култура от многобройните недвижими културни ценности в общината само 10 са с национално значение, а всички останали са с местно значение (Таблица 8.2.1). Те са концентрирани в село Студена, Боснек и град Перник.

Таблица 8.2.1. Недвижими културни ценности с национално значение в община Перник

Населено място	Наименование на недвижимата културна ценност	Вид
с. Боснек	Антична сграда в центъра на селото	Археологически
гр. Перник	Лобно място в кв. "Ф. Тодоров", район на ж.п. подлеза	Исторически
гр. Перник	Средновековна крепост Кракра Пернишки, в града	Археологически
гр. Перник	Ранно-християнска църква в м. "Св. Спас" в подножието на хълма Кракра; Археологически обект "Св. Спас", кв. „Варош“	Археологически
гр. Перник	Тракийско светилище	Художествен

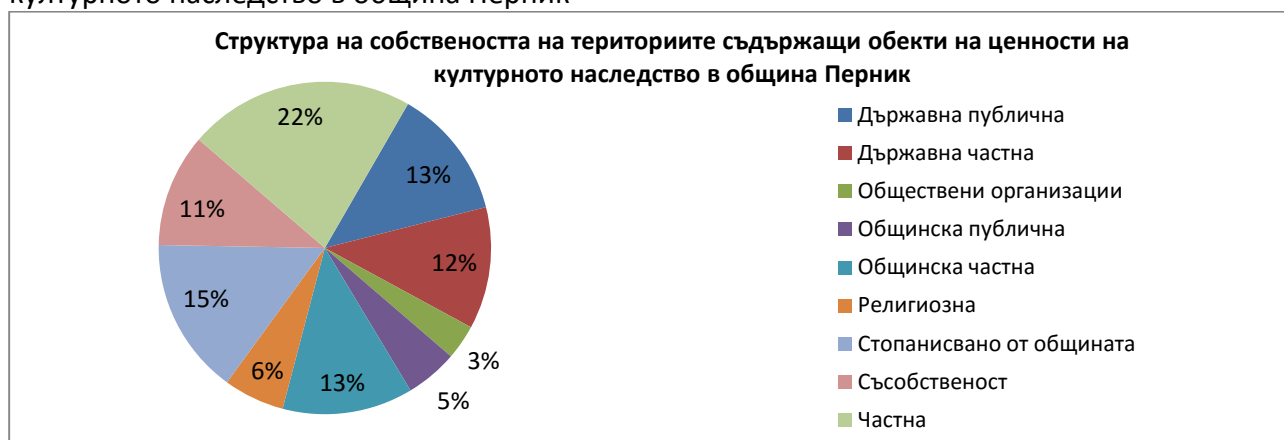
яз. Студена	Средновековна църква "Св. Иван Летни" - м. Камък - в селото; Църква "Св. Иван Летни"	Археологически
с. Студена	Средновековна църква "Св. Георги", в селото	Археологически
с. Студена	Църква "Св. Георги"	Художествен
с. Студена	Стенописите на църквата „Св. Георги“ в селото	Художествен
с. Студена	Стенописите на църквата „Св.Архангел Михаил"	Художествен

Източник: Министерство на културата

8.3. Собственост

Обектите на културното наследство са разпределени в 9 от 12 вида собственост на територията на община Перник. 1/5 от тях попадат в частна собственост, а останалите основно са разпредени в малко над 1/10 за всеки вид в имоти стопанисвани от общината, общинска частна, държавна публична, държавна частна и съсобственост.

Фиг. 8.3.1. Структура на собствеността на териториите съдържащи обекти на ценности на културното наследство в община Перник

Източник: НАИМ-БАН; КВС и ГИС база данни на ОУПО Перник

8.4. Изводи, проблеми и потенциали

- **Изводи**
 - Много бройни културни, религиозни, спортни, клубни и недвижими културни ценности са налице в община Перник;
 - Изключително разнообразие на спортни клубове в община Перник;
 - Във всички населени места има читалищата, а в самия град Перник те са 14.
- **Проблеми**
 - Слабо развита кино дейност;
 - Амортизирани спортни съоръжения;
- **Потенциали**
 - Обектите с национално значение са концентрира около две население места – Перник и с. Студена.

9. Техническа инфраструктура

9.1. Електроснабдителна инфраструктура

9.1.1. Трасета

Всяко от населените места получава захранване от електроразпределителната мрежа средно напрежение посредством въздушни изводи 20 кв., а в градската част кабелна мрежа 20 кв. Всички населени места са електрифицирани. Електроенергийната мрежа е оразмерявана за товари, по-големи от сегашните и с редки изключения, има възможност за поемане на допълнително натоварване.

Проблемите са по-скоро в състоянието и поддържането на мрежата с ниско напрежение в селата, както и на кабелната мрежа в града.

9.1.2. Съоръжения

- **ТЕЦ**

ТЕЦ "Република" АД (в кв. Мошино) е построена в периода 1951-1967 г., като техническите и параметри са: Инсталирана електрическа мощност - 105 MW Топлинна мощност - 502 MW. Годишно производство на електрическа енергия - около 500 000 MWh Годишно производство на топлоенергия - около 400 000 MWh.

Общината получава захранване с електроенергия от общата електроенергийна система на страната, посредством две разпределителни трансформаторни подстанции 110/20 кв, разположени в гр. Перник. Подстанциите са свързани помежду си с множество електропроводи с високо напрежение 110 кв., което осигурява сигурността на захранване и възможност за превключване при аварии.

- **Електроенергия от водата**

Водния електрически потенциал на общината е оползотворен чрез изграден ВЕЦ с мощност 816 kW в село Студена.

- **Геотермална**

Потенциала на общината за оползотворяване на геотермална енергия се свързва с наличието на два основни минерални водоизточника - в кв. "Бяла вода" (с дебит 3.3 л/сек, температура 27°C и експлоатационни запаси на находището 104 хил. м3) и в с. Рударци (с дебит 10.3 л/сек, температура 28°C и експлоатационни запаси 33 хил. м3).

- **Фотоволтаична електроенергия**

Територията на страната е районирана по слънчев потенциал, като са обособени три региона в зависимост от интензивността на слънчевото греене и средногодишното количество слънчева радиация попадаща на единица хоризонтална повърхност (kWh/m²). Община Перник обхваща част от Югозападен регион със средно годишно слънчево греене от 400 ч. до 1 640 ч., което прави общината подходяща за изграждане на фотоволтаични инсталации.

Съществува пряка връзка има между изграждането на фотоволтаични централи и опазването на околната среда. Важен ефект за община Перник е намаляването на емисиите и на парните газове в атмосферата. Оползотворяването на потенциала от възобновяема енергия ще доведе до намаляването на зависимостта на общината от конвенционални енергийни ресурси и външни доставки, а също и до оптимизиране на общинските разходи. Слънчевото отопление е конкурентно (в сравнение с нагряването на вода чрез електричество) и може да намери изключително широко приложение на територията на общината.

- **Вятърна електроенергия**

Потенциалът на страната ни за оползотворяване на вятърната енергия не е особено голям. Икономическа целесъобразност на проектите за вятърна енергия се постига при скорост на вятъра е около и над 6 м/сек. Община Перник попада в зона на ветрови потенциал със следните характеристики: средногодишна скорост на вятъра: 2,8 - 4,5 м/сек. и плътност 100-150 W/м². Поради това, възможностите пред общината за оползотворяване на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) на основата на вятърната енергия се свързват с развитие на вятърната енергетика в подходящи планински зони и такива при по-ниски скорости на вятъра, прилагайки нови технически решения. Съвременните вятърни технологии дават възможности да се използват генериращи мощности при скорости на вятъра 3–3,5 м/сек. Малките вятърни генератори са добра инвестиция за собственици на къщи, ферми, оранжерии, както и за малкия и среден бизнес.

През 2013 г. е одобрено изграждането на 2 ветропарка - "Орисол 1" и "Орисол 2", които ще бъдат построени в подножието на Витоша и по хълмовете на Голо бърдо край Перник. "Орисол 1" включва 21 вятърни генератори с обща мощност 63 MW и подстанция, разположени в землищата на радомирското село Долна Диканя и пернишките Боснек и Крапец. В "Орисол 2" ще бъдат монтирани 18 ветрогенератора с обща мощност от 54 MW и подстанция в землищата на Перник, Батановци и Радомир.

9.1.3. Технически параметри

Основен производител на електро енергия в община Перник е ТЕЦ "Република" АД, следван от ВЕЦ "Студена" и четири на брой фотоволтаични електроцентрали (Таблица 9.1.3.1).

Таблица 9.1.3.1. Технически параметри на изградените съоръжения за производство на електроенергия в община Перник

Съоръжение	Местоположение	Мощност
ТЕЦ "Република" АД	гр. Перник (кв. Мошино)	105 MW
ФТЕЦ "Ескулаб"	с. Студена	100 KW
ФТЕЦ "Феромагнит 3"	с. Кралев дол	200 KW
ФТЕЦ "Феромагнит 2"	с. Кралев дол	200 KW
ФТЕЦ "Феромагнит 1"	с. Кралев дол	200 KW
ВЕЦ "Студена"	с. Студена	816 KW

Източник: <http://vei-bg.org>

9.2. Водоснабдителна и канализационна инфраструктура

9.2.1. Трасета

- **Водоснабдяване**

Община Перник се водоснабдява основно от яз "Студена", изграден на р. Струма до с. Студена и пуснат в експлоатация през 1954 г. Водоснабдителната система (ВС) "Перник" водоснабдява град Перник, град Батановци и селата Богданов дол, Г. Бучино, Дивотино и Люлин. Витошките водохващания водоснабдяват кв. Църква на гр. Перник, селата Кладница, Кралев дол и Долно Драгичево. Максималният капацитет е около 0.5 млн. м³/год. (дебит от 8.00 л/сек до 30.00 л/сек).

Завиреният обем на яз "Студена" е 23,6х10м³, като за питейно-битово водоснабдяване на града се ползват 900 л/сек, а за промишлени нужди - 300 л/сек. Гравитачно водата се довежда до пречиствателната станция за питейни води (ПСПВ)

“Перник”, с капацитет 800 л/сек, като е предвидено и разширение за още 680 л/сек. Пречистената вода отговаря на БДС “Вода за пиене”.

Външната водопроводна мрежа свързва ПСПВ с помпените станции и водоеми, откъдето се водоснабдяват съответните села или обособени зони от града.

Водоснабдителната система включва още помпените станции (ПС) “Калкас”, “Тева”, “Д. Полянов”, “Дивотино”, “Бучино” и редица водоеми. Докато за селата изградеността на водоемите е 100%, за град Перник е само 50%, което е в основата на проблемите във водоснабдяването. За нормализиране на водоснабдяването на града е необходимо доизграждане на предвидените водоеми и разширяване на ПСПВ.

На територията на Общината е изградена още една водоснабдителна група ВС “Рударци–Драгичево”, за водоснабдяване на едноименните села, които са водоснабдени 100%. Тук водоизточници са - водохващане от р. Рударска и Владайският събирателен канал.

Пречистителната станция за питейни води “Рударци – Драгичево” е с капацитет 50 л/сек., в експлоатация от 1996 г. Водоем с обем 500 м³, изграден на площадката на ПСПВ, захранва високата зона на Рударци, след което по гравитачен път водата се отвежда в напорния водоем за Драгичево с обем 400 м³. От разпределителната шахта на гравитачния водопровод за Драгичево се отклоняват водните количества за захранване на ниската зона на Рударци от водоем с обем 400 м³. Степента на застроеност на водопроводната мрежа е 70%.

Останалите населени места се водоснабдяват чрез местни водохващания, като селата Чуйпетльово и Радуй не са централно водоснабдени, а в Богданов дол мрежата се изгражда в момента.

Общата дължина на водопроводната мрежа в Общината е около 400 км, като 45 % от нея е за град Перник, а 55 % - за селата. Уличната водопроводна мрежа е с дължина 297 км, като разпределението е подобно - градската мрежа представлява 43 % от общата улична мрежа. Дължината на външните водопроводи е почти 103 км, като е разпределена приблизително поравно между град Перник и останалите населени места. Водопроводните отклонения са 19,7 хиляди броя, като 75 % от тях са в град Перник.

Така изградената водоснабдителна мрежа осигурява водоснабдяване за 98,7 % от населението на община Перник, което е колкото средния показател за страната. Общото състояние на мрежата обаче (недоизградени обекти, амортизирани водопроводи с чести аварии и високи загуби), налага режим на водоподаване. Докато средният процент за страната е 21,5 %, за ЮЗ район за планиране - 22,2%, в община Перник 92,2% от водоснабденото население е с режим на водоподаване, при това тежък.

Сериозен проблем е амортизацията на водопроводната мрежа, преобладаващата част от която е с азбестоциментови тръби. Честите аварии са причина за сериозни загуби на вода и лошо качество на услугата. Има проблеми с водоснабдяването - изградените съоръжения са оразмерени за по-малко население и водата не достига. Необходимо е както дострояване на водопроводната мрежа, така и увеличаване капацитета на водоемите. Капацитетът на ПСПВ също е недостатъчен.

Основните досегашни проблеми във водоснабдяването са :

- ниска ефективност на водопроводните системи и големи загуби на вода в тях;
- недостатъчна изграденост на обеми за акумулиране на водите през пълноводието и използването им през сезоните на маловодие;
- голям брой започнати и недовършени водоснабдителни обекти.

Общата дължина на водоснабдителната мрежа на гр. Перник към момента е около 260 км, а населението се обслужва почти на 100 %. Съществуващата вътрешна водопроводна мрежа на гр. Перник в по-голямата си част е изпълнена от азбестоциментови и стоманени тръби. Има подменени водопроводи с полиетиленови тръби, но те са нищожно малко. Основна част от водопроводните мрежи и съоръжения в гр. Перник са въведени в експлоатация преди повече от 50 години. Тръбите са предимно азбестоциментови - 62 % от всички тръбопроводи, стомананени - 23,9 % и чугунени – 9,9 %. Има и тръби от полиетилен с висока плътност, както и поцинковани. Азбестоциментовите тръби са доказано канцерогенни и могат да предизвикат сериозни здравословни проблеми сред населението.

На базата на информация от ВиК за гр. Перник, допълнителни проучвания и измервания, загубите на вода във водоснабдителната мрежа са изчислени на 60 %. Тези загуби са два вида - физическите загуби, които се дължат на скрити течове, видими аварии, изтичане на вода от водоеми и др. и нефизическите загуби, които се формират най-вече вследствие неточности при отчитане на консумираната от потребителите вода или изобщо неизмерването на тази вода при консуматорите без водомери, кражби на вода и други.

- **Канализация**

Изградена канализационна система има само в град Перник (и то не във всички квартали), както и в град Батановци (67 %), като обхванатото население е около 85%. Отпадъчните води се пречистват от градската пречиствателна станция, намираща се в землището на гр. Батановци, която през 2000 година е модернизирана със средства от НФООС. Съоръжението осигурява качества на пречистените води, отговарящи на водоприемник II категория. НФООС и Общината са финансирали изграждането на градския канализационен колектор (ГКК), а със средства от ОбФООС се изграждат битовите канализации, довеждащи до ГКК.

В отделни села на общината (Кралев дол, Студена, Кладница, Дивотино) има частично изградена канализация, по-често по смесената система - за дъждовни и отпадъчни води, като обикновено заустването е директно в прилежащи реки и дерета. Особено тревожно е това положение в с. Кладница, където има опасност от замърсяване на яз. Студена.

Основните проблеми по отношение на канализацията на населените места са свързани с:

- частично изградена и по-често липсваща канализационна мрежа в селата;
- амортизирани или разрушени участъци от съществуващата канализационна мрежа;
- директното заустване на отпадъчните води в реки и дерета.

В гр. Перник е изградена канализационна мрежа за отвеждане на отпадъчните води. В по-голямата си част тя е смесена (приблизително 199,5 км от общо 215 км). Останалата част с обща дължина 15,70 км е разделна (битова - 7,00 км и дъждовна - 8,70 км). Средният наклон на колекторите е 0,003. Канализацията в Перник е изпълнена с тръби от бетон и стоманобетон с кръгъл и яйцевиден профил.

Колекторите са изградени от бетонови тръби на дълбочина между средно ниво и високо ниво на реката. Връзките между тръбопроводите са предпоставка за ексфилтрация и инфилтрация от и в колекторите. В уличните канали има инфилтрация както от амортизираната водопреносна и топлоснабдителна мрежи, така и от високото ниво на подземните води. Тази инфилтрация се движи в граници между 40 – 50 % по оценка на „ВиК” ООД - Перник.

По канализационната мрежа са изградени четири дюкера, чиито тръби са частично затлачени, вероятно разместени вследствие на последното земетресение, което също допринася за инфилтриране на води в градската мрежа.

Части от кв. „Калкас“, кв. „Бела вода“ и кв. „Рудничар“ са без изградена канализационна мрежа.

През 2011г. със средства от ОПОС е изградена частична канализационна мрежа в кв. „Калкас“.

Част от канализационните участъци в кв. „Рудничар“, намиращи се в югоизточната част под ж.п. линията, са подменени през последните години.

Главният канализационен колектор, който води към ПСОВ „Перник“ е с обща дължина 27,91 км (19,26 км градски колектор и 8,65 км отвеждащ колектор) и е изработен от бетонови тръби.

Състоянието на канализационната мрежа се влошава през последните няколко години, което е в следствие на:

- Малки диаметри на канализационните колектори: 64% са с диаметър 200 и 250 мм;
- При високи стоежи на река Струма се получава подприщване на мрежата в определени участъци;
- Наличие на канали и канавки, задръстени с отпадъци;
- Бъдещото разширяване на града и увеличаването на отводняваната площ, водещо до засилване на проблемите с отвеждането на отпадъчните води;
- Високата инфилтрация на условно чисти води в мрежата и заустването на дренажни канали в канализационните шахти.

Степента на изграденост на канализационната мрежа в гр. Батановци е 70%, а степента на присъединеност на населението към системата е 90% (към 2012 год.). Видът на системата е смесена.

Общата дължина на мрежата на гр. Батановци по данни от „Вик“ ООД – гр. Перник е 11261 м. Съществуващата канализационна система е проектирана и изградена от 4 основни колектора от бетонови тръби с големи диаметри. През града текат водите на река Струма. От северната страна на реката с трасе по ул. „Илинден“ е положена част от единия от четирите главни колектора, който преминава под река Струма, с диаметър 400Б от южната страна на реката и зауства в друг главен колектор. Голяма част от кварталите от северната страна на реката не са канализирани, като в малка част от тях съществува канализация, която зауства директно във водите на река Конска. Територията, простираща се между река Струма и ж.п. линията в южната част на града, се отводнява посредством два главни колектора (Градски колектор и Главен колектор от град Перник-1400Б). Главният колектор от Перник се явява отвеждащ колектор и за част от отпадъчните води на град Батановци към съществуващата ГПСОВ Батановци. В началото на града колекторът пресича чрез дюкерно съоръжение

река Струма и преминава с трасе по ул. „Александър Стамболийски“ до края на града.

Градският колектор е изграден основно от големи диаметри 800Б-1000Б и зауства директно в река Струма. Площта от южната страна на ж.п. линията се отводнява от един главен колектор, който

зауства в колектора от гр. Перник. Тази територията е слабо канализирана и се нуждае от доизграждане на канализационната мрежа.

9.2.2. Съоръжения

Битовите отпадъчни води се отвеждат по колектор с диаметър Ф 1400 мм и дължина 8,65 км (извън града) в съществуващата пречиствателна станция за отпадъчни води,

намираща се в землището на гр. Батановци. След пречистване те се заустват чрез отвеждащ колектор в приемника река Струма.

ПСОВ третира отпадъчните води, формирани от населението (жители на гр.Перник), отпадъчните води от обществено-комуналните потребители и производствените предприятия.

Приетата технологична схема при строителството на станцията е била за механично и пълно биологично пречистване на отпадъчните води при анаеробно стабилизиране на утайките в двустепенни метантанкове и обезводняване на утайките в изсушителни полета. Не е била включена денитрификация и отстраняване на фосфора.

Проектирана е през 1968 -1972 год. при следните параметри:

За притока:

✓	Qсредно дневно	60 000 м ³ /ден
✓	Qмакс.час	900 л/сек
✓	Qмакс.час при дъжд	1 800 л/сек
✓	Неразтворими вещества	16020 кг/ден
✓	БПК5	191 мг/л = 11460 кг/ден

За изходящите води

- ✓ Неразтворени вещества = 50 мг/л
- ✓ БПК5 = 15 мг/л

През 1986 г. са въведени в експлоатация следните съоръжения: решетките, аерираните пясъкозадържатели, биобасейните, вторичните утайтели и изсушителните полета.

През 2007 г. е измерено пречистеното и зауствано количество, което е $Q = 13\,683\,000$ м³/година, равняващо се на приблизително $Q_{\text{средно ден.}} = 37\,500$ м³/ден. През 2011 год., съгласно справка от ВиК за постъпващи водни количества на вход ПСОВ, $Q_{\text{средно ден.}} = 35\,294$ м³/ден.

През 1999 г. Община Перник е изготвила актуализиран проект за разширение, реконструкция и модернизация на ПСОВ "Перник" и през 2000 г., с финансиране от ПУДОС изцяло е завършена строителната част на новите съоръжения за грубо механично пречистване.

9.2.3. Технически параметри

Нивото на покритие с водоснабдителни услуги е високо за територията на община Перник. Рехабилитацията и подмяната на водопроводните мрежи и съоръжения ще допринесе за повишаване качеството на питейната вода и сигурността на водоснабдителните системи, като същевременно ще позволи намаляване на водните загуби и оперативните разходи. Сегашните стандарти за пречистване на отпадъчни води са неприемливи за действащата пречиствателна станция на територията на община Перник. Необходимо е да се предвиди рехабилитация на ПСОВ с отстраняване на биогенните елементи и подобрения в канализационните мрежи, така че всички отпадъчни води да бъдат адекватно третирани. Рехабилитацията на канализационните мрежи ще намали сегашните високи равнища на инфилтрация, намалявайки оперативните разходи за цялата система. Третичното пречистване на всички събрани отпадъчни води и намалението на натоварването върху водоприемника ще имат значителен положителен ефект върху качеството на речните води.

9.3. Газопроводна инфраструктура

9.3.1. Трасета

Проектирането и строително-монтажните дейности във връзка с газифицирането на гр. Перник се изпълняват от фирма "Рила газ". През 2012 г. приключи първият етап на проекта,

като са инвестирани 11,7 млн. лв. и са изградени газопроводи с дължина 34 км, посредством които се обхващат 5 000 души. Започнало е присъединяването на абонати към мрежата.

След финализиране на проект, инвестицията ще достигне 21 млн. лв., с които ще се изградят 187 км газопроводи, а потребителите на услугата ще са 28 464.

За момента, газифициране на други населени места в общината не е планирано.

9.3.2. Съоръжения

Изградено е разпределител газопровод от АГРС „Перник“ до ТЕЦ „Република“ АД.

9.4. Далекосъобщителна инфраструктура

Далекосъобщителната инфраструктура се предвижда да бъде доизградена по протежение на газопроводната линия от гр. Батановци до газоразпределителна станция „Перник“ и по протежение на довеждащия газопровод източно от град Перник.

9.5. Пътна мрежа

9.5.1. Класификация

Община Перник има добре развита мрежа от първокласни, второкласни и третокласни пътища. През територията ѝ преминават 108,28 км пътища от републиканската пътна мрежа, като най-голямо значение за транспортните връзки на града има главен път Е-79. Автомобилният транспорт е подпомогнат от новоизградената автомагистрала “Люлин” и намиращата се в строеж автомагистрала “Струма”.

Таблица 9.5.1. Републикански пътища на територията на община Перник

№ на пътя	Наименование на пътя	Обща дължина
Автомагистрали		
АМ „Люлин“	От км 10+430 до км 19+495	9,065 км
Пътища I клас		
Път I-1 (Е-79)	„София-Кулата“ от км 282+485 до км 299-300	16,815 км
Път I-6	„Гюешево-София“ от км 70+200 до км 92+080	21,88 км
Пътища II клас		
Път II -63	Перник - Мещица - Брезник - Трън – Стрезимировци	15,5 км
Пътища III клас		
Път III - 605	„Път I-6 (Гюешево-София)-Батановци-Гигинци“ от км 0+000 до км 8+000	8,0 км
Път III - 802	„Град София област-Дивотино-Перник“ от км 13+400 до км 27+200	13,8 км
Път III - 1003	„Драгичево-Рударци-Кладница“ от км 0+000 до км 9+300	9,3 км
Път III - 6032	„Лесковец-Батановци“ от км 1+500 до км 7+200	5,7 км
Път III - 1801	„О.п. София-кв. Суходол-Мало Бучино-Голямо Бучино“ от км 10+125 до км 18+345	8,22 км

Източник: ОПР Перник 2014-2020

9.5.2. Състояние

По данни на Агенция „Пътна инфраструктура“ и Областно пътно управление – гр. Перник, настилката на пътищата от републиканската мрежа е преобладаващо асфалтобетон, отделни пътища или части от пътища са изградени от паваж, биндер, трошенокаменна настилка. По данни към края на 2012 г. състоянието на настилката е преобладаващо средно и лошо. Констатирани са участъци, които следва да бъдат ремонтирани и рехабилитирани. Следва да се отбележи, че в периода 2007-2012 г. на пътищата на територията на община са извършвани редица дейности по ремонт и рехабилитация, като подобни се планират и до края на 2013 г.

Таблица 9.5.2.1. Планирани са и следните обекти за изпълнение в периода 2013-2020 г.

№	Обект	Година на започване/ завършване	Дължина, км	Програма
1	Път III – 1801, частично	2013 г.	17,76	Оперативна програма „Регионално развитие” – IV етап
2	Път III – 1003, частично	2014 г.	9,20 км	-
НОВО СТРОИТЕЛСТВО				
3	ЛОТ 1 от АМ „Струма” - „Долна Диканя - Дупница”	2011-2013 г.	16,78 км	Оперативна програма „Транспорт”
ПРОЕКТИРАНЕ				
4	Път II-63, от км 52+294 до км 65+788	2014-2020 г.	13,494 км	Оперативна програма „Региони в растеж”
5	Път III – 605, от км 27+500 до км 40+600	2014 г.	13,10 км	Оперативна програма „Региони в растеж”
6	Път III – 6032, от км 0+000 до км 5+000	2014 г.	5,00 км	Оперативна програма „Региони в растеж”
7	Път III – 637, от км 0+000 до км 5+000	2014 г.	5,00 км	Оперативна програма „Региони в растеж”
8	Път III – 811, от км 26+930 до км 43+300	2014 г.	16,370 км	Оперативна програма „Региони в растеж”

Източник: ОПР Перник 2014-2020

Основен обект за подобряването на пътната мрежа в общината беше завършването на участъка от АМ „Люлин”. По такъв начин, значителна част от транзитното и тежкотоварното движение от урбанизираните територии беше отклонено. По-слабо това се усеща в потоците по пътя I-1 към София през Драгичево, Владая и Княжево, заради свързването на магистрала “Люлин” със северозападните райони на гр. София.

Същевременно, изграждането на АМ “Струма” ще създаде добри условия за движение на автомобилния поток към Кюстендил-Скопие през Дупница (особено за тежкия товарен транспорт), което ще облекчи път I-6, сегашния транзитен булевард на гр. Перник.

9.6. Железопътна мрежа

През територията на община Перник преминават две железопътни линии, които са категоризирани съгласно „Наредба за категоризация на железопътните линии в Република България, включени в железопътната инфраструктура, и закриване на отделни линии или участъци от линии”:

- железопътна магистрала - V главна железопътна линия;
- железопътна линия I - ва категория - VI главна железопътна линия.

Класификация на жп линията, преминаваща през територията на община Перник е съгласно нормативната уредба на ДП „НК ЖП” по товаронапрежение - V клас.

Дължина на железопътната мрежа на територията на общината е 38.442 км. Техническото състояние на релсо-траверсовата скара е добро и гарантира заложените в графика за движение на влаковете скорости.

На територията на общината са разположени следните експлоатационни пунктове: гара Перник, гара Кракра, гара Батановци, гара Размекна, спирка Разменна, спирка Радуй, спирка Метал, спирка Даскалово и спирка Чакрини.

Към момента, на територията на община Перник е разработен идеен проект „Модернизация на железопътната линия София-Перник-Радомир“. Подготовката на проекта, а именно изготвяне на технически проект и проект за подробен устройствен план (ПУП), се финансира по Оперативна програма „Транспорт“ 2007-2013 г.

На 04.12.2014 г. Министерът на регионалното развитие и благоустройство издаде Заповед № РД-02-15-150.04.12.2014 г., е която разрешава на ДП „ПК ЖИ“ да разработи Комплексен проект за инвестиционна инициатива (КПИИ) за железопътната отсечка София-Владая-Перник-Радомир, включващ най - общо предварителни обследвания и проучвания, изготвяне на предварителен и окончателен проекти за подробен устройствен план (ПУП) и технически проект. Предварителният проект за ПУП трябва да включва минимум два варианта на трасе и се отнася за участъците, които са идентифицирани като конфликтни места (жилищни квартали, паркове, подстанция на НЕК и др.) и съществува потенциал за оптимизация на инвестиционни разходи (най-вече намаляване дължината на тунела под Люлин планина 8500 м.) или проектните параметри, което налага промяна в одобреното идейно трасе.

На 24.02.2015 г. е сключен договор № 4917/24.02.2015 г. с предмет „Изготвяне на ПУП и технически проект за модернизация на железопътен участък: „София-Перник-Радомир“, за проект „Модернизация на железопътната линия София-Перник-Радомир - част от „Трансевропейската транспортна мрежа“. Изпълнителят по договора към момента е на етап изготвяне на предварителен проект за ПУП включващ варианти на трасе.

Окончателното трасе на железопътната линия София-Перник-Радомир ще бъде ясно след одобрението от Експертен технически съвет на ДП „ПК ЖИ“ на предварителния проект за ПУП.

9.7. Големи структурни обекти

9.7.1. Топлоснабдяване

Всички жилищни комплекси, административни и обществени сгради на гр. Перник са изградени върху концепцията за централизирано топлоснабдяване, като през от 2012 г. съществува възможност и за битово газоснабдяване.

Основен източник на топлоенергия е ТЕЦ „Република“. В последните години, сериозни финансови средства са инвестирани в съоръженията му, за да бъде приведен в съответствие с екологичните норми и издаденото от Министерство на околната среда и водите комплексно разрешително. От 2007 г. досега са извършени инвестиции за реконструкция на най - големия парогенератор на стойност 6 500 000 евро, като е изграден модерен електрофилтър. В допълнение, е изградена и сероочистна инсталация от мокър тип с реагент – варовик с цел намаляване до минимум отделянето на сяра в атмосферата.

9.7.2. Мини, рудници и кариери

На територията на общината има изградени следните способности за добив на полезни изкопаеми:

- **Подземни рудници;**

- Рудник „Мошино“ работи от 1884 г. до 1892 г.
- „Стари рудници“ („Темелко Ненков“) работи като самостоятелен обект от 1891 г. до 01.01.1967 г.
- Рудник „Кулата“, рудник „Трети“ и рудник „Четвърти“ работят от 1895г. до 1905г.
- Рудник „Хумни дол“ работи от 1906г. до 1964г.
- Рудник „Караманица /Куциян/“ работи от м.ІХ. 1906 г. до 1960 г.
- Рудник „Бели брег“ работи от 1906 до 1959 г.

- Рудник “Цалева круша” е отрит през 1923 г. и работи като самостоятелен обект до 1953г. Рудник “Света Анна” работи от 1925 г. до 1945 г.
 - Рудник “Попов дол” - 1924 г. до 1946 г.
 - Рудник “Клепало” - 1924 г. до 1946 г.
 - Рудник “Бригадир” - 1946 г. до 1966 г.
 - Рудник “Богданов дол” - 1930 до 1950 г.
 - Рудник „Толбухин“ - от 1950 до 1992г. След това е преименуван на „Бела вода“, а от 2002 год. е собственост на „Въглища-Перник“ ООД. Работи и днес като открит рудник. Рудник “Толбухин-2” - 1954 г. - 31.12.1958 г.
 - Рудник “Димитър Благоев-1” - 1952 г. - 1959 г.
 - Рудник “Димитър Благоев-2” - 1951 г. - 1959 г.
 - Рудник “Иван Гарванов” - от 1959 г. до 1978 г.
 - Рудник “Георги Димитров” - от 1945 г. до 1992 г.
 - Рудник “Кладница” - 1931 г. до 1956 г.
 - Рудник “Иван Русев” (“Фучите”) - 1960 г. - 1969 г.
 - След това тези обекти стават част от рудник “Г. Димитров”, преименуван през 1992 г. на рудник “Света Анна”.
- **Открити рудници;**
 - Рудник „Гладно поле” - 1912 г. до 1949 г.
 - Рудник “Христо Ботев” работи от 1921 г. до 1935 г.
 - Рудник „Седми септември” - 1921 г. до 1972 г.
 - Рудник „Република“ започва работа на 06.09.1946 г. От 2000 год. е собственост на „Мини открит въгледобив“ АД. Работи и днес.

9.8. Радио–телевизионно покритие на територията на общината

На 30 септември 2013 г. са изключени аналоговите телевизионни ретранслатори в станцията: БНТ1 (8 к./30 Вт) и bTV (31 к./50 Вт), Нова телевизия (26 к./10 Вт) цяла България. От всички населени места в община Перник достъп до цифрова телевизия няма само едно населението място - с. Чуйпетлово. Всички останали население места имат от 30 до 90 % покритие или над 90% покритие (Таблица 9.8.1 и Таблица 9.8.2).

Таблица 9.8.1. Степен на покритие с цифрова телевизия Мултиплекс 2 (MUX-2) в община Перник

Населено място	Степен на покритие
гр. Батановци	Покритие над 90%
с. Богданов дол	Покритие над 90%
с. Боснек	Няма покритие
с. Вискяр	Покритие над 90%
с. Витановци	Покритие над 90%
с. Големо Бучино	Покритие между 30% и 90%
с. Дивотино	Покритие между 30% и 90%
с. Драгичево	Покритие над 90%
с. Зидарци	Покритие над 90%
с. Кладница	Покритие над 90%
с. Кралев дол	Покритие над 90%
с. Лесковец	Покритие над 90%

с. Люлин	Покритие над 90%
с. Мещица	Покритие между 30% и 90%
гр. Перник	Покритие над 90%
с. Планиница	Покритие над 90%
с. Радуй	Покритие между 30% и 90%
с. Расник	Покритие над 90%
с. Рударци	Покритие между 30% и 90%
с. Селищен дол	Покритие над 90%
с. Студена	Покритие над 90%
с. Черна гора	Покритие над 90%
с. Чуйпетлово	Няма покритие
с. Ярджиловци	Покритие над 90%

Източник: http://predavatel.com/bg/karta/tv_networks

Таблица 9.8.2. Степен на покритие с цифрова телевизия Мултиплекс 3 (MUX-3) в община Перник

Населено място	Степен на покритие
гр. Батановци	Покритие над 90%
с. Богданов дол	Покритие над 90%
с. Боснек	Няма покритие
с. Вискяр	Покритие над 90%
с. Витановци	Покритие над 90%
с. Големо Бучино	Покритие между 30% и 90%
с. Дивотино	Покритие между 30% и 90%
с. Драгичево	Покритие над 90%
с. Зидарци	Покритие над 90%
с. Кладница	Покритие над 90%
с. Кралев дол	Покритие над 90%
с. Лесковец	Покритие над 90%
с. Люлин	Покритие над 90%
с. Мещица	Покритие между 30% и 90%
гр. Перник	Покритие над 90%
с. Планиница	Покритие над 90%
с. Радуй	Покритие между 30% и 90%
с. Расник	Покритие над 90%
с. Рударци	Покритие между 30% и 90%
с. Селищен дол	Покритие над 90%
с. Студена	Покритие над 90%
с. Черна гора	Покритие над 90%
с. Чуйпетлово	Няма покритие
с. Ярджиловци	Покритие над 90%

Източник: http://predavatel.com/bg/karta/tv_networks

9.9. Покритие с други комуникационни системи

Достъпът до кабелна телевизия и интернет се осъществява посредством услугите, предоставени от местни кабелни оператори и сателитните оператори.

Интернет мрежата е развита в гр. Перник, гр. Батановци и селата Драгичево, Студена, Рударци, Кладница, Лесковец, Мещица, Г. Бучино, Дивотино, в които има по-голям брой население.

9.10. Пречистване на отпадъчни води

В гр. Перник има частично изградена канализационна система. В периода 2008-2011 г. община Перник реализира проект за „Канализация на град Перник“ на стойност 35 млн. лева, в рамките на който е изградена канализационна мрежа в два от кварталите на общинския център – кварталите „Калкас“ и кв. „Васил Левски“, както и доизграждане на Главен колектор 1. Изградената канализационна мрежа е с дължина от 26 719 метра, а жителите, включени в нея са 41 177 (вкл. от кварталите „Църква“ и „Изток“).

Уличната канализационна мрежа на гр. Перник е проектирана, като разделна, но е изградена като смесена (около 93%). Това поражда чести запушвания и препълвания при дъжд и снеготопене. Малките диаметри на уличните канали и наличието на запушени такива са сред съществуващите проблеми на града.

Канализационна система има и в гр. Батановци, като отпадните води се пречистват от градската пречиствателна станция, намираща се в землището на гр. Батановци, която през 2000 г. е модернизирана със средства от Националния фонд за опазване на околната среда (НФООС). Съоръжението осигурява качества на пречистените води, отговарящи на водоприемник II категория. НФООС и общината финансират изграждането на градския канализационен колектор, а със средства от ОбФООС се изграждат битовите канализации, довеждащи до главната колекторна мрежа.

В отделни села на общината (Кралев дол, Студена, Кладница, Дивотино) има наченки на частична канализация, по-често смесена - за дъждовни и отпадни води. Особено тревожно е това положение в с. Кладница, с. Чуйпетлово и с. Боснек, където има опасност от замърсяване на яз. Студена.

Основните проблеми в степента на канализация на населените места са свързани с липсващата битова канализационна мрежа в селата, наличието на участъци от съществуващата канализационна мрежа, които са силно амортизирани или разрушени.

9.11. Отпадъци

9.11.1. Сметосъбиране

Проблеми все още се установяват в опитите за разделно събиране на рециклируеми отпадъци (от опаковки, хартия и картон, пластмаса, стъкло и др.) на територията на общината. Освен поставяне на съдове и провеждането на информационни кампании, общината инициира поставянето на съдове за разделно събиране в класните стаи на училищата с цел ранни формиране на подходящи навици. На следващ етап, такива съдове са поставени и в административни сгради на територията на община Перник.

Въпреки усилията на общината и на РИОСВ – гр. Перник, на територията на община Перник има значителен брой нерегламентирани сметища, в които освен битови отпадъци, има и промишлени такива с неизяснен произход и характер.

9.11.2. Третиране

При изграждането на регионалното депо за депониране на неопасни отпадъци ще се изгради и сепарираща инсталация и условия за компостиране на разделно събраните зелени отпадъци и превръщането им в компост годен за използване при рекултивация, озеленяване и изграждане на зелени площи.

9.11.3. Депониране

На територията на община Перник през април 2015 година беше въведено регионалното депо за неопасни отпадъци с 4 клетки, което да обслужва община Перник и останалите 5 общини на територията на Пернишка област.

9.12. Изводи, проблеми и потенциали

- **Изводи**
 - Общината има разнообразие от начини за производство на електроенергия включително и ВЕИ;
 - Изграден е първи етап от газопреносната мрежа, като към нея е включен и ТЕЦ „Република“ АД;
 - Планират се изграждане на нови транспортни и железопътни трасета;
- **Проблеми**
 - Водопроводната мрежа е остаряла и амортизирана и поради факта, че голяма част от тръбите са азбестоциментови са налице и загуби във водните количества от 62%;
 - Няма изградена канализация в селата над язовир Студена;
 - Състоянието на пътната настилка на изградените транспортни мрежи е средно и лошо;
- **Потенциали**
 - Подобряване на управлението на битовите отпадъци и редуциране на нерегламентираните сметища;

10. Отдых и туризъм**10.1. Обекти на отдыха и туризма**

В община Перник основните обекти на отдыха и туризма са балнеоложки комплекс „Рударци“, хижа „Селимица“ и хижа „Славей“.

През 2013 година средствата за подслон са общо 6, а хотелите 2, като и двете са намалели през наблюдавания период. Тази тенденция важи и за реализираните нощувки (Таблица 10.1.1).

Таблица 10.1.1. Средства за подслон, хотели, легла, стаи, нощувки и пренощували в община Перник

Показатели	Мерна единица	2010	2011	2012	2013
Средства за подслон и места за настаняване	Брой	10	10	6	6
Легла	Брой	618	346	295	297
Легла-денонощия	Брой	220788	82439	86277	97387
Стаи	Брой	373	194	144	141
Реализирани нощувки	Брой	24113	11962	11790	10691
Пренощували лица	Брой	8979	6083	6659	5726
Приходи от нощувки	Левове	441903	284417	269058	195666
Хотели	Брой	3	2	2	2
Легла	Брой	443	161	162	162
Легла-денонощия	Брой	160728	42875	51998	48724
Стаи	Брой	313	118	91	91
Реализирани нощувки	Брой	17579
Пренощували лица	Брой	6180
Приходи от нощувки	Левове	364717

Източник: НСИ

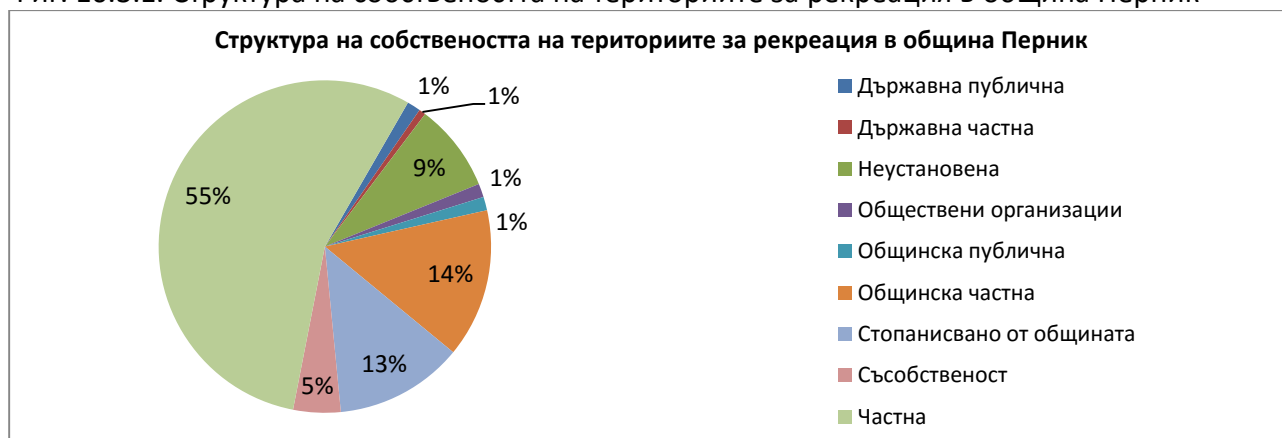
10.2. Значимост на обектите

На територията на община Перник няма изградени курортни комплекси от национално или регионално значение. Всички комплекси и средства за подслон имат местно значение.

10.3. Собственост

В община Перник преобладаващата собственост на имотите предназначени за рекреация е частна, следвано от общинска частна и стопанисвано от община. Почти 1/10 от имотите имат неустановена собственост, което възпрепятства развитието на рекреационните дейности в тях.

Фиг. 10.3.1. Структура на собствеността на териториите за рекреация в община Перник

Източник: КВС и ГИС база данни на ОУПО Перник

10.4. Влияние в общото икономическо развитие

Община Перник притежава потенциал за развитие на културно-исторически и културно-събитийен туризъм, природен /екотуризм/, ловен и риболовен туризъм.

Културният календар на община Перник включва множество събития, провеждани през годината, които привличат туристически интерес и притежават потенциал за развитие на културно-събитийния туризъм. Сред най-известните културни събития, провеждани на територията на общината, се откроява провежданият през месец януари международен фестивал на маскарадните игри „Сурва“.

В общината са разположени 15 паметника на културата, категоризирани като паметници с „местно“ и с „национално“ значение. Сред обектите, благоприятстващи развитието на културно-историческия туризъм в общината, се открояват: средновековна крепост „Кракра Пернишки“ /разположена в гр. Перник, обявена за паметник на културата от национално значение/, църква „Свети Пророк Илия“ /гр. Перник, кв. Мошино/, археологически обект „Тракийско светилище“ /гр. Перник, кв. Църква/, „Мала Света гора“ /църкви и манастири в обхвата на общината/.

Благоприятна предпоставка за развитието на природния /екотуризм/ представляват трите защитени територии в община Перник: Природен парк „Витоша“ /разположен на територията на областите София, София - град и Перник/, ботанически резерват „Острица“ и пещера „Духлата“.

Условия за развитие на ловния и риболовния туризъм предоставя ДЛС „Витошко - Студена“ /развъждане на дивечови видове, развъдник за планинска пъстърва/.

В периода 2010-2013 г. средствата за подслон и местата за настаняване в община Перник намаляват от 10 бр. през 2010 г., на 6 бр. през 2013 г. Отчетеното намаление с 4 бр. формира спад в порядъка на 40,0%. Констатираното намаление в броя на разглежданите обекти, води до спад в стойностите на показателите „легла“, „легладенонощия“ и „стаи“. В разглеждания период, броят на реализираните нощувки и на пренощуващите лица както и размерът на приходите от нощувки, също следва неблагоприятна тенденция на намаление. Отчетеното намаление в стойността на приходите от нощувки, реализирани в средствата за подслон и местата за настаняване в община Перник, е в порядъка на 246 237 лв., равняващи се на 55,7% - от 441 903 лв. през 2010 г., на 195 666 хил. лв. през 2013 г.

Броят на хотелите бележи спад от 3 бр. през 2010 г., на 2 бр. през 2013 г., в резултат на което се констатира намаление в стойността на показателите „легла“, „легладенонощия“ и „стаи“. Поради конфиденциалния характер на данните относно реализираните нощувки, пренощуващите лица и приходите от нощувки в периода 2011-2013 г., техните стойности не могат да бъдат анализирани.

Отнасяйки стойностите на показателите, характеризиращи дейността на разглежданите обекти в община Перник към тяхната обща структура на областно ниво през 2013 г., следва да отбележим, че в изследваната община са разположени 35,3% от средствата за подслон и местата за настаняване и 28,6% от хотелите в област Перник. През същата година, средствата за подслон и местата за настаняване в общината формират 36,9% от реализираните приходи от нощувки в разглежданите обекти за настаняване на областно ниво.

Таблица 10.4.1. Средства за подслон и хотели в община Перник и област Перник през 2013 г.

	Община Перник	Област Перник	Относителен дял на община Перник*
- Средства за подслон и места за настаняване	6	17	35,3%

Легла /бр./	297	957	31,0%
Легладенонощия /бр./	97 387	297 746	32,7%
Стаи /бр./	141	364	38,7%
Реализирани нощувки /бр./	10 691	25 800	41,4%
Пренощували лица /бр./	5 726	14 577	39,3%
Приходи от нощувки /лв./	195 666	530 383	36,9%
- Хотели	2	7	28,6%
Легла /бр./	162	362	44,8%
Легладенонощия /бр./	48 724	116 376	41,9%
Стаи /бр./	91	185	49,2%
Реализирани нощувки /бр./	..	12 235	-
Пренощували лица /бр./	..	7 868	-
Приходи от нощувки /лв./	..	353 566	-

* Относителен дял на община Перник в общата структура на показателя на областно ниво.

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

10.5. Изводи, проблеми и потенциали

- **Изводи**
 - Слабо развита мрежа от обекти на отдиха и туризма характеризираща с отделни единици;
- **Проблеми**
 - Налице е тенденция за намаляване на хотелите и средствата за подслон през периода 2010-2013 година, както и на реализираните нощувки;
- **Потенциали**
 - Развитие и популяризиране на балнеоложкия комплекс „Рударци“.

II. Прогноза

1. Прогнози за социално – икономическо развитие

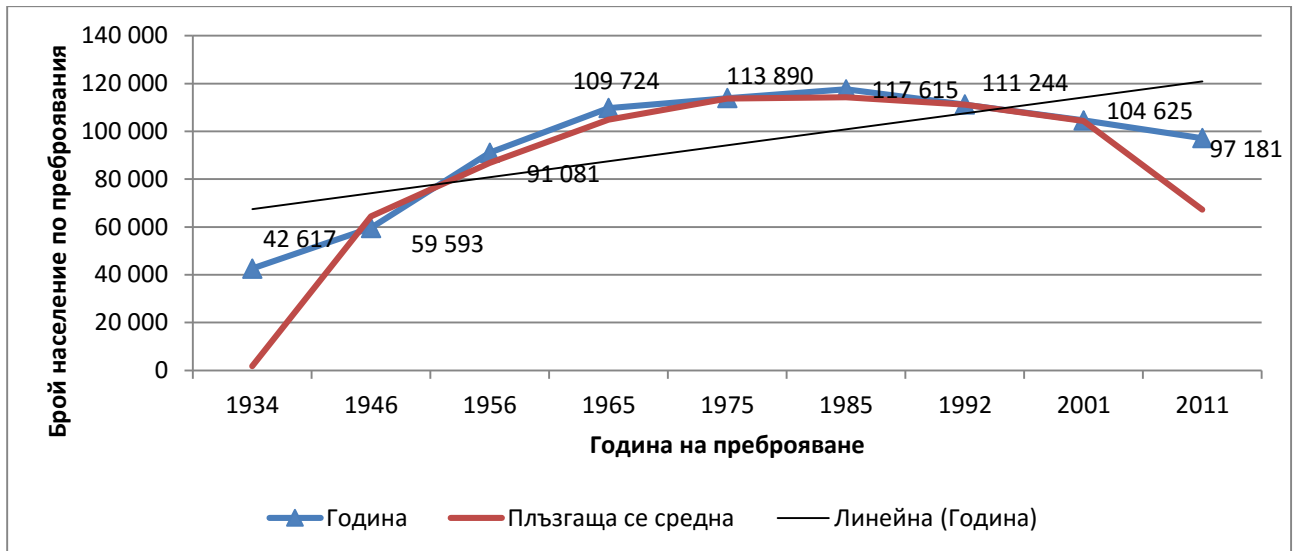
1.1. Демографско развитие

Прогнозата се основава на няколко основни допускания, отчитани в различните методи. В литературата не съществува установен метод, който напълно да гарантира точността на демографските прогнози, но те имат важна ориентировъчна значимост при определянето на пазарни, социални, икономически и устройствени въпроси. Процесът е комплексен и зависи от много фактори, някои от които са по-лесно прогнозируеми, като нивото на раждаемост, смъртност и продължителност на живота, тъй като преди всичко зависят от установените социално-психологични навици и нивото на здравеопазване. Други фактори, като миграциите, зависят от редица други величини, предимно със социално-икономически характер, както и политически.

В периода 1934-1985 г. населението на община Перник бележи постепенен ръст, като в посочения период нараства от 42 617 д. към 31.12.1934 г., на 117 615 д. към 4.12.1985 г. когато достига най-висок брой за периода на проведените 9 преброявания в страната, обхващащи периода 1934-2011 г. В периода на следващите три преброявания на населението /1992-2011 г./ демографският тренд се развива върху новата по-ниска база, следваща националните тенденции. Налице са трудови миграции на младото население със запазване на постоянното местожителство в общината, но реализация в по-големите градове в страната и чужбина. Така трудовите миграции към установените пазарни центрове се превръщат в стимул за емиграция от гледна точка на постоянното население, независимо, че икономически на територията на общината функционира важна транспортна, промишлена и земеделска дейност.

В разглеждания 77 годишен период, броят на населението на община Перник проявява един дълъг положителен тренд /1934 г. - 1985 г./ и един по-къс негативен период на прираст /1992 г. - 2011 г./. Най-голям брой население на местно ниво е отчетен в периода 1975 г. /113 890 д./ - 1985 г. /117 615 д./. След този момент, населението намалява, като основната причина е емиграция. Към 01.02.2011 г. /последно преброяване в страната/, населението е 97 191 д., като отчетения брой е сравним с този от преди 1965 г. В периода между годината с най-голям брой население в общината /4.12.1985 г. - 117 615 д./ и годината на последното преброяване в страната /01.02.2011 г. - 97 181 д./, жителите на община Перник намаляват с 20 434 д., които формират отрицателен прираст в порядъка на 17,4%.

Фиг. 1.1.1. Брой на населението на община Перник за периода 1934-2011 г.

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Определянето на степента на промяна на населението може да се извърши посредством всеки две точки, тъй като нивото на промяна ще зависи от броя години, които се включват в периода. Тъй като нашата прогноза се изчислява за 25 г. период /до 2040 г./, ще вземем за базов последния 14 годишен период с начало 2001 г. и край 2014 г.

Темп на промяна: $\Delta P = (P_t / P_{t-1} - 1)$

В рамките на периода от 2001 до 2014 г. степента на промяна е -0,1305

Темп на промяна в %: $\Delta P = (P_t / P_{t-1} - 1) \times 100\%$

В рамките на периода от 2001 до 2014 г. степента на промяна е -13,05%

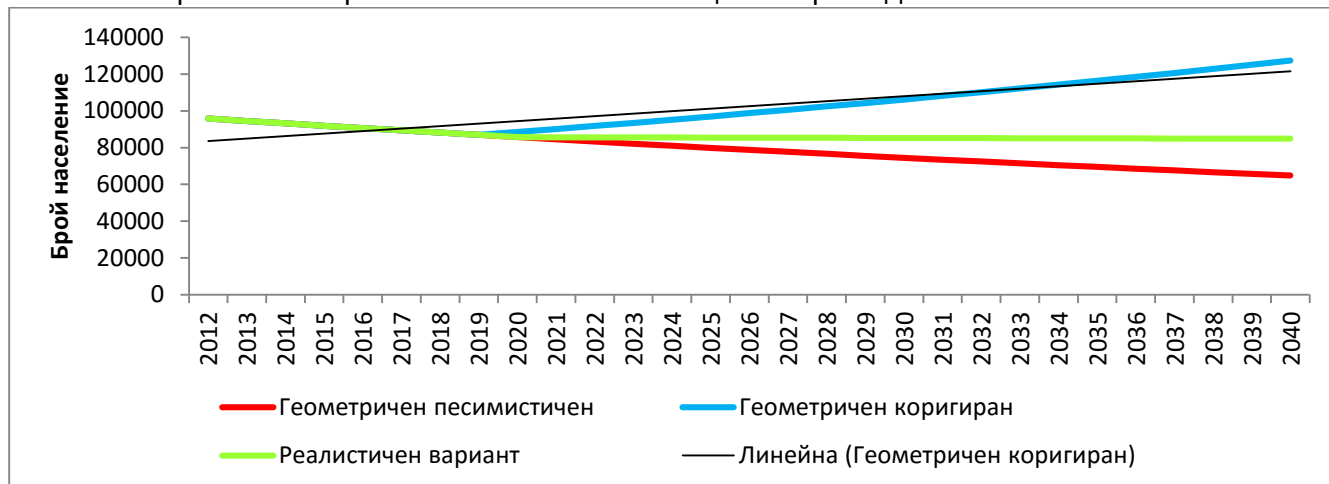
Изчисляването на темпа на промяна се извършва в условията на две основни допускания. Първо, темпът на промяна за последните 14 години се разпределя равномерно за целия 14 годишен период. Допуска се, че текущата тенденция на намаляване на населението за периода от последните две преброявания 2001 и 2011 г. с 7 444 д., равняващи се на 7,1%, се дължи в много по-голяма степен на външни възможности - емиграция на население, отколкото на влошени репродуктивни показатели и продължителност на живота. Второ, очаква се броят на населението да намалява със същия темп както в миналия период, но е необходимо да отчетем миграционния фактор. Изчисленията на база последния темп на промяна /-0,1305/ ще представляват песимистичния вариант на демографската прогноза, при който броят на населението към 2040 г. е 64 783 д.

За да предотвратим прогноза, базирана единствено на негативния демографски план в периода между последните две преброявания, е необходимо да отчетем вероятността от забавяне темпа на намаляване на населението, а също така и да допуснем минимален темп на нарастване в неговия брой. За целта полученият темп на промяна ще коригираме с темп, близък до нула, но положителен за периода след 2020 г., когато приемаме, че редица демографски и социално-икономически показатели ще бъдат значително променени в положителна посока. Поради това, допускаме минимален темп на нарастване на броя на населението от 0,2% на годишна база в периода 2020-2040 г. В този случай оптимистичната прогноза предвижда население от 127 432 д. към 2040 г. Тъй като този темп е малко вероятен от гледна точка на репродуктивните възможности на населението, той би бил възможен единствено и само при външни фактори - имиграция на територията на община Перник.

Третата крива отразява реалистичната демографска прогноза, оценяваща единствено възможностите на територията и нейното население за естествено възпроизводство. За целите на тази прогноза, се допуска спад в броя на населението до 2020 г. включително с темпа, отчетен за периода 2001-2014 г. /-0,1305/, а след това се допуска нулев естествен прираст /или близък до нулата/. Така към 2040 г. броят на населението на община Перник би бил 84 834 д.

Фиг. 1.1.2. Прогноза за броя на населението на община Перник до 2040 г.

Източник: Прогнозни данни

За нуждите на анализа е изчислена прогноза с три разновидности за броя на населението за периода до 2040 г.:

- Песимистичен вариант: **64 793** души;
- Коригиран оптимистичен вариант: **127 432** души;
- Реалистичен вариант: **84 834** души.

Много по-вероятни са оптимистичната и реалистичната прогнози, които допускат:

- **Оптимистична прогноза:** допуска достигане на минимум население към 2019 г. /около 86 900 д./, след което ще последва стабилизиране и постепенно увеличаване броя на жителите на общината в периода до 2040 г.;
- **Реалистична прогноза:** допуска брой жители на общината към 2020 г. в порядъка на около 85 700 д., след което темпа на промяна на населението ще продължи да бъде с отрицателна, но с по-благоприятна стойност /близка до нула/ спрямо тази в периода до 2020 г.

1.2. Икономическо развитие

1.2.1. Прогноза за икономическото развитие на община Перник по икономически сектори /КИД 2008/ - Динамичен анализ на движението на дяловете (ДАДД) "Dynamic Shift-Share analysis" за целите на икономическата прогноза на ОУП – община Перник

Приложението на ДАДД има няколко различни разновидности. В планирането тази методика се използва като прогностичен инструмент с цел да се определи как макро-прогнозите за тренда на националния растеж ще повлияят на едно суб-национално ниво, например регион, област или община.

Този метод позволява да се изследва икономическата конкурентоспособност на конкретна територия чрез използване на данни за наетите или друг показател по сектори за определен период. Така, факторите, засягащи конкурентоспособността във всяка от

изследваните територии /национална, районна, и общинска/ са емпирично тествани за тяхната значимост.

С цел да се определи конкурентната позиция на всяка териториална суб-единица, поотделно се прилага ДАДД (dynamic shift-share analysis) анализ за всяка една от тях. Това позволява да “изолира” конкурентната позиция на всяка по-малка територия от влиянието на националния тренд и т.нар. индустриален микс в динамиката на броя наети, който съществува за анализирания период. Отделно, индустриалният микс се улавя в самия процес на изследване.

Техниката на анализа позволява да декомпозираме растежа на три части или компонента (фактори): национален растеж, индустриална структура (микс) и регионална конкуренция.

Компонентът „Национален растеж” N измерва нарастването на броя наети, който би възникнал, ако всички сектори на икономиката нарастваха с националния темп на изменение на броя на наетите. Неговото изчисляване има следния общ вид:

$$(1) N = S [N_y * R_i] \quad \text{или} \quad N_i = e^{i^{t-1}} \left(\frac{E^t}{E^{t-1}} \right)$$

За БВП За наети

където:

N_y - темпът на растеж на БВП през изследвания период;
 R_i - процентът на БВП, произведен в икономически сектор i ;

където:

e_i - заетостта в сектор i ;
 E^t - националната заетост в края на периода;
 E^{t-1} - националната заетост в началото на периода;

Ефектът на индустриалната структура I или S_i улавя влиянието на индустриалната структура на националната икономика върху регионалната заетост или ръста на БВП. Страна с концентрация на бързо растящи индустрии ще има позитивен ефект на индустриалната структура. Обратно, страна с концентрация на бавно растящи индустрии ще има негативен ефект на индустриалната структура върху региона.

Към настоящия етап на развитие на България редица производства отчитат бързо нарастване на броя наети спрямо средно европейските стойности. Причините за това са няколко. Първо, редица “прохождащи” подсектори имат изключително ниска база за сравнение и появата на всяка нова по-голяма фирма дава осезаем ефект в общите данни за заетостта. Второ, страната ни отчита и по-високи темпове на ръст на БВП от редица страни на ЕС (25), като причините за това са идентични.

Ефектът на индустриалната структура се представя от следното уравнение:

$$(2) I = S [R_i * (N_i - N_y)] \quad \text{или} \quad S_i = e^{i^{t-1}} \left(\frac{E_i^t}{E_i^{t-1}} - \frac{E^t}{E^{t-1}} \right)$$

За БВП За наети

където:

N_i – националният темп на растеж на индустрията i .
 N_y - темпът на растеж на БВП през изследвания период;
 R_i - процентът на БВП, произведен в икономически сектор i ;

където:

$e^{i^{t-1}}$ - местната заетост в началото на периода;
 E^t - националната заетост в края на периода;
 E^{t-1} - националната заетост в началото на периода;

S_i - ефекта от секторния дял;

Регионалният конкурентен ефект, РКЕ или R_i , измерва разликата между регионалния и националният индустриален темп на растеж. Той показва дали съответния сектор или подсектор е адаптивен в регионален аспект. Ако след изчисляване на националния темп на растеж и на индустриалния микс на съответния регион, той има позитивни стойности, то се предполага, че регионът/общината има някакви сравнителни предимства, които осигуряват икономически постижения, превъзхождащи националния темп на растеж в съответния подсектор и/или като цяло. Това може да се изрази чрез следното уравнение:

$$(3) \text{ РКЕ} = S \left[R_i * (S_i - N_i) \right] \quad \text{или} \quad R_i = e^{t-1} \left(\frac{e^t}{e^{t-1}} - \frac{E_i^t}{E_i^{t-1}} \right)$$

За БВП За наети

където:

S_i – темпът на растеж на индустрията i в изследвания регион;

където:

R_i - ефектът от регионалния дял;

Чрез комбиниране на уравнения (1), (2) и (3) се установява общото влияние на националния спрямо регионалния БВП, на съответния сектор и на регионалната икономика. Следното уравнение илюстрира процедурата:

$$(4) \text{ Реален ръст на БВП} = S [N_y * R_i] + S [R_i * (N_i - N_y)] + S [R_i * (S_i - N_i)]$$

или

Реалният ръст на заетостта и разпределение на влиянието в изследваната територия се определя както следва:

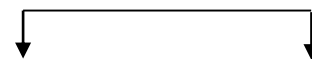
$$(5) e^t - e^{t-1} = N_i = e^{t-1} \left(\frac{E^t}{E^{t-1}} \right) + S_i = e^{t-1} \left(\frac{E_i^t}{E_i^{t-1}} - \frac{E_i^t}{E_i^{t-1}} \right) + R_i = e^{t-1} \left(\frac{e^t}{e^{t-1}} - \frac{E_i^t}{E_i^{t-1}} \right)$$

$$(6) e^t - e^{t-1} = N_i + S_i + R_i$$

Финалната процедура на формула (6) изисква да се направи верификация на получения резултат.

Той се основава на логиката, че регионалният растеж е равен на сбора от регионалния дял и изменението, или

$$G \text{ (Регионален ръст)} = R \text{ (регионалния дял)} + S \text{ (изменението/shift/)}$$

От своя страна изменението се разделя на: **Диференциален дял** и **Пропорционален дял**
(Sd) (Sp)

или

$$G \text{ (Регионален ръст)} = R \text{ (регионалния дял)} + S_d + S_p \text{ (изменението/shift/)}$$

Настоящата прогноза за нуждите на ОУП на община Перник се прилага подходът, използващ данни за броя наети по трудово или служебно правоотношение за периода 2008-2013. В началото на периода влизат в сила последните изменения в структурата на КИД 2008 (A21). С помощта на изчисляването на коефициент на локализация (LQ) на база данните за наети, се търси местоположението на секторите в двумерно пространство. Целта е да се определят сектори, които притежават сравнителни предимства и са базови за регионалната икономика на община Перник и са носителите на растеж, но разпределен спрямо националния импулс, секторния дял и регионалната адаптивност.

Прилаганата разновидност на ДАДД налага изчисляването на диференциален и пропорционален дял, чрез които се търси каква е степента на конкурентоспособност на секторите на регионалната икономика.

Диференциален ефект - известен също като:

- Ефект на местния фактор;

Диференциалният ефект представлява тази част от общата регионална промяна, която се дължи на факта, че регионалните/локални индустрии могат да се развиват в различна степен и посока от същия сектор в национален мащаб.

Пропорционален ефект - известен също като:

- Индустириален микс (смесен) ефект;

Пропорционалният ефект представлява тази част от общата регионална промяна, която може да се обясни със съединяване, смесване на икономическите дейности на региона в комбинация с общата национална тенденция в развитието на отделните икономически сектори. Пропорционалният дял или ефект възниква от факта, че на национално ниво някои сектори нарастват по-бързо или по-бавно от други.

Заедно пропорционалният и диференциалният ефект формират общата промяна (Total shift).

След като се направят необходимите изчисления и анализи, се пристъпва към верификация на получените данни. Това става чрез изчислителен метод със следния общ вид:

	Категория	Формули на числови стойности
1	Обща заетост в региона в началото на периода	$(-) e^{t-1}$
2	Обща заетост в региона в края на периода	e^t
3	Реална промяна в заетостта /ръст/	$= e^t - e^{t-1}$ +
4	Националният компонент в ръста на заетостта	$(-) Ni = e^{t-1} \times \left(\frac{E^t}{E^{t-1}} \right)$
5	Обща промяна /Total shift/	$= e^t - (e^{t-1} \times \left(\left(\frac{E^t - E^{t-1}}{E^{t-1}} \right) \times 100 \right))$
6	• Диференциален ефект	$e^t - e^{t-1} + e^{t-1} \times \left(\left(\frac{E^t - E^{t-1}}{E^{t-1}} \right) \times 100 \right)$
7	• Пропорционален ефект	$e^t - e^{t-1} \times \left(\left(\frac{E^t - E^{t-1}}{E^{t-1}} \right) \times 100 \right) - e^t - e^{t-1} + e^{t-1} \times \left(\left(\frac{E^t - E^{t-1}}{E^{t-1}} \right) \times 100 \right)$

За да е сигурен крайният резултат е необходимо сборът на категориите от 1 до 4 да бъде равен на сбора от категориите 6 и 7, тоест на категория 5 – общата промяна (Total shift).

В настоящата прогноза се използва показателят „Наети лица по трудово или служебна правоотношение“ по икономически сектори на КИД 2008.

По дефиниция наети лица⁸ са:

- Наети лица са лицата, които са в трудово правоотношение с работодателя съгласно Кодекса на труда и в служебно правоотношение съгласно Закона за държавния служител, по силата на които правоотношения те получават възнаграждение в пари или натура под формата на работна заплата за извършена в определен обем и качество работа, независимо дали договорът за наемане е постоянен или временен, на пълно или непълно работно време.

Предложената методология позволява да се извърши задълбочен разрез на секторите на икономиката на ЮЗР и община Перник.

- **Анализ на национално ниво и Югозападен район от ниво 2**

Използването на ДАДД позволява да се установят с голяма точност постигнатите от икономическите сектори резултати по отношение на заетостта. Анализът позволява да се разкрие до каква степен националните тенденции стимулират или забавят развитието, как се отразяват секторните изменения на региона и накрая как самия регион се адаптира.

В национален мащаб положителен темп по отношение на броя наети имат секторите А, J, K, Q, R и S. Всички останали сектори имат негативен темп. Това поражда и негативно национално влияние в тези сектори.

На национално ниво най-значително е намаляването на наетите в секторите строителство /F/, В /добивна промишленост/, С /преработваща промишленост/ и О /държавно управление/. Налице е ускорен процес на деиндустриализация на страната независимо от редица мерки насочени към стимулиране на нефинансовия сектор, което ярко се илюстрира от броя наети. Особеността е, че при миграция на работната сила към сектора на услуги тя загубва своите производствени традиции и навици и много трудно се „връща“ към производствени дейности.

Фиг. 1.2.1.1. Темп на изменение в броя на наетите по икономически сектори в България за периода 2008-2013г.

Източник: Прогнозни данни

Секторите, които почти не променят своето състояние по отношение на броя наети са Е, G, H, I, K, L, M, и P. Всички те имат темп на изменение не по-голям от 7%.

⁸ Източник: www.nsi.bg

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

Таблица 1.2.1.1. Динамичен анализ на движението на дяловете на ЮЗР 2008-2013г. спрямо България 2008-2013г.

КИД 2008	Икономически дейност (A21)	България 2008	България 2013	Промяна %	ЮЗР 2008	ЮЗР 2013	Промяна %	Очаквана заетост на база -9,79%	State Growth Effect	Обща промяна	Очаквана промяна	Диф. ефект	Проп. ефект	LQ
	1	2	3	4	5	6	7	8	8a	9	10	11	12	13
A	СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	65580	70235	7,10	6592	7044	6,86	5946,64	-645,36	1097,36	7059,91	-16	1113,27	0,33
B	ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	29611	24268	-18,04	10231	8326	-18,62	9229,39	-1001,61	-903,39	8384,92	-59	-844,46	1,12
C	ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	608206	489948	-19,44	165979	128710	-22,45	149729,66	-16249,34	-21019,66	133706,47	-4996	-16023,18	0,86
D	ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	34706	31337	-9,71	11713	9927	-15,25	10566,30	-1146,70	-639,30	10575,99	-649	9,69	1,03
E	ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	34034	35222	3,49	11448	12267	7,15	10327,24	-1120,76	1939,76	11847,61	419	1520,37	1,13
F	СТРОИТЕЛСТВО	241400	128947	-46,58	93465	52244	-44,10	84314,78	-9150,22	-32070,78	49925,56	2318	-34389,21	1,32
G	ТЪРГОВИЯ; РЕМОТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	396932	370716	-6,60	169665	167064	-1,53	153054,80	-16610,20	14009,20	158459,21	8605	5404,41	1,47
H	ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	146987	137131	-6,71	57729	57336	-0,68	52077,33	-5651,67	5258,67	53858,07	3478	1780,73	1,36
I	ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	108878	111788	2,67	37764	41241	9,21	34066,90	-3697,10	7174,10	38773,32	2468	4706,42	1,20
J	СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	59943	70961	18,38	45301	59295	30,89	40866,03	-4434,97	18428,97	53627,68	5667	12761,65	2,72
K	ФИНАНСОВИ И ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	53210	56709	6,58	35961	40548	12,76	32440,42	-3520,58	8107,58	38325,73	2222	5885,32	2,33
L	ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	24800	23627	-4,73	11967	11556	-3,43	10795,43	-1171,57	760,57	11400,98	155	605,55	1,59
M	ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	70570	70542	-0,04	47292	47772	1,01	42662,11	-4629,89	5109,89	47273,24	499	4611,12	2,21
N	АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	104124	122231	17,39	51542	64004	24,18	46496,04	-5045,96	17507,96	60505,07	3499	14009,03	1,71
O	ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ	129422	113791	-12,08	49763	47885	-3,77	44891,20	-4871,80	2993,80	43752,85	4132	-1138,35	1,37
P	ОБРАЗОВАНИЕ	171363	164469	-4,02	51949	52465	0,99	46863,19	-5085,81	5601,81	49859,07	2606	2995,88	1,04
Q	ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	126402	136480	7,97	40328	45736	13,41	36379,89	-3948,11	9356,11	43543,34	2193	7163,45	1,09
R	КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	31586	31793	0,66	14260	14022	-1,67	12863,95	-1396,05	1158,05	14353,45	-331	1489,51	1,44
S	ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	30340	36208	19,34	12680	17831	40,62	11438,63	-1241,37	6392,37	15132,41	2699	3693,79	1,60
Общо		2468094	2226403	-9,79	925629	885273	-4,36	835009,92	-90619,08	50263,08	850364,91	34908	15354,99	

Източник: Прогнозни данни

Данните получени за темпа на нарастване на наетите по сектори показват, че районът има положителен темп на нарастване в секторите А, Е, I, J, К, М, N, P, Q и S. Във всички останали случаи темпът е отрицателен. Този резултат показва положителен темп в 10 от 19 сектора и по същество показва, че районът следва националните тенденции в икономическо отношение, тъй като е водещ. Най-значителен позитивен темп от секторите имат А, Е, I, J, К, N, Q и S над 5%.

Можем да интерпретираме получените данни като ги разделим на две големи групи. Първата група (1) обхваща секторите, в които районът следва националния тренд без оглед на това дали той е отрицателен или положителен. Втората група (2) са секторите, при които темпът на нарастване е обратен по посока на националния, независимо от това дали е положителен или отрицателен.

Към първата група са секторите:

(1) А, В, С, D, Е, F, G, H, I, J, К, L, N, O, Q, S. Всички те следват националната тенденция в своя темп на развитие по отношение на заетостта. Това не е изненадващо, тъй като районът е водещ в икономическо отношение и формира значителна част от националния тренд. Тази група можем да поделим на две подгрупи с положителен и отрицателен темп (1.1 и 1.2).

(1.1.) С положителен – А, Е, I, J, К, N, Q и S;

(1.2.) С отрицателен - В, С, D, F, G, H, L и O;

(2.) Към втората голяма група принадлежат – М, P и R;

По отношение на заетостта на съответния сектор в района можем поделим втората група на две подгрупи с отрицателен и положителен темп. След като един сектор попадне в една от тези подгрупи, то задължително националния темп е обратен по знак.

(2.1.) С положителен районен темп –М и P;

(2.2.) С отрицателен районен темп – R.

Интерпретацията на резултатите за ЮЗРП:

Първата голяма група (1) ни разкрива, че секторите които допринасят най-много за заетостта са от първата подгрупа 1.1, тъй като те следват националния темп на развитие, който в случая е позитивен. Следователно, в бъдеще пропорционалният ефект към тези сектори ще бъде също позитивен, като някои сектори ще имат и позитивен диференциален ефект. По отношение на група 1.2. можем да кажем, че тези сектори са групата на най-бавно развиващите се за района. Те, освен че регистрират негативен районен темп, имат и негативен национален темп. Следователно тези сектори в бъдеще ще имат и негативен пропорционален ефект, но някои от тях могат да имат положителен диференциален ефект. Така или иначе, тяхното значение за регионалната икономика в бъдеще ще намалява.

Втората голяма група включва секторите, които не следват националния тренд. Тоест, те се развиват под влиянието на фактори с различно действие спрямо националния тренд. Към първата подгрупа (2.1.) са секторите, които имат позитивен темп на нарастване на заетостта в района, но тези сектори имат отрицателен темп на нарастване в национален план. Следователно, районът разполага с някакво сравнително или конкурентно предимство, което преодолява негативната национална тенденция. Това са секторите, които в нашия анализ осигуряват позитивния диференциален ефект заедно с някои от подсекторите от подгрупа 1.1.

Втората подгрупа (2.2) включва подсекторите, които в районен план имат негативен темп, но в национален положителен. Това са секторите в които районът губи бързо наети, защото, след като в национален план секторът е нарастващ, то има други райони в страната, в които заетостта нараства благодарение на много повече инвестиции в тези сектори. Тези

сектори могат да допринесат, както положителен така и отрицателен диференциален и/или пропорционален ефект.

1.2.2. Приложение на ДАДД спрямо броя на наети по сектори на КИД 2008 за община Перник за периода 2008 – 2013 г.

От данните получени за темпа на нарастване на заетостта по сектори става ясно, че общината има положителен темп на нарастване в секторите E, I, J, K, M, N и R /в 7 от общо 19 сектора/. Във всички останали случаи темпа е отрицателен.

Можем да интерпретираме получените данни, като ги разделим на две големи групи. Първата група (1) обхваща секторите, в които общината следва националния тренд, без оглед на това дали той е отрицателен или положителен. Втората група (2) са секторите, при които темпът на нарастване е обратен по посока на националния, независимо от това дали е положителен или отрицателен.

Към първата група са секторите:

(1) B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, N, O, P и R. Всички те следват националната тенденция в своя темп на развитие по отношение на наетите. Тази група можем да поделим на две подгрупи с положителен и отрицателен темп (1.1 и 1.2).

(1.1.) С положителен – I, J, K, O и R;

(1.2.) С отрицателен - B, C, D, E, F, G, H, L, N и P;

(2.) Към втората голяма група принадлежат – A, M, Q и S.

По отношение на заетостта на съответния подсектор в областта можем да ги поделим на две подгрупи с отрицателен и положителен темп секторите в общината. След като един сектор попадне в една от тези подгрупи, то задължително националния темп е обратен по знак.

(2.1.) С положителен общински темп – M;

(2.2.) С отрицателен общински темп - A, Q и S.

Интерпретацията на резултатите за Община Перник:

Първата голяма група (1) ни разкрива, че секторите, които допринасят най-много за заетостта, са от първата подгрупа 1.1, тъй като те следват националния темп на развитие, които в случая е позитивен. Следователно в бъдеще пропорционалният ефект към тези подсектори ще бъде също позитивен, като някои сектори ще имат и позитивен диференциален ефект. Група 1.2. са секторите на най-бавно развиващите се за общината. Те освен, че регистрират негативен общински темп, имат и негативен национален темп. Следователно тези сектори в бъдеще ще имат и негативен пропорционален ефект, но някои от тях могат да имат положителен диференциален ефект. Тяхното значение за регионалната икономика в бъдеще ще намалява.

Втората голяма група включва секторите, които не следват националния тренд. Те се развиват под влиянието на фактори с различно действие спрямо националния тренд. Към първата подгрупа (2.1.) са секторите, които имат позитивен темп на нарастване на заетостта в общината, но тези сектори имат отрицателен темп на нарастване в национален план. Следователно общината разполага с някакво сравнително или конкурентно предимство, което преодолява негативната национална тенденция. Това са секторите, които в нашия анализ осигуряват позитивния диференциален ефект, заедно с някои от секторите от подгрупа 1.1. На територията на община Перник за периода 2008-2013г . се идентифицира само един такъв сектор и това е M, което точно регистрира установяването на ВУЗ в община Перник.

Втората подгрупа (2.2) включва секторите, които в общински план имат негативен темп, но в национален положителен. Това са секторите, в които общината губи бързо наети, защото, след като в национален план секторът е нарастващ, то има други области и общини в страната, в които заетостта нараства благодарение на много повече инвестиции в тези сектори. Тези сектори могат да допринесат както положителен, така и отрицателен диференциален и/или пропорционален ефект.

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

Таблица 1.2.1.2. Община Перник – Динамичен анализ на движението на дяловете за периода 2008-2013г. спрямо България 2008-2013г.

КИД 2008	Икономически дейност (A21)	България 2008	България 2013	Промяна %	Общ. Перник 2008	Общ. Перник 2013	Промяна %	Очаквана заетост -9,79	State Growth Effect	Обща промяна	Очаквана промяна	Дифер. ефект	Пропор. ефект	LQ.
	1	2	3	4	5	6	7	8	8a	9	10	11	12	13
A	СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	65580	70235	7,10	339	275	-18,76	356,66	18,16	-81,66	362,53	-88	5,86	0,08
B	ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	29611	24268	-18,04	1142	1028	-10,00	1203,54	61,29	-175,52	936,14	92	-267,40	0,84
C	ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	608206	489948	-19,44	7363	5407	-26,57	7757,84	395,09	-2351,09	5931,16	-524	-1826,68	0,22
D	ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	34706	31337	-9,71	624	530	-15,00	657,48	33,48	-127,08	563,43	-33	-94,06	0,34
E	ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	34034	35222	3,49	392	584	49,23	412,51	21,01	171,74	405,17	179	-7,34	0,33
F	СТРОИТЕЛСТВО	241400	128947	-46,58	2614	1232	-52,88	2754,00	140,25	-1522,50	1396,17	-165	-1357,83	0,19
G	ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	396932	370716	-6,60	3422	3220	-5,92	3605,89	183,64	-386,14	3196,22	24	-409,67	0,17
H	ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	146987	137131	-6,71	933	916	-1,85	983,06	50,06	-67,31	870,44	45	-112,63	0,13
I	ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	108878	111788	2,67	774	836	8,04	815,53	41,53	20,72	794,69	42	-20,85	0,15
J	СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	59943	70961	18,38	118	158	34,39	124,07	6,32	34,18	139,39	19	15,32	0,04
K	ФИНАНСОВИ И ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	53210	56709	6,58	139	161	16,22	146,20	7,45	15,05	147,87	13	1,68	0,06
L	ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	24800	23627	-4,73	158	149	-5,69	166,74	8,49	-17,49	150,77	-2	-15,98	0,13
M	ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	70570	70542	-0,04	182	245	34,71	191,24	9,74	53,26	181,43	63	-9,81	0,07
N	АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	104124	122231	17,39	940	1059	12,69	990,18	50,43	68,82	1103,17	-44	112,99	0,17
O	ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ	129422	113791	-12,08	1596	1112	-30,31	1681,64	85,64	-569,39	1403,24	-291	-278,40	0,19
P	ОБРАЗОВАНИЕ	171363	164469	-4,02	1838	1694	-7,87	1936,89	98,64	-243,39	1764,30	-71	-172,59	0,21
Q	ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	126402	136480	7,97	1340	1253	-6,44	1411,38	71,88	-158,13	1446,30	-193	34,92	0,18
R	КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	31586	31793	0,66	184	192	4,49	193,61	9,86	-1,61	184,95	7	-8,66	0,12
S	ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	30340	36208	19,34	284	269	-5,54	299,50	15,25	-31,00	339,23	-71	39,72	0,15
Общо		2468094	2226403	-9,79	24380	20319	-16,65	25687,97	1308,22	-5368,54	21316,58	-997	-4371,38	
	.. Конфиденциални данни													

1.2.3. Определяне на секторите на конкурентоспособността на община Перник за периода 2008-2013

Чрез пространствена прогноза /пространствен SWOT анализ/ ще се разкрият онези сектори, които притежават силни и слаби страни, възможности и заплахи. На база изчислените данни от ДАДД за диференциален ефект /или R_i – най-важен от гледна точка на регионалната конкурентоспособност/ и Локализационен коефициент /LQ – разкриващ базовите подсектори/.

При избора на показатели, които да се използват се работи с презумпцията, че LQ е индикатор показващ силни или слаби позиции на отделните сектори в изследваната територия. Докато индексът на регионалния дял (R_i) улавя моментните благоприятни или неблагоприятни тенденции и измерва регионалната конкурентоспособност.

За целите на матрицата редуцираме LQ с една единица. По отношение на LQ най-важен е фактът, че секторите с LQ по-малки от единица се считат, за не достатъчно концентрирани/локализирани. Стойностите за R_i остават в същия вид. Получените “координати” за всеки сектор на в община Перник се разполагат в квадрантите на двумерна координатна система. Данните за R_i се получават по следната формула:

$$R_i = e^{i-1} \left(\frac{e^i}{e^{i-1}} - \frac{E^i}{E^{i-1}} \right)$$

Където:

e^i - местната заетост в края на периода;

e^{i-1} - местната заетост в началото на периода;

E^i - националната заетост в края на периода;

E^{i-1} - националната заетост в началото на периода;

R_i - ефекта от регионалния дял;

По правило всички сектори, които се намират в квадрант 1 имат най-голяма роля за нарастването на заетостта през изследвания период. Нещо повече, тъй като те са концентрирани от национална гледна точка и местните усилия също са допринесли за позитивен диференциален ефект. Следователно можем да очакваме, че в средносрочно бъдеще тези сектори ще осигуряват в най-голяма степен социално-икономическото развитие на общината. На територията на община Перник няма сектори попадащи в квадрант 1.

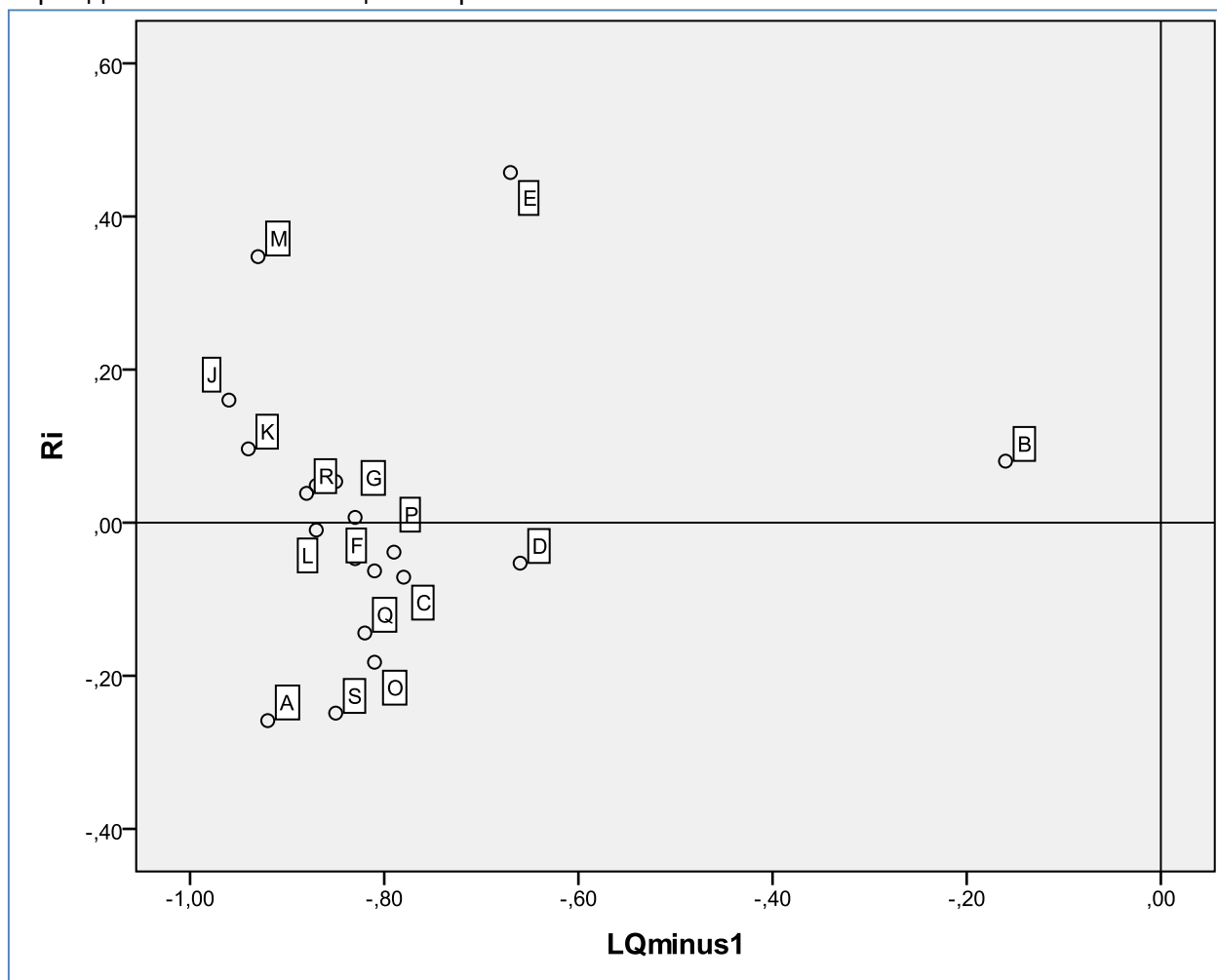
В квадрант 2 попадат подсекторите, които се определят като “наследени”. Тези сектори имат LQ над единица, но през изследвания период губят конкурентоспособност и намаляват своя дял в заетостта. Въпреки това, те остават със силни позиции, тъй като заемат значителен дял от заетостта в съответния сектор в национален план. Това е групата от подсектори, от която някои тях могат чрез целенасочени икономически мерки да преминат към групата на квадрант 1. Община Перник не разполага със сектори от квадрант 2.

В квадрант 3 попадат секторите, които имат най-негативната позиция. Към настоящия момент те са недостатъчно концентрирани и са намалили регионалната си конкурентоспособност като са загубили значителен брой наети. В случая ясно се отличават А, S и О. В случая с община Перник, тук се намират най-голям брой сектори.

В квадрант 4 попадат секторите, които не са концентрирани в общината от национална гледна точка, но през изследвания период са допринесли за повишаването на заетостта в изследваната територия – община Перник. Тези сектори, заедно с тези от квадрант 1, притежават конкурентно предимство и увеличават заетите си, респективно инвестициите и производството си. Те играят ролята на допълнителен импулс за развитие и техният темп на нарастване в най-голяма степен ще се доближава до тези от квадрант 1. Двата квадранта 1 и 4 формират групата подсектори източници на регионалната конкурентоспособност /общо 8 сектора/.

Фиг. 1.2.1.1. Пространствена SWOT матрица на регионална конкурентоспособност по сектори за периода 2008-2013г. – община Перник

Източник: Прогнозни данни

1.2.4. Прогноза за икономическата система на община Перник на база ефект на мултипликатора

Въздействието на ефекта на мултипликатора и прогнозирането на растежа в един конкретен регион може да бъде изследвано чрез уравнение на мултипликатора. Мултипликаторния ефект, както на регионално, така и на градско ниво на свързано с понятията на регионалните експортни бази като първоначален източник на растежа. Тези сектори са отбелязани като експортно ориентирани или често наричани още „икономическа база”. Основно се различават по това, че се стремят по-скоро да открият и установят онези стоки и услуги, които регионът изнася, отколкото да установят всички продукти, които регионът произвежда със собствените си фактори и условия. Същността на експортнобазираната теория се основава на факта, че всеки регион в случая община Перник, има два фундаментално различаващи се сектора в икономиката:

1. Експортно ориентирани сектори (*Eex*) – включват всички дейности, за които ефективното търсене е външно за региона и основната част от продукцията се изнася. Тези сектори осигуряват по-голямата част от нетните парични потоци в региона.
2. Местни сектори (*Eres*) – включват се всички сектори, за които ефективното търсене е вътрешно за региона. Това са производствените системи, които всекидневно обслужват потребностите на местното население.

Събрани заедно, двата типа сектори формират общата икономическа структура на региона. Експортно ориентираните сектори са онези, които играят водеща роля при първоначалното стартиране на икономическото развитие. Тези сектори определят нивата на абсолютните приходи в региона и предопределят успеха и стабилността на местно базираните индустрии. Те са онези сектори, които придават ефекта на измененията в националната икономика в местния регион или диференциалния ефект от модела на ДАДД. Общото допускане може да бъде разписано така: нивото на местните икономически дейности по отношение на заетост, приходи и др., е функция на експортно ориентираните икономически дейности. Нещо повече, ако допуснем, че тази взаимовръзка е относително стабилна за определен период от време – т. е. пропорцията между експортно ориентираните и местно ориентираните сектори е стабилна, то тогава е възможно да изчислим влиянието на промяната в експортно базираните сектори върху местните сектори и следователно върху цялата икономика и да извършим прогноза.

Например: ако регион разполага с общо 100 000 души работна сила, като в експортно ориентираните сектори са заети 40 000, а в местните – 60 000, това означава, че съотношението между местни и експортно ориентирани дейности е 1,5. С други думи, за всеки две създадени допълнително работни места в експортно ориентираните сектори, ще генерират 3 нови работни места в местните сектори. От тази гледна точка бихме могли да изчислим общото въздействие при нарастването на експортно ориентираните сектори. Например разкриването на ново предприятие, което създава работа за 200 души, ще създаде 300 нови работни места в местните сектори. Така общият кумулативен ефект би се равнявал на 500 нови работни места.

Уравнението на икономическия мултипликатор има следния общ вид:

$$E_t = \frac{1}{1 - a} (E_{ex})$$

където: E_t е общата заетост

E_x – заетостта в експортно базираните сектори.

a – параметър, на който определя взаимовръзката между експортно базираните и местните икономически дейности. Например ако заетостта в местните сектори е 75%, то a ще има стойност от 0,75.

Трябва задължително да се отбележи, че мултипликаторното съотношение действа и в обратния смисъл. Например, затварянето на предприятия в експортно ориентираните сектори задължително ще доведе до много по-голяма загуба на работни места в местните сектори. Това пряко се отчита от пропорционалния ефект в ДАДД на община Перник.

За целите на прогнозата ще определим експортно ориентираните сектори и местните сектори.

Експортно ориентирани: В, С, D, G, I, J, К, М, R. Всички те обхващат 11777 от всички наети за 2013г. или 57,96% от всички наети. В общината за 2013г. са получени 1392468,00 хил. лв. нетни приходи от продажби от нефинансовите сектори. В резултат на един нает се падат по 68,25 хил. лева нетни приходи от продажби.

Местни сектори: А, Е, F, H, L, N, O, P, Q, S. като всички те обхващат 8542 наети. Коефициентът между експортно ориентирани и местни сектори е 1,32. Това означава, че създаването на едно работно място в експортно ориентиран, ще създава 1,3 в местните сектори. На база горната логика, то параметър a има стойност 0,42. Трябва да имаме предвид, че община Перник изпитва намаляване на наетите през целия наблюдаван период. В тази връзка ще извършим корекция на параметъра като го разделим на 3, за да отчетем негативните национални трендове. Тъй като това е сегашното съотношение за периода 2008-2013 ще приемем, че при стойност от 0,20 той отразява реалистичния сценарии на развитие. Параметър a със стойност 0,30 би представлявал оптимистичния и стойност на параметър a от -0,10 би

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

представлявал песимистичния вариант на развитие. Тази прогноза допуска нарастване на нетните приходи от продажби във всички варианти за развитие, тъй като сегашната икономическа система допуска реализирането на растеж и без физическо нарастване на броя на заетите. Този растеж, ще бъде резултат от подобряване на ефективността и производителността на труда на един нает. Най-добрият вариант би бил нарастване както на броя на наетите, така и на нетните приходи от продажби на един нает. На този етап, демографската прогноза не допуска теза за бързо нарастване на броя на наетите.

При така поставените условия може да се извърши средната обща прогноза за броя наети за период от 20 години, до края на 2035г.:

Таблица 1.2.4.1. Прогноза за броя наети за период от 20 години, до края на 2035г.

КИД 2008	Икономически дейност (А21)	Община Перник 2013	Оптимистичен $\alpha = 0,30$	Реалистичен $\alpha = 0,20$	Песимистичен $\alpha = -0,10$
1	2	3	4	5	6
A	СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	275	392,86	343,75	250,00
B	ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	1028	1468,61	1285,03	934,57
C	ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	5407	7723,93	6758,44	4915,23
D	ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	530	757,71	663,00	482,18
E	ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	584	834,64	730,31	531,14
F	СТРОИТЕЛСТВО	1232	1759,29	1539,38	1119,55
G	ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	3220	4599,64	4024,69	2927,05
H	ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	916	1308,21	1144,69	832,50
I	ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	836	1194,64	1045,31	760,23
J	СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	158	226,07	197,81	143,86
K	ФИНАНСОВИ И ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	161	230,36	201,56	146,59
L	ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	149	213,21	186,56	135,68
M	ПРОФЕСИОНАЛНИ	245	349,29	305,63	222,27

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

	ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ				
N	АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	1059	1512,86	1323,75	962,73
O	ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ	1112	1588,93	1390,31	1011,14
P	ОБРАЗОВАНИЕ	1694	2419,29	2116,88	1539,55
Q	ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	1253	1790,36	1566,56	1139,32
R	КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	192	274,29	240,00	174,55
S	ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	269	383,57	335,63	244,09
		20319	29027,75	25399	18472

Източник: Прогнозни данни

С оглед на реалистичността на прогнозата в следващите 20 години нека допуснем икономически растеж от 1,5 % на годишна база. При тази консервативна прогноза към 2035г. при пропорционално нарастване на нетните приходи от продажби, стойността би била 91,92 хил. лв на един нает.

Таблица 1.2.4.2. Прогноза за нетните приходи от продажби за 2035г.

	Оптимистичен a = 0,30	Реалистичен a = 0,20	Песимистичен a = -0,10
Нетни приходи от продажби 2035г. хил. лв.	2668313,63	2334774,427	1698017,8

Източник: Прогнозни данни

1.3. Развитие на социалната база

При реалистичен вариант на развитие се очаква броя на наети в посочените по-долу сфери да се увеличи с около хиляда души.

Таблица 1.3.1. Прогноза за броя на наетите в социалната сфера за период от 20 години, до края на 2035 година.

КИД 2008	Икономически дейност (A21)	Община Перник 2013	Оптимистичен a = 0,30	Реалистичен a = 0,20	Песимистичен a = -0,10
E	ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	584	834,64	730,31	531,14
P	ОБРАЗОВАНИЕ	1694	2419,29	2116,88	1539,55
Q	ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	1253	1790,36	1566,56	1139,32
R	КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	192	274,29	240,00	174,55
		3723	5318,58	4653,75	3384,56

Източник: Прогнозни данни

1.3.1. Развитие на здравеопазването

Поради регионална значимост на град Перник е налице потребност към тези услуги не само на местно ниво, а и областно ниво, но към момента няма тенденция за необходимостта за увеличаване на броя на лечебните заведения, поради което в общия устройствен план не се предвижда изграждането на нови здравни заведения или болници.

1.3.2. Развитие на образованието

Образователната инфраструктура е добре развита, както при средното образование, така и по отношение на наличието на университет в град Перник. Не се планира изграждането на нови образователни обекти на територията на общината.

1.3.3. Развитие на културата

Множеството културни обекти обуславя доста добре развита мрежа от обекти както в общинския център така и в селата, поради което не се планира изграждането на нови културни обекти на територията на общината.

1.3.4. Развитие на комунални дейности

Комунално обслужване в общината има както местно така и регионално значение с изграждането на регионалното депо за третиране и депониране на битови отпадъци, поради което се подобрява транспортната достъпност до него чрез изграждане на пътна връзка северно от град Перник до самото депо.

2. Прогноза за пространствено развитие

2.1. Основно предназначение на териториите, режими на устройство и параметри на натоварване

Основната цел на Общия устройствен план на Община Перник е да даде цялостна концепция за развитие на територията на общината, отчитаща изискванията за интегриран подход, ресурсна ефективност, опазване на околната среда и адаптация към промените. Решенията на задачите, които произтичат от основната цел съответстват на нормативната уредба за устройство на територията и на съвременните постановления за интегрирано пространствено планиране и устойчиво развитие.

Обхватът на разработката включва землищата на всички села на територията на Община Перник (Драгичево, Дивотино, Студена, Рударци, Ярджиловци, Кладница, Мещица, Люлин, Кралев дол, Големо Бучино, Богданов дол, Расник, Черна гора, Витановци, Боснек, Селищен дол, Зидарци, Лесковец, Радуй, Вискяр, Чуйпетлово, Планиница), както и землищата на гр. Батановци и на общинския център – гр. Перник.

2.1.1. Цели и задачи на ОУПО – Перник

Общия устройствен план на община Перник има за основна цел да създаде планова основа за нейното дългосрочно устойчиво териториално развитие в съответствие с приетите стратегически документи за регионално развитие и на база на специфичните за общината природни, културно – исторически и антропогенни дадености, ресурси и характеристики.

За постигането на основната цел, ОУПО – Перник, на първо място, изпълнява няколко вторични и специфични цели:

- Създава условия за подобряване на жизнената среда чрез осигуряване на съвременен ниво на обществено обслужване, обитаване, рекреация и др.;
- Създава условия за стимулиране на икономическото развитие на Общината чрез създаване на планова основа и с инструментариума на устройственото планиране;
- Осъществява баланс между частните и обществените интереси, отчитайки едновременно правото на собственост и защита на обществения интерес;
- Създава условия за опазване и ефективно използва потенциала на природните дадености и културно – историческото наследство;
- Създава условия за увеличаване на възможностите за ефективен контрол и управление на съществуващите и прогнозните урбанистични процеси от страна на администрацията и контролните органи;

Задачите, които са поставени и намират решение в предварителния проект на ОУПО – Перник са следните:

- Определя общата структура на територията, местоположението, землищните граници на населените места и селищни образувания, отделните урбанизирани територии, земеделските и горските територии, териториите за природозащита, територии на културно – историческото наследство и др.
- Определя устройствения режим на отделните територии и устройствени зони, правилата и ограниченията за ползването им;
- Определя необходимите корекции на мрежите и съоръженията на техническата инфраструктура с цел тяхното подобряване;
- Създава необходимите условия за използване на териториите държавна и общинска собственост;

- Създава необходимите условия за балансирано и устойчиво развитие на урбанизираните и извън урбанизираните територии, чрез поддържане на екологичното равновесие и опазване на околната среда;
- Създава необходимите условия за социализация и опазване на КИН.

2.1.2. Основно предназначение на териториите

Териториалната структура на община Перник според вида на територията се дели на:

- Урбанизирани територии (населени места и селищни образувания);
- Територии на транспорта
- Земеделски територии;
- Горски територии;
- Територии, заети от води и водни обекти;
- Защитени територии;
- Нарушени територии за възстановяване.

2.1.3. Режими на устройство

На територията на общината са въведени два режима:

- Земеделски и горски територии със забрана смяна на предназначението (ЗЗзаб) – забранява се промяната на настоящото предназначение на териториите;
- Земеделски територии с допустима смяна на предназначението (ЗЗтп) – допуска се смяна на предназначението според решение на ОбС, ОЕСУТ и компетентни органи.

2.1.4. Параметри на натоварване

Показателите за застрояване са съобразени с условията на Наредба 7 за ПНУОВТУЗ и те са за основните видове устройствени зони и територии разписани в Приложение 1 към Правилата и нормативите за прилагане на ОПУО Перник.

2.1.5. Баланс на територията

Спрямо изискванията на Наредба №8/2001 на МРРБ за обема и съдържанието на устройствените планове, в табличен вид е представено разпределението на териториите по основно предназначение, основаващо се на данните за начин на трайно ползване (НТП) в обхвата на община от проектното предвиждане.

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

Таблица 2.1.4.1. Баланс на територията на община Перник

ОБЩИНА ПЕРНИК					
	ВИДОВЕ ТЕРИТОРИИ	СЪЩЕСТВУВАЩО ПОЛОЖЕНИЕ		ПРОЕКТ	
I	ТЕРИТОРИИ С ОБЩО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ	площ (ха)	% от територията	площ (ха)	% от територията
1	Урбанизирани територии				
1.1	Жилищни функции	3 855,4	7,97	4 344,5	8,96
1.2	Обществено-обслужващи функции	24,4	0,05	0,00	
1.3	Смесени функции в т.ч. централни устройствени зони	0,00	0,00	421,8 168,5	0,88 0,35
1.4	Производствени дейности	2 317,9	4,79	2 116,5	4,37
1.5	Складови дейности	211,1	0,44	-	-
1.6	Рекреационни дейности, курорти и вилни зони	61,4	0,13	271,7	0,56
1.7	Озеленяване, паркове и градини в т.ч. гробищни паркове	262,1 34,7	0,54 0,07	1 243,1 36,1*	2,57 0,07
1.8	Спорт и атракции	50,7	0,1	16,9**	0,03
1.9	Комунално обслужване и стопанство	40,4	0,08	14***	0,03
2	Земеделски територии				
2.1	Обработваеми земи – ниви	9 838,5	20,33	5 761,9	11,91
2.2	Обработваеми земи – трайни насаждения	64,4	0,13	44,3	0,09
2.3	Необработваеми земи	13 122,2	27,11	5 284,9	10,92
2.4	Земеделски територии с възможна смяна на предназначението	0,00	0,00	787,7	1,63
2.5	Земеделски територии със забрана за смяна на предназначението	0,00	0,00	9 964,8	20,59
3	Горски територии				
3.1	Гори	15 746,7	32,53	455,5	0,94
3.2	Горски земи	1 419,8	2,93	19,9	0,04
3.3	Гори и горски земи със забрана за смяна на предназначението	0	0,00	16 691,1	34,48
4	Водни площи	469	0,97	457,5****	0,95
5	Транспорт и комуникации	885,5	1,83	478,1*****	0,99
6	Територии за инженерно-техническа инфраструктура	29,3	0,06	27,9*****	0,06
	Общо:	48402,1	100.00	48402,1	100.00

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

II	ЗАЩИТЕНИ И НАРУШЕНИ ТЕРИТОРИИ				
1	Опазване на културното наследство	3,3	0,01	3,3*****	
2	С особена териториално-устройствена защита				
3	За възстановяване и рекултивация	-	-	1 817	

* - според проекта част от гробищните паркове влизат в урбанизираната територия (жилищни зони);

** - според проекта част от спортните съоръжения влизат в урбанизираната територия (жилищни зони);

*** - в тези територии влизат всички депа за отпадъци. Предвид изграждането на регионално депо, по-малките депа са предвидени за рекултивация;

**** - Намаляването се дължи на включването на водни площи в територии с режим за забрана на смяна на предназначението или обобщаването им в урбанизирани територии;

***** - Намаляването се дължи на включването на териториите за транспорт, намиращи се в гр. Перник в устройствените зони на града;

***** - Намаляването се дължи на включването на териториите за техническа инфраструктура, намиращи се в гр. Перник в устройствените зони на града;

***** - площта на територията е включена и в територии за озеленяване, паркове и градини.

2.2. Развитие на урбанизираните територии

Преобладаващата селищна структура на община Перник е компактна. Някои населени места притежават линейна структура, обуславяна от природо-географските условия и преминаващи през населените места реки и главни пътища, които са градообразуващи фактори. Освен това, характерно за някои населени места на територията на общината, включително и на общинския център е дисперсната структура – разпокъсана територия, разделена на квартали или махали и намиращи се на сериозно разстояние една от друга. Това поставя доста трудни задачи за решаване пред колектива изработващ ОУП. Екипът се е опитал да окрупни и групира разпокъсаната територия на населените места, с цел да се подреди и насочи бъдещото усвояване на териториите в дадена посока и да се постигне компактност на територията. В исторически план компактността на територията улеснява постигането на ресурсна ефективност, подредеността и усвояемостта на територията.

Предвижданията на ОУПО Перник за пространствено развитие са насочени основно към социално-икономическото развитие, създаване на условия за реализация на инвестиционни инициативи, отговарящи на целите и приоритетите на регионалното развитие, както и доразвиване на положителните идеи и тенденции, заложили в предходни устройствени планове за територията на общината (такива са ПУП, както и ТУП на гр. Перник). Моделът на развитие на общината се характеризира със селищните системи и стремеж към устойчиво и балансирано развитие на цялата територия съобразявайки се с естествените демографски процеси, природните дадености и потенциала за развитие на туризъм и икономика. В цялостното предвиждане за развитие на територията екипът се е съобразил с основното предимство на община Перник – близостта със столицата София, благоприятното ѝ местоположение и отличната възможност за бързи връзки с ключови комуникационни артерии – АМ „Люлин“, АМ „Струма“, ЖП линията „София – Атина“

Спрямо чл.16 от Наредба №8 за обема и съдържанието на устройствените планове, с общият устройствен план на общината се определят границите на урбанизираните територии, които са „строителна граница на населено място“.

За територията на община Перник има действащи кадастрални и регулационни планове, актуални цифрови модели на картите на възстановената собственост (КВС), както и актуални кадастрални карти (за землището на гр. Перник).

Предвижданията на ОУПО Перник за разширяване на строителните граници на населените места обхващат основно непосредствено прилежащите земеделски територии до населените места, които са подходящи за застрояване, или вече са с променено предназначение, но са разпръснати, самостоятелни или не са в група. Малко по-различно е положението на землището на гр. Перник и селата Дивотино, Люлин и Големо Бучино. На територията на тези населени места се намират открити рудници за добив на въглища (огромната част от тях са изчерпан ресурс), които според предвижданията на ОУПО следва постепенно да се рекултивират и закрийт като рудници. На тези огромни територии се предвижда изграждането на високо технологични паркове, транспортни терминали, фотоволтаични паркове, естествено съпроводено с богато озеленяване и изграждане на паркове за широк обществен достъп.

- **Землище на гр. Перник**

- Територии за урбанизиране – Градът е с изготвена и одобрена кадастрална карта. Урбанизираната територия е разпокъсана и изключително разнородна – производствени зони са смесени с жилищни. ОУПО – Перник не третира урбанизираната територия на града, но за графична коректност на плана, тя е подредена и структурирана. Не се предвиждат никакви промени в устройствените зони сами по себе си и графичната част на урбанизираната

- територия на гр. Перник не може да служи като основание за претенции към администрацията на Община Перник или към екипа изготвил плана.
- Жилищните зони на града имат обща площ 1 670,1ха;
 - Производствените зони имат обща площ 1 410,7ха;
 - Централната устройствена зона, която е определена в плана има обща площ от 168,5ха;
 - Смесените многофункционални зони имат обща площ от 104,1ха;
 - Вилните зони имат обща площ от 86,4ха;
 - Териториите за озеленяване имат обща площ 457,6ха;
- Горски територии – заемат немалка част от площта на землището. Не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия. Тя е с обща площ около 2 300,2ха;
- Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
- Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намират се в около защитените зони от мрежата Натура 2000, както и в близост до откритите рудници. Обща площ – 3 849,5ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – намират се в близост до населеното място и спомага за окрупняване на жилищните територии. Те включват в състава си и територии с вече променено предназначение (съществуващи махали). Обща площ – 159,1ха;
- **Землище на гр. Батановци (включва и с. Черна гора)**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на гр. Батановци е разпокъсана на една основна част и няколко по-малки махали, като двете основни части на града се намират от двете страни на жп линията. Основната цел е да се създадат условия за приобщаване на разпокъсаните квартали (махали). Разширението на гр. Батановци и с. Черна гора е в посока едно към друго, т.е ще се създадат условия за сливане на териториите и евентуалното обособяване на с. Черна гора като квартал на гр. Батановци.
 - Жилищна зона – основното разширение на жилищните зони е общо 16,8ха, от които съществуващи 1ха;
 - Предимно-производствена зона – разширява съществуващата зона (56,5ха, от които съществуващи 43,1ха), както и разширява и окрупнява съществуващия стопански двор (16,3ха, от които съществуващи 13ха);
 - Смесена мултифункционална зона – разположена е между двата основни квартала на града и има обща площ от 12ха. В Смф зона биха могли да се изградят всякакъв тип сгради и съоръжения, с изключение на производства с вредни отделения и влияния.
 - Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия. Тя е с обща площ около 168,8ха;
 - Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намират се в близост до защитените зони от мрежата Натура 2000, както и

- в близост до жп линията и реката и са предимно необработваеми земи. Обща площ – 255,9ха.
- Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – намират се в близост до населеното място и спомага за окрупняване на жилищните територии. Те включват в състава си и територии с вече променено предназначение (съществуващи махали). Обща площ – 94,7ха, от които съществуващи – 15,1ха;
 - Територии за възстановяване и рекултивация – в землището на гр. Батановци има две нарушени територии. Едната е депо за битови отпадъци, което е изчерпано и е с площ от 3,1ха. Предвидено е за рекултивация и озеленяване. Другата е кариера, която също е изчерпана и се намира в горска територия, с площ от 4,3ха. Предвидена е за рекултивация и залесяване.
- **Землище на с. Драгичево**
 - Територии за урбанизиране – Селото е най-голямото на територията на общината. Територията тук също е разкъсана, селото е разделено на два основни квартала (махали). Разширението на селото има за цел да окрупни територията и да я направи компактна. От друга страна местоположението на селото (на границата на землищата на Перник и София) е подходящо за развитието му и затова разширението на урбанизираната територия е значително.
 - Жилищна зона – основното разширение на жилищните зони е общо 68,8ха, от които съществуващи 13,3ха. Освен това на територията на землището съществуват няколко зони, които реално са вилни зони по §4, а в КВС са отбелязани като земеделски земи. Тези територии също са включени в разширението на селото и са с обща площ 23,6ха (общо съществуващите зони са 36,9ха);
 - Предимно-производствена зона – разширяват се съществуващите зони (17,1ха, от които съществуващи 7ха вкл. стопански двор).
 - Смесена мултифункционална зона – разполагат се около основни комуникационни елементи – главния път София – Перник и жп линията София – Атина. В Смф зона биха могли да се изградят всякакъв тип сгради и съоръжения, с изключение на производства с вредни отделения и влияния. Общата площ на зоните Смф са 56,2ха, от които съществуващи са 6,1ха (вкл. 0,3ха депо за битови отпадъци, което подлежи на рекултивация).
 - Територии за озеленяване – територия за разширение на съществуващото гробище. Обща площ – 1,8ха, от които съществуващи 0,9ха.
 - Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 179,4ха;
 - Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намират се в близост до АМ „Люлин“ както и южно от селото и са предвидени с цел да се ограничи разширение на населеното място. Обща площ – 406,1ха. По-голяма част от тези земи са необработваеми земи – естествени пасища и ливади.

- Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – намира се в близост до населеното място и спомага за окрупняване на жилищните територии. Те включват в състава си и територии с вече променено предназначение. Обща площ – 36,3ха, от които съществуващи – 0,3ха;
- **Землище на с. Дивотино**
 - Територии за урбанизиране – Селото е второто най-голямо на територията на общината. Територията тук също е разкъсана, селото е разделено на два „ръкава“ с комуникационна връзка между тях. Разширението на селото има за цел да окрупни територията и да я направи компактна. Има реална възможност двете части на селото да се съединят в една по-компактна структура. Извън границите на същинското село съществуват още две самостоятелни махали.
 - Жилищна зона – основното разширение на жилищните зони е общо 12,9ха, от които съществуващи 1,4ха. Разширението на зоните се разполага от двете страни на жп линията. Освен жилищните територии на селото и махалите, част от вилната зона на кв. „Банкя“, София се намира на територията на землището.
 - Предимно-производствена зона – разширява се зоната около съществуващия стопански двор (общо 7,7ха, от които съществуващи 4,4ха), както и се образува нова предимно-производствена зона с обща площ от 2,2ха.
 - Високотехнологична производствена зона (Пс) – обособява се върху територията на открития рудник за добив на въглища. Въглищата постепенно остават в миналото като енергоносител. Предвижда се този рудник да се рекултивира и върху него да се обособи зона Пс. Тук биха могли да се изградят високотехнологични производства, фотоволтаични паркове, транспортни терминали и други. В тази зона ще се предвижда висок процент на озеленяване, а освен това могат да се предвидят паркови площи за широк обществен достъп. Обща площ – 138,7ха.
 - Смесена мултифункционална зона – разполага се от двете страни на жп линията. В Смф зона биха могли да се изградят всякакъв тип сгради и съоръжения, с изключение на производства с вредни отделяния и влияния. Общата площ на зоната е 20,3ха, от които съществуващи урбанизирани територии – 2,7ха. Част от тях се заемат от територии за открит добив на въглища. Тези територии се рекултивират и се включват към площта на Смф зоната.
 - Територии за озеленяване – територия за разширение на съществуващото гробище. Обща площ – 23,5ха, от които съществуващи 18ха. Гробището е централното гробище на гр. Перник.
 - Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 674,6ха;
 - Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намира се от северната страна на пътя Дивотино – Люлин, между пътя и

горската територия. Забраната е с цел да се предпазят находки на недвижими културни ценности (НКЦ). Обща площ – 22,1ха.

- Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за обединяване на двата „ръкава“ на селото, да обедини друго разпръснато застрояване около селото, както и да даде възможност за разширението на в.з. „Банкя“. Обща площ – 105ха.

• **Землище на с. Студена**

- Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е разпокъсана. Част от територията на кв. Църква в Перник се намира в землището на с. Студена. Освен това селото е раздробено на квартали и махали, включително и такива, които се намират от източната страна на пътя София – Кулата. Основната цел е да се групират и окрупнят разпокъсаните територии с цел да се създаде структура близка до компактната и да не се позволи по-нататъшно раздробяване на урбанизираната територия.
 - Жилищна зона – основното разширение на жилищните зони е общо 6,7ха, от които съществуващи 1,8ха. Разширението приобщава откъснато застрояване от основното такова в селото.
 - Предимно-производствена зона – близостта на промишлена зона „Стомана“ не предразполага за значително увеличение на промишлените зони. Предвидени са две подобни зони с неголяма площ – общо 4,6ха, от които съществуващи 1ха, вкл. стопански двор. Освен тези Пп зони, на територията на землището се намират и съществуващи кариери за добив на полезни изкопаеми с обща площ от 68ха, както и територия за изграждане на ветрогенераторна инсталация на обща площ 25,5ха (с действащ ПУП).
 - Смесена мултифункционална зона – Общо три смесени мултифункционални зони се предвиждат на територията на землището. Те се намират от запад на главния път София – Кулата и са предвидени с цел създаване на условия за добро обслужване на пътя и разполагане на логистични терминали и складови бази. Възможно е и изграждането на производства без вредни отделения и влияния. Общата площ на зоните е 16ха, от които съществуващи урбанизирани територии – 5,2ха.
 - Територии за озеленяване – територия за разширение на съществуващото гробище. Обща площ – 2,7ха, от които съществуващи 1,7ха.
- Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 513,4ха;
- Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намира се основно в защитените зона от мрежата Natura 2000. Представяват необработваеми земи и имат обща площ от 1298,9ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за обединяване на отделни застроени имоти около урбанизираната територия. Обща площ – 86,5ха, от които съществуващи 5,7ха.

• **Землище на с. Рударци**

- Територии за урбанизиране – едно от малкото на брой села на територията на общината с компактна структура на урбанизираната територия. Голяма част от землището на селото е попада на територията на ПП „Витоша“, което сериозно ограничава възможностите за планиране на територията.
 - Жилищна зона – основното разширение на жилищните зони е общо 42,7ха, от които съществуващи 7,6ха. Разширението обединява имоти с вече променено предназначение и ги приобщава към съществуващата жилищна територия.
 - Предимно-производствена зона – не се предвижда образуване на такава зона. Отделни обекти биха могли да бъдат изградени в жилищната територия, но само такива за безвредно производство.
 - Курортна територия за вилен отдих – поради благоприятните природо-географски условия за развитие на туризъм (минерални води и планинския масив на Витоша) се обособява зона за вилен отдих, която се разполага непосредствено до пътя за ДДС „Студена“, между Рударци и Кладница. Тя също обединява отделни имоти с вече променено предназначение. Има обща площ от 14ха, от които съществуващи 5,3ха.
- Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 443,9ха;
- Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – представляват основно необработваеми земи и имат обща площ от 61,9ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – няма такива предвидени територии.
- Територии за възстановяване и рекултивация – в землището на с. Рударци има малка част от рудник „Кладница“, който не функционира отдавна. Предвижда се тази площ от 0,5ха да се рекултивира и озелени.

• **Землище на с. Ярджиловци (включва и с. Зидарци)**

- Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на село Ярджиловци е с линейна структура, а на село Зидарци е с компактна. Село Ярджиловци има квартал, който е отделен от основната урбанизирана територия на селото.
 - Жилищна зона – основното разширение на жилищните зони е общо 3ха. Разширението запълва празнина в линейната жилищна територия на с. Ярджиловци.
 - Предимно-производствена зона – Две са тези зони. Едната в съседство с урбанизираната територия на с. Ярджиловци, а другата – в съседство с урбанизираната територия на с. Зидарци. Включват в себе си съществуващите стопански дворове на двете села и разширяват тяхната територия. Обща площ – 18,6ха, от които съществуващи 4,8ха.
 - Територии за озеленяване – съществуваща територия за спорт, с площ от 0,9ха.
- Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 134ха;

- Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намира се основно в защитените зона от мрежата Natura 2000, както и непосредствени територии около реката. Представяват основно необработваеми земи и имат обща площ от 931,8ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за обединяване на отделни застроени имоти около урбанизираната територия и свързване на основната част от село Ярджиловци и отделения квартал. Обща площ – 40,5ха, от които съществуващи 1,3ха.
- **Землище на с. Кладница**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е компактна. Поради отличното си местоположение и природо-географски характеристики, селото е привлекателно за изграждане на частни жилищни сгради. Поради това е налице голям брой имоти със сменено предназначение около урбанизираната територия.
 - Жилищна зона – целта на разширението е да се окрупнят съществуващите територии и да се включат в границите на урбанизираните територии. Разширението на жилищната зона е предвидено да се случи на юг-югоизток, както и малка зона на север от селото и има обща площ от 22,9ха, от които вече със сменен статут са 9ха. Отделно от това, на площ от 67,8ха е развита жилищна зона в рамките на селищно образувание „Делта хил“, която също е съществуваща в по-голямата си част.
 - Курортна територия – разположена е на територията на ПП „Витоша“. Представяват съществуващи курортни зони, територията около хижа „Селимица“ и територията на Държавното дивечовъдно стопанство. Предвид местоположението на курортната територия, а именно ПП „Витоша“ и от екологични съображения показателите на бъдещото застрояване ще бъдат силно занижени. Обща площ – 10,8ха, от които съществуващи са 4,3ха.
 - Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 2 903ха;
 - Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още един режим на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намира се основно на територията на ПП „Витоша“. Представяват предимно обработваеми земи и имат обща площ от 123ха.
 - Територии за възстановяване и рекултивация – в землището на с. Кладница има рудник „Кладница“, който не функционира отдавна. Предвижда се тази площ от 48ха да се рекултивира и озелени.
- **Землище на с. Мещица**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е относително компактна. Основната задача на разширението е да обедини съществуващи имоти със сменено предназначение в компактната структура на селото.

- Жилищна зона – основното разширение на жилищните зони е северно от селото и има площ общо 8,8ха, от които съществуващи 0,7ха.
- Предимно-производствена зона – предвидена е на две места. Северно от селото с площ от 2,8ха (съществуващи – под 0,1ха) и източно от селото, окрупняваща територията на стопанския двор, с обща площ 18,4ха, от които съществуващи 12,8ха.
- Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 14,6ха;
- Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намира се основно в защитените зона от мрежата Natura 2000 и по дясното поречие на реката. Представяват основно обработваеми земи и имат обща площ от 154,9ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за обединяване на производствената зона с урбанизираната територия. Обща площ – 5,2ха, от които съществуващи 0,1ха.
- Територии за възстановяване и рекултивация – в землището на с. Мещица има 3бр. депа за отпадъци, които се предвиждат да се рекултивират и озеленят. Обща площ 2,6ха.
- **Землище на с. Люлин**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е разпокъсана с преобладаваща линеарна структура. Съществуват два квартала отделени от основното застрояване на селото.
 - Жилищна зона – основното разширение на жилищните зони е общо 4ха, от които съществуващи 2ха.
 - Предимно-производствена зона – обхваща териториите на стопанските дворове с разширение. Едната се намира западно от селото и има обща площ от 12,9ха, от които съществуващи – 3,2ха. Втората зона се намира в северната част на селото и има площ от 8ха, от които съществуващия стопански двор заема 2,4ха.
 - Смесена мултифункционална зона – Общо две смесени мултифункционални зони се предвиждат на територията на землището. Те обединяват в себе си вече урбанизирани територии, включително и такива, които към настоящия момент се явяват територии за добив на въглища. Общата им площ е 26,8ха, от които съществуващи са 15ха.
 - Курортна територия за вилен отдих – намира се северно от селото и се образува основно от вече съществуващи територии по §4. Обща площ – 46,6ха, от които съществуващи 31,4ха (в картите по КВС съществуващите територии са отбелязани като земеделски земи за временни нужди на строителството).
 - Курортна територия – новопредвидена и съобразена с природо-географските характеристики на района. Намира се в непосредствена близост до вилната зона. Обща площ – 21,9ха.
 - Територии за озеленяване – територия за разширение на съществуващото гробище. Обща площ – 1,4ха, от които съществуващи 0,8ха.

- Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 854,2ха;
- Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намира се в близост до съществуващия открит рудник, както и в територия с концентрация на НКЦ. Имат площ от около 117,9ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за обединяване на отделни застроени имоти около урбанизираната територия и евентуалното им включване към урбанизираната територия. Обща площ – 56,7ха, от които съществуващи 0,8ха.
- Територии за възстановяване и рекултивация – в землището на с. Люлин се намира по голяма част от територията на открит рудник за добив на въглища. Предвижда се тази площ от 672,8ха да се рекултивира и озелени. На тази територия може да се предвиди зона за атракционен или рекреационен парк.
- **Землище на с. Кралев дол**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е разпокъсана с преобладаваща линейна структура. Съществуват два квартала отделени от основното застрояване на селото.
 - Жилищна зона – основното разширение на жилищните зони е в северната част на селото с обща площ от 3,8ха. Предвидено е върху обработваеми земи.
 - Предимно-производствена зона – обхваща територията на стопанския двор с разширение, както и съществуваща територия за производство. Намира се непосредствено до землищната граница с Перник. Има обща площ от около 12,9ха, от които съществуващи около 9ха.
 - Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 405,2ха;
 - Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намират се на териториите от 33 от мрежата Natura 2000 и в близост. Имат площ от около 685,8ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за обединяване на отделни застроени имоти около урбанизираната територия и евентуалното им включване към урбанизираната територия. Обща площ – 8,4ха, от които съществуващи 0,2ха.
- **Землище на с. Големо Бучино**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е линейно-компактна, с две ясно изразени структури – два отделни квартала разделени от АМ „Люлин“, която се явява непреодолимо препятствие при опитите да се обедини територията на селото.

- Жилищна зона – разширението на квартала западно от АМ е символично – само 0,7ха, от които 0,3ха съществуващи. Разширението на квартала източно от АМ е с обща площ 9ха, като зоната е изцяло нова и се разпростира върху необработваеми земи.
- Предимно-производствена зона – разположена е северно от западния квартал и е с обща площ 3,6ха. Тя е изцяло нова, разположена е върху необработваеми земеделски земи.
- Смесена мултифункционална зона – разположена е от южната страна на АМ, непосредствено след тунела и има площ от 16,5ха. Тя е създадена с цел да задоволи нуждите на пътуващите, както и да „приюти“ евентуални складови или логистични бази. Това би било удачно, имайки предвид удобните транспортни връзки. От тази зона има възможност за изграждане на пътна връзка от Големо Бучино към АМ „Люлин“, която допълнително да улесни трафика и избягване на движението през града.
- Високотехнологична производствена зона (Пс) – обособява се върху територията на открития рудник за добив на въглища. Въглищата постепенно остават в миналото като енергоносител. Предвижда се този рудник да се рекултивира и върху него да се обособи зона Пс. Тук биха могли да се изградят високотехнологични производства, производства без никакви вредни отделяния и влияния, енергийноефективни производства, фотоволтаични паркове, транспортни терминали и други. В тази зона ще се предвижда висок процент на озеленяване, а освен това могат да се предвидят паркови площи за широк обществен достъп. Обща площ – 234,6ха.
- Територии за озеленяване – територии за разширение на съществуващите гробища. Обща площ – 2,4ха, от които съществуващи 0,9ха.
- Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 770,9ха;
- Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намира се в близост до АМ, в територия заобиколена от гори, както и в територия с концентрация на НКЦ. Имат площ от около 471ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за гъвкаво разширение на урбанизираната територия. Общата им площ е около 40ха.
- **Землище на с. Богданов дол**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е раздробена на няколко махали – една основна, една вторична и няколко по-малки махали. Това създава трудности при планирането на територията.
 - Жилищна зона – разширението на жилищната територия е предвидена по начин, по който една от махалите би могла да се свърже с основната част на селото. Общата му площ е 10,8ха и тангира с главния път Перник – Брезник, което го прави добре комуникационно обезпечен.
 - Предимно-производствена зона – предвидена е като разширение на съществуващия стопански двор и отново тангира с главния път Перник –

Брезник. Има обща площ от 16ха, от които 8,5ха е площта на стопанския двор.

- Горски територии – на територията на землището на с. Богданов дол няма горски територии.
- Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намира се в зоната между главния път Перник – Брезник и реката, както и в зоната южно от основния квартал на селото и рудника. Имат обща площ 260,6ха
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за обединяване на основния и вторичния квартал на селото, както и да обедини имоти с вече сменен статут. Общата им площ е 36,7ха, от които съществуващи 0,4ха.
- Територии за възстановяване и рекултивация – в землището на с. Богданов дол има част от открит рудник за добив на въглища, който е с обща площ 22,9ха. Предвижда се тази територия да се рекултивира и озелени с площ за широк обществен достъп.
- **Землище на с. Расник**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е относително компактна.
 - Жилищна зона – разширението на жилищната територия е предвидена южно от селото и е с обща площ от 7,3ха.
 - Предимно-производствена зона – предвидена е източно от селото и е с обща площ 2,4ха. Освен тази зона, в землището на селото има две животновъдни ферми, както и кариера за строители материали, които остават непроменени.
 - Курортна територия за вилен отдих – съществуващите територии по §4 се трансформират във вилни зони, с малки разширения. Обща площ 45,8ха.
 - Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 49,7ха;
 - Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намират се в защитените зони от мрежата Natura 2000 и имат обща площ 290ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за гъвкаво разширение на урбанизираната територия. Общата им площ е около 14,7ха.
- **Землище на с. Витановци**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е относително компактна.
 - Жилищна зона – разширението на жилищната територия е предвидена в северния край на селото и е с обща площ от 4,5ха.

- Горски територии – на територията на землището на с. Витановци няма горски територии.
- Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намират се в защитените зони от мрежата Натура 2000, както и в зоната ограничена от реката и жп линията и имат обща площ 135,2ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за гъвкаво разширение на урбанизираната територия. Общата им площ е около 17,6ха, от които 0,6ха съществуващи производствени терени. Насоката, в която ще се променя е за предимно производствени нужди.
- **Землище на с. Боснек**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е дисперсна, с разпръснати махали. Основния квартал на селото е с относителна компактно-линейна структура. Тук трудностите с разширението на урбанизираните територии се изразяват с факта, че по-голяма част от землището на селото попада на територията на ПП „Витоша“, а освен това са горски територии.
 - Жилищна зона – основното разширение на жилищните зони е северно от селото и има площ общо 13,5ха, от които съществуващи 1,9ха.
 - Предимно-производствена зона – предвидена е южно от разширението на жилищните зони и окрупнява разпокъсаните територии на стопанските дворове. Има обща площ от 6,4ха, от които 4,9ха съществуващи.
 - Курортна територия за вилен отдих – съществуващите територии по §4 се трансформират във вилни зони, с малки разширения. Обща площ 19,8ха, от които малка част попада на територията на ПП „Витоша“ (3,3ха). От тях съществуващи 2,9ха (1,9ха на територията на ПП „Витоша“)
 - Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 3841,9ха;
 - Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намират се на територията на ПП „Витоша“ и като част от по-големи горски територии и имат площ от 257,7ха;
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за обединяване на имоти с вече сменен статут в една компактна зона. Намира се южно от селото и има площ от 28,2ха.
- **Землище на с. Селищен дол**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е относително компактна.
 - Жилищна зона – разширението на жилищната територия е предвидена в югоизточния край на селото и е с обща площ от 5,0ха.

- Предимно-производствена зона – предвидена е северно от урбанизираната територия на селото и окрупнява територията на стопанския двор. Има обща площ от 7,1ха, от които 5,3ха съществуващи.
- Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 351,3ха;
- Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намират се в защитените зони от мрежата Натура 2000 и имат обща площ 429,7ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за гъвкаво разширение на урбанизираната територия. Общата им площ е около 11,6ха, от които 0,1ха съществуващи производствени терени.
- **Землище на с. Лесковец**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е линейна, обусловена от специфичните характеристики на релефа.
 - Жилищна зона – разширението на жилищната територия е предвидена в южния край на селото и е с обща площ от 6,3ха.
 - Предимно-производствена зона – предвидена е източно от урбанизираната територия на селото и включва в себе си и територията на стопанския двор. Има обща площ от 4,6ха, от които 1,3ха стопански двор.
 - Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 206ха;
 - Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намират се в защитените зони от мрежата Натура 2000 и имат обща площ 79,5ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за гъвкаво разширение на урбанизираната територия. Общата им площ е около 9,1ха, от които 0,4ха съществуващи производствени терени - птицеферма.
- **Землище на с. Радуй**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е относително компактна. Има отделени две махали, които с предвижданията на ОУП се създават предпоставки да се интегрират в обща жилищна структура.
 - Жилищна зона – разширението на жилищната територия е предвидена във връзка с интегриране на откъснатите махали. Разширенията се намират от северния, източния и западния край на селото и имат обща площ 18,1ха, от които съществуващи 8,7ха.
 - Курортна територия за вилен отдих – съществуващите територии по §4 се трансформират във вилни зони с обща площ 14,3ха

- Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 32,5ха;
- Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намират се в защитените зони от мрежата Натура 2000 и имат обща площ 1046,6ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за гъвкаво разширение на урбанизираната територия. Общата им площ е около 17,6ха. Насоката, в която ще се променя е за предимно производствени нужди.
- **Землище на с. Вискяр**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е относително компактно – линейна.
 - Жилищна зона – разширението на жилищната територия е предвидена от западния и северния край на селото и имат обща площ 6,4ха, от които съществуващи 0,1ха.
 - Предимно-производствена зона – предвидена е западно от урбанизираната територия на селото и включва в себе си и територията на стопанския двор. Има обща площ от 2,5ха, от които 0,7ха стопански двор.
 - Смесена мултифункционална зона – разположена е на кръстовището на пътя Перник – Мещица – Брезник и пътя за с. Вискяр и има площ от 1,2ха.
 - Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 145ха;
 - Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намират се в защитените зони от мрежата Натура 2000 и имат обща площ 709,1ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за гъвкаво разширение на урбанизираната територия. Общата им площ е около 12,4ха. Насоката, в която ще се променя е за смесени нужди.
- **Землище на с. Чуйпетлово**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е относително компактна. Селото попада изцяло в границите на ПП „Витоша“ и е заобиколено от горска територия и горски земи. Това прави изключително трудно намирането на свободна територия за увеличаване на урбанизираната територия на селото.
 - Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи с изключение на малка територия от 0,2ха, която е предвидена за разширение на съществуващия гробищен парк. Те са с обща площ около 2865,4ха;
 - Земеделски територии – не са много, но са единствената възможност за балансирано разширение на селото.

- Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намират се в защитените зони от мрежата Натура 2000 и имат обща площ 86,4ха.
- Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – единствената възможност за бъдещо разширение на селото. Обхваща две територии с необработваема земеделска земя северно и южно от селото. Общата им площ е около 0,7ха.
- **Землище на с. Планинец**
 - Територии за урбанизиране – урбанизираната територия на селото е компактна.
 - Жилищна зона – разширението на жилищната територия е предвидена в южния край на селото и е с обща площ от 7ха.
 - Предимно-производствена зона – предвидена е западно от урбанизираната територия на селото и включва в себе си и територията на стопанския двор. Има обща площ от 2,1ха, от които 0,7ха стопански двор.
 - Горски територии – не се предвижда възможност за смяна на предназначение на горска територия и горски земи. Те са с обща площ около 152,5ха;
 - Земеделски територии – разширението на описаните по-горе територии се осъществява за сметка на земеделски територии. Освен тях се въвеждат още два режима на устройство на земеделските територии:
 - Земеделски територии без право на промяна на предназначението – намират се в защитените зони от мрежата Натура 2000 и имат обща площ 43,6ха.
 - Земеделски територии с допустима промяна на предназначението – дава възможност за гъвкаво разширение на урбанизираната територия. Общата им площ е около 16,3ха.

2.3. Развитие на зелената система

Ландшафтно устройство и зелена система

Ландшафтното устройство и зелената система на общината се обуславя от природо-географските характеристики на региона - географско положение, релеф, климатични и водни ресурси, почвена и геоложка характеристика и биологично разнообразие. Релефът на територията на общината е разнообразен. Южните склонове са полегати и голи, докато северните са по-стръмни и обрасли с растителност. Самият град е с линейно развита структура и е разположен предимно в низинната част по протежение на река Струма. В климатично отношение община попада в умереноконтиненталната климатична област, като само Витошкият склон е в планинската климатична област. Климатичните условия се определят от сравнително голямата средна надморска

Почвените условия са благоприятни за отглеждане на зърнени, фуражни и технически култури, зеленчуци и трайни насаждения. Теренните условия благоприятстват водната ерозия. Природният ландшафт до голяма степен е променен от дейността на човека. Основните дървесни видове са дъб (благун, цер), акация, келяв габър и др. От храстите най-разпространени са глог, шипка, трънка, дрян, къпина и др. Общата територия на горския фонд в общината е 174 866 дка, 142 114 дка са горите със специално предназначение. Около 75% от горския фонд на общината са заети от иглолистни гори, а останалите 25% от широколистни и смесени гори. Преобладават горите с издънков произход Народен парк „Витоша“ заема 9988 ха което е значителна част от горския фонд.

В зелена система на територията на Общината са включени следните териториални елементи:

1. Територии с общо предназначение:

- * Гори;
- * Горски земи;
- * Специални гори с рекреационно значение;
- * Защитни гори;
- * Спорт и атракции;
- * Защитени природни зони за опазване на дивите птици;
- * Защитени природни зони за опазване на местообитания;
- * Природен парк;
- * Поддържан резерват;
- * Защитени местности;
- * Природни забележителности;

2. Устройствени зони:

- * Рекреационни устройствени зони за вилен отдих;
- * Зони за озеленяване;
- * Рекреационно устройствени зони предназначени за курорт и допълващи го дейности.

Територии с общо предназначение:

> Гори

В тези територии са обединени:

Стопански гори с основно дървопроизводителни, средообразуващи (регулиране на климата), водоохранни, противоерозионни и мелиоративни функции.

Към този тип ландшафт спадат и териториите около водни течения и обекти, заети с влаголюбива дървесно-храстова растителност, която подчертава и засилва изразителността на бреговия силует. Площ на горските територии е 5420,5 ха.

> *Горски земи*

Този тип територии са част от горските територии и включват земите за залесяване и не дървопроизводителните земи които са част от горските територии.

Площта им е 1419,8 ха.

> *Специални гори с рекреационно значение*

В тази категория се включват рекреационни (курортни гори и местности, горски паркове и зелени зони извън урбанизираните територии (населени места и селищни образувания). Гори в защитени територии (горите и земите от горския фонд, попадащи в защитените територии, обявени по реда на Закона за защитените територии, и в защитените зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие). Горски територии свързани с отдих и туризъм с допустимо обслужващо строителство съвместимо с основното предназначение на специалните горски територии с рекреационно значение. В специалните горски територии не се допуска промяна на предназначението на териториите с цел обитаване, производствени и складови дейности. Инфраструктурата на отдиха и туризма (алеи, заслони, поставяеми елементи и оборудване – пейки, маси, огнища, детски съоръжения и др.) се изгражда по правилата на чл. 152 от ЗГ без смяна предназначението на горите.

Обща площ 10053,3 ха.

> *Защитни гори*

В тази категория са включени горските територии за защита на почвите, водите, урбанизираните територии, сградите и обектите на техническата инфраструктура; горната граница на гората; защитните пояси, както и горите, създадени по технически проекти за борба с

ерозията.

Проектираните защитни гори са предимно за защита на урбанизираните територии от вредното влияние на производствените зони, борба с ерозията и като защитни пояси за подобряване на микроклимата.

Обща площ 273 ха

> Спорт и атракции

Това са територии част от зелената система за спортни обекти и атракционни паркове, голф игрища, панаири и др. със специфичен устройствен режим.

Обща площ на тези терени е 16,9 ха

> Защитени природни зони за опазване на дивите птици

Това са географски обособени територии, обявени съгласно Директивата за опазване на дивите птици с цел опазване на видовете, които изискват специални природозащитни мерки за техните местообитания на територията на ЕС.

Към настоящият момент на територията на общината по Закона за защитените територии са обявени:

- „Мещица“ BG0002101 с площ 3415,32 ха в землищата на с. Вискяр, с. Витановци, с. Мещица, с. Радуй, с. Расник

- „Витоша“ BG0000113 с площ 27102,1 ха в землищата на гр. Перник, с. Боснек, с. Кладница, с. Рударци, с. Чуйпетлово

- „Ноевци“ BG0002089 с площ 8171,9 ха в землищата на с. Лесковец, с. Планиница, с. Селищен дол, с. Ярджиловци

> Защитени природни зони за опазване на местообитания

Това са географски обособени територии, определени от Страните членки на ЕС съгласно Директивата за местообитанията, в които се провеждат действия за опазване и възстановяване на благоприятния природозащитен статус на природните местообитания или на видовете, за които зоните са определени.

На територията на община Перник има обособена две зони:

- Острица BG0001375 с площ 4429,5 ха в землищата на гр. Перник, с. Боснек, с. Кралев дол, с. Студена

- Витоша BG0000113 с площ 27102,1 ха в землищата на гр. Перник, с. Боснек, с. Кладница, с. Рударци, с. Чуйпетлово

> Природен парк

Това е вид защитена територия за дългосрочна защита на естествените и изкуствените екосистеми, като едновременно с това в нея може да се извършват дейности като туризъм, и други видове антропогенна намеса, които да не замърсяват околната среда. Управлението на територията се извършва съгласно закона за защитените територии по предварително разработени планове за управление.

На територията на община Перник попада Природен парк Витоша с площ 9988 ха в землищата на с. Боснек, с. Кладница, с. Рударци, с. Чуйпетлово

> Поддържан резерват

Това са категория защитена територии. За резервати се обявяват образци от естествени екосистеми, включващи характерни, забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им. Те са изключително държавна собственост и в тях се забранява всякаква

антропогенна дейност. На територията на община Перник е обявен поддържан резерват „Острица“ с площ 136 ха в землищата на гр. Перник, с. Кралев дол

> Защитени местности

Това са категория защитена територии. За такива се обявяват територии със забележителни ландшафти, включително и положително повлияни от човека, местообитания на застрашени и редки видове животни и растения

В Община под защита се намират един обект, в категориите „защитена местност“ - „Белите кладенци“ – с площ 128,1 ха

> Територии на природните забележителности

В тази категория са включени защитени територии, които представляват защитени редки, красиви и ценни в научно, културно или естетическо отношение природни обекти. Тези природни обекти могат да бъдат както от живата природа, така и от неживата природа. Природните забележителности се обособяват и управляват с цел запазване на техните естествени особености и се обявяват с прилежаща територия, необходима за опазването им. В природните забележителности се забраняват дейности, които могат да нарушат тяхното естествено състояние или да намалят естетическата им стойност. Мерки за опазване, укрепване и възстановяване на природните забележителности се допускат с разрешение на Министерството на околната среда и водите съгласувано със собствениците на природните забележителности и други заинтересовани институции.

На територията на Община Перник има обявена една природна забележителност - „Духлата“ – пещера и прилежаща територия с площ 50 ха в землището на с.Боснек

Общата площ на четирите типа защитени ландшафти, (отчитайки припокриването), включващи Натура 2000, защитени местности и природни забележителности е 29813,22 ха

Устройствени зони:

> Рекреационни устройствени зони за вилен отдих (Ов);

Зони част от зелената система предназначени за индивидуален отдих и временно обитаване. Обща площ 228,7 ха.

> Зони за озеленяване (Оз);

Озеленените територии, означени като (Оз), извън населените места и селищните образувания. В тези зони се включват обществените озеленени площи, в т.ч. всички паркове, градини, извънселищни паркове, гробищни паркове, ботанически градини, дендрариуми, защитни насаждения и разсадници. В тези територии са включени и част от териториите предвидени за възстановяване и рекултивация.

Обща площ 1243,1 ха

> Рекреационни устройствени зони предназначени за курорт и допълващи го дейности (Ок).

Териториите за рекреационни дейности, като част от зелената система на общината включват устройствени зони извън населените места и селищните образувания. Към тази категория зони се включват курорти, ваканционни селища, други рекреации (къмпинг, голф селища, хотелски комплекси, хижи, почивни станции и санаториуми), курортни паркове и други озеленени площи в курортните зони както и обекти и съоръжения за стопанско и инфраструктурно обслужване.

Обща площ 43 ха.

Площта на териториите включени в зелената система са 18698,3 ха което е 38,6 % от общата територия на общината.

2.4. Развитие на инфраструктурата

2.4.1.1. Електроснабдяване

Не се предвижда разширяване на електроснабдителната мрежа. Запазва се и поддържа настоящата инфраструктура, която може да отговори на текущите и бъдещите потребности на населението и икономическите дейности.

2.4.1.2. Водоснабдяване и канализация

• Водоснабдяване

- По отношение подобряване качеството на питейната вода е необходимо насочване на вниманието към реконструкция на съществуващите ПСПВ в Перник и Рударци и изграждане на нова ПСПВ в Кладница. Необходима е рехабилитация и обновяване на съществуващите хлораторни станции и съоръжения;
- Главните довеждащи водопроводи се нуждаят от рехабилитация. Това се отнася най-вече за главния водопровод от яз. Студена с монтиране на секциониращи спирателни кранове и измервателни устройства;
- Разпределителните системи са остарели и в недобро техническо състояние;
- Помпените станции са остарели, неефективни, без адекватно оборудване, имат необходимост от рехабилитация и модернизация;
- Съхранението на водата в напорните резервоари се нуждае от адекватна програма за рехабилитация. Следва да се коригира недостигът на капацитет за съхранение на водата в рамките на гр. Перник;
- Високият процент на неотчетени водни количества (обща загуба) в размер на 73 % също изисква изготвянето на програма за откриване и намаляване на течове;
- Водоснабдителната система се нуждае от обновяване на съоръженията за мониторинг;
- Може да се постави въпросът за осигуряване на алтернативно водоснабдяване на гр. Перник и прилежащите му селища. По този начин ще се осигури максимална степен на надеждност на водоснабдителната система.

• Канализация

- Мерките за пречистване на отпадъчни води в Общината са незадоволителни. Налице е само ПСОВ „Батановци“, работеща при остаряла технология и нуждаеща се от реконструкция и модернизация;
- Степента на пречистване на отпадъчните води от ПСОВ е недостатъчна поради отсъствие на система за отстраняване на азот и фосфор, което се изисква за заустване в чувствителни зони;
- Експлоатационните проблеми на ПСОВ „Батановци“ са свързани с остаряло и неподдържано оборудване;
- Отпадъчните води от населени места под 2000 жители се заустват в стари септични ями или директно в местните водоприемници;
- Значителен процент от канализационните мрежи са изградени по смесената канализационна система. На ниско ниво е степента на изграждане на

дъждопреливници. Сега съществуващите преливници са в недобро техническо състояние;

- Изградените канализационни мрежи са проектирани и конструирани по време на 1960-те – и 1980-те години;
- Канализационните шахти са в голямата си част неподдържани, трудно достъпни и не са водонепропускливи;
- По отношение на диаметрите на канализационните тръби следва да се отбележи, че около 50% от мрежата не отговаря на настоящите стандарти;
- Налице са сериозни проблеми с инфилтрацията и ексфилтрацията в канализацията, дължащи се на недостатъчните инвестиции и липсата на поддръжка;
- **Препоръчителни мерки** – като основни мерки, обезпечавщи нормалното функциониране на водоснабдителните и канализационни системи на територията на община Перник, могат да се посочат:
 - **Водоснабдяване**
 - **ПСПВ:**
 - Изграждане на ПСПВ с капацитет 11 л/сек. в ПСПВ Кладница;
 - Реконструкция и хлориране за капацитет 42 л/сек в ПСПВ Рударци;
 - Ремонт за капацитет 520 л/сек. в ПСПВ Перник
 - **Резервоари :**
 - Нов резервоар за гр. Перник с обем от порядъка на 12 000 м³;
 - Водна кула „Калкас“ с приблизителен обем 1 000 м³;
 - Водна кула „Драгановец“ с обем от порядъка на 300 м³
 - **Мониторинг:**
 - Необходимо е монтиране на измервателни устройства за количеството на водата при водоизточниците и на входа на отделните консуматори (квартали и населени места);
 - Монтиране на оборудване за измерване на налягането;
 - Въвеждане на програма за системно откриване на течове като част от общата програма за реконструкция и подмяна.
 - **Рехабилитация на главни водопроводи:**
 - За осигуряване на непрекъснатост на водоснабдяването на ВС „Перник“ първоначално е необходима подмяна на водопровода от яз. „Студена“ до ПСПВ „Перник“ с приблизителна дължина 8,5 км;
 - Външните довеждащи водопроводи (гравитачни и напорни), изградени от азбестоциментови и стоманени тръби следва да се подменят с тръби от съвременни материали (ПЕВП и чугун).
 - **Рехабилитация и разширение на мрежата:**
 - Необходима е подмяна на водопроводната мрежа на град Перник в квартали Могилище, Ралица, Рено, Изток, Монте Карло и Църква;
 - Подмяна на водопроводната мрежа на кв. „Варош“ в гр. Перник;

- Строителство и реконструкция на водоснабдителна мрежа на квартал Бела вода – Перник и квартал Рудничар;
 - Изграждане на водопроводната мрежа на квартал Калкас и Профилакториум- гр. Перник;
 - Системна и планова реконструкция на водопроводните мрежи на населените места, влизащи в обхвата на община Перник.
- **Канализация**
- Цялостна рехабилитация на ПСОВ „Батановци“, обслужваща гр. Перник и гр. Батановци;
 - Изграждане на главен канализационен колектор на гр. Батановци;
 - Изграждане на канализационна мрежа на с. Драгичево и включване на отпадъчните води в груповата канализация „Драгичево-Перник-Братановци“;
 - Изграждане на групов канализационна система на селата Студена, Рударци и Кладница с обща пречиствателна станция;
 - Рехабилитация на канализационната мрежа на гр. Перник и главните канализационни колектори;
 - Рехабилитация и доизграждане на канализационната мрежа на гр. Батановци;
 - Изграждане на канализационни системи за селата Дивотино и Ярджиловци.

2.4.1.3. Газоснабдяване

Газопроводната мрежа на община Перник се състои от довеждащ газопровод до газоразпределителна станция „Перник“ и отклонение до град Батановци. Не се предвижда разширяване ѝ в общия устройствен план на община Перник.

2.4.1.4. Пътна инфраструктура

Развитието на Републиканска пътна мрежа ще се осъществи, чрез изграждането на извън селищен възел при село Големо Бучино АМ „Люлин“ и с рехабилитация на пътни отсечки на територията на общината - II-63, III 6032 и III605.

Общинската пътна мрежа се развива, чрез изграждането на пътната връзка между път II-63 и регионалното депо за битови отпадъци, като с това ще се оптимизират транспортните разходи на транспортните средства обслужващи западните населени места (спрямо депото).

За железопътна мрежа се планира изграждането на скоростна жп линия скоростна жп линия преминаваща през град Перник и Батановци.

2.4.1.5. Комунално обслужване

Не се предвижда развитието на комуналното обслужване.

3. Правила и нормативи за прилагане на ОУПО Перник

3.1. Условия, при които може да се изменя планът

Съгласно чл. 134, 135 и 136 от Закона за устройство на територията (ЗУТ) условията, при които може да се изменя ОУПО Перник са както следва:

Чл. 134. (1) Влезлите в сила общи устройствени планове могат да се изменят, когато:

1. настъпят съществени промени в общественно-икономическите и устройствените условия, при които е бил съставен планът;
2. възникнат нови държавни или общински нужди за обекти - собственост на държавата, на общините или на експлоатационните дружества;
3. възникнат инвестиционни инициативи, които ще се реализират със средства, осигурени по международни договори или от държавния бюджет, както и от инвеститори, сертифицирани по реда на Закона за насърчаване на инвестициите;
4. отпадне необходимостта от изграждане на сгради, мрежи и съоръжения за специални нужди на отбраната и сигурността на страната;
5. се констатира явна фактическа грешка, имаща значение за предвижданията на плана;

(2) Влезлите в сила подробни устройствени планове могат да се изменят, освен на основание по ал. 1, и когато:

1. в съответния срок по чл. 208 не е започнала процедурата за отчуждаване;
2. при изменение на кадастрален план или при одобряване или изменение на кадастрална карта в урегулирана територия имотните граници на поземлените имоти не съвпадат с регулационните;
3. планът не осигурява възможност за застрояване по действащите устройствени правила и нормативи вследствие на установени геоложки и хидрогеоложки условия и за запазване на разкрити археологически, исторически и културни ценности;
4. планът съдържа явна фактическа грешка, която има значение за неговите предвиждания;
5. планът е одобрен при съществени закононарушения; на това основание не могат да се изменят планове, за които има влязло в сила решение на съд или когато планът е приложен;
6. има съгласие на всички собственици на имоти по чл. 131, ал. 2, т. 1, както и на носителите на ограничени вещни права върху тях;
7. има предложение на съда по дела за делба на урегулирани поземлени имоти;
8. планът е одобрен без план-схеми по чл. 108, ал. 2.

(3) Когато изменението на подробния устройствен план налага и изменение на действащ общ устройствен план, първо се изменя общият устройствен план. Органът по чл. 124, който разрешава изработването на проекта за изменение на общия устройствен план, може да допусне двата плана да се изменят едновременно при условията и по реда за съответния план, предвидени в закона, като изменението на подробния устройствен план се одобрява след одобряване изменението на общия устройствен план.

(4) Влезли в сила подробни устройствени планове не могат да се изменят с цел:

1. узаконяване на незаконно изградени строежи;
2. промяна на предназначението на терени, определени с подробните устройствени планове за озеленени площи, освен в случаите по ал. 2, т. 1 и по чл. 62а, ал. 2 - 5.

(б) Когато при прилагане на действащи подробни устройствени планове се променят само разположението и конфигурацията на предвидените сгради, в т.ч. при пристрояване и надстрояване на съществуващи сгради, без да се променят начинът и характерът на застрояването и правилата и нормативите за съответната устройствена зона, не е необходимо да се изменят тези планове. В тези случаи конкретното застрояване се определя с виза по чл. 140.

(7) С изключение на случаите по ал. 2, т. 1 изменение на подробните устройствени планове за промяна на предназначението на урегулирани поземлени имоти, отредени за обекти на образованието, науката, здравеопазването или културата, както и на спортни обекти и съоръжения, може да се извърши при условията и по реда на този закон само след писмено съгласие на съответния министър по реда на чл. 39, ал. 3.

Чл. 135. (1) Лицата по чл. 131 могат да правят искания за изменение на устройствените планове с писмено заявление до кмета на общината, а в случаите по чл. 124а, ал. 3 и 4 - съответно до областния управител или до министъра на регионалното развитие и благоустройството.

(2) Когато искането е за изменение на подробен устройствен план, към заявлението се прилага скица с предложение за изменението му.

(3) Компетентният орган по ал. 1 в 14-дневен срок от постъпване на заявлението разрешава или отказва да се изработи проект за изменение на плана.

(4) Заповедите по ал. 3 се издават въз основа на становище на:

1. главния архитект на общината - когато актът се издава от кмета на общината;

2. кмета на общината - когато актът се издава от областния управител;

(5) При наличие на някое от основанията по чл. 134, ал. 1 и 2 компетентният орган по ал. 1 може да нареди служебно с мотивирано предписание да се изработи проект за изменение на действащ устройствен план.

(6) Мотивираните предписания по ал. 3 и 5, с които се допуска да се изработи проект за изменение на плана спират прилагането на действащите устройствени планове в частите, за които се отнасят.

Чл. 136. (1) Проектите за изменения на устройствените планове на основанията по чл. 134, ал. 1 и 2 се изработват, съгласуват, обявяват, одобряват и влизат в сила при условията и по реда на раздел III от глава седма.

(2) За проектите за изменение на устройствените планове на основание чл. 134, ал. 2 в обхват до три квартала не се прилагат изискванията за съгласуване по чл. 127, ал. 2, с изключение на случаите по чл. 134, ал. 2, т. 5 и 6, когато се засягат имоти - недвижими културни ценности.

(3) Действието на съответния предходен устройствен план се прекратява от деня на влизането в сила на новия или изменения устройствен план.

(4) Копия от влезлите в сила изменения на подробни устройствени планове, с които се променят границите на поземлените имоти, се изпращат на Агенцията по геодезия, картография и кадастър.

3.2. Правила и нормативи за прилагане на ОУПО Перник

ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ОУПО ПЕРНИК

Чл.1. Тези правила и нормативи за прилагане на Общия устройствен план на община Перник уреждат устройството на територията на общината в административните ѝ граници.

Чл.2. (1) Целта на ОУП на община Перник е да предложи и осигури необходимите условия за по-нататъшното комплексно и устойчиво развитие и функциониране на общинската територия, като същевременно отчита и съхранява уникалната природна среда, опазва и интегрира богатото ѝ културно историческо наследство.

(2) В съответствие с целта по чл.2 ал.1, правилата и нормативите за прилагане на ОУПО Перник конкретизират и се съобразяват с разпоредбите на Наредба 7/2003 г. на МРРБ за Правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони .

Чл.3. (1) Общият устройствени план обхваща територията на община Перник в административно-териториалните ѝ граници. Графичната част на плана се изработва в мащаб

1:25 000

(2) Неразделна част от общия устройствен план са:

1. придружаващите го схеми и обяснителни текстове;
2. правилата и нормативите за прилагането му.

Чл.4. (1) В общия устройствен план са определени:

1. Съществуващите и новите граници на урбанизираните територии на населените места;
2. Територии с общо предназначение;
3. Комуникационно-транспортните елементи;
4. Елементите на техническата инфраструктура;
5. Нарушени територии;
6. Защитени територии;
7. Устройствовените зони и територии с устройствен режим;
8. Терени със самостоятелен устройствен режим.

Чл.5 (1) С Общия устройствен план се обособяват видове територии с основно предназначение, видове устройствени зони и самостоятелни терени с устройствен режим.

Чл.6 (1) С основно предназначение са териториите:

1. Урбанизирани територии;
2. Земеделски територии;
3. Горски територии;
4. Нарушени територии;
5. Защитени територии;
- (2) Жилищна устройствена зона с малка височина на застрояване, означена „Жм“;
- (3) Жилищна устройствена зона с средна височина на застрояване, означена „Жс“;
- (4) Жилищна устройствена зона с голяма височина на застрояване, означена „Жг“;
- (5) Чисто производствена зона, означена с „Пч“;
- (6) Предимно производствена зона, означена с „Пп“;
- (7) Специална високотехнологична производствена зона, означена с „Пс“;
- (8) Рекреационна устройствена зона предназначена за курорт и допълващите го дейности „Ок“
- (9) Рекреационни устройствени зони за вилен отдих „Ов“
- (10) Устройствови зони за многофункционално ползване от тип смесена централна зона „Ц“
- (11) Смесените многофункционална зона „Смф“:
- (12) Озеленени територии (Оз);
- (13) Територии с допустима промяна на предназначението
- земеделски земи с допустима промяна на предназначението;
- (14) Територии със забрана смяна на предназначението
- земеделски земи със забрана промяна на предназначението;
- горски земи със забрана промяна на предназначението;
- (15) Терени за гробищни паркове;

Чл.7 Границите определящи устройствовените зони са трасета на улици, естествени ограничители – пътища, теренни форми, водни течения и площи и др., по имотни граници и квартали.

Чл.8 В териториите с основно предназначение и в устройствовените зони се допуска обособяването на терени с устройствен режим за;

1. Обслужващи дейности;
2. Производствено-складови дейности;

3. Инфраструктура, обслужваща селското стопанство;
4. Транспортно-комуникационна инфраструктура;
5. Обществено озеленяване за широко ползване и със специфично предназначение.
6. Недвижими културни ценности;

Чл. 9 (1) Определянето на конкретно предназначение, устройство и застрояване на поземлените имоти в новообразуваните територии, става чрез изработването на подробни устройствени планове.

(2) Подробни устройствени планове следва да се съобразяват с изискванията на Наредба 7/2003 г. на МРРБ за Правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони за неурегулирани поземлени имоти и за територии с не приложена първа регулация.

(3) При изработването на подробните устройствени планове за самостоятелните структурни единици и за самостоятелните терени в новоурбанизираните територии, урегулираните поземлени имоти в смесените многофункционални зони се устройват и застрояват съгласно показателите посочените в Приложение 1.

Чл.10 При изработването на подробните устройствени планове за самостоятелните терени се спазват показателите посочени в Приложение 1.

Чл.11 Влезлите в сила подробни устройствени планове, одобрени до датата на обнародването на заповедта за одобряването на общия устройствен план на община Перник запазват давността си.

Чл.12 Устройство зони за курортен отдих (Ок) са предназначени предимно за краткотраен отдих, спортен риболов и туризъм в природна среда и се устройват в съответствие с разпоредбите на чл.27 и чл.28,от Наредба 7 за ПНУОВТУЗ.

Чл.13 Допуска се промяна на предназначението на поземлените имоти на водни обекти и строителството в тях след предварително съгласуване на инвестиционното намерение с МОСВ и Басейнова дирекция. Изключение се прави за изграждането на водностопански и хидротехнически системи и съоръжения.

Чл.14 (1) Настоящите правила и нормативи за прилагане на ОУПО Перник не отменят действащите общи нормативни актове на общината в областта на селищното устройство.

(2) За тези въпроси, свързани с устройството и застрояването на територията, които с настоящите правила и нормативи остават неуточнени и неуредени, се прилагат разпоредбите на Закона за устройство на територията, Закона за биологичното разнообразие, Закона за културното наследство, Закона за защитените територии, техните подзаконови нормативни уредни и други относими нормативни актове.

Чл.15 Всички инвестиционни намерения, свързани с изграждането на сгради и съоръжения с височина над 20 м над терена, водоеми, сметища, надземни силнотокони линии, ями, кариери и други подобни обекти, подлежат на съгласуване от ГД „ГВА“.

Чл.16 (1) Терени с обекти на културно-историческото наследство се устройват съобразно изискванията и определените от НИОНКЦ режими за опазване на недвижимите културни ценности.

(2) В частите извън урбанизираните територии на община Перник, за които са установени данни за наличие на недвижими културни ценности, се установява режим на превантивна устройствена защита. За тях се изготвят специализирани подробни устройствени планове, придружени от специфични правила и нормативи, с които се предвиждат устройствени мерки за запазване на фактическото им ползване, без да се влошават техните качества. След декларирането им или след предоставянето на статут на недвижима културна ценност по реда на Закона за културното наследство, допустимите дейности и ограниченията при стопанисването, ползването и застрояването на тези територии се определят с режима за

опазване и с плановете за опазване и управление на недвижимите културни ценности, приети съгласно изискванията на Закона за културното наследство.

Чл. 17 (1) В терените с обекти на недвижимите археологически културни ценности (НАКЦ) се разрешава:

а) археологическо проучване, консервация, реставрация, експониране и социализация на НАКЦ;

б) строителство, свързано с охрана, проучване, експониране и социализиране на обекта;

(2) Обектите на ниско и подземно застрояване се съгласуват с МК;

(3) При възникване на инвестиционна инициатива предварително трябва да бъдат извършени пълни археологически проучвания в границите на имота. При наличие на археологически структури се назначава комисия от Министъра на културата, която определя статут и специфични правила за опазване културната ценност;

Чл.18 (1) В охранителната зона на НАКЦ се разрешава ниско застрояване, като инвестиционните проекти за обектите на ниско и подземно строителство се съгласуват с МК;

(2) За устройството и опазването на териториите на селищни и надгробни могили и средновековни отбранителни валове - всички искания за намеси в недвижимите културни ценности се съгласуват по реда на ЗКН.

(3) На територията на НАКЦ се разрешава:

1. археологическо проучване, консервация, реставрация, експониране и социализация на НАКЦ;

2. промяна на предназначението на земята, проектиране и строителство, свързано с охрана, проучване, експониране и социализиране на обекта.

Чл. 19 Инвестиционните проекти в охранителната зона на НАКЦ се съгласуват с МК.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. (1) Настоящите правила и нормативи са изработени на основание чл. 104, ал. 2 от Закона за устройство на територията и са неразделна част от Общия устройствен план на община Перник. Правилата и нормативите са изработени в съответствие с наредбата по чл. 13, ал. 1 ЗУТ и се одобряват едновременно с Общия устройствен план.

(2) За неуредените с настоящите правила и нормативи въпроси, свързани с устройството и застрояването на територията на община Перник, се прилагат разпоредбите на Закона за устройство на територията и подзаконовата нормативна уредба към него.

§ 2. Оригиналът на графичната част на Общия устройствен план се съхранява в община Перник.

§ 3. Общият устройствен план на община Перник и правилата и нормативите за неговото прилагане са публични. Община Перник изработва и поддържа регистър, съдържащ информация за границите на устройствените структури/зони и самостоятелни терени, правилата и нормативите за застрояване и ограниченията за застрояване в тях.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: ПОКАЗАТЕЛИ НА ЗАСТРОЯВАНЕ В ЗОНИТЕ

Наименование на зоната	Макс. Плътност на застр. (%)	Макс. Кинт	Мин. озеленявана Площ (%)	Н макс. (етажи)
Ц	от 30 до 60	от 1,0 до 2,0	от 30 до 50	-
Жм	от 20 до 60	от 0,5 до 1,2	от 40 до 60	10м (3 ет.)
Жс	от 25 до 70	от 1 до 2	от 30 до 50	15м (5 ет.)
Жг	от 30 до 80	от 1,5 до 3	от 20 до 50	Над 15м
Смф	от 30 до 80	от 1 до 2	от 20 до 50	15м (5 ет.)
Пп	от 40 до 80	от 1 до 2,5	от 20 до 40	-
Пч	от 50 до 80	от 1 до 2,5	от 20 до 40	-
Пс	от 40 до 50	от 1 до 1,5	от 20 до 40	-

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

Ов	до 40	до 0,8	50	7м (2 ет.)
Ок	до 30	до 1,5	50	15м (5 ет.)
Ок*	до 20	до 0,5	70	7м (2 ет.)
Зтп	Според решение на ОбС, ОЕСУТ и компетентни органи			

Ок* - курортна територия на територията на хижа „Селимица“. Специални изисквания са ниското застрояване, малката плътност както и свободната дворна площ, без преграждане. Разполагане на основното застрояване да се извършва на минимално разстояние от пътя.

4. Заключение

Общия устройствен план на община Перник решава ключовите пространствени проблеми на общинско ниво, съобразявайки се с богато природно разнообразие и съпътстващите го защитени територии, като едновременно с това въвежда режими за забрана смяна на предназначението на голяма част от земеделските земи (попадащи под природозащита) и всички горски територии. Планът, ще повиши комфорта на обитаване, доразвие транспортните връзки и дооформи и позиционира система труд и рекреация за безконфликтно функциониране.

III. Приложения

1. Приложение 1

Приложение 1. Списък на обектите на културата, спорта и недвижимите културни ценности

с. Драгичево	Успение Богородично	Църква	-
гр. Перник	Св. Николай	Църква	-
гр. Перник	Св. прор. Илия	Църква	-
гр. Перник	Успение Богородично	Църква	-
гр. Перник	Св. Петка	Манастир	-
гр. Перник	-	Църква	-
гр. Батановци	Св. Възнесение Господне	Манастир	-
с. Големо Бучино	Възнесение Господне	Манастир	-
с. Люлин	Св. Николай	Манастир	-
с. Дивотино	Св. Петър и Павел	Манастир	-
с. Рударци	-	Църква	-
гр. Перник	Св. Великомъченик Георги Победоносец	Църква	-
гр. Перник	Съзнание-1922г.	Читалище	-
гр. Перник	Искра-1960г.	Читалище	-
гр. Перник	Пробуда-1935г.	Читалище	-
с. Кладница	"Пробуда-1937г."	Читалище	-
с. Рударци	Васил Левски-1968 година	Читалище	-
с. Ярджиловци	"Христо Ботев-1940г."	Читалище	-
с. Драгичево	"Пробуда-1922 г."	Читалище	-
с. Дивотино	"Чичо Стоян-1927г."	Читалище	-
гр. Перник	Ралица-1969	Читалище	-
с. Студена	Светлина 1919г.	Читалище	-
с. Кралев дол	"Св. Паисий Хилендарски-1927 г."	Читалище	-
с. Люлин	"Христо Ботев-1961г."	Читалище	-
гр. Батановци	"Просвета-1909 г.-гр.Батановци"	Читалище	-
с. Черна гора	"Наука 1967- с. Черна гора"	Читалище	-
гр. Перник	7-ми Септември 1961	Читалище	-
с. Мещица	"П.К. Яворов-1926"	Читалище	-
с. Лесковец	Солидарност-1930 г.	Читалище	-
гр. Перник	"Данчо Иванов-1927год."	Читалище	-
гр. Перник	"Елин Пелин-1903"	Читалище	-
с. Големо Бучино	Люлински изгрев-1903г.	Читалище	-
с. Богданов дол	Пробуда-с. Богданов дол 1928 г.	Читалище	-
с. Зидарци	"Васил Левски-1975 г."	Читалище	-
с. Боснек	Трудолюбие-1926	Читалище	-
с. Витановци	"Отец Паисий-1928год."	Читалище	-
с. Вискяр	"Св.Св. Кирил и Методий-1933"	Читалище	-
с. Расник	"Димитър Полянов-1927"	Читалище	-
гр. Перник	Рома-2001г.	Читалище	-

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

гр. Перник	Просвета-1909г.	Читалище	-
гр. Перник	Рудничар	Читалище	-
гр. Перник	Знание	Читалище	-
гр. Перник	"Миньор-2005"	Читалище	-
гр. Перник	Нови хоризонти-2009	Читалище	-
гр. Перник	"Аврора 2013"	Читалище	-
гр. Перник	Театър	Театър	-
гр. Перник	Център за работа с деца	Център за работа с деца	-
гр. Перник	Спортна зала	Спортни обекти	-
гр. Перник	Зала за спортни и развлекателни дейности	Спортни обекти	-
гр. Перник	Зала „Кракра"	Спортни обекти	-
гр. Перник	Спортна зала „Металург"-	Спортни обекти	-
гр. Перник	Спортна зала „Борис Гюдеров"	Спортни обекти	-
гр. Перник	Спортен комплекс „Миньор"	Спортни обекти	-
гр. Перник	Спортен комплекс „Дружба"	Спортни обекти	-
гр. Перник	Спортен комплекс за зимни игри „Металург	Спортни обекти	-
гр. Перник	Стадион „Металург"	Спортни обекти	-
гр. Перник	Тренировъчно игрище „Парка"	Спортни обекти	-
гр. Перник	Кортова площадка „Изток"	Спортни обекти	-
гр. Перник	Кортово игрище „Миньор"	Спортни обекти	-
гр. Перник	Плувен басейн X-то ОУ „Ал. Константинов"	Спортни обекти	-
с. Дивотино	Спортен комплекс "Дивотино"	Спортни обекти	-
гр. Перник	Дворец на културата	Дворец на културата	-
гр. Перник	Общински Младежки дом	Младежки дом	-
гр. Перник	Регионалният исторически музей	Музей	-
гр. Перник	Подземен минен музей	Музей	-
гр. Перник	Художествена Галерия Перник	Галерия	-
гр. Перник	Частна галерия	Галерия	-
гр. Перник	Регионална библиотека "Светослав Минков"	Библиотека	-
гр. Перник	Районен младежки дом	Младежки дом	-
гр. Перник	Културно-информационен център	Културно-информационен център	-
гр. Батановци	Манастирска църква "Св.Спас"	художествен	-
гр. Батановци	Гробове на съветски воители, починали от раните си в дивизионната болница	исторически	-
с. Боснек	Средновековна крепост -над селото	археологически	местно
с. Боснек	Църква "Св.Теодор Стратилат"	художествен	-
с. Боснек	Антична сграда в центъра на селото	археологически	национално
с. Големо Бучино	Антична пътна станция - м"Карауло" /Църквище/ - 3,7 км север, североизток от селото	археологически	-
с. Дивотино	Църква „Рождество Христово"	художествен	-
с. Дивотино	Манастирска църква „Св.Троица"	художествен	-
с. Кладница	Средновековна крепост до Кладнишкия манастир - 1.5 км югоизточно	археологически	местно
с. Кладница	Къща на Тодор Петров Георгиев	архитектурно- строителен	-

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

с. Кладница	Къща на Благой Петрунов Бонев /старата/	архитектурно- строителен	-
с. Кладница	Къща на Бота Крумова Виденова	архитектурно- строителен	-
с. Кладница	Къща на наследници на Йордан Миланов Йорданов	архитектурно- строителен	-
с. Кладница	Манастирска църква "Св. Николай" при селото	художествен	-
с. Кралев дол	Църква "Св. Св. Петър и Павел"	художествен	-
с. Кралев дол	Антична и средновековна крепост - м Градище - над селото	археологически	местно
с. Кралев дол	Средновековни църкви - м.Градище - над селото	археологически	местно
с. Кралев дол	Римска вила - в селото	археологически	местно
с. Кралев дол	Плевнята на Евгени Ил. Аначков - 1 км южно Свалена	исторически	за сведение
с. Кралев дол	Къщата на Стоян Василев Чучулков	архитектурно- строителен	-
с. Кралев дол	Къща на Витко Зарев	архитектурно- строителен	-
с. Кралев дол	Къща на Давид Стоилов	архитектурно- строителен	-
с. Кралев дол	Къща на Цоно /Стоичко/ Тренев	архитектурно- строителен	-
с. Кралев дол	Къща на Григор Цветанов	архитектурно- строителен	-
яз. Студена	Средновековна крепост, м.Градище - южно, язовир "Студена"	археологически	за сведение
яз. Студена	Средновековна църква -м Градище - южно, язовир "Студена"	археологически	за сведение
с. Люлин	Къща на Лозан Добринов Стойнев	архитектурно- строителен	-
с. Люлин	Къща на Евлоги Георгиев Малинов	архитектурно- строителен	-
с. Люлин	Къща на наследници на Давид Милошов	архитектурно- строителен	-
с. Люлин	Къща на Иван Киров Ваклев	архитектурно- строителен	-
с. Люлин	Къща на Митко Енев	архитектурно- строителен	-
с. Люлин	Къща на Михал Тодоров Стоименов	архитектурно- строителен	-
с. Люлин	Къща на Борис Будинов	архитектурно- строителен	-
с. Люлин	Къща на Профир Янков	архитектурно- строителен	-
с. Люлин	Къща на Кирил Стойчев	архитектурно- строителен	-
с. Люлин	Къща на Георги Трайков	архитектурно- строителен	-
с. Люлин	Къща на Иван и Лефтер Костадинови	архитектурно- строителен	-
с. Люлин	Къща на Първан Крумов Грозданов	архитектурно- строителен	-
с. Люлин	Къща на Деян Грозданов	архитектурно- строителен	-
с. Люлин	Църква "Св. Арх. Михаил"	художествен	-
с. Люлин	Църква "Св. Теодор Стратилат"	художествен	-
с. Мещица	Антично селище - до селото	археологически	местно
с. Мещица	Църква "Св. Св. Петър и Павел"	художествен	-
гр. Перник	Лобно място в кв. "Ф. Тодоров", район на ж.л. подлеза	исторически	национално
гр. Перник	Историческо място, м.Септемврийска поляна, 2,5 км южно	исторически	местно
гр. Перник	Историческо място, центъра	исторически	местно
гр. Перник	Къща на Павел Веселинов, кв. Мошино	исторически	местно
гр. Перник	Лобно място на Иван Гарванов и Евлоги Агаин, североизточно на шосето за с.Дивотино	исторически	местно
гр. Перник	Градището при Перник	народна старина	-
гр. Перник	Средновековна крепост Кракра Пернишки, в града	археологически	национално

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

гр. Перник	Средновековен некропол на Кракра, в града	археологически	местно
гр. Перник	Средновековна крепост, Мало Градище, Голо бърдо	археологически	местно
гр. Перник	Средновековна крепост, Голямо градище, Голо бърдо	археологически	местно
гр. Перник	Средновековна крепост, Калето, Голо бърдо	археологически	местно
гр. Перник	Средновековна крепост, Ранчово градище, Голо бърдо	археологически	местно
гр. Перник	Църква „Св. Пророк Илия“, кв. Мошино	архитектурно- строителен	-
гр. Перник	Църква „Св.Георги“	художествен	-
гр. Перник	Комплекс от сгради за нуждите на минната промишленост в мина „Перник“. деклариран с Писмо № 2200 от 08 05 1989 г. с граници -имотните граници на парцели №№ 320,321		-
гр. Перник	Сграда на минната дирекция	паметник на културата	-
гр. Перник	Сграда на историческия музей /бивша сграда за театър и кино/	паметник на културата	-
гр. Перник	Входовете и самите минни галерии, които в момента са в музейната експозиция	паметник на културата	-
гр. Перник	Групов паметник /архитектурен ансамбъл/. част от територията на ж.к ” Твърди ливади”, деклариран с Писмо №248 от 23 06 1994 г. с граници: по ул. "23-ти декември" и по крайбрежната на р Струма /от запад/, по крайбрежната на р.Струма /от юг/; по ул. "23-ти май"/от изток/, по ул. "Толбухин", до пресечката с ул. "23-ти декември" /от север/.		-
гр. Перник	Жилищни сгради №№ 10,10-а, 14, 15 и 16 в ж к "Твърди ливади"	архитектурно- строителен	за сведение
гр. Перник	Градската градина	паметник на градинско-парковото изкуство	-
гр. Перник	Сграда на старата железопътна гара	исторически	-
гр. Перник	Историческо място, където е проведено събрание на пернишките миньори, източното подножие на хълма .Кракра"	исторически	-
гр. Перник	Сграда на бивша Първа гимназия, сега СОУ Д-р Петър Берон"	архитектурно- строителен	за сведение
гр. Перник	Раннохристиянска църква в м.*Св. Спас" в подножието на хълма Кракра; Археологически обект "Св. Спас", кв."Варош"	археологически	национално
гр. Перник	Църквата; Гробищна църква	художествен	местно
гр. Перник	Стенописите в църквата "Св. Николай"; Църква "Св.Николай"	художествен	местно
гр. Перник	Средновековна крепост - в селото	археологически	местно
гр. Перник	Средновековна църква -при гробищата в селото	археологически	местно
гр. Перник	Римска крайпътна станция – м. Мангария до ж п. линия - северно в селото	археологически	местно
гр. Перник	Тракийско светилище	художествен	национално
с. Планиница	Антична и средновековна крепост, м. Градище- 1 км западно	археологически	местно
яз. Студена	Средновековна крепост -Голямо градище - 2,5 км североизточно	археологически	за сведение
яз. Студена	Средновековно селище - Мапо градище - 2,5 км североизток	археологически	за сведение
яз. Студена	Средновековна църква - Градище-2,5 км североизток	археологически	за сведение
яз. Студена	Църква "Св. Георги"	художествен	местно
яз. Студена	Църква "Св. Никола Летни"	народна старина	-

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

яз. Студена	Останки от църква - 150 м югоизточно	архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	местно
яз. Студена	Средновековна църква "Св. Иван Летни" -м. Камък - в селото; Църква "Св.Иван Летни"	археологически	национално
яз. Студена	Средновековна църква "Св. Спас" - при гробищата	археологически	местно
яз. Студена	Църква "Св. Спас"	художествен	местно
яз. Студена	Църква "Св. Спас" при гробищата	художествен	местно
с. Расник	Антично селище -м Ралевци, до селото	археологически	местно
с. Расник	Църква "Св.Никола"	художествен	-
с. Расник	Къща на ятака Борис Модрев	исторически	-
с. Рударци	Средновековна църква и некропол -м. Църковище, в селото	археологически	местно
с. Рударци	Средновековно селище -в двора на почивна станция	археологически	местно
с. Селищен дол	Къща на Кръстьо Гигов Недев	архитектурно- строителен	-
с. Селищен дол	Къща на Димитър Петров	архитектурно- строителен	-
с. Селищен дол	Къща на Борис Георгиев Начев	архитектурно- строителен	-
с. Селищен дол	Старото училище в двора на Никола Илиев	архитектурно- строителен	-
с. Селищен дол	Църква „Св. Йоан Богослов“	художествен	-
с. Студена	Църква "Св. Георги"	народна старина	-
с. Студена	Средновековна църква "Св. Георги", в селото	археологически	национално
с. Студена	Църква "Св. Георги"	художествен	национално
с. Студена	Стенописите на църквата „Св. Георги“ в селото	художествен	национално
с. Студена	Църква "Св.Архангел Михаил"	художествен	-
с. Студена	Стенописите на църквата "Св.Архангел Михаил"	художествен	национално
с. Студена	Средновековна крепост -Градище - в селото	археологически	местно
с. Студена	Средновековна църква "Св.Никола" - в селото -юг	археологически	местно
с. Студена	Средновековна църква "Св.Илия" - 4,5 км - юг	археологически	местно
с. Чуйпетлово	Средновековна крепост - м. Градище - 200 м югозапад	археологически	местно
с. Чуйпетлово	Марочката воденица	архитектурно- строителен	-
с. Чуйпетлово	Къща на Павел Попгеоргиев	архитектурно- строителен	-
с. Чуйпетлово	Църква "Св. Петка"	архитектурно- строителен	-
с. Ярджиловци	Църква "Св. Николай"	художествен	-
с. Ярджиловци	Църква "Св. Никола"	художествен	-

2. Приложение 2

Приложение 2. Източници на информация

Номер	Източник
1	Димитрова, П., Преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 година, Том 3, Книга 14 – Перник, Булгед ООД, София, 2012, ISBN 978-954-2997-28-3
2	Костова, М., К. Кръстева, Е. Белева, Преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 година, Том 1, Книга 1, Население по области, общини и население места, Булгед ООД, София, 2012, ISBN 978-954-9689-67-6

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПЕРНИК

3	Националният институт за недвижимо културно наследство
4	Община Перник – Общински план за развитие 2014-2020
5	Попов, Д., Районите, областите и общините в Република България 2010, „Образование и Наука“ ЕАД, София, 2012, ISSN 1312-8515
6	Попов, Д., Районите, областите и общините в Република България 2011, „Образование и Наука“ ЕАД, София, 2013, ISSN 1312-8515
7	Попов, Д., Районите, областите и общините в Република България 2012, „Образование и Наука“ ЕАД, София, 2014, ISSN 1312-8515
8	http://bolnicapernik.com/
9	http://chitalishta.com/index.php?&act=regions&do=list&special=1&region_id=14&community_id=166&city_id=&bulstat=&reg_num=&name=&sql_which=20
10	http://gradski.org/archives/39930
11	http://mpes.government.bg/Pages/Registers/sports_objects.aspx
12	http://perniktoday.net/puskat-novoto-regionalno-depo-za-neopasni-otpadatsi-v-pernik-prez-septemvri/
13	http://predavatel.com/bg/karta/tv_networks
14	http://rsvu.mon.bg/rsvu3/#UniSinglePlace:Z11afA..
15	http://rzi-pernik.com/index.php?option=com_content&view=category&id=91:objects&Itemid=126&layout=default
16	http://tok.bg/promeniha-statuta-na-detskite-gradini-v-rudarci-i-qrdjilovci/
17	http://www.epu.bg/bg/index.php/en/bachelors-bg/green-energy-bg
18	http://www.hramove.bg/myadmin/popup_temple.php
19	http://www.lechebnizavedenia.com/special/gradove/recl/sbalbb_pernik/vtoro.html
20	http://www.lechebnizavedenia.com/special/gradove/recl/sbdplr_pernik/nevro.html
21	http://www.nkr.government.bg/app
22	http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/Regio/TSB_13_Economy.xls
23	http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/Regio/TSB_13_Education.xls
24	http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/Regio/TSB_13_GDP.xls
25	http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/Regio/TSB_13_Housing%20fund_r.xls
26	http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/Regio/TSB_13_Labour%20market.xls
27	http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/Regio/TSB_13_Population.xls
28	http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/Regio/TSB_13_Social_r.xls